

ടാഗോർകഥകൾ

(രണ്ടാം ഭാഗം)

പരിഭാഷകൻ

പ്രത്തോഷത്ത് രാമമേനോൻ,

ബി-ഐ, ബി-ഐ.

കാഗോർകഥകൾ

(൦൭൦൦൦൦൦൦)

സെർ. മഹീന്ദ്രാമടാണാമിനെ

ചെറുകിടവികൾ

പരിഭാഷകൻ

പുത്തന്തൂത്ത് രാമമേനോൻ.

ബി. എ., ബി. എൽ.

“കാലാനുഭാവം” ജിപ്സത്തിൽ

അച്ചടിച്ചത്

തൃജിവരേപരൻ.

മൗൻവ.

വിജയരൂപികൻ.

പകർപ്പവകാശം സ്വന്തം.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ജനാഭജനം ഒന്നാപതിപ്പ്— പ്രതി ൧൦൦൦.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

വാഷയവിവരം.

---

1. പ്രസ്താവന	1
2. ട്രാഗേഡിക് കഥകൾ - രജനിരൂപണം	1
 	
1. പണ്ടൊരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു ...	1
2. നായനരത്തിലെ ബാബുമാർ ...	17
3. കണ്ടൽപ്പാകാട്ടും ...	40
4. വളകുറിഞ്ഞു ...	57
5. പ്രേതമോമനപ്പുറം ...	74
6. ഏഴുമാനന്റെ രമകൻ ...	98
7. കഥാരംഭവതാനിയും ...	116
8. ചിതാവുപുതിയും ...	126
9. ഫിഫ്, ഫിഫ്, ഇറേഞ്ച് ...	134

പ്രസ്താവന.

ഞാൻ അപ്പോഴപ്പോഴായി എഴുതി മാസികകളിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ള കേരള കഥകളിൽ ഒരു കഥകൾ ഇതിനു മുമ്പു പുസ്തകരൂപം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതുകഴിച്ച് ബാക്കിയുള്ള ഏതാനും കഥകളെ കൂട്ടിച്ചേർത്താണ് ഈ പ്രസ്തുതപുസ്തകം. ഒന്നാംഭാഗത്തിൽ കൊല്ലത്തോടു കൂടിയ പതിമൂന്നു വേണ്ടി വരുന്നതെല്ലാം പൊതുജനങ്ങൾ ആ പുസ്തകത്തെ സന്ദർശിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് ഈ രണ്ടാംഭാഗം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നതിന് ഞാൻ കയ്യെടുത്തത്. ഒന്നാംപുസ്തകത്തിന്റെ പ്രചാരത്തിനുള്ള പ്രധാനകാരണം മുഖകവിയുടെ യോഗ്യതയും കഥകളുടെ അക്രിതിമമായ സൗന്ദര്യവും ആയതുകൊണ്ട് ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ ഭാവിയും ശോഭനമായിരിക്കുമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഒന്നാംഭാഗം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ അതിൽ ആ മഹാകവിയുടെ ഒരു ജീവചരിത്രസംക്ഷേപം ഞാൻ എഴുതി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ഈ രണ്ടാംഭാഗത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെറുകഥകളുടെ ഒരു നൂറ്റാണ്ട് ചേർത്താണ് കൊല്ലമെന്നു ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുകയും ഒരു വർഷം എഴുതിത്തന്നു എന്ന സഹായിക്കുന്നതിൽ ഞാൻ സാഹിത്യശാസികനായ എന്റെ ചില മാന്യസുഹൃത്തുക്കളോടൊന്നു ചേർന്നു കഴിയുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ, സംഗതിവശാൽ അവർക്കും അക്കാലത്തിൽ എന്നെ തുണക്കുന്നതിന്നു, സാധിക്കാത്തതിനാൽ ആ കൃത്യം കൊൻതെന്നു ചെയ്യാൻ കഴിയാതെ

റച്ചതാണ്. എന്റെ ആളുകളിന്റെ ഫലമാണ് ഈ പുസ്തകത്തിലെ 'നിരൂപണം.' ടോഗോർ കഥകളിലെ രസത്തെ ശരിയായും പൂർണ്ണമായും ആസ്വദിക്കുന്നതിനു ആ നിരൂപണം അല്പമെങ്കിലും ഉപകാരപ്പെടുമെങ്കിൽ എന്റെ പ്രയത്നം അശേഷം വ്യർത്ഥമായിട്ടില്ലെന്നു സമാധാനപ്പെടാവുന്നതാണ്.

ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ അച്ചടിയിൽ അവിചാരിതങ്ങളായ പല തടസ്സങ്ങളും താമസങ്ങളും നേരിട്ടിട്ടുണ്ട്. നിരാശ്യവശാൽ ഈ പുസ്തകത്തിൽ വളരെ അച്ചടിക്കെന്റുകൾ കടന്നുകൂട്ടുവാനും സംഗതിയായിരിക്കുന്നു. ആ വകക്കെന്റുകളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടവയായ 'ചില കെന്റുകൾക്കു പ്രത്യേകം ഒരു ശുദ്ധീകരണം ചേർത്തിട്ടുണ്ട്'. വെറും അഞ്ചു മൈന്റുകളും, വായനക്കാരിൽ ആശങ്കതരുന്ന കെന്ററാണെന്നതോന്നുന്ന മറ്റു ചിലറ്റു സ്പെല്ലിങ്ങുകളും ആ ശുദ്ധീകരണത്തിൽ ചേർത്തിട്ടില്ല. ശുദ്ധീകരണം നോക്കി ശരിപ്പെടുത്തിയും സ്വന്തമായിത്തന്നെ കെന്റുകൾ തീർത്തും വായിക്കുന്നതിനു ഏകദേശപ്രിയവായനക്കാർക്കു അപേക്ഷിക്കേണ്ടി വന്നതിൽ എനിക്ക് അത്യന്തം വ്യസനമുണ്ട്. അനിവാര്യമായിത്തീർന്ന ആ കാര്യത്തിൽ ഉദാമൈതികമായ വായനക്കാർ യോഗ്യരായിരുന്നെങ്കിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനു ഞാൻ അപ്പരോടു സവിനയം അപേക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ഇതുവരെ മലയാളത്തിലേക്ക് തർജ്ജിമ ചെയ്യപ്പെടാത്തവയായി അനേകം ടോഗോർകഥകൾ ഇനിയും കിട്ടിപ്പോയി. വായനക്കാരുടെ അനുഗ്രഹവും സഹായവും സിദ്ധിക്കുന്നപക്ഷം സൗകര്യംപോലെ ഒരു മൂന്നാംഭാഗംകൂടി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നതിനു സാധിക്കുമെന്നാണു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നതു. ഇതഥേദൻ അതിനു സംഗതിവരുത്തട്ടെ.

ശുദ്ധീകരണപത്രം }
 98 കക്കടകം 20-ാം നമ്പർ } പരിഭാഷകൻ.

ടാഗോർ കഥകൾ.

ഒരു നിരൂപണം.

മഹാകവി രവീന്ദ്രനാഥടാഗോർ ഇപ്പോൾ മലയാള വായനക്കാർക്ക് അശേഷം അപരിചിതനല്ല. ലോകോത്തമനായ ആ സാഹിത്യചിരൻ്റെ കൃതിതല്പരങ്ങളിൽ ഒന്നെങ്കിലും തർജ്ജിമയിലായാലും വായിച്ചിട്ടില്ലാത്തവർ ഇക്കാലത്തു മുതൽക്കുമായിരിക്കും. ടാഗോർകൃതികളിൽ അശേഷം അപ്രധാനമല്ലാത്ത ഒരു സ്ഥാനത്തെ അർപ്പിക്കുന്നവരാണ് അദ്ദേഹത്തിൻ്റെ ചെറുകഥകൾ. അതിരമണീയങ്ങളായ ആ ചെറുകഥകളിൽ പരിന്നെട്ട കഥകൾ ഞാൻതന്നെ അപ്പോഴപ്പോഴായി തർജ്ജിമചെയ്ത് ഓരോ ഭാഗികകളിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും, ഒമ്പതു കഥകളെ— നവന്നെടും എന്നു ചില നിരൂപകന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരുതുകകളെ— മൂന്നു കൊല്ലങ്ങൾക്കുമുമ്പ് ഒരു പുസ്തകരൂപം പൊതുജനസമക്ഷത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ബാക്കിയുള്ള ഒരുതുകകളെ കൂട്ടിച്ചേർത്തു പുസ്തകമാക്കിയിരിക്കുന്നതാണ് “ടാഗോർകഥകൾ- രണ്ടാംഭാഗം” എന്ന ഈ പുസ്തകം. ഈ പരിന്നെട്ട കഥകൾ കൂടാതെ വേറെയും ചില കഥകൾ ദാഷാഭിമാനികളായ മറ്റുചിലർ തർജ്ജിമചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എൻ്റെ ഒന്നാംപുസ്തകത്തിൽ മൂന്നാംപതിപ്പുകൂടി അടങ്ങിയ വേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ടാഗോറിൻ്റെ ചെറുകഥകൾക്കു മലയാളത്തിൽ ധാരാളം പ്രധാനവും പ്രസിദ്ധിയുമുണ്ടെന്നും, ആ കഥകളെക്കുറിച്ച് സാമാന്യമായും ചില കഥകളെപ്പറ്റി പ്രത്യേകമായും ഈ അവസരത്തിൽ ഒരു നിരൂപണംചെയ്യുന്നതിൻ്റെ ഒരുചിത്രത്തെക്കുറിച്ച് ടി

നാമിപ്രായത്തിൽ വഴിയില്ലെന്നും ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. ലോകോത്തരങ്ങളായ ആ കഥാരത്നങ്ങളെ പരിശോധിച്ചു വിലമതിക്കുന്നതിന് യോഗ്യനായ മനഃശാസ്ത്രജ്ഞനായ ഡോക്ടർ, ചെങ്കൽപ്പണിക്കാരനെപ്പോലെയുള്ള എനിക്കു സാധിക്കുന്നതല്ലെന്നും, എന്റെ സംരംഭം കഠിന സാഹസമാണെന്നും എനിക്കുതന്നെ ബോധമില്ലായ്മയില്ല. എന്നാൽ മുഖകവിതയോട് എനിക്കുള്ള നിഷ്പക്ഷമായ ഭക്തി ബഹുമാനങ്ങൾ എന്റെ ഈ പ്രവൃത്തിയിൽ എന്നെ സഹായിക്കുമെന്നു ഞാൻ ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുന്നു.

“എന്താണ് ഈ ചെറുകഥകൾക്ക് ഒരു വിശേഷം - ഞാൻ നോക്കിട്ട് ഒന്നും കാണുന്നില്ല” എന്ന് എന്റെ ചില മാതൃസുഹൃത്തുക്കൾ എങ്ങോട്ടു പലപ്പോഴും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “ഒന്നുകൂടി വായിക്കൂ - ആലോചിക്കൂ,” എന്നു മാത്രമേ അപ്പോഴെല്ലാം ഞാൻ അവരോടു സമാധാനം പറയാറുള്ളൂ. ശിശുക്കളുടെ കയ്യിൽ പഠിക്കുന്ന കട്ടികൾക്കു ബിഹുജനങ്ങളെ പുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചാൽ ഒന്നും സാധാരണ മനസ്സിലാകാറില്ല. “ഭാഷ്യം അതുകൊണ്ട് കേൾക്കുക” എന്നു സുപ്രസംഗത്തിലുള്ള യോഗ്യതകൾ ആസ്വദിച്ച് ആഹ്ലാദിക്കുന്നതിന് വശീലന്മാർക്കല്ലാതെ മിക്കവാറും സാധിക്കുന്നതല്ല. അനന്തരാമൻ ഭാഗവതങ്ങളെ രാഗാലാപങ്ങൾ “സരിഗമ” പാടുന്ന കട്ടികൾക്കു “ബേലേഭേഷ”യിൽ കാണപ്പെടുന്നില്ല. മാരോരീതിയിൽ പരിചയം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളവർ മാത്രമേ ആ കീതിയുടെ പാഠകാവേശം ആസ്വദിച്ച് ആനന്ദിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. ഇതാണ്, എനിക്ക് എന്റെ സ്നേഹിതന്മാരോടു പറയുവാനുണ്ടായിരുന്ന സമാധാനം. എന്നാൽ അതിരമങ്ങളായ അവരുടെ അഭിമാനങ്ങൾക്കു പതക്കല്ലിയ്ക്കുവാൻ മടിച്ചു ഞാൻ മഴുവനം തുറന്നുപറയാതെ മേൽപ്രകാരം അവരെ സമാധാനപ്പെടുത്തിയതാണ്. എന്റെ സമാധാനവാക്യത്തെ

അനുസരിച്ചു പ്രവൃത്തിക്കുന്നതുതന്നെയാണ് ആ കഥകളുടെ ആന്തരികമായ മാഹാത്മ്യത്തെ അറിയുന്നതിനുള്ള ഏക മാർഗ്ഗവും. അവരിൽ പലരും എന്റെ ഉപദേശം അനുസരിച്ചു പിന്നീട് ആ കഥകളുടെ രാമണീയകാ സ്വതന്ത്രമായി കണുവെത്തിട്ടുള്ളവരുമാണ്.

“മനോഹരങ്ങളായ ബങ്കാളസമുദായചിത്രങ്ങൾ വഴിതായി അനുഗമനങ്ങളായ ഹൈന്ദവമതങ്ങളെ, അനന്യസാധാരണമായ ചമല്ലാതസ്ഫുടതയോടുകൂടി, വർണ്ണിച്ചു ഉദാഹരിച്ചും, വായനക്കാരെ എന്തെന്നില്ലാത്ത സ്നേഹപരമായ പരവശതയോടെ, അവരിൽ വിശ്വാസത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നവയാകുന്നു, അവിശ്വാസമടക്കം ഗോവിന്ദപ്രശാന്തരമണീയങ്ങളായ ചെറുകഥകൾ, ആ കഥകളിൽ, അതിസൂക്ഷ്മമായ മനോവികാരങ്ങളെ, കവി, മാനുഷമമാകുന്ന ഭൂതങ്ങളായിക്കൂടെ സഹായത്താൽ, വായനക്കാരുടെ മാനസചക്ഷുസ്സുകൾക്കുപോലും ഗോചരങ്ങളാക്കിത്തീർത്ത്, അവരെ ആശ്ചര്യപരമാനന്ദഗന്ധമാക്കുന്നു. പറയത്തക്ക “പേജുകൾ” ഒന്നുംകൂടാതെ സാധാരണയായ ഒന്നോ രണ്ടോ കഥാപാത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനഃപ്രഭാവത്തെ മുഴുവനും മനോമുദാകരത്തിൽ പ്രതിഫലിപ്പിച്ചു കാണിക്കുന്നു. ഓരോ കഥയും ഓരോ വലിയ നോവലാകുന്നു. ടാഗോറിന്റെ ചെറുകഥകൾ അത്യാദൃശങ്ങൾ ആകുന്നു” എന്നിപ്രകാരമാകുന്നു ഈ ചെറുകഥകളെക്കുറിച്ച്, എന്റെ പത്നിക്കു തിരികെ ഒന്നാംഭാഗത്തിൽ ചേർത്തിരിക്കുന്ന “ജീവചരിത്രസംക്ഷേപ”ത്തിൽ ഒരിടത്തു ഞാൻ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നത്. ടാഗോർ കഥകളുടെ അഭിനവനീമമായ ഉദ്യോഗയുക്ത പ്രധാനകാരണങ്ങൾ എല്ലാം ഏറക്കേറ ആ അഭിപ്രായത്തിൽതന്നെ അനുസ്മരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ആ അംശങ്ങളിൽ ചിലതിനെക്കുറിച്ചും പ്രത്യേകം എടുത്തു നിരൂപണമെഴുതാനാണ് ഇപ്പോൾ വചാരിക്കുന്നത്.

“നോവലുകൾ” പാശ്ചാത്യന്മാരാണ് ഇന്ത്യയിലേക്കു “എറക്കുതി” ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ള “പുത്തൻമാക്കുക”-ൽ ഒന്നാണെന്നാണ് പ്രായേണ വിശ്വസിച്ചുപോരുന്നത്. നോവലുകളുടെ വർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ഇന്നത്തെ ഇംഗ്ലീഷുപണ്ഡിതരുടെ സാധാരണമായ സ്വഭാവം പരിശോധിക്കുന്നതായാൽ, അപ്രകാരമുള്ള “നോവൽഗ്രന്ഥങ്ങൾ” ഹൈന്ദവ സാഹിത്യപ്രസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയല്ലെന്നു സമ്മതിക്കുന്നതായിരിക്കും അധികം അഭിമാനകരമായിരിക്കുക എന്നുകൂടി തോന്നിപ്പോകും. വളരെ മെച്ചപ്പെട്ടവയും ഒന്നാംതരം സാഹിത്യഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ചേർക്കാവുന്നവയും ആയ ഏതാനും ചില ‘നോവലുകൾ’ കഴിഞ്ഞുപോയവയുള്ള ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കും എല്ലാം, തീവണ്ടിയാത്രക്കാർക്കു സമയംകളയ്ക്കുവാനോ, അതോടെ മനസ്സുസ്സാവുവാനല്ലെന്നു ചില “പ്രാപ്തപാഠകൾ” യഥാർത്ഥമാകാതെ വിനോദിപ്പിക്കുവാനോ മാത്രം ഉതകുന്ന ക്ഷുദ്രകൃതികളാകുന്നു. അസംഭാവങ്ങളും, അസംബന്ധങ്ങളും, പൂർവാപരവിരുദ്ധങ്ങളും ആയ ഏതാനും സംഭവങ്ങളുടെ കേവലം കൃത്രിമമായ സമയനത്തെ വിശേഷപ്പെട്ട ‘പേ’ളാടുകൾ’ എന്നു നാം തെറ്റിദ്ധരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും, ഇംഗ്ലാണ്ടിലെ പ്രസിദ്ധീകരണകർത്താക്കന്മാർ നല്ല ‘കുച്ചുവടക്കണ്ണുള്ള’ വിശേഷന്മാരായതുകൊണ്ടും, ഇംഗ്ലണ്ടിൽനിന്നു വരുന്നവയെല്ലാം ശ്രേയങ്ങളാണെന്നും, യാതൊരു ആലോചനയും കൂടാതെ വിശ്വസിക്കുന്നതിന്നു, സ്വാഭാവികമായതായിത്തീർന്നു നെല്ലിപ്പട്ടികണിട്ടുള്ള വരായ നാം സദാ സന്നദ്ധരായതുകൊണ്ടും മാത്രം, ആവക നീലഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു ഇന്ത്യയിൽ പ്രചാരം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. അവയിൽ ഒന്നും യഥാർത്ഥതയോടെ സാഹിത്യഗ്രന്ഥങ്ങൾ അല്ല; തെറ്റിൽ ഒന്നിന്നു പോലും ഇംഗ്ലീഷുസാഹിത്യചരിത്രത്തിൽ സ്ഥലം അനുവദിക്കപ്പെടുന്നതുല്ല. അപ്രകാരമുള്ള പുസ്തകങ്ങൾ നമ്മു

ഒരു ആളുകൾ അധികം വാങ്ങി വാങ്ങിച്ചുവെന്നു തന്നെ സാക്ഷികൾക്കു അറിയാം. അതുകൊണ്ട് ആകുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് - 'എന്താണ് ഈ ചെറുകഥകൾക്ക് ഒരു വിശേഷം? ഞാൻ നോക്കിട്ട് ഒന്നുകണ്ടിട്ടു. 'എന്നിങ്ങനെ കേൾക്കുകയുള്ളപ്പോൾ ചില വായനക്കാർ പറയുന്നതിന്നു കാരണമായിത്തീർന്നു. വിവേകശൂന്യമായ ഒരു വായനനിമിത്തം, നമ്മുടെ മനസ്സും ബുദ്ധിയും ദുഷിതങ്ങളായിത്തീരുകയും, നമ്മുടെ വിലയേറിയ സമയവും പണവും വ്യർത്ഥമായിപ്പോകുകയും, ആ ഗ്രന്ഥങ്ങളാണു അഥാർത്ഥസാഹിത്യമാണെന്നും തെറ്റിദ്ധരിക്കുകയും, നോവലുകളെ ഒന്നിച്ചുള്ള നമ്മുടെ അന്തരത്തിന്നു ശക്തിയായ ബാധയും ബുദ്ധിശൂന്യതയുമാകുകയും ചെയ്യുന്നു. കൂടാതെ, പരമ്പര പുസ്തകങ്ങളെ മാതൃകയായി സ്വീകരിച്ചും, അനുകരിച്ചും അനേകം നോവലുകൾ നാട്ടുമാഷുകളിൽ ഉണ്ടായിത്തീർന്നു. അസംബന്ധശൃംഗാരകലാരാമിന്റെ ആ പുസ്തകങ്ങളിൽ ചിലത് അങ്ങിനെതന്നെ, ഉപജാപം കൂടി മാറ്റാതെ അതിമലവണ്ണം; ബഹുമാ, മലയാളഭാഷയിൽ പകർത്തിയിട്ടു. അങ്ങനെയുള്ള തർജ്ജമകളും "സപതന്ത്രാകു" കളും വായിച്ച്, ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയായതുകൊണ്ട് പ്രശസ്തിയും അഞ്ചുതരത്തിൽ ചാർന്നു. അവയുടെ പദപരിഭാഷയും സാമാന്യവായതും മുന്പു അജ്ഞാതമായിത്തീർന്നു മലയാളത്തിൽ വിശദമായിട്ടും "നോവലുകൾ" വലിയ "നോവലുകൾ" എന്നെ അറിയുകയും. "ഇതിഹാസം" കളുകളിൽ ഭൂമിയുടെ ശക്തിയായ തന്നെയുള്ളതും നിരീകരിക്കുന്നു. എന്നാൽ മാത്രമല്ല, "ഇതിഹാസം" കളുകളിൽ തന്നെയാണു അഥാർത്ഥതയുടെ എന്ന ജനങ്ങൾ കാലാനുസൃതമായി വിശ്വസിക്കുവാൻ തുടങ്ങുന്നു. "ആ ചെറുകഥകൾക്ക് എന്താ ഒരു വിശേഷം? ഞാൻ നോക്കിട്ട് ഒന്നുകണ്ടിട്ടു" എന്നു പറയുന്ന വായനക്കാർ സാ

ഹിതമുണ്ടെന്നതിൽ കടന്നുപ്രവേശിച്ച് തീർത്തു കളഞ്ഞു.

സമാധാനബോധത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനങ്ങളെ കിളിപ്പൂക്കളായിത്തീർത്തു, ഹൃദയത്തിലുൾക്കൊള്ളാൻ സാധ്യമായതും കഴിയാതെപ്പോയതും ആയ നോവലുകൾ കൈമാറ്റം ചെയ്തിട്ടുപ്രസ്ഥാനങ്ങളിൽ പെട്ടവയല്ലെന്നു തീർച്ചയുണ്ട്. എന്നാൽ, “നോവൽ” എന്ന പ്രസ്ഥാനത്തെ കപ്പൽ കയറിവന്നതാണെന്നു സമ്മതിച്ചാൽ നിർദ്വാരമില്ല. നോവൽവംശത്തിൽപ്പെട്ട ആദ്യമായിട്ടുള്ള കഥകളും കൈമാറ്റം ചെയ്തവസാഹിത്യത്തിൽ സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടുള്ള സിദ്ധിപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വിഭാഗങ്ങളാണെന്നു ആകുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല “കഥപരമായ” ഇതു സാമ്പ്രതികമായും പണ്ടുപണ്ടുതന്നെ നിഖരിതരായതിട്ടുള്ള കഥ നാളിതന്നെ വേറെയുണ്ടോ എന്നു സംശയമുണ്ട്. ഇന്ത്യയിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട ചോളകുമാരൻ പലപ്പോഴും സഞ്ചരിച്ചിരുന്നിട്ടുള്ള ‘കഥിതോപാദേശ’കഥകളും ‘പഞ്ചതന്ത്ര’കഥകളും സുപ്രസിദ്ധങ്ങളാണ്. അതിന്നുപുറമെ മറ്റാസംഗതികളെ ഉദാഹരിക്കുന്നതിന്നും, അസാധാരണങ്ങളാൽ സാത്താപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതിന്നും, ഇരപാലകത്തിനെ വെട്ടിപ്പിക്കുന്നതിന്നും, സമാധാനബോധത്തെ ഉണർത്തിപ്പിക്കുന്നതിന്നും, മറ്റു കൈമാറ്റവസാഹിത്യകാരന്മാർ പുരാതനകാലം മുതൽക്കുതന്നെ ശ്രദ്ധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആലിംഗ്യം ഉത്തമവും ആയ മാർഗ്ഗം ‘കഥകൾ’ ആകുന്നു. അമോഹനവും മാർഗ്ഗവും രണ്ടു വലിയ കഥകളാണ്. ഒരു വിധത്തിൽ നോക്കിയാൽ, ആ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഏതൊരു പുരാതനങ്ങളും അത്യന്തം ശ്രേഷ്ഠങ്ങളും ആയ രണ്ടു വലിയ നോവലുകൾതന്നെയാകുന്നു. അതു കൂടാതെ, ആ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽതന്നെ അമോഹാശ്വങ്ങളിൽ ഉദാഹരണത്തിനായും സമാധാനത്തിനായും ഉൾപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു ഉപാഖ്യാനങ്ങളും, ഉപകഥകളും പലതരത്തിൽ എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ചെറുകഥകൾ ആകുന്നു. ‘ഹരികഥകൾ’

എഴുതപ്പെടാത്ത കഥകളാകുന്നു. ആ കഥകൾക്കു ഇന്ത്യയിൽ സാഹിത്യകമായ പ്രാധാന്യമുണ്ട്.

കുട്ടികൾക്കു കഥ പറഞ്ഞുവെക്കാറുണ്ടെന്നത് എത്ര ശ്രദ്ധേയമായും 'മുത്തശ്ശി'മാരുടെ ഒരു മുതൽക്കൂട്ടമാകുന്നു. അവരെ അറിയിക്കുന്നതിനായി അവർക്കു കഴികുന്നത്ര അവകാശാധികാരങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ടതാകുന്നു. നാലഞ്ചു വയസ്സാകുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ കുട്ടികളെ സൂക്ഷ്മകുട്ടിയെക്കുറിച്ചുള്ളതല്ല, ആത്മീയതയോടുകൂടിയതായ ഇന്നത്തെ നവവിദ്യാഭ്യാസ സമ്പ്രദായങ്ങൾ സിദ്ധിക്കുന്നതുവരെ, "കൊട്ടക്കുഞ്ഞാ"യിൽ കഥകൾ പറയുവാൻ ശീലിച്ചിട്ടില്ലാത്ത കുട്ടികളെ ഒരു വിട്ടിലും കാണുകയില്ലാക്കുന്നു. ആ കഥകളിൽ ലിംഗവും വളരെ സൂക്ഷ്മവും ഉൾക്കൊള്ളാത്ത തത്ത്വപരമായതും ആനന്ദപരമായതും അടങ്ങിയിട്ടുള്ളവയും ആകുന്നു. അത്തരം കഥാപാത്രങ്ങളിൽക്കൂടി കൈസരീകസൗന്ദര്യം, ഈ പുസ്തകത്തിൽ ഒന്നാമതായി ചേർത്തിരിക്കുന്ന "പുഞ്ചൊരു കാഴ്ച വെളായിക്കൽ" എന്ന കഥകൊണ്ടു ടാഗോർതന്നെ ഒരു ഒന്നാമതായി ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

അൻ പ്രബന്ധവിഷയംവീട്ടു കാഴ്ചയികൊണ്ടുതീർക്കുന്നവയായി വായനക്കാർ സംശയിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. നോവലുകൾ ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ പരക്കായും വേണ്ടിയില്ല; അല്ലെങ്കിലും വേണ്ടിയില്ല; നോവൽ കടംബത്തിലെ അംഗങ്ങളായ ഉപാഖ്യാനങ്ങളും കഥകളും കൈരളവസ്ത്രാഭിരൂപസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വിഭാഗങ്ങൾ ആണെന്നും, ആ സ്ഥാനങ്ങളെ ഇന്ത്യയിലെപ്പോലെ ഇത്ര ചെറുപ്പത്തോടു കൂടിയും പറയാനാവില്ലെന്നും, മനോഹരമായും ആകുമെന്ന് അറിയിച്ചു. അങ്ങനെയുള്ള വിവരമാണ്. പരമ്പരയെന്ന പദത്തിലായാലും വേണ്ടില്ല; ഗദ്യത്തിലായാലും വേണ്ടില്ല. പറയുന്നവർ തരീശപരമ്പരയോ, ഭാഗവതമാതൃകയോ, മുത്തശ്ശിമാരോ ആയതും വേണ്ടിയില്ല; മറ്റൊരാളും

[illegible][illegible]

ന്ന ഏതുവാക്കിന്റെ, 'ഓഗോർമറ്റുകൾ' പരിണതകാണാവുന്നതാണ്. ചെറുപ്പം മുതൽക്കുതന്നെ കഥകൾക്കേട്ടു പരിചയിച്ചിട്ടുള്ളവനും, പ്രവാർദ്ധമായ പ്രതിഭാവിഭാസത്തോടും ചെറുപ്പംമുതൽക്കുണ്ടായ മനോധർമ്മമാനോന്മുഖത്തോടും കൂടിയവനും, ആരു ഒരു വശ്യവാക്കായ മഹാകവി കഥപറയുവാൻതുടങ്ങുന്നതായാൽ ഏങ്ങിനെ ഇരിക്കുമെന്ന ഓഗോർമറ്റിന്റെ മെരുക്കുകൾ വായിച്ചാൽ ആർക്കു അറിയാവുന്നതാണ്. ഷാപ്പുകാർ സാമാനപ്പൊതികൾ കെട്ടിമകുടിക്കുന്നു. തിന്ന ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയിരുന്ന ഉണക്കുമുക്കൾ കൈക്കൊണ്ടു കലാകൈപുണ്യമുള്ള മിഴ സ്ത്രീമാക്കൾ വിവിധ പ്രകൃതിയിലുള്ള ദേശവിവിപ്പുകൾ തുണിയുണ്ടാക്കുന്നവരെപ്പോലെയോ കണ്ടിരിപ്പാൻ അവകാശമുണ്ട്. ആ നിലയിൽ മനോഹരതയെ കാരണം നൂലിന്റെപുരുമെടുപ്പുകൾ തിന്ന ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയ കൈവിരുദ്ധകളായവരെപ്പോലെയോ. എന്നാൽ, ഓഗോർമറ്റിന്റെ കഥാപാത്രങ്ങൾ കണ്ടുനന്നിന് ഉപയോഗിക്കുന്ന നൂലുകൾക്കു പറ്റാത്ത പറ്റം ഇല്ലമില്ല.

സാധാരണസംഭവങ്ങളെ കുറിച്ചാണ് ഓഗോർമറ്റിന്റെ യെന്ന കഥകൾ മെടിയുന്നത്; സാദാവിചാരം അർത്ഥത്തിന്റെ കഥകളിലെ സാമാന്യമായ ഒരു തുണയെപ്പോലെയെന്നാൽ കെട്ടുകഥകളിൽ മിശ്രവും കാണപ്പെടുന്നു. ഭാഷയെക്കുറിക്കളുടെ പ്രദേശത്തെ അർത്ഥം ആലോചിക്കാൻ അംഗീകരിക്കാറുണ്ട്. Realism, Romanticism എന്നീ രണ്ടു പ്രധാന വർഗ്ഗങ്ങളും ഓഗോർമറ്റിനെക്കുറിച്ചാണ്. പക്ഷെ പലപ്പോഴും അന്യരന്റെ പക്ഷം സ്വന്തം പക്ഷവും പ്രാത്യം വേർതിരിച്ചുനന്നിന്ന നിർവ്വഹിച്ചതായും കൂടിക്കാഴ്ചിക്കാം. Nathaniel Hawthorne എന്ന വിശ്രുതനായ പാശ്ചാത്യനനകാര്യകൂടി അങ്ങനെയെടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുകൂടിയവയാണു ഓഗോർമറ്റിന്റെ

ന്റെ കഥകൾ എന്നൊരു പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. Elizabeth എന്ന വ്യക്തിയുടെ സംഭാവനകൾ കഥകളോടൊത്തു, മറ്റു വല്ലവരുടെയും കഥകളോടൊത്തു രാജകുടുംബങ്ങളിൽത്തന്നെ, ഭാഗ്യവാൻകൾക്കു സാദൃശ്യപ്പെടുത്തുവാൻ പാടുമുണ്ടെന്നാണ് Dr-John എന്ന നിരൂപകൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത്. ഓഗോറിന്റെ ഏതുകഥയിലും, കഥാകഥനത്തിന് അദ്ദേഹം തിരഞ്ഞെടുത്ത സാമൂഹികജീവിതത്തിന്റെ യഥാർത്ഥം, അതിനായി അദ്ദേഹം സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന രീതിയുടെ തന്മയതത്തിൽ, അത്യാദൃശമായ ഒരു സുപ്രസന്നത കൈക്കൊള്ളുന്നുണ്ട്.

ഭാഗ്യവാൻമാരുടെ 'കഥപറയുന്ന' സമ്പ്രദായം ഓഗോറിനെ കണക്കിലെടുക്കുകയും, ആ രീതിയെ അദ്ദേഹം ആത്മാവാടുകൂടി അനുസരിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിക്കാം. 'കഥപറയുന്നവൻ' എന്തെങ്കിലും ഒരു പ്രത്യേകസംഭവത്തെ പ്രധാനമായി സ്വീകരിക്കുകയും, അതിനെ ഏറ്റുപോലും ഉള്ളിൽ പെടുക്കുകയും, സ്വയത്തായ വാഗ്വിശ്വാസത്തോടുകൂടി വിവരിച്ചു ത്രോതാക്കളെ രചിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അവസരോപിതങ്ങളായ ഗാനങ്ങളാലും സന്ദർഭത്തിനുചേർന്നു ചായ ചേർപ്പുകളാലും, തരംപോലെ ചെയ്യപ്പെടുന്ന പല രീതികളും, വിവിധങ്ങളായ മുഖവിവരങ്ങളും, പ്രകാശങ്ങളുടെ അനന്തരങ്ങളും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന പല പാഠങ്ങൾ "ചെയ്യും പറ്റുകയുമില്ല" പ്രാദേശിക വ്യക്തിത്വത്തിനോ, ഹരിച്ചന്മയന്റെ സത്യനിഷ്ഠയോ, ഒരു മനുഷ്യന്റെ അനുഭവത്തെപ്പറ്റിയോ, അതുപോലെയുള്ള മറ്റൊരാളെയും സംഗതിയോ ആയിരിക്കാം 'കഥക്കാരിന്റെ' വിഷയം. വിവിധവിധങ്ങളുടെ സംഖ്യ നൂറോളമുള്ള കഴിപ്പോലും, കഥാപാത്രങ്ങൾ അധികമാക്കുന്നതുകൊണ്ടുള്ള 'തരംപോലെയോ', മുഖവിവരത്തെ വിസ്ത

വിദ്യാഭ്യാസനയങ്ങൾ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതോ, ക്രമക്കാരമുള്ള ക്ലാസ്സുകൾ തോർക്കുന്നവയല്ല. അയാൾ തന്റെ ഉറ്റവരത്തിൽനിന്നു, ഏതൊരുവലയും തോക്കാതെ, നേരെ ജോരത്തോടെന്റെ ഏകാന്തതയോടു പാഞ്ഞുകയറുന്നു; അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തുള്ള അവിടെ ഏതെന്നില്ലാത്ത ചില സൗകര്യങ്ങൾക്കു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു; ഏതാനും നിമിഷങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ജോരതാവിന്റെ നേത്രങ്ങൾ നിശ്ചലമായിത്തീരുന്നു; ആ നേത്രങ്ങളിൽനിന്നു ദണ്ഡന്റെ ബാഹ്യകണങ്ങൾ ഉതിർന്നിഴുന്നു; ജോരതാവു വസ്ത്രംഗാർകൊണ്ടു കണ്ണുകൾ തുടക്കുന്നു; അയാൾ ചിർത്തമായി കണനിശ്ചയിക്കുന്നു; ക്രമക്കാരൻ കേൾക്കാൻ വരുന്നപോഴുണ്ട്. ഈ രീതിതന്നെയാണു ടാഗോറും അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

എന്നാൽ ഒരു വ്യത്യാസം മാത്രമുണ്ട്. പാശ്ചാത്യ സാമിത്വത്തിൽ അപാരമായ പരിചയം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ട്രാഗിക്, കഥകളുടെ കഥകളിൽ സാധാരണ കാണപ്പെടുന്നതുപോലെ, അമാനുഷങ്ങളായ ശക്തികളുടെ പ്രാബല്യത്തെ, അത്ര അധികം അനുഭവിക്കുന്നില്ല. ഈശ്വരന്റെ പ്രത്യക്ഷമായ പ്രവേശനത്തെ കേവലികളായ ശക്തികളുടെ അതിർത്തി പ്രസ്താവിക്കുക, കഥയുടെ ഒരു അംശമായി അദ്ദേഹം അംഗീകരിക്കാറില്ല. നമുക്കു അനുഭവപരിധിക്കുള്ളിൽ വരുന്ന സംഭവങ്ങളെല്ലാമെന്നു, അവയെ സ്വതന്ത്രങ്ങളുടെ പരിണാമത്തിനു അടിസ്ഥാനങ്ങളായതാക്കുന്ന അഭ്യുദയശക്തികളുടെ പ്രത്യക്ഷാവരണ അദ്ദേഹം വർണ്ണനകൾക്കു വിഷയമാക്കാറില്ല. തന്നിമിത്തം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥകൾക്കു പണ്ടത്തെ ഉപാഖ്യാനങ്ങളേക്കാൾ അധികം സ്വാഭാവികതയും തന്മയത്വവും സിദ്ധിക്കുന്നു. മനുഷ്യാന്തിതങ്ങളായ അനുഭവങ്ങളുടെ സന്നിധിയിലെ വല്ല കഥകളിലും കാണുന്നതായിത്തന്നെ അവയുടെ പ്രാവശ്യം ഏറ്റവും സന്തോഷിതവും അത്യാവശ്യം

വ്യാപ്തത്തിരിക്കും. സകല ചരാചരങ്ങളും ഒരു ഒരു പ്രപഞ്ചാത്മാവിനാൽ സവിശേഷം ആത്മോചിതങ്ങളാകയാലും, സകലദൈവങ്ങളുടെയും നിരാനന്ദ പരബ്രഹ്മാനന്ദനായാകയാലും, മനുഷ്യപ്രയത്നങ്ങൾ ഐശ്വര്യം, ഏതും, സ്വപ്നമോ അല്ലെങ്കിൽ ആത്മ ഏതോ ഒരു ഭാവശക്തിയുടെ പ്രകാശനാൽ മാത്രം സംഭവിക്കുന്നവയാകയാലും ആവക ശക്തികൾക്കും അനന്ദങ്ങൾക്കും അലോപ്യമായ അതിർത്തികളെ നിശ്ചയിക്കുന്നതു അസംബന്ധവും അസാധ്യവും ആണെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആന്തരമായ അഭിപ്രായമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഭാഗ്യോൽക്കരകളിൽ പാരമ്പര്യമാത്രമല്ല, ജീവനും ക്ഷേത്രവും കാണപ്പെടുന്നുള്ളൂ. ആ സംഭവങ്ങൾ നടക്കുന്ന ഭവനങ്ങളും, പരിസരപ്രദേശങ്ങളും, അവിടത്തെ വായുരണ്ഡമവും കൂടി, കഥാപാത്രങ്ങളെപ്പോലെത്തന്നെ, സമോരണങ്ങളും വികാരപരിപൂർണ്ണങ്ങളും ആകുന്നു. ആ ചെറുകുട്ടിയെ ഗ്രാമങ്ങൾക്കുംകൂടി ആശ്വസിച്ചു. ജീർണ്ണിച്ചുകിടക്കുന്ന ഗ്രാമദാതാക്കൾക്കും, അമ്പലങ്ങൾക്കും, കടവുകൾക്കും ഏല്പാം സ്വന്തമായ ചില വിചിത്രചരിത്രങ്ങൾ അവപ്പെടുത്തുവാനുണ്ട്. മരങ്ങളും മലകളുംകൂടി തങ്ങൾ നിശ്ചയച്ചതായി നോക്കിക്കണ്ടിട്ടുള്ള അനേകകാലത്തെ അനവധി സംഭവങ്ങളെക്കുറിച്ച് പ്രസംഗിക്കുവാൻ തരമുണ്ടെന്നു. സ്ഥലകാലപാത്രങ്ങൾ ഏല്പാം ഒന്നുപോലെ, സവിശേഷം പ്രവൃത്തിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുഭവമായതുകൊണ്ട് വിദ്യയ്ക്കായിത്തീർന്നു. സർവ്വതു സമപതനങ്ങളുംസർവ്വോപതരണീകങ്ങളും ആയിത്തീരുന്നു.

ഭാഗ്യോൽക്കര ഏതുവിധത്തെയും ഭവിക്കുന്നതു കവിതയല്ലെങ്കിൽ ആകുന്നു. ഒരു ചെറുവഞ്ചിയിൽ ഇടത്തും തന്നെത്താൻ തുടങ്ങുന്ന നദീതീരങ്ങളെ ഒരു സൈന്യത്തിന്റെമുമ്പെ സാക്ഷാത്കാശം നോക്കിക്കാണുന്ന ഒരു അപരതയായിത്തീർന്നു.

കൊന്നാണ് ആഹ്ലാദാവേശത്താൽ തന്നെത്താൻ മറന്ന ആ സമിതിയെന്നെ ചാടി മുക്കിയിരിക്കുകയും ചെയ്ത വാവിനെപ്പോലെയല്ലാ ഓഗാർ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥാ വസ്തുവിനെ വീക്ഷിക്കുന്നത്. തന്റെ സ്വന്തം കണ്ണുകളിൽ കൂടെയും, വിചാരങ്ങളിൽകൂടെയും, പ്രതിഭാവിശ്വാസത്തിന്റെ പ്രകീർത്തികൂടെയും, ആത്മീയബോധത്തിൽ അടിച്ചു റദ്ദുതായ വിശ്വകർമ്മവുമായ സമാനതയോടുകൂടെയും ആകുന്നു ഓഗാർ ഏതു കാഴ്ചയും കാണുന്നതും, എന്തിനെ ഉറ്റുനീയും ചിന്തിക്കുന്നതും, ഏതു സന്ദർഭത്തെയും വിവരിക്കുന്നതും. എന്നാൽ, കഥയെഴുതുകാരൻ ഒരു മഹാകവിയുടെ ഉയർന്നുയർന്നു കണ്ണുകൾക്ക് കാണിച്ചുതന്ന ഏതു കാഴ്ചയും, നമ്മുടെ ദൃഷ്ടികൾക്ക് ആപാദമൃഗം മനോഹരങ്ങളും നമ്മുടെ ഹൃദയങ്ങൾക്ക് എന്നെന്നും ആശ്വാസനാശങ്ങളും ആയിത്തീരുന്നു.

ഇത്തരക്കുന്ന ഒരു മഹാകവിയായ ഓഗാറിന് എന്തുസംഗതിയുടേയും സംഭവത്തിന്റെയും ആനന്ദമോശോ ബാഹ്യമാനോ ഉള്ള ഏല്പാ സിംഹാസനം ചമല്ലാമോ കാണാതിരിക്കുവാനോ പറയത്തിരിക്കുവാനോ സാധിക്കുന്നതല്ല. കന്നിമിത്തം, അദ്ദേഹം ഒരു വെറും "യഥാർത്ഥവാദി"യാണെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെടുവാൻകൂടി പ്രയാസമായിരിക്കുമെ. താൻ കണ്ടതിനെ അതിനെതന്നെ കാണിച്ചാണോ, കേട്ടതിനെ അപ്രകാരംതന്നെ കേൾപ്പിച്ചാണോ അദ്ദേഹത്തിന് ശക്തിയില്ലെന്നതന്നെ വേണം പറയുവാൻ. കാരണം, ഉപലവയും ഉപന്യാസവും ആയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെടുന്ന യാതൊന്നും, തീവ്രവും ദിവ്യവും ആയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോധർമ്മവുമായി സമ്പർക്കം സിദ്ധിക്കുന്ന യാതൊന്നും, ആവിക്കുന്ന ചാതുരിയോ മനോധർമ്മമോ അല്ലാത്തതും അനുകൂലങ്ങളായ ചിവ പ്രകൃതികളോടോ ഉള്ളൊട്ടിയല്ലാതെ അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു ഭരിക്കുവാൻ സാധിക്ക

ഗമിക്കുന്നതല്ല. തന്നിരിക്കും, ഇഹലോകജീവിതത്തിൽ കാണപ്പെടുന്ന സംഭവങ്ങൾക്കു സദാചാരവിശേഷംകൊണ്ടു ഭൂത വൈഭവാപ്രഭത്തെയും, പൈതൃകവ്യവഹാരങ്ങളിൽ പ്രായേണ കാണപ്പെടുന്ന നിഗൂഢതയേയും, മാർത്താണ്ഡ പരിതപിക്കുന്ന ലോകോത്തമനായ മഹാ മഹാകവിയുടെ ദൃഷ്ടികൾക്കുകൂടി പലപ്പോഴും സംഭവിക്കുന്നതായി തോന്നുന്ന അന്ധത ഓശാനിൽ അങ്ങുപോലും പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നില്ല. അതായത്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉൽകൃഷ്ടമായ മനോധർമ്മശക്തി, മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരമുള്ള വൈഭവാപ്രത്യേകതയിലൂടെ കാണപ്പെടുന്ന രാമജീവകലയെയും, നിഗൂഢതകൾക്കുമുള്ളിലൂടെ മറഞ്ഞുകിടക്കുന്ന രത്നകുസുമത്തെയും, തെളിയിക്കുകയും, ആ മനോഹരതയേയും മെമ്പരിപ്പിച്ചുത്തെയും പരിശുദ്ധ വർദ്ധിപ്പിച്ചു വിശദപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മേൽകേൾക്കുന്ന ഏകദേശം, ഏതെങ്കിലും, ദിവ്യമായ ഒരു സന്ദേശാവതരണവും, അമിതമായ ഒരു സ്നേഹവാർത്തയുമാണ്. അപാരമായ ഒരു ആഹ്ലാദത്തെയും അദ്ദേഹം കാണുന്നു! ലോകത്തിൽ നമുക്കുണ്ടാകാവുന്നതെല്ലാം അദ്ദേഹം തന്റെ സ്വന്തം ആത്മാവിൽക്കൂടി മാത്രമേ വായനക്കാർക്കു കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നുള്ളൂ. ദിവ്യമായ ആ കാഴ്ച, ഏതും മനോഹരമായിരിക്കും.

ശബ്ദകൃതിയിൽ അതി വിശേഷമായ ഒരു വേദാന്തം ഒരു രോഗിയുടെ ശരീരത്തിന്റെ ആവശ്യമുള്ള ദാഹം മാത്രം അതി ലോലങ്ങളായ ആയുധങ്ങളെക്കൊണ്ടു സംശയമോഹംകൂടാതെ ഭേദിച്ച് അന്തർഗതത്തെ വിടർത്തിവെച്ചു പരിശോധിക്കുന്നതുപോലെ, മാനസികശാസ്ത്രജ്ഞാണെന്നതിൽ അഭിമാനമായ ഓശാനും മനുഷ്യസമൂഹങ്ങളായ പ്രാദേശികവികാരങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെ മേത്രം, നാമക ബാഹ്യദൃഷ്ടികൾക്കുകൂടി ഗോചരമാകത്തക്കവണ്ണം പ്രത്യേകം വർത്തിക്കപ്പെടുന്നത് അതിന്റെ വിവിധഭാവങ്ങളെയും

സർക്കാലംകൂടാതെ പരിശോധിക്കുന്നു. പരിശോധനക്കു ശേഷം, മിനസ്ഥിതിയെ മനസ്സിലാക്കുകയും ഉഷിതമായ അംഗത്തെ ചെമരിച്ചുകൊടുക്കുകയും ചെയ്ത്, പുറത്തുനിന്നു നീക്കാവട്ടെല്ലാമെന്നു മറ്റും തഥാസ്ഥാനത്തുവെച്ചു തുണി കെട്ടി വെട്ടുവാണെന്നു വൈദ്യപുംഗവമനഃപ്രാപ്തനെന്നു, മാനസിക ചികിത്സകന്മാരിൽ അഗ്രഗണ്യനായ അഗാധം, പരസ്പരമുള്ള സംബന്ധങ്ങളാൽ ചലനം സംഭവിക്കാതെയും അന്യഭാവങ്ങളുടെ സംബന്ധങ്ങൾ 'മാപ്പറച്ചൻ' ഉദ്യോഗാക്കിടത്തിക്കൊണ്ടതും, മനുഷ്യരുടെ മനഃസ്ഥാപനങ്ങളാകുന്ന അനേകം ശരകളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെ മാത്രം സ്പഷ്ടമായി തുറന്നുകാണിക്കുകയും, അദ്വൈതത്തെ പ്രകടനത്തിന്നുശേഷം ഹൃദയകവാടത്തെ അടിക്കുന്നതെന്നു ചെമ്പിച്ചവർക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പ്രധാനപ്പെട്ട ഏതെങ്കിലും ഒരു സംഭവത്തിലെ സ്ഥായിയായ കരുണാസമരതയോ, സുന്ദരഭാവതയോ, സന്ദർശനതയോ മാത്രം അദ്വൈതം തന്റെ കഥയുടെ കേന്ദ്രമായി ഉറപ്പിക്കുകയും, മറ്റു സംഗതികളെയും സംഭവങ്ങളെയുമെല്ലാം ആ സമരതയോ ഭാവതയോ പ്രസംഗമാക്കിക്കിടന്നതിന് ഉപകാരപ്പെടുന്ന ഉപകരണങ്ങൾ മാത്രമായി സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അപ്രകാരം പ്രവൃത്തിക്കുന്ന തുകൊണ്ട് അന്യങ്ങളായ സംഭവങ്ങളുടെ എണ്ണം കുറയുവാൻ, വിവരിക്കപ്പെടുന്ന പ്രധാനസംഭവത്തിന് അധികം പുഷ്പരൂപം സിദ്ധിക്കുവാൻ കാരണമാകുന്നു. അതായത്, അദ്വൈതം മെലിക്കുന്ന ചിത്രങ്ങളിൽ, പരിതസ്ഥലങ്ങളുടെയും, സമീപത്തുള്ള കാഴ്ചകളുടെയും, മായകരൂപി ഭൂമിയിലുള്ള മദ്ധ്യത്തിലുള്ള പ്രധാനപ്പെട്ട രൂപത്തിന്നു പ്രാധാന്യമുള്ളതല്ല; കൈവെച്ചിരിക്കുന്ന കരസലയുടെതോ, സമീപത്തുവെച്ചിരിക്കുന്ന പുഷ്പിതയുടെതോ, പിൻഭാഗത്തു കാണുന്ന കെട്ടിടത്തിന്റെതോ, മായകരൂപി ആ ചിത്ര

ത്തിൽ വെട്ടിച്ച് നീക്കം ചെയ്ത്, ആ ചിത്രത്തിന് വെട്ടുകാണിപ്പുകൾ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ആദ്യത്തെ സ്വരൂപത്തിനനുസരിച്ച് കലാകാരന്മാർ, വൈകുണ്ഠത്തിന് മനുഷ്യാനുഭവിപ്പിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ അങ്ങനെയൊരു ആദ്യത്തെ ചിത്രം മറ്റൊരു വെട്ടു പരിഷ്കാരത്തിലൂടെ തീരെ വിട്ടുവിട്ടു, അദ്ദേഹം ആ പക്ഷത്തെ അദ്ദേഹം ഇതുമാക്കിയിരിക്കുന്നതുമാണ്. മനസ്സിൽ കലാകാരന്മാർക്കുണ്ടാകുന്ന ഉറപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് പ്രതിബദ്ധതയോടെയല്ലാത്ത അനുഭവങ്ങളെ മാത്രമേ അദ്ദേഹം വിവരിക്കുന്നുള്ളൂ.

കാലോൽക്കാരകൾക്കുള്ള ശ്രേഷ്ഠതയുടെ നിരന്തരം, ആ കാലാവസ്ഥയുടെ മനോഹരതയെക്കുറിച്ചും വാസ്തവങ്ങളും പ്രാപ്തകാലം ഒരു ഉപോദ്യമവും എന്നാൽ അവയുടെതന്നെ അനുഭവകരമായ ഒരു പരിപൂർണ്ണവസ്ഥയും ആകുന്നു. ആ മനോഹരതയും വാസ്തവവും വിസ്താരത്തിൽ പരിമിതമാണെങ്കിലും ആഴത്തിൽ അപരമായത് ഉള്ളവയാകുന്നു. ദാശോൽ, വചിത നോവലുകളുടെയും, മനോഹരതയുടെയും അല്ലാത്തതിനും ഇല്ലാത്തവയ്ക്കും കാരണമുള്ളത് എന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിചാരങ്ങളുടെ ഗതിയിൽനിന്നു ധാരാളം അനുഭവിക്കാവുന്നതാണ്. വിഷയങ്ങളായ കഥാപാത്രങ്ങളുടെ വ്യത്യസ്തങ്ങളായ സ്വഭാവവിശേഷങ്ങൾ, ആ സ്വഭാവങ്ങളുടെ നാനാപ്രകാരങ്ങളുള്ള വെട്ടുകൾ, വിവിധങ്ങളായ സംഭവങ്ങളുടെ അവിചാരിതസംഭവങ്ങൾ, കഥാപാത്രങ്ങളുടെ പരസ്പരസംബന്ധങ്ങൾ മുതലായി ഒരു വലിയ നോവലിന്റെ ശ്രേഷ്ഠതയ്ക്കു പ്രധാനകാരണങ്ങളായ നാനാവിഷയങ്ങളിൽ ഒന്നിലും അദ്ദേഹം അധികം ശ്രദ്ധിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ ദാശോൽക്കാരങ്ങളുടെ ദീർഘിതാവസ്ഥയിലുള്ള വ്യത്യസ്തതകൾക്കനുസരിച്ച് ആദ്യത്തിലും ഒരു സംഭവത്തെയും, സൈദ്ധാന്തികപൂർണ്ണമായ ഒരുതരത്തിലും ഒരു സം

നമുക്കുതോ, മാത്രം സ്ഥാനിയാതി പിടിച്ച് അതിനെ തെൻറ മനോധർമ്മമായ 'ദ്രുതകണ്ഠാടി'ക്കടിയിൽവെച്ചു' അതിന്റെ അതിസൂക്ഷ്മമായ വിശിഷ്ടാംശങ്ങളെയെല്ലാം ഉഷ്ണിഗോചരങ്ങളാക്കിത്തീർത്തു, വായനക്കാരെ അതുലാപരതന്ത്രമാക്കുന്നതായ ആ മഹാകവിയുടെ ആ മഹാനീയത്രയും ഭാഗന്നികശാസ്ത്രവിശാരദന്മാർക്ക് ഒരു സാധനപാഠമായിത്തീരക്കൊള്ളണം അത്ര വിശ്വപാതകവും വിശേഷവും ആകുന്നു. ഗാനകവിതയാണ് ഓഗാറിന്റെ ജന്മനിലായ സാഹിത്യപ്രസ്ഥാനം. അതാണ്, ഏറ്റവും ചുരുക്കത്തിലും, ഏതാൽ ഏറ്റവും ശക്തിയോടുകൂടിയും കരുവന്റെ ഉൽകൃഷ്ടതയങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നതിന് ഏറ്റവും പറ്റിയതായ സാഹിത്യരീതിയും. പട്ടത്തിൽ ഓഗാർ ഗാനകർത്താവായതുകൊണ്ടു, ഗദ്യസാഹിത്യത്തിൽ അദ്ദേഹം സ്വയമേവ അംഗീകരിക്കുന്ന രീതിയും, ഏതാണ്ട് അതുപോലെത്തന്നെ ഉള്ളതായിരിക്കണം "ഓഗാറിന്റെ ചെറുകഥകൾ ഗദ്യത്തിലുള്ള ഗാനങ്ങൾ ആകുന്നു". വളരെ ചുരുക്കത്തിലും, എന്നാൽ ഒട്ടും ശക്തിയോടുകൂടാതെയും ഗദ്യത്തിൽ ഒരു സംഗതിയെക്കുറിച്ചു വിവരിക്കുന്നതിന്നു ഓഗാറിനെപ്പോലെയുള്ള ഒരു മഹാകവിക്ക് "ചെറുകഥകൾ" ആകുന്നു ഏതുതും യോജിക്കുന്നതായ സാഹിത്യപ്രസ്ഥാനം. ഒരു മഹാനാടകമോ, ഒരു വലിയ നോവലോ കെട്ടിക്കുന്നതിന് ഒരുസമയം, കീഴ്മാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോധർമ്മത്തിന്നു ക്ഷമയോ പ്രാപ്തിയോ ഉണ്ടായില്ലെന്നുകൂടിവന്നാലും, അപ്രകാരമുള്ള ഒരു വലിയ ഗ്രന്ഥം കൊണ്ടു സാധിക്കേണ്ടവയായ സംഗതികൾ എല്ലാം അദ്ദേഹം ചെറുകഥകൾമുഖേന നിഷ്ഠാസം സാധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് നമ്മൾ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതാണ്.

ചൈതന്യവ്യക്തികളുടെ "മറ്റൊരുമണ്ഡലം" ആയ ഡിക്കയും, കേതിവിശ്വാസങ്ങളും ആകുന്നു മിക്ക ഓഗാർ

കഥകളിലേയും പ്രധാനമായ വിഷയം. സ്വർണ്ണങ്ങളായ ചില പ്രശ്നോത്തരങ്ങളാലും, സംശയനിവൃത്തികളാലും സ്രീഭക്തങ്ങളുടെ ആത്മീയചൈതന്യത്തിന്റെ അനശ്വരകാത്തിയ അദ്ദേഹം ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കുന്നതു കാണേണ്ട കാര്യമാകുന്നു. സ്രീകൃഷ്ണന്റെ അനുരംഗത്തിന്റെ ഘടനാബൈവിത്ര്യത്തെയും, വ്യാപാരവിശേഷങ്ങളെയും, ജാതിവിരുദ്ധമായ ഒരു വാസനാശക്തിയോടുകൂടി അദ്ദേഹം അശേഷം തെറ്റാതെ കണ്ടറിയുകയും, വിചിത്രങ്ങളായ വിവരണങ്ങളാൽ വിശദപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. പെരുമാണികകാലത്തിനുശേഷം, കൈമാനവസ്രീകൃഷ്ണന്റെ പ്രത്യേകങ്ങളായ സ്വഭാവവിശേഷങ്ങളെ, ഇത്ര ശരിയായും കൃത്യമായും കണ്ടറിയപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥകാരൻ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നുതന്നെ സംശയമാണ്. നികൃഷ്ടമായ ഏതു പ്രവൃത്തിക്കുള്ളിലും, നിന്ദ്യമായ ഏതു വിചാരത്തിനിടയിലും, അദ്ദേഹം ഉൽകൃഷ്ടമായ ഒരു പ്രേരണാശക്തിയേയും, നിർമ്മലമായ ഒരു ദേവതാവികാശത്തെയും കണ്ടെത്തുന്നു; ഭിഷ്ണുനായ ഒരു ചൈതന്യത്തെ ഭരിക്കുന്നു. നിർമ്മലാകാശത്തു മുഴുവൻ കവിതയെന്ന കാർമ്മാവപദമുണ്ടാകട്ടെ അതിയിൽകൂടി സൂക്ഷ്മമുഷ്ടികൾക്കു മാത്രം കാണപ്പെടുന്ന ആ 'വെള്ളിരേഖ'യെ അദ്ദേഹം ജാഗ്രതപ്രമാണമാക്കിത്തീർക്കുകയും, അവിതന്നെ ആ കലാകൃഷ്ണാഭോദത്തെത്തന്നെ ആകാശികവരും ആപാദമുഖവും പ്രശോഭിതമാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. "ഉടൻകിമാടുക" എന്ന കൃമമായ നടവടി ഇപ്പോൾ നാമഭവശേഷമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടെന്നിലും, ആ ആചാരം ഈശ്വരിൽ അശേഷം അത്യാത്മഭക്തിയിലുള്ള ഒരു സാധാരണധർമ്മമായിത്തീരുന്നതിന്നു കാരണമായിരുന്ന അപൂർവ്വികാർത്ഥം ഇന്ത്യയിൽനിന്ന് ഇന്നും തീരെ നശിച്ചുപോയിട്ടില്ലെന്നു കാശാൻകഥകളിലെ അതി ധീരകളും പതിവുതാരണങ്ങളുമായ നായികമാർ തെളിയിക്കുന്നുണ്ട്.

ആരെയും അതുതപാഠവശ്യത്തിൽ നിമഗ്നരാക്കുന്ന പരിത്യാഗശീലവും, ഏതു പ്രതിബന്ധങ്ങളോടും നേരിട്ടു മല്ലിടുന്നതിന് അവരെ പ്രാപ്തകളാക്കുന്ന സ്നേഹവിശ്വാസങ്ങളും, തന്നത്താൻ മറന്നുള്ള പുത്രവാത്സല്യവും, നിശ്ചയമായ നിഷ്പ്രയും നിർമ്മലമായ ഭൂതദയയും കൈവന്നവസ്ത്രീകളുടെ പാഠവ്യർത്ഥത്തോളമെന്നത് ആ നായികമാർ ഉപാഹരിച്ചുകാട്ടണം. “ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി” എന്ന കഥയിലെ സുരബാല, മാർഗ്ഗലാഭനകർദ്ദാർത്ഥമായ സുരബാല, മൂന്നു വാരത്തിൽ അധികം വിസ്താരമില്ലാത്ത ഒരു തുരുത്തിയെക്കുറിച്ച് അവർ രണ്ടുപേരും തനിച്ചുനിന്നിട്ടും, പരിസരപ്രദശേഷവും എല്ലാം പ്രവാഹത്തിൽ ലഗ്നമായിത്തീർന്നിട്ടും, മരണമാകുന്ന ദയകരപ്രവാഹം ഇടതുതീരം കറുത്തിരുണ്ടും ഗംഭീരമായി ഇരവിയാർത്തിച്ചുകേൾക്കേണ്ടിയിരുന്നിട്ടും, തന്നിൽ അത്യന്തം അന്തരാഗതമാകുകയായ തന്റെ ബാല്യത്തിലെ സ്നേഹിതനോട്, തന്റെ ജീവനെ കഷ്ടിക്കുന്നതിന് അത്യന്തം ആഗ്രഹിച്ചു മിത്രത്തോട് “മരണശപഥം ഉപേക്ഷിക്കുകയോ, “അന്ധകാരത്തിലേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുകയായി നില്ക്കുന്നു!” “അസ്ഥിശൂന്യ”ത്തിലെ നായിക “ആദ്യത്തെല്ലാത്ത നിത്യരാത്രിയാകുന്ന എന്റെ വിവാഹ മണ്ഡപത്തിലേക്കു ഞാൻ കടക്കുമ്പോൾ എന്റെ മുഖം ഒരു പുഞ്ചിരിയാൽ പ്രകാശിതമായിരിക്കണമെന്ന്” ആശിച്ചുകൊണ്ടു ചാർത്താമ്പട്ടത്തോടുകൂടി ആത്മമർത്ത്യചെയ്യണം! “അർദ്ധരാത്രി”യിലെ എന്നും മറക്കാത്ത നായിക, മരിക്കാൻ “കേളിണിബാബു”വിനെ ആജീവനാന്തം അന്ധവ്യഥിതനാക്കിത്തീർത്തതുകൊണ്ടും സപാത്മത്യാഗത്തിന്റെ പരമകാഷ്ടയെ പ്രാപിച്ചിരുന്ന സതീക്കന്മാരോടും “കേളിസഹോദരി”യുടെ “നീലമണിസ്നേഹം” പാശ്ചാത്യനായ ഒരു മലിന്യോക്താവോടും അകമ്പിക്കത്തുകൊണ്ടും അഗാധവും അവാച്യവും ആകുന്നു. “അപാൽമാസ്ത്രം”കു

ന്നെടുത്തു മുമ്പെഴുതിയവർത്തമാനമല്ലെന്ന് എന്ന് ആരെക്കൊണ്ടും പാടിപ്പറന്ന ഉൽകൃഷ്ടവൃത്തികളാകുന്നു. സ്വാവലം വകളിൽ അദ്ദേഹം പ്രത്യേകം ഇല്ലാതെപ്പിരിയുന്നു. “ഞാനും സുബ്ബാലയും കട്ടിക്കാലത്തു അപ്പുറം അമ്മയുമായി കളിക്കാം” എന്നത്രെ! “കമ്മുഡിവാവ”യിലെ “മിനി”, “എപ്പോഴും എന്തെന്തിലും സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു” മിനി, “അപ്പുറം അമ്മയും തമ്മിൽ എന്താ ചാർച്ച്” എന്നു തന്റെ പിതാവിനോടുകൂടെ ചോദിച്ചു. അപ്പുറം ഉത്തരം മറ്റിച്ച മിനി, മികയെന്നായ ഒരു പാതകനിൽപോലും അതിസൂക്ഷ്മങ്ങളായ ചില ഏതാനുമുള്ള ചവിട്ടിച്ച മിനി, “അയാളും എന്തെപ്പോലെ ഒരു അപ്പുറം” എന്നു മിഥ്യഭ്രമം വലകൊണ്ടു വിദ്യാസമ്പന്നനും പ്രമീലം ആവൃത്തം ആയ തന്റെ പിതാവിനേയും, നമ്മെന്തെയും ശിശ്യിക്കുപ്പട്ട ഒരു “മനഃശാസ്ത്രം”നേയും കൂട്ടിക്കെട്ടിയ മിനി, നമ്മുടെ ദൃഷ്ടികളിൽ നിന്ന് ഒരിക്കലും മറയരുതോടുകൂടെ ഒരു ‘ബാല’നാകുന്നു. മുമ്പെപ്പുറം “പൂജാശിരീഷരേഖാരം ഉപദ്രവിക്കുന്നവനും, മുമ്പെപ്പുറം അതിരുകൾക്കുവേണ്ടും ഉള്ള തട്ടിക്കുയുന്നവനും, കണക്കെഴുതുമ്പോൾ മലി തട്ടിമറിക്കുന്നവനും” ആയ ഗോകുലചന്ദ്രൻ, അക്കരമാരിൽ അഗ്രഗണ്യനായ “ജഗന്നാഥ”ന്റെ അതികർഷണമായ മനസ്സിൽ പോലും ഒരു ഭാഗത്തു അല്ലാ മാർദ്ദവം വരുത്തിയ ഗോകുലചന്ദ്രൻ, “എന്റെ അപ്പുറം ഏതൊരു സ്ത്രീയിൽ പോലാൻ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു” വിട്ടിൽനിന്നു മാടിപ്പോയവനായ ഗോകുലചന്ദ്രൻ, കളിച്ചു കളിക്കുവാൻ ആഗ്രാമിച്ച് ഉളിപ്പിച്ച മുതലുകൾ കാക്കുന്നതിന്നു സംഗതിവന്ന ആ ഗോകുലചന്ദ്രൻ, “അപ്പുറം” എന്നുള്ള ശാസ്ത്രം മാത്രം പുറപ്പെട്ടവിദ്യകൊണ്ടു വനഗുഹയിൽ കിടന്ന ശ്വാസമുട്ടി മരിക്കുന്ന ഗോകുലചന്ദ്രൻ, നമ്മുടെ മനസ്സാകുന്ന ആമാശയത്തിൽ ഒരിക്കലും അസ്സമിക്കാത്ത ഒരു മോകുലചന്ദ്രൻ

ന്നെയാകുന്നു. “സ്രഷ്ടികർത്താവു പൊള്ളയായ ഒരു കോലമെന്ത് ഉരതി തലക്കൽ ഒരു പോളയുണ്ടാക്കി”യതാണെന്നു തോന്നിപ്പിക്കുന്ന “ജേജുസഫോമി”യുടെ “നീലമണി”വളരെ സൗകര്യമായ ഒരു മനോധർമ്മമാകുന്നു. “ഫാതികനെപ്പോലെ ഒരു മണനായ ഒരു കുട്ടി സ്ത്രീയിൽ വേറെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇരുനാഥൻ വല്ലതും ചോദിച്ചാൽ കേട്ടവായ” ഇട്ടുകൊണ്ടു മിഴിച്ചു നില്ക്കുന്നതല്ലാതെ ഒരു വാക്കുപോലും സമാധാനം പറയില്ല. ഏറ്റവോൻ വല്ലാതെ ഒരു ഭാരം വെച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കഴുതയെപ്പോലെ അവൻ ഇരുനാഥൻ അടിക്കുന്ന അടിയെല്ലാം നിശ്ശബ്ദമായി അനുഭവിച്ചുകൊള്ളും. ഗ്രാമത്തിലെ വിട്ടുനിൽക്കുകകളിൽ തലവനായിരുന്ന “ഫാതികചക്രവർത്തി”യുടെ സ്വഭാവമാണു മേൽ വിവരിച്ചിട്ടുള്ളത്. “അമ്മേ! സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ വിട്ടിരുന്നില്ല പോകുന്നു.” എന്ന് ആരോടെന്നില്ലാത്തവണ്ണം ഭീനസ്വരത്തിൽപറഞ്ഞു സൂര്യപ്രകാശവും അവസാനിപ്പിച്ചു ആ ‘ഫാതിക’ന്റെ അന്ത്യഘട്ടം വളരെപരിതപകരമാകുന്നു. “ഒരു ഇരുനാഥന്റെ നിഷ്പ്രഭമായ പിതൃത്തത്തിൽനിന്നു, കല്പകൃതിയെ ഒരു മുലയിലിരിക്കുന്ന നിസ്സഹായനായ ഒരു കുട്ടിയെ, വിട്ടവിടവാനല്ലാതെ മഴകൊണ്ടു തല്ലാലും താതൊരാവശ്യവുമില്ലെന്നു” വിശ്വസിക്കുന്നവനും, മുത്തശ്ശിയുടെ കയ്യുപിടിച്ചു കിടക്കയിലേയ്ക്കു വലിച്ചിഴിച്ചു കൊതുവവക്കളിൽ ചിടിച്ചിരുന്നതിന്നു കുട്ടിയുടെ കാവകൾ പിടിച്ചു തുഞ്ചിച്ചാടി ‘അമ്മേമ്മേ! ഇനി ഒരു കഥപറയൂ’ എന്നു മുത്തശ്ശിയെ അലട്ടുന്നവനും, ആ “പണ്ടൊരു രാജാവുണ്ടായിരുന്ന” കഥയിലെ ബാലനിൽ കുട്ടിക്കാലത്തെ ഓഗോറിയത്തെന്നൊരാൾ നാം കാണുന്നത്. “എങ്കിലാകാൻ മക”നെ വളർത്തുന്ന ‘രാജാവാൻ’ എന്തു കഴിയാതെ ചെയ്തൊന്നു രീതിയും, കുട്ടിയുടെ “കാൻ” ആ ബാലപീലകളിൽ മുന്തി തന്നെത്താൻ മറക്കുന്നതും ഏതൊ

ഒരു കവിനാട്ടുവേക്കൻനെയും മനസ്സിനെ ആകർഷിക്കത്തക്ക ഒരു നയരപദത്താഴ്ചയുടേയവധാകുന്നു. ഓരോരിന്റെ കട്ടികൾ ഉത്സാഹമിതിയായ ഉത്തമസന്ധാനങ്ങളാകുന്നു. ഓരോ കട്ടിയും ഓരോ പ്രത്യേക നിമിഷപണത്തെ അർപ്പിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു ഞാൻ ഏഴുതുറകാണിക്കുന്ന അവയുടെ ഈ ഒരു "ഗുപ്തഫോട്ടോ" ഏതുവിധവും അപൂർണ്ണവും അസ്സർജ്ജവും ആയിരിക്കുവാനേ തരമുള്ളൂ.

ഓരോർകഥകളുടെ മറ്റൊരു മാധാമത്യം അവയിൽ മിക്കതിലും പ്രത്യക്ഷപ്പെടുകയാണെന്ന ഇന്ത്യയുടെ രാഷ്ട്രീയഭാവമാകുന്നു. ഇന്ത്യയിൽ ഹിമവൽസേതുപദ്യം പൊതുവിട്ടിരിക്കുന്ന ആ പുതിയ ഉണർച്ചയുടെ കല്ലോ മണലോലോലം ആ കഥകളിൽ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. യുവജനമനത്തിന്റെ പൂർവ്വരസങ്ങളെ ആ കഥാപാത്രങ്ങളിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. അഭാവത്തെക്കുറിച്ചു ആവാക പരമ്പരകളെ രാഷ്ട്രീയഭാവമാകുന്ന കടുംപാറകളിൽ ഏറിത്തൂങ്ങുന്നതിന്റെ ചോലാഭാവം അതിൽ മറ്റൊരു ലിഖിതമുണ്ടുണ്ട്. 'സ്വദേശിത്വവും' വിദേശീയസഭയനങ്ങളുടെ ബാഹിഷ്കരണവും ആ കഥകളിൽ സ്പോർട്സ്മനുകമായ വിധംതന്നെ പ്രകാശിക്കുന്നു. പാശ്ചാത്യപരിഷ്കാരത്തിലുള്ള അനാശാസ്യമായ പരിഭ്രമവും ഒരു വിദേശീയഗവേഷണത്തിൽനിന്നു ലഭിക്കാവുന്ന അർത്ഥശൂന്യങ്ങളായ സ്ഥാനമാനങ്ങളിലുള്ള അത്യാസക്തിയും, ത്യാഗങ്ങളായ വികൃത സ്വഭാവങ്ങൾ ആണെന്നു കഥാപാത്രങ്ങൾ ഉറപ്പായിക്കൂടും ഉപസ്തസിക്കൂടും ചെയ്യുന്നു. താമസമായ ത്യാഗശീലമാണ്, കോൺഗ്രസ്സഫ്ണ്ടിലേക്കു കടന്നു സംഖ്യ സംഭാവന കൊടുക്കുന്നതിനേക്കാൾ നേതൃത്വത്തെ അർപ്പിക്കുന്ന സംഗതിയെന്നും ആരംഭിതരൂപമല്ലാ മണ്ഡലിതരൂപമല്ലാത്ത ഒരു അതിപ്രയത്നമാണ് വിജയലബ്ധിക്കുള്ള മാർഗ്ഗമെന്നും ഗവേഷണശ്യാഗസ്ഥനായ 'കണ്ഠകരവുമില്ലാ

തെ് ദേവപുത്രൻ. "പ്രതിജ്ഞാക്കളാൽ" ആരംഭിക്കുന്നതും അർത്ഥശാസ്ത്രപരമായതും കർമ്മശാസ്ത്രപരമായും സമീപമുള്ള ഉച്ചത്തിൽ ഉൽഭവിക്കുന്നു.

"ഇക്കാലത്തു നാട്ടുകാർ ആരംഭിക്കുന്ന ഇഷ്ടപരമാർ സർക്കാർ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരാകുന്ന ഹിന്ദുപുരോഹിതങ്ങളിൽ വർത്തിച്ചിട്ടുള്ള മുപ്പത്തു മേക്കാടി ദേവന്മാരുടെ പ്രത്യക്ഷപരമായ പ്രകാശനം അവർ. ഐഹികമായ വിജയലക്ഷ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ജനങ്ങൾ വിദഗ്ദ്ധപരന്മാരായ അധികം വിശ്വസിക്കുന്നതും ആത്മീയമായതും അവരായാകുന്നു. അതുനിമിത്തം ജനങ്ങൾ മുൻകാലങ്ങളിൽ ചെയ്തിരുന്ന വഴി വാടകൾ ആദ്യം ഇപ്പോൾ ആ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കാണ് ചെയ്യുന്നത്." "എന്റെ സ്വഭാവത്തിന്റേതല്ല ജീവനുള്ളതിനും തുണികൾ ഉടനെ പ്രവർത്തിക്കുന്നത് അത്യാവശ്യമാണെന്നുള്ള സംഗതിയെപ്പറ്റി എനിക്ക് അന്ന് അശേഷം സംശയമുണ്ടായില്ല." മേലുദ്ധരിച്ച വാക്കുകളിൽ "അൻ പ്രകാശനത്തി" എന്ന കഥയിൽനിന്നെടുത്തവയാണ്. കൈലാസബാബു ഗവർണ്ണർമാരുടെ സേവയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടതിന്റെ ഹലാ "നമ്മളെത്തന്നെ ബാബുമാർ" പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്നത്. അവന്മാരുടെയ്ക്കു മറ്റും എത്ര മനോഹരമായിരിക്കണം!

നീവുണ്ടിയുടെ ഒരു മുറിയിൽനിന്നു താഴെക്കാരായ ചില ഇന്ത്യക്കാരുടെ അതിരായ ധിക്കാരത്തോടു കൂടി യുദ്ധപുനായ 'ഒരു പൊളീസുദ്യോഗസ്ഥൻ' ചിത്രീകരിച്ചു പുറത്തുവരിക. പക്ഷേ മറ്റൊരു പുരുഷനായി ഉദ്യമം പരിശീലിക്കുന്ന വയലാർക്ക് പ്രതിപാദിക്കുന്ന അസ്തമയസൂര്യന്റെ കിരണങ്ങൾ ഇന്ത്യക്കാരുടെ മുഴുവൻ ബാധിച്ചിരിക്കുന്ന ലജ്ജാപരമായ അപമാനങ്ങളെത്തന്റെ ഒരു നിഴലാകാലം അദ്ദേഹം നോക്കിക്കണ്ടു. വൃക്കയായുള്ള മറവില്ലാത്ത ശോചനീയവസ്ഥയിൽ എത്തിയിരിക്കുന്ന ഇ

സ്വാഭാവികമായി നഗ്നനായവനെയും കാണപ്പെട്ട എനിക്ക് ഇന്ദ്രസീമയിലുള്ളതായ ജാതുകി എന്ന ഉദ്ദേശിച്ചപ്പോഴുണ്ടായ ഭയംകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിച്ചാണു ചെല്ലിപ്പോയത്. പ്രമാണാധാരമായി വീട്ടിലുള്ള കുട്ടികളെ ശ്രദ്ധാപരമായും വിളിച്ചുവരുത്തി പരസ്യമായി ഒരു അഗ്നികണ്ഡം ജ്വലിപ്പിച്ചു നൽകി. ഐതോപ്യവസ്ത്രങ്ങൾ കൈക്കൊണ്ടോണോമോണായി അതിലേയ്ക്കു എറിഞ്ഞുകളഞ്ഞു. കുട്ടികൾ അഗ്നിക്കു ചുറ്റും വലംവെച്ചു തുളിക്കുമിട്ടു. 'മുക്തി'പദത്തിലേക്കു കയറുവാനുള്ള കോണിനുള്ള ആദ്യത്തെ പടിയാണ് 'നാതിബാഹുളർസ്ഥാനം'. എനിക്കുണ്ടായാലും വേണ്ടില്ല. ഒരു 'നാതിബാഹുളർസ്ഥാനി' ആവാതെ കുഴിഞ്ഞാൽ മതി. ഡംഭനീനന്തരവലായി ഇന്ത്യയിലുള്ള അവിവേകികളായ ബ്രഹ്മീഷുകാർക്ക് ഇന്ത്യാഗവേഷണത്തിന്റെ വലിയ ശത്രുക്കൾ. ആ ശത്രുക്കളെ ലക്ഷ്യമായി നിസ്സഹായരായ നമ്മുടെ ഇന്ത്യാമാന്യർ കണ്ണാണുണ്ടോളം വിചണ്ഠനമായിട്ടുണ്ടായിരിക്കും. ഇരവിധം നേത്രരൂപം നേടിയവരുടെ നേത്രരൂപം ഭാരതമാന്ദവിന് എങ്ങിനെ അഭിമാനകരമായിരിക്കും? "ഹിഹ്", "ഹിഹ്", "ഉദേ." എന്ന കഥയിൽനിന്ന് എടുത്തു ചേർത്തിട്ടുള്ള ചെലുത്തുവാൻ വാക്യങ്ങൾതന്നെ മേൽ പറഞ്ഞ സംഗതികൾക്കു മതിയായ തെളിവുകളാകുന്നു.

പ്രശാന്തമായ ചിന്താസമാധിയിൽ ആകണമെന്നും ആഗ്രഹിക്കുന്നതിനും അധികസമയവും കഴിക്കുന്ന ഒരു യതിശാസ്ത്രം, ഓരോരുത്തർക്കും നല്ല ഫലപ്രദതയുള്ള ഒരു ദൈവാരാധന കാരണശ്രമംകൊണ്ടു പറഞ്ഞാൽ ആദ്യത്തിൽ അവിശ്വാസം തോന്നിയേക്കാം. എന്നാൽ, ഭക്തരും നിശ്ചേഷ്ടരും ആയിട്ടും, അത്ഭുതം ഉണ്ടാക്കുകയായ ഒരു പരിഹാസപരമായ യോഗി ആദിദൈവത്തിന്റെ ഫലപ്രദതയും എന്തു കഥയിലും അവിടുത്തെ തിരുത്തി പ്രകാശിക്കുന്നതു കാണാം. സാധാരണ ജനങ്ങളുടെ അന്ധവിശ്വാസങ്ങളെ

യും, വിചാരനാരാണസ് അഭിമാനിക്കുന്ന ചിലരുടെ ദുരഭിമാനങ്ങളെയും, മനുഷ്യസഹജമായ ബലഹീനതകളെ തടന്നെയും, അദ്ദേഹം മരസ്സിതാനപിതം പരിശുദ്ധിച്ചു കാണിക്കുന്നു.

“നന്ദങ്ങളാണിവ ബാബു” മോളം, “ഹിഫ്, ഹിഫ് ൧൧൭” എന്ന കഥയും ആലംഭകുഡം പാലിതമയമാകുന്നു. “സിഗ്നാറും വെച്ചു വെടിപാറത്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ധാരാളം തുറന്ന സംസാരിക്കുവാനും മാനസികമായ അസംതുപ്പിയ വാക്കുകൾക്കു സാധിക്കുന്ന ശക്തിയോടുകൂടി പ്രകടിപ്പിക്കുവാനും, ഇന്ത്യയുടെ നിർഭാഗ്യസ്ഥിതി, വളരെ പറ്റിയ ഒരു വിഷയമാകുന്നു.” “ആസന്നമായ പരീക്ഷയാണ് ഇന്ത്യയുടെ ഭാവിയെക്കുറിച്ചു കഴിയാതെ അധികം പ്രധാനമായി ഗൗരവിക്കുണ്ടാകാത്തത്”, എന്നിട്ടുകാമുള്ള അഭിപ്രായപ്രകടനങ്ങൾ ഇന്നത്തെ നേതാക്കന്മാരിൽ പലർക്കു മേൽ തുളയുന്ന ഒരിടനുകളാകുന്നു. “ഈ ശതകമാണ് പൊടിക്കുന്നതും ഏതു കഥകളിലും ധാരാളം കാണുന്നുണ്ട്.

സമ്പ്രദായമായ പലിശത്താരികൾ മാത്രമല്ല, അനവധിപ്പട്ടം തത്വജ്ഞാനപരങ്ങളായ അനേകം വാക്യങ്ങളും കാര്യങ്ങൾക്കകളിൽ നിറഞ്ഞുകിടക്കുന്നുണ്ട്. “മനുഷ്യസമുദായം കെട്ടുപിണഞ്ഞുകിടക്കുന്ന അബദ്ധങ്ങളെക്കുറിച്ചു ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള ഒരു വലുതായൊരുതാണ്. ശക്തിയായ കർമ്മശാസ്ത്രം തത്സമയത്തു ചെയ്യുവാൻ മാത്രം ബുദ്ധിയും തന്മൂലവും ആർക്കും ഇല്ല.” “ഹോ! വിസ്തൃതമായ മനസ്സു! മാതാമോളങ്ങളെക്കുറിച്ച് അവസാനമില്ല. അവയ്ക്കു

മല്ല. ഇന്നുതോന്നിയിലേകനവും കാര്യബോധവും പട്ടം കട്ടയിൽ മാത്രമേ ഉണ്ടാകുന്നുള്ളൂ. അദ്ധ്വാനിതങ്ങളായ പട്ടികളെ മനസ്സർ വിശ്വസിക്കാതെ നിരാകരിക്കുന്നു. ഇല്ലാത്ത ആശയങ്ങളെ മനസ്സർ വിശ്വസിക്കാതെ നിരാകരിക്കുന്നു.

പൂർണ്ണമായ ഹൃദയത്തോടും തികഞ്ഞ ജീവശക്തിയോടും കൂടി അവലംബിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ ആ അമ്പലംബം ശിഥിലീഭവിച്ചുപോകുന്നു. താൻ മുറുകെ ആശ്ശൂരിച്ചിരുന്ന ആശയത്തിൽനിന്നു തനിക്കു നിർദ്വന്ദ്യമായി വേറിട്ടുപോകുക ഒഴിവരുന്ന. അപ്പോൾ നാഡികൾ തളരുന്നു; ഹൃദയം ക്ഷമം വഹിക്കുകയും; ആശ നിശ്ശേഷം നശിക്കുന്നു. തല വശങ്ങളിൽ താമര വീണ്ടും സുബോധമുണ്ടായിത്തീരുന്നു. വീണ്ടും ഹൃദയം പുതിയമോഹത്താൽ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ട വല കളിൽ അകപ്പെടുന്നു. "ഇങ്ങനെ എത്രതവണ!" ഉദാഹരണങ്ങൾ വർദ്ധിക്കുന്നില്ല.

'സൂക്ഷിപ്പാൻ എഴുതിച്ച മുതൽ', 'പ്രേതമോ മനുഷ്യനോ', 'പുളകരിനം' 'അൻവീട്ടിയെത്തു പോകുന്നു' മുതലായ ചില കഥകൾ അത്യന്തം ജ്ഞാനകണ്ഠമാണെന്നു പലർക്കും അഭിപ്രായമുണ്ട്. ആ കഥകൾ വായിച്ചിട്ട് ചിലർക്കു രാത്രിയിൽ സുരമായി ഉറക്കുവാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് എനിക്കു അനുഭവമുണ്ട്. നിസ്സാരങ്ങൾ എന്നു സാധാരണ നാം കേൾക്കാറുള്ള ചില ചില്ലറ മനോഹാരികാരങ്ങളുടെ ശരിയായ പശ്ചാത്താപം അവിചാരികങ്ങളായ ഏതെല്ലാം ജ്ഞാനപരിണാമങ്ങൾക്കു കാരണമായിത്തീരുന്നു എന്ന് ആ കഥകൾ സവിശേഷം ഉദാഹരിക്കുന്നു. അന്യന്മാരുടെ കുട്ടികളോടു സ്നേഹവാത്സല്യങ്ങൾ തോന്നാത്ത നിഷ്പന്നകന്മാർ പ്രായേണ സംഭവിക്കുന്ന ജന്മകാന്തദം 'ഭഗന്നാഥ'നു വന്ദനമാണെന്ന് ഒരു വിധിഭാവപരിത്യമാണ്. കുട്ടികളുടെ നാലവിശ്വതകൾ സോല്യാസം കണ്ടിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണെന്നും അതിന്നു തക്ക ശമയോസ്സേഹമോ ഇല്ലാത്ത രാത്രിവ് ആ കുട്ടികളുടെ ആ വിശ്വതകളെപ്പറ്റി നെഞ്ചത്തുനില്ക്കുന്ന കരയെങ്ങിവരുമെന്നും "പാപംകലകളെങ്ങിയെ"ടെ "വിട്ടിറങ്ങു പോകുന്നു"തിൽനിന്നു തെളിയുന്നു. ബ്രഹ്മപരമാത്മം

സ്ഥം അപേതനങ്ങളായ നടപടികൾക്കുമാർക്ക് എന്തെന്നും അഭിമുഖപ്പെടുത്തുന്നതല്ലെന്നും ക്രിമിനലായ വിവാഹ ബന്ധങ്ങൾ പ്രകൃത്യാ രമണീയങ്ങളായ ജീവിതമാർഗ്ഗങ്ങളെ മറുപടർപ്പുകൾ നിറഞ്ഞ കാട്ടുവഴികളാക്കിത്തീർക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നതെന്നും 'വരുകറിന്'ത്തിന്റെ നാമിക അവരുടെ മുട്ടുപടർത്തിത്തള്ളിയിട്ടു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്നു. ഈ കരുമായ പശുവസനാത്തങ്ങൾ ലോകത്തിൽ അപൂർണ്ണ സംഭവങ്ങളല്ല. അപ്രകാരമുള്ള അനുഭവങ്ങളാണ് ഏകദേശത്തിനകത്ത് ശിശുവിവിതങ്ങൾപോലെ എന്തെന്നാക്കുന്നതെന്ന് നിവർത്തിക്കുന്നത്. കൈത്താക്കുകൾ കുട്ടികൾക്ക് ജീവനാശത്തിനും, വിവേകികൾക്ക് ആത്മശങ്കയ്ക്കും കാരണമാകുന്നു. ദോഷമല്ലാ ദുഷിതരായിട്ടുള്ളത്; അതിലെ ജനങ്ങളുടെ പ്രസ്താവനയാണ്.

കാഴ്ചാർക്കുകയിലെ വാക്യരീതി, —മുഖകഥകളിലെ വാക്യരീതി—അനുകരണസാമ്യമല്ലാത്തതാകുന്നു. അദ്വൈത ബോധത്തിൽ ഏകതരപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആ കഥകളുടെ "അപൂർണ്ണതയും അനന്തതയും" ആത്മജ്ഞാനത്തിനകത്ത് നിന്നാണ് മലയാളത്തിലേക്ക് ആ കഥകൾ മിക്കതും ഭാഷാ നതമെപ്പട്ടതായിട്ടുള്ളത്. തന്നിമിത്തം, രണ്ടുവിധത്തിൽ അപൂർണ്ണതയും അമലമാവിരിക്കുവാനും ആയ പരിഭാഷകൾതന്നെ വായനക്കാരുടെ അത്യന്തം ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നതെങ്കിൽ മുമ്പതിലെ പ്രതിപാദനരീതിയുടെ നിമിത്തമായ ഒരേതരമല്ലാത്ത ഉപദേശാചാരമാകുന്നു. ആവശ്യമുള്ളപ്പോഴും മാത്രമേ വാക്കുകളെ അർത്ഥപരമായി ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നുള്ളൂ. പരമപാൽ ഉദാഹരിച്ചതെല്ലാം പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞാലും, പിന്നെയും, പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിൽ അധികപരമാരതെ കിടക്കുന്നതെന്നുള്ള ഒരു ബോധം വായനക്കാരുടെ വിഭാവനം പിടിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനുള്ളിൽ എന്തൊക്കെയോ ചിലത് ഇനിയും ഒളിഞ്ഞുകിടക്കുന്നതെന്നുള്ള ഒരു ധാരണ വായനക്കാരുടെ ഉദ്യമം.

രംഗത്തിലേക്കുവന്നുവന്ന ഗ്രന്ഥകാരനായ ടാഗോറിന്റെ “പ്രശാന്തഗംഭീരനിസ്കൃന്ധനം” മായ സ്വപ്നവും നാം ആ കഥകളിൽ പ്രതിഫലിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്. നാടകത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ രംഗപ്രവേശം ചെയ്യുന്നില്ലെങ്കിലും എല്ലാ നടന്മാരുടെയും ചരടുകൾ അയാളുടെ കൈവിലയുകൾക്കിടയിലാണ്. ടാഗോർ നേരിട്ടു വല്ല കഥയും പറയുന്നുണ്ടോ എന്ന് സംശയമാണ്. അൻ കഥകളെല്ലാം മറ്റൊരാൾക്കു നൽകിക്കൊണ്ടു പറയിപ്പിക്കുകയാണു ചെയ്യുന്നത്. കഥാപാത്രങ്ങളിൽ ഒരാൾതന്നെ തന്റെ അനുഭവങ്ങളെ മറ്റൊരാളോടു വിവരിക്കുന്നതായിട്ടാണു ടാഗോർകഥകൾ അധികവും കാണപ്പെടുന്നത്. എന്നാൽ, ആ ‘കഥപറയൽ’ ശരിയാകുന്നില്ലേ എന്നു ഗ്രന്ഥകാരൻ കഥകൾക്കുപിന്നിൽനിന്നു നോക്കിക്കാണുകയും, മുഖദാവങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ആംഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും കഥക്കാരനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും, സഹായിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുതു സൂക്ഷ്മദൃഷ്ടിയിലൂടെ അനുഭവമോശ്യമാണ്. “ഞാൻ” മിക്കപ്പോഴും മഹാകവിതയെന്നയാൽ എന്നതോന്നിപ്പോകും. “ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായ” കഥപറയുന്നതു “ഞാൻ”യെന്നതാണ്. “കുബ്ജവിവാചക”യുടെ കഥപറയുന്നതു മിനിയുടെ പിതാവാണ്. നോവലെഴുത്തുകാരനായ ആ പിതാവിൽ “ടാഗോർമുദ്ര” അവിടവിടെ കാണപ്പെടുന്നുണ്ട്. “അന്ധിക്രൂട”ത്തിന്നു കഥപറയുവാൻ വേറെ ആരും വേണ്ടാ, മുളിക്കേൾക്കുന്നതിന്നു “ഞാൻ” മാത്രമേ ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. “അർദ്ധരത്ന”യിലെ അനുഭവങ്ങൾ എല്ലാം ദക്ഷിണബാബുതന്നെ തന്റെ സ്നേഹിതനായ ഡോക്ടറോടു പറയുന്നവയാണ്. “പണ്ടൊരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു” എന്നു പറയുന്നതു “എന്റെ” മുത്തശ്ശിയാണ്. ഇപ്രകാരം മറ്റൊരാളെക്കൊണ്ടു കഥപറയിക്കുന്ന “കളിപ്പാട്ടുകീഴ്” ഗ്രന്ഥകാരനു നേരിട്ട രംഗത്തുവരാതെ കഴിക്കുന്നതിന്നു അദ്ദേഹം സഹായമായി

രതിരുന്നെന്ന്. എന്നാൽ, “വേഷകാക്കുനെ കണ്ടാൽ ചുട്ടികത്തിച്ചത് ആരാണെന്ന് അറിയാം” എന്ന് പറഞ്ഞ പൊലൈ എളുകഥയിലും ഗ്രന്ഥകാരന്റെ സങ്കീവമായ സന്നിധാനം അറിയാതെത്തന്നെ അനർത്ഥപ്പെടുന്നതാണ്.

“മാന്യമിത്രങ്ങൾ! നിങ്ങൾ അധികമായിരും സഹാനുഭൂതിയും സഹോദരസ്നേഹവും ഉള്ളവരായി വർത്തിക്കവിൻ! നിങ്ങളുടെ നിത്യജീവിതം അഹങ്കാരവിരഹിതവും അക്രിമിമായും ആക്ഷിപ്തീകൃഷ്ണിൻ; നിങ്ങൾ സുബോധശക്തിയേയും ശാന്തഭാവത്തേയും ഉത്തരോത്തരം വർദ്ധിപ്പിക്കവിൻ, നിങ്ങൾ സകലനിയന്താവായ ജഗദീശ്വരന്റെ ആജ്ഞകൾക്ക് അനുസരണത്തോടുകൂടി കീഴടങ്ങവിൻ; ജീവിതത്തിന്റെ മുഴുവൻ ഏകീഭവാനും, കടൽമുതൽ കൊട്ടാരവരെയും, ദിവ്യകൈയിന്ദ്രംതന്നെയാണെന്നുള്ള തഥാർത്ഥത്തെ നിങ്ങൾ പൂർണ്ണമായി അനുഭവപ്പെടുത്തവിൻ.” ഇതാണ് ഓഗോറിന്റെ ഉൽകൃഷ്ടമായ സന്ദേശം.

ഓഗോർക്കഥകളെ ഞാൻ ഒരു നിരൂപണം ചെയ്തു എന്നാണ് എന്റെ അഭിമാനം. ആ നിരൂപണംകൊണ്ടു കഥകളുടെ പ്രകൃത്യാ ഉള്ള ആസ്വാദ്യതയ്ക്കും ഭംഗംസംഭവിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ അപരാധിതല്ല; എന്റെ പ്രയത്നം ഫലപ്രദമായില്ലെങ്കിലും അനർത്ഥകരമായിട്ടുമില്ല. ആ കഥകളുടെ പ്രേമ്യത കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുകയും ഹൃദയ മറുഭാവങ്ങൾ മനസ്സിന്ദാക്കിക്കൊടുക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തു എന്നത് മരിക്കലോ ഏതെങ്കിലുംവിധം ഒരു പരാമർശമില്ലെന്നതല്ലല്ലോ. ഹേ! വ്യാകോത്തമനായ മഹാകവേ! പാശ്ചാത്യപെരുമയ്ക്കുപ്രാദുർഭാവമുള്ള വിശ്വദാരുണിയും കൂട്ടിയിണക്കുവാൻ അത്യാന്തപരിശ്രമം ചെയ്യുന്നവനും ഞാൻ. അവിടത്തെ സാമാന്യങ്ങളായ വൈകുണ്ഠകളെ നിരൂപണംചെയ്യാൻ തുറിക്കെട്ടെന്റെ ഉപരിപ്പുവരനെ അവിടത്തെ സഭയും ക്ഷമിച്ചുതരണമേ!

പുത്തമിത്തു രാമദേവനാൻ

വെറുക്കുക, “ഒരു കാലാവസ്ഥയിലേക്ക്” എന്നുള്ള അനിശ്ചിത കർമ്മത്തിൽ കരേ ആരോടൊന്നുകൂടി. മുമ്പേയും നവീന പത്മനാഭനായകന്റെയും അപരങ്ങളെപ്പോലെയുള്ള പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന വിധത്തിൽ “പാണ്ടായ കാലത്ത്” അതായത് ശത്രു എന്ന് ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു, എന്നിങ്ങനെ കഥ തുടങ്ങുന്നത് ആദ്യ നിരൂപാതകന്മാരുടെയും ജീവതാവസ്ഥയെ തുടർച്ചപ്പെടുത്തുവാൻ അത് എഴുതപ്പെട്ടു. അതാൽ സംശയം തീരാതെ പക്ഷത്തും ചിലപക്ഷത്തും ആകൃഷ്ടരായ തുറന്നു നോക്കിക്കൊണ്ട്, “എന്തെങ്കിലും അങ്ങനെയല്ലേ?” എന്നു വീണ്ടും ചോദിക്കുന്നു.

“അങ്ങനെയല്ലേ എന്നു ചോദിച്ച് മൂന്നു രാജാക്കന്മാരുണ്ടായിരുന്നു എന്ന്, മറ്റൊരു പ്രസ്ഥാനത്തിൽ അറിയാം. ആ മൂന്നു രാജാക്കന്മാരുടെയും സ്വഭാവത്തിന് മുമ്പ് ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിൽ വാണിരുന്നു ഒരു രാജാവാണ്. അദ്ദേഹം കണ്ടുകൊല്ലിയാൽ എഴുതാനും പ്രായമുള്ള ഒരു ബാലനായി അന്ത്യോശത്തിൽ അന്ത്യം കാണിച്ച് പോയി അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാഴ്ചക്കാലത്തുനിന്നും തിരിച്ചുവന്നതിനു സഹായിക്കുന്ന വിശ്വാസത്തോടുകൂടിയ ഒരു കണ്ടെത്തലും കണ്ടുകിട്ടിയിട്ടില്ലാത്തതിൽ താൻ നിർദ്വേഷം വൃദ്ധനാകുന്നു. രണ്ടാമത്തെ രാജാവായ ഒരു തുകാശ്വരൻ അവിടുത്തെ ഒരു അറിഞ്ഞു കിട്ടിയ ഒരു ആനയ്ക്ക് പട്ടിയെ പാടി തുന്നിയെടുത്തു നോക്കിയാൽ—” എന്നിങ്ങനെ കഥ പാവയെന്ന ആർ വീക്ഷിക്കുവാൻ തുടങ്ങും.

ഇത്രയും പാവയെപ്പോലെയുള്ള പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കലും വാങ്ങുന്നവരുടെയും സംശയങ്ങളെല്ലാം പാവപറന്നുകഴിഞ്ഞു. ഗ്രന്ഥകാരനെ തടയുന്ന സംശയവുമായൊന്നെ വിശ്വസ്തരാക്കുന്നത് അതാൽ മീറ്റിയാക്കിക്കഴിഞ്ഞു. “മുസക മായാ വിജയോത്സവം” വിശ്വാസത്തോടുകൂടി ആരു ഒരു

ചരിത്രകാരി ബ്രഹ്മദാസ നായർക്കു യുക്തിവിശേഷം എന്ന് ബ്രിട്ടീഷ് വാമനശാക്താണ് തരുന്നതാണ് പറയുന്നത്.

മാ! വാസ്തവത്തിൽ, വർത്തിക്കപ്പെടുന്നതിനു നാം എത്രമാത്രം താൽപര്യമുണ്ടാകുന്നു? മുമ്പോരോണെന്ന് മറുപടിയാണ്. ധർമ്മപ്രാപ്തിയെക്കുറിച്ചും നമ്മുടെ നിശ്ചയമായി വളരെ പരിശ്രമമുണ്ടാകുന്നു. എന്നിട്ടും കിട്ടിയിരിക്കാത്ത പരിഭവമാണ്? നാം കിട്ടിയിടകയും മുമ്പോരോണെന്ന് നമ്മുടെ പരിഭവമുണ്ടാകുന്നു. ഒരു വ്യക്തിയുടെ ചോദ്യങ്ങൾ അതു നോക്കി പരിശോധിക്കേണ്ടതുമാണ്. വളരെ കഷ്ടപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടും ചോദ്യമാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്.

[illegible]

[illegible]

ഇങ്ങനെ കുട്ടികളായിരുന്നുവെന്നും സെമിനൽ സംഗതികളുടെ സ്വാഭാവികമായും അങ്ങനെയായിട്ടുള്ളതായിരുന്നു, കെട്ടുകഥകളിലെ സെമിനൽകളായ മാതൃകയെ അനുസരിച്ചുള്ളതായി വേറിട്ടിരുന്നതിനും അങ്ങനെയുള്ള സ്വാഭാവികമായ ശൈലിയുണ്ടായിരുന്നു. അനാവശ്യമായ മനോഹരമായതല്ല ഇങ്ങനെയുള്ളതും വിചിത്രമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ളതല്ല മാത്രം മാത്രം ആയിട്ടുള്ളതും, വാക്കുകളെ മോശമായിട്ടും കലശലായിത്തന്നെയുള്ളതും എല്ലാത്തരം അസത്യത്തിന്റെ സ്പെഷ്യലൈസേഷൻ കലശലായിട്ടുള്ളതുമായതും വാക്കുകളെ മാത്രം അതിൽ ചെറുതാക്കിയതും ശൈലിയുണ്ടായിരുന്നു. ഇക്കാരണത്താൽ, വളരെക്കാലങ്ങൾ എഴുതിനിർത്തിയിട്ടുള്ളവരുടെയും, അതിൽ നിന്നുപോലും കൂടി കിട്ടുന്നതും, “പുണ്യമായ മാതൃകയായിരുന്നു” എന്നുള്ളതായിരുന്നുവെന്നും പറ്റിച്ചുമാത്രം മാത്രമാണ്. പക്ഷെ കാരണമായിട്ടുള്ളതല്ല. അതിൽ അറിയുവാൻ സാധിക്കുമായിരുന്നു ആ വൈഷ്ണവത്തികളുടെ ചില മനസ്സിലാക്കുന്നതിന്നും, ഇപ്പോൾ വളരെക്കാലമായി വായിച്ചു മാത്രമായിരുന്നു.

ആ കിര തുടങ്ങിയ ദിവസം ഏനിമ നല്ലവായെ കാണുക. “കരകരന”യിൽ വെച്ച് ഒരു ദിവസം സന്ധ്യയ്ക്കാണ് ആകംഭിച്ചത്. അന്നു രാത്രിയോടെ കൊടുവാറും ധാരാളിയാരെ മഴയോ ഉണ്ടായിരുന്നു, പട്ടണം മുഴുവൻ വെള്ളംകൊണ്ടു മൂടിയിരുന്നു, അങ്ങനെയൊരു ഇടവപ്പിയിൽ അന്നു മുട്ടിക്കൊല്ലും വെള്ളമുണ്ടായിരുന്നു. എന്നോപരിട്ടി

ച്ചിരുന്ന തുരുനാഥനാണ് അന്നു വരുവാൻ സാധിക്കുകയല്ലെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചു. എന്റെ ആശയം കൂടേണ ശക്തി വരിച്ചു, അത് ഏതാണ്ട് ഒരു രീതിയായിപ്പരിണമിച്ചു. ഞാൻ ഇറയത് ഒരു മുറയിൽ ഇടവഴിയിലേയ്ക്കു തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടു ഒരു പീഠത്തിന്മേൽ ഇരുന്ന്, എന്റെ ഐശ്വര്യനന്മയിന്നു വേഗം കൂടിക്കൂടി വന്നു. ഞാൻ മഴപെയ്യുന്നതു ക്രമമായി നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മഴയുടെ ശക്തി കുറഞ്ഞുതുടങ്ങിയപ്പോൾ, “ജഗദപ! ഏഴരമണി കഴിയുന്നതുവരെ മഴ പെയ്യിക്കണം” എന്നു ഞാൻ സർവ്വേശ്വരനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, കൽക്കത്തയിലെ ഒരു മുറയിലിരിക്കുന്ന നിസ്സഹായനായ ഒരു മരിച്ചവന്റെ തുരുനാഥന്റെ നിയോഗമോടു പിടഞ്ഞത്തിൽ നിന്നു ഓടുകയെന്നല്ലാതെ മഴകൊണ്ടു തൽക്കാലം താമസാവശ്യമില്ലെന്നു ചിന്തിച്ചായി വിശ്വസിക്കുവാൻ ഞാൻ തെറ്റാറായിരുന്നു.

എന്റെ പ്രാർത്ഥനയുടെ ഫലമായിട്ടുവരികിൽ, പ്രകൃതിയിലെ ചില അദൃശ്യശക്തികളുടെ പരിവർത്തനത്താലായിരിക്കാം, എന്റെ നെയാതാവും, മഴ തീരെ വിട്ടുമാറിയില്ല.

പക്ഷെ, കഷ്ടം! എന്റെ ആ തുരുനാഥനും തീരെ ഓടിപ്പോയിയില്ല! പതിവു സമയത്തിന്നു ശക്തിയുണ്ട്, ഒരു രീതിപ്പെടാതെ തൊറൊതെ, ഇടവഴിയുടെ വളയിൽ, ഞാൻ അദ്വൈതത്തിന്റെ ഒരു പൊന്നിക്കണ്ടു. എന്റെ ഐശ്വര്യത്തിലുള്ളതെന്ന ആശാണിന്റെ പൊട്ടിത്തകർന്നു. എന്റെ ഐശ്വര്യം അതോടുകൂടി വളരെ ഇടിഞ്ഞുപോയി. ഇതേലോകത്തിൽപെട്ടു ചെയ്യുന്ന കുററതരംകൂടി ഇനിയെന്തെങ്കിലും രീതിയായ ഒരു ശിക്ഷാവിധി ഉണ്ടാകുമെങ്കിൽ, രീതിയായും വരുന്ന ജന്മത്തിൽ ഞാൻ ആ തുരുനാഥനും, ആ തുരുനാഥൻ ഞാനായും ജനിക്കാതിരിക്കുകയല്ല.

ഇങ്ങനാണെന്ന് കടലുകൾക്കുമാത്രയിൽതന്നെ ഞാൻ അതിവേഗത്തിൽ എന്റെ അമ്മയുടെ മുറിയിലേയ്ക്ക് ഓടിച്ചെന്നു. അമ്മയും മോശിയുണ്ടായി നേരിട്ടിരുന്ന വാളിനെ വെട്ടി തീർത്തുകൊടുത്തു. ഞാൻ ഓടി അകത്തെത്തി, അമ്മയുടെ സമീപത്തു കിടന്നു കിടന്നു കിടന്നു കിടന്നു വീണു; “നാമോ! മോശിയെ വെട്ടിക്കൊല്ലൂ. എന്തിനും അമ്മയെ തിരിച്ചറിയുക. ഇന്നു പഠിപ്പിച്ചു തന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടുകയോ?” എന്ന് അമ്മയോടു ചോദിച്ചു.

പ്രായം തികയാത്ത കുട്ടികളെല്ലാം കഥ വായിക്കുവാൻ സമ്മതിക്കുകയില്ലെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്ന പല ശൈലികളിലെയും ഇത് ഒരു പാഠ്യപുസ്തകമായി സ്വീകരിക്കുകയില്ലെന്നു ഞാൻ ഏതെങ്കിലും ആശങ്കിക്കുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഞാൻ അന്നു കണ്ടതും വെട്ടിയ വാളിനെക്കുറിച്ചാണ്. എന്തിനും, എന്തിനും ന്നു കണ്ടതും കിട്ടിയില്ല. എന്തെങ്കിലും, എന്തിനും ന്നു കണ്ടതും കിട്ടിയില്ല. എന്തെങ്കിലും, എന്തിനും ന്നു കണ്ടതും കിട്ടിയില്ല.

അമ്മ എന്താണു്, “അമ്മയെ അമ്മയെ” എന്നു ചോദിക്കുന്ന ചെറിയ നാളു്, “അമ്മയെ ചോദിക്കാൻ പറ” എന്നു പറഞ്ഞു.

എന്റെ സുഖമെങ്കിലും എന്തിനും അമ്മയെ അമ്മയെ ചോദിക്കുന്ന ചെറിയ നാളു്, “അമ്മയെ ചോദിക്കാൻ പറ” എന്നു പറഞ്ഞു.

എന്തിനും അമ്മയെ ചോദിക്കുന്ന ചെറിയ നാളു്, “അമ്മയെ ചോദിക്കാൻ പറ” എന്നു പറഞ്ഞു.

മെല്ലാമകം അറിയാത്തതാണ്. അദ്ദേഹം കഴിഞ്ഞതാഴ്ച 1906
 ബാൽ ഹൈസ്കൂളിലെ കലാസാലിയിൽ "അഭിനയം, ഒരു ക
 മിഡിയം" ആണ് അദ്ദേഹം അഭ്യസിച്ചത്.

ഒരു ജാൻ പാപ കഥയെ പറയേണ്ടതാണ്. മുതൽ ജി.യും അമ്മയും തൊന്ന പഠിക്കുന്നത് തുടർക്കൊണ്ട് ശേഷം കവിതകൾക്കായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ അമ്മ ചുറ്റണാട്, “കുട്ടി! അമ്മയെപ്പറ്റി ഈ കവി കഴിഞ്ഞു” എന്ന പൊതുതൊന്ന അമ്മയെപ്പറ്റിയാണ് “പാപകഥ, ഒരു കവിതയെക്കുറിച്ചും”, എന്ന പേരിൽ തന്റെ കവിതകൾ കവി മുഖനാശ്വരൻ നായർ പ്രകാശനം, എനിക്ക് കവി പഠിക്കുന്നത് പാർട്ടിയുടെ വിദ്യാഭ്യാസമെന്നും ജാൻ അമ്മയെക്കുറിച്ചായിരുന്നു.

അമ്മ: (പിട്ടു വരിക) മന്ദിരയെക്കുറിച്ച് എന്താണു പറഞ്ഞു
 “ആ കെട്ടിടം എവിടെയാണെന്നു നിനക്കറിയാമോ? അവിടെ
 എന്താണു ചെയ്തത്? എന്താണു ചെയ്തത്? അത് ചെയ്തു കൊടുക്ക.”

நாளை இவ்வகையை மீட்டி கொடுக்கும் உத்தேசத்தின்படி
எனும், உதாரணமாகப் பூதகாமசுந்தரி என்னுமிருவர் விளைய
வந்ததொரு பாடியொரு காரியத்தையொட்டி உதாரண
கேள்வியிடுவதற்காகமாகும்.

അദ്ദേഹം നിത്യയുദ്ധാർപ്പണത്തിനും, അതാൻ മുത്തശ്ശിയുടെ വസ്ത്രത്തിനുമെൽ ഇരുന്ന്, അമ്മയുടെ കയ്യുപിടിച്ച് സന്തോഷിച്ചു. ഇരുപതുവർഷക്കാലം, കൊതുവലത്താൽ മൂടിയിരുന്ന എന്തൊരു കിടപ്പുമ്പലമുണ്ട് അവൾക്കു വഹിച്ചിരുന്നു; കൊതുവലത്തുമുകളിൽ പെട്ടിയിരുന്നതിന്നിടയിൽനിന്നു കാലുകൾ പെട്ടിയിൽ അതാൻ ഇരുപിടിച്ചിരുന്നു. കുറച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, സന്തോഷംകൊണ്ടുള്ള എന്റെ അസ്ത്രാധാരം മുട്ടി നില്ക്കുന്നു. “അമ്മയുടെ അമ്മയമ്മ, ഇനി ഒരു കഥ പറയൂ” എന്നു പറഞ്ഞു.

உ.மா.பெருமாள் அவர் இரண்டு "மது மானாபிதம்" என்ற பாடல்கள்

യായ തന്റെ മകളെക്കുറിച്ച് യാതൊരു വിചാരവുമില്ല. ആ കണ്ണുകളിൽ ചെമ്പനും അതിന്റെ പാലകാശയെ പ്രാപിച്ചു. വിവാഹത്തിനുള്ള കാലം അതികൂടിച്ചു. എന്തിനും മാധുവു മടങ്ങിവന്നില്ല. രാജ്ഞി അത്ഭുതം വ്യസനിച്ചു പരവശമായിത്തീർന്നു. “തനപോലെത്തന്നെ എന്റെ മകൾ കണ്ണുകളായി മരിക്കുവാനാണോ ദൈവവിധി? എന്റെ ഇരപോ! എന്റെ തലയിലെഴുത്ത് ഇഴുക്കിയൊക്കട്ടെ” എന്നും മറ്റും രാജ്ഞി സമകണ്ഠത്തോടെ. ഒരു ദിവസത്തോളം മാത്രമായിട്ടെങ്കിലും രാജാവു കാട്ടിൽനിന്നു മടങ്ങിയെത്തി കൊട്ടാരത്തിൽ താമസിച്ചു് ഒരു നേരത്തെ ഉറക്കാനിവിടം അവിടെനിന്നു കഴിഞ്ഞാൽ കൊല്ലമാമെന്നു് അട്ടാമതി നാടു താനപേക്ഷിക്കാൻ രാജ്ഞി കാട്ടിലേക്കു ദൂതന്മാരെ അയച്ചു. രാജാവ് ആ അപേക്ഷയെ സ്വീകരിച്ചു.

രാജ്ഞി തന്റെ സ്വന്തം കൈകൊണ്ടു വളരെ മനസ്സുവെച്ച് അറുപത് കൂട്ടം കറകളോടുകൂടി രാജാവിന്നു ദക്ഷിണം അയ്യാറാക്കി. ചെന്നമരംകൊണ്ട്, അട്ടോമത്തിന്നിരിക്കുവാനായ സിംഹാസനം തീർത്തിട്ടു. സ്വസ്തപാത്രങ്ങളിലാലൊമ്മിച്ചാത്രങ്ങളിലുമായി ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങളെല്ലാം വിതരണപ്പെട്ടു. രാജകന്യക മയിൽപ്പിറകളോടുകൂടിയ ഒരു താലൂക്കത്തോൾ പിതാവിനെ മനം മരം വീശിക്കൊണ്ടു് അട്ടോമത്തിന്റെ പിന്നിൽ നിന്നു. പന്ത്രണ്ടു കൊല്ലത്തിനിടയ്ക്ക് അന്നാണ് രാജാവു കോവിലകത്തേയ്ക്കു വന്നത്. നിശ്ചയിച്ചുമാക്കി നില്ക്കുന്ന കോമളഗാത്രിയായ രാജപുത്രിയുടെ സൗന്ദര്യപരിപൂർണ്ണമായ കോവിലകമെല്ലാം പ്രശോഭിക്കുകയുണ്ടായി. രാജാവു മകളുടെ മുഖത്ത് നോക്കിക്കൊണ്ടു്, അമ്മുതപ്പെട്ടിരുന്നു. അട്ടോമം ദക്ഷിണം കഴിക്കേണ്ട കാഴ്ചയെന്നു അതിന്നിടയ്ക്കു മറന്നു പോയി.

രാജാവു രാജാജ്ഞാനോടു ചോദിച്ചു “ഇതു കന്യക ഏതാണ്? സർവ്വശക്തിയുടെ കനകബിംബംപോലെ പ്രകാശിക്കുന്ന ഇവളുടെ സൗന്ദര്യസമ്പന്നി വിസ്മയകരമാണെന്നു. ഇവൾ ആരുടെ പുത്രിയാണ്?”

രാജാജ്ഞാനോടുകൂടി അടുത്തു ചിലപ്പോൾ “അവൾ! എന്റെ വിധി എന്തു കഷ്ടതരം! അവിടുന്ന്, അവിടുത്തെ സ്വന്തം പുത്രിയെ അറിയുന്നില്ലേ?” എന്നു രാജാവിനോടു ചോദിച്ചു. രാജാവു അത്ഭുതപരതന്ത്രനായി. “എന്റെ ചെറിയ പുത്രി വല്ലത്ത് ഒരു സ്ത്രീയായിരിക്കുന്നു?”

“അല്ലാതെ അവൾ എന്തു വേണം. ചന്ദ്രന്റെ കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു വെച്ചു അവിടുന്ന് കൊണ്ടുപോയാ?”

“എന്തു കൊണ്ട് അവളെ വെച്ചു കൊണ്ടുപോയാ?”

“അവിടുന്ന് ഇവിടെയില്ലാതെ അവളുടെ വീടുവെച്ചു കൊണ്ടുപോയാ? അവിടെ അതേപോലെ ഒരു കഥയാണുണ്ടാകുന്നത് തിരിഞ്ഞുനോക്കൂ?”

രാജാവു പരമേശ്വരനായിത്തീർന്നു. “നാളെ പ്രഭാതത്തിൽ ഞാൻ കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു പുറത്തു കടന്നു പോകും ആദ്യമായി കണ്ടെത്തുന്നത് പുത്തൻ അവളുടെ ദിനോപാധിയിലേക്കു” എന്നു രാജാവു ശപഥം ചെയ്തു.

രാജകന്യക പിതാവിനെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടില്ലാത്തതുകൊണ്ടു. രാജാവിന്റെ “അഭ്യർത്ഥന” കഴിഞ്ഞു.

പിറ്റേ ദിവസം പ്രഭാതസമയത്തു രാജാവു പുറത്തു വന്നപ്പോൾ കൊട്ടാരവാതിലിനു സമീപത്തുള്ള ചെറുകാട്ടിൽനിന്നു വീറുകാടിക്കുന്ന ഒരു ജ്വാലാമണിപുറപ്പെട്ടു. അത്ഭുതം കണ്ടു. അവൻ “എന്റെ വെണ്മണി” പ്രായമായിരുന്നു. രാജാവു “അവനോട്” പറഞ്ഞു, “അവൻ എന്റെ മക

കൂട്ട നിരക്കി വിവരം ചെല്ലു തന്നു."

കാലശാസനകളെ നിരസിക്കുന്നതാണ്? ഇത്രയും ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള ഉടനെ വിട്ടിട്ടു വരുത്തി. അപ്പോൾ രാജകുന്ദകയും പരസ്പരം വിവാഹമാശ്വജ്വരം മാറി.

കുന്ദകയുടെ ഈ പരസ്പരത്തിൽ ഞാൻ മുതൽക്കൂട്ടിയുക അടുത്തു ചെന്നിരുന്നു. അപ്പോൾ ചാത്താടുകൂടി, "പിന്നെയോ അപ്പോൾ?" എന്നു ചോദിച്ചു. എന്റെ ഏകമതിയെന്റെ അമ്മയെപ്പറ്റി, ഭാഗ്യശാലിയായ ആ ബ്രാഹ്മണപുത്രൻ ഞാനായിരുന്നു. കൊള്ളാമെന്ന് ഒരു വലിയ മോഹമുണ്ടായി. മഴ പെയ്യുന്നതിന്റെ ശബ്ദംകൊണ്ട് അധികമെല്ലാം ഭാരവാഹി കൊണ്ടു എന്റെ അടുത്തുണ്ടായിരുന്നു മേൽക്കൂട്ടി വിട്ടു കയറ്റിയിരിക്കുകയായിരുന്നു. കൂടെ പറഞ്ഞുപറഞ്ഞു ചെന്നപ്പോൾ ശബ്ദം അന്നുതന്നെ. ഇതിനിടയ്ക്കും, എന്റെ വിശ്വാസിക്കാൻ തെറ്റായായിരുന്നു എന്റെ ഏകമതിയെന്റെ ഒരു മുമ്പിൽ, അന്നിങ്ങിതന്നെ എന്തോ ഒരു കഥയായി, ചുറ്റും ഒരു രാജാവിന്റെ രാജധാനിയിലെ സമീപം, ഞാൻ വിട്ടു കയറ്റിയിരിക്കുകയായിരുന്നു എന്നും, അപ്പോൾ വാ പെയ്തതിന്റെ അധഃപതനത്തെപ്പോലെ വിട്ടുപോയ എന്തോ ഒരു യുദ്ധം എന്റെ കഴിയിൽ ഒരു മേലായിട്ടു എന്നും, അന്നുവെട്ടിയ ഭക്തിയായിത്തീർന്നുവെന്നും, ഒരു വിശ്വാസം വെട്ടി വെട്ടി ഉറപ്പുവന്നു. അവളുടെ കേൾക്കും ഒരു കനകസ്മയംകൊണ്ടു ബന്ധിപ്പിച്ചു: കാളകൂടി സ്വർണ്ണകണ്ഡലങ്ങളായിരുന്നു; കണ്ണിൽ ഒരു കാഞ്ചനാലയം പരക്കും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇടയ്ക്കായതായ അമ്മയുടെ കവി വൃക്കശബ്ദം ഒരു ഉറപ്പാണെന്നായിരുന്നു. മേലേകാളുകളായ കണ്ണുകൾകൂടി കിട്ടിയിട്ടുവെന്നാകൂടിയെന്ന് കേൾക്കുകയായിരുന്നു. അവരും സമാധാനം പ്രദാനം ചെയ്തതായും അമ്മയെപ്പറ്റിയായിരുന്നു.

എന്റെ മുത്തശ്ശി ഒരു ഗ്രന്ഥകർത്രിയായിരുന്നുവെങ്കിൽ, അവരുടെ ഈ ചെറിയ കഥയ്ക്ക് എന്തെല്ലാം തരത്തിലുള്ള വിവരണങ്ങളും കാരണങ്ങളും പഠയേണ്ടി വരുമായിരുന്നു; എത്ര ചോദ്യങ്ങൾക്കു സമാധാനം പറയേണ്ടിവരുമായിരുന്നു. ഒന്നാമതായി, രാജാവ് എന്തിനാണ് ചന്ദ്രന്റെ കൊല്ലംകാട്ടിൽ വസിച്ചത്? എന്ന് അതും ചോദ്യം; രണ്ടാമത്, ആ കാലഘട്ടവും രാജകുടുംബങ്ങളുടെ വിവാഹം കഴിക്കാത്തത് എന്തുകൊണ്ടാണ്? അതൊരു മാതിരി അവസാനം തന്നെയാണ്.

ഒരുമുഖ്യ ഇംഗ്ലീഷ് വഴക്കാനന്ദം ഇടാതെ കഴിഞ്ഞായിരുന്നെന്ന്, വിവാഹവ്യക്തം വരുമ്പോൾ വരുമ്പോൾ അദ്ദേഹം ഉണ്ടാകാതിരിക്കാൻ എന്തെല്ലാമായിരുന്നുവെന്ന് ഒരു സംഭവമെന്നു ഉണ്ടായിട്ടില്ല; മറ്റൊരുതായി, ചോദ്യങ്ങൾ ഉണ്ടായ കഥയുടെ വശത്തിൽ ഒന്നിച്ച് ഒരു രേഖയിലും പുറംതൊട്ടിയായ ബ്രാഹ്മണരുടെ വസ്ത്രങ്ങൾ പെട്ട ഒരു ബാഗും തന്റെ എഴുത്തുകാരന് വിവാഹം നടക്കുന്നത്? ഗ്രന്ഥകർത്രി, സാമൂഹികപരിഷ്കാരത്തെ ഉപയോഗിച്ച് പ്രസംഗിക്കുകയും, ഇന്നത്തെ നവോത്ഥാനത്തിന്റെ രേഖപിടിക്കുകയും ചെയ്യുകയാണെന്നു വരുമ്പോൾ വിവാഹിക്കാതിരിക്കാൻ. വായനക്കാർ അത് ഒരു സാമൂഹിക ഉദ്യമമായിട്ട് കണ്ടെത്തുകയും എന്താണെന്നും വാദപ്രതിവാദങ്ങൾ നടത്താനും ഇരിക്കുകയും ചെയ്യും.

അതുകൊണ്ട്, എന്റെ മുത്തശ്ശി ഇനിയെന്നെ അങ്ങനെയൊരു മുത്തശ്ശിയായിത്തന്നെ ഇരിക്കണമെന്നും, വിവിധവിധത്തിലായും, മറ്റൊരുതായ അവരുടെ ദൈവികതയെപ്പോലെ ഇരിക്കാതിരിക്കണമെന്നും അന്ന് എന്റെ അമ്മയോടൊന്നിച്ച് പ്രാർത്ഥിച്ചു.

സന്തോഷത്തോടും അനുസ്മരണത്തോടുംകൂടി ഞാൻ

വീണ്ടും മുത്തശ്ശിയോട്, “പിന്നെയോ അമ്മേ?” എന്നു ചോദിച്ചു.

മുത്തശ്ശി കഥതുടന്നു:- “പിന്നെ വളരെ ബുദ്ധിമുട്ടായത്തോടുകൂടി രാജകുമാരി അവളുടെ ദൈന്യാസമായ ബാലനെയും കൊണ്ടുപോയി. അവൾ ഏഴ് നിലയിൽ മാളികയായ ഒരു വലിയ രാജധാന് തിന്നി. അതുതന്നെ ഭക്ഷിക്കാത്തപ്പോൾ ദൈന്യാസിനെ ഇല്ലേപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അവിടെ സുഖമായി താമസിച്ചു.”

അന്ന് സന്തോഷമായി കൃതങ്ങൾ മതിമാന്നു കിടന്നു കിടന്നു തുളുക്കയും കുട്ടിപിന്നെ ‘ക്രാക്ക്’കൊണ്ടു ചാടുകയും ചെയ്തു. അമ്മയുമായി വീണ്ടും “പിന്നെയോ?” എന്നുചോദിച്ചു.

മുത്തശ്ശി പറഞ്ഞു:- ദൈന്യാസത്തിന് ആ ബാലൻ പാറശാലയ്ക്കൽ ചേർന്ന ഗുരുക്കന്മാരിൽനിന്നു ഓരോ പാഠങ്ങൾ പഠിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അവന്നു പ്രായപൂർത്തിയായപ്പോൾ, അവന്റെ സഹപാഠികൾ അവനോട്, “ആ ഏഴ് നില മാളികയ്ക്കൽ തന്റെ കൂടെ താമസിക്കുന്ന സുന്ദരിയായ യുവതിയെയാണ്” എന്ന് അഭ്യർത്ഥിച്ചു തുടങ്ങി.

അവളുടെ ദൈന്യാസമായ ഗുണമെന്നുവായിനാകട്ടെ തന്റെ കൂടെ താമസിക്കുന്ന രൂപവതിയായ ആ സ്ത്രീ ഏതാണെന്നറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാമെന്നു വളരെ ആഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നു. പണ്ടൊരു കാലം അവൻ വിവിധ പെരുഷികളോടൊന്നിരിക്കുമ്പോൾ ഏതൊരു ലക്ഷ്യമുണ്ടായി എന്നും രാജകുമാർ തന്നെ സബുദ്ധമാനം ഏകമുണ്ടാക്കുവോയി എന്നും അല്ലാതെ സംഗതികൾ ഒന്നാകുന്ന അവനെ ഓർക്കുവാൻ തന്നെ അയാൾക്കു മുമ്പുകഴിഞ്ഞ കാലമുണ്ട്. അയാൾ അതിന്റെ ഒന്നും സ്പഷ്ടമായ ഒരു ധാരണയുണ്ടായിരുന്നില്ല.

[illegible]

അന്ന രാത്രി ഒരു ഖ്യാതനുകരാൾ ബെന്റാൻ കഴി
ച്ചതിനു ശേഷം—പാലക്കാടും സഹയാധികാരിയും പ
തിയുപോലെ ദൈവങ്ങൾ കഴിക്കുകയാൽ ഉപി അവന്നു സാധി
ച്ചില്ല—ദൈവങ്ങൾ താൽതന്നെ ഖ്യാതനുകരിച്ചതായ ശയന
മാരിൽ പ്രവേശിച്ച സങ്കടമായി കിടന്നപ്പോൾ “ആന്റെ
ശ്വരം ഈ ഖ്യാതനുകരിച്ചതിൽ അവസരം എന്ന സന്ദർ
ഭത്താണെന്നു വിചിത്രമായും എന്തിനെന്നു രാത്രി അറിയാം”
എന്നു തന്നെയാൽ പാലക്കാട് അയാൾ അത്യാവശ്യം സഹയാ
ധികാരം തൃപ്തിപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

തന്റെ മനോഹര ഭരണവും കഴിച്ചപ്പോൾ ശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉള്ളി മുത്തെ ഭരണിയോടുകൂടി ആ രാജ്യം വിട്ടുപോയി. അപ്പോൾ മറ്റൊരു ശാസനത്തിൽ പ്രകാരം അദ്ദേഹം മരിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയ്ക്കായിരുന്നു അത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയ്ക്കായിരുന്നു അത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയ്ക്കായിരുന്നു അത്.

ലൂടെ ഭക്താവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നു നോക്കിയപ്പോൾ കിട്ടിയതെല്ലാമൊന്നിടത്തു പുഴുക്കളിൽനിന്നു ഒരു സുഖവും ഇഴഞ്ഞുവന്ന് ആ ബ്രാഹ്മണപുത്രനെ ശ്രേഷ്ഠിമാക്കുന്നതായി അവർ കണ്ടു. പുഴുക്കൾക്കുതന്നെ അവയുടെ ബാലകന്മാരുമായി കിടക്കുന്നു: അവന്റെ മുഖം മരണംകൊണ്ടു വിളർത്തിരുന്നു.

എന്റെ ഹൃദയം പൊട്ടുന്ന നിശ്ശേഷമായി, കഥയുടെ ഈ പശ്ചാത്താപം തീരെ വിചാരിക്കാത്തതായ് ഭയം. “എന്നിട്ടോ?” എന്നു ഞാൻ മുത്തശ്ശിയോടു ചോദിച്ചു.

“എന്നിട്ട്.....” എന്ന് മുത്തശ്ശി മറുപടി പറഞ്ഞു.

കഥ ഇനിയും തുടന്നു പറയുന്നതിന്റെ ആവശ്യമെന്താണ്? അധികമധികം അസാധ്യങ്ങളും മനശ്ശസ്ഥി ക്കു അഭയാലോഭങ്ങളുമായ സംഗതികളിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നല്ലാതെ അതുകൊണ്ടു ഒരു ഫലവുമില്ലാത്ത മരണാനന്തരം വല്ല “എന്നിട്ടോ” എന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ ഭയം അർത്ഥപരപ്പെടുത്തുന്നതിന്നു ഒരു മുത്തശ്ശിയോടു മുതൽക്കൂട്ടിക്കും സാധിക്കുന്നതല്ലെന്ന് ഏഴുവയസ്സായ കുട്ടികൾ അറിവുണ്ടായിരുന്നു.

എന്നാൽ ആ കുട്ടിയുടെ വിശ്വാസവും മനസ്സും ക്കൊരും പരാജയത്തെ അറിഞ്ഞു സമ്മതിക്കുകയില്ല. മരണമാകുന്ന മുഹൂർത്തത്തിനിടയിൽ കടന്നു പിടിച്ചു മുതിച്ചു നീക്കി മരിച്ചുപോയ ആളെ തിരിയെ വരുത്തുന്നതിനുള്ള കുട്ടി ആഗ്രഹിക്കുന്നു; ത്രമിക്കുന്നു! തുടങ്ങാത്തതില്ലാതെ കിട്ടിയ ആ സമ്പത്തുപോലും പറ്റാത്ത കേട്ട കഥ ഇതുക്കുറേക്കുറേക്കു തീരെ അവസാനിപ്പിച്ചതു തീരെ അസംബന്ധമാണെന്നു കുട്ടി വിചാരിച്ച കഥ അപ്പോഴുകിട്ടിയതെങ്കിലും തുടരുന്നതിന്നു മുത്തശ്ശി നിർബന്ധിതയായി. അതുകൊണ്ട് ആ മു

തദ്ദേശ പാർലമെന്റായ ആ "പരമ്പസാന" തിരികെത്തന്നു ക
 മാതൃകയെ വീണ്ടും ആവർത്തിച്ചുവെന്നു പറയുക ആ
 കൃത്യത്തെ എത്ര എളുപ്പത്തിൽ, എത്രസാധാരണമതിൽസാ
 ധിക്കുന്നു! വല്ലാത്ത പ്രശ്നമീരുന്നെ എങ്കൽ ഒരു വാഴ്ചപ്പി
 ണിദിയായും വേർതിരിക്കുക പറ്റിയതിൽ ഒഴുകുന്നു! ഒരു വൈദി
 കനെക്കൊപ്പം ചെറു കുട്ടിയും കൊണ്ടുവന്നു! ചുറ്റുമുള്ള
 കന്നം ചെറുതും അതിനെ കയ്യാണിയിൽ ഒഴുകുന്നു എന്നാൽ,
 മനോഹരത മനോഹരതകൊണ്ടിരുന്നു ആ കയ്യിൽ, വ
 ഉരെ മെഴിമെഴിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഒരു വിളക്കിന്റെ പ്രകാശ
 ന്നിൽ മനോഹരതയ്ക്കു നൽകുന്നതും ഒട്ടും എഴു വെട്ടു
 ഉള്ള ഒരു കട്ടിയുടെ വളയത്തിൽ ചെറിയുന്നില്ല. അതി
 ന്റെ അമരത്തിലായ സ്വഭാവത്തെ അവൻ അറിയാൻില്ല.
 ഒരു രാത്രിയിലെ പൂർണ്ണമായ സുഖപ്പിയെന്നല്ലാതെ അതി
 ലും മിതതയൊന്നും ഉള്ളതായി അവനെ തോന്നുന്നില്ല. കഥ
 അവസാനിച്ചപ്പോഴെല്ലാം കട്ടിയുടെ കണ്ഡോളകൾ ഉറ
 തക്കതാണു കുന്നം തുടങ്ങിയതായി തന്നെ അടങ്ങുന്നതായി.
 കാലമാകുന്ന ശോഭനമതിയല്ലാതെ നിദ്രയാകുന്ന വാഴ്ചപ്പിണി
 യോടു വേർതിരിക്കുക കട്ടിയുടെ ശൈത്യത്തെ നാം സാധാ
 രണമായിത്തീർക്കാവുന്നതു തീർപ്പാക്കുന്നതാണ്. പ്രകാശത്തിൽ,
 അവൻ വീണ്ടും വൈകുന്നേരവും പ്രകാശമാക്കി മിവലോ
 കത്തിവെല്ലു തിരിച്ചെഴുതുകവാൻ തോന്നിക്കുന്നതായ നാം എ
 താനാം സ്ഥിതിയെക്കണ്ടതും ഉറപ്പിക്കുന്നു.

— 2 —

നയങ്ങളിൽനിന്നും പാഠനം

തയ്യാറാക്കുന്നതിനായി സാമ്പത്തിക പരിപാടികൾ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് ധനാഭാവം സമ്പൂർണ്ണമായിട്ടുണ്ട്. അതിനാലാണ് പ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ കഴിയുന്നതെന്നും.

ഈ അവർ പരപരക്കേതായി തൊണ്ടിയിട്ടുകൊണ്ട് ഉടക്കുമ്പോൾ ശരീരത്തിൽ മുട്ടി ഉരസാനിരിക്കുന്നതിന് ആ പട്ടപന്ത്രയുടെ കര നീന്തിക്കളയുന്നതിനുള്ള അമർ മുട്ടിയിറങ്ങിപ്പോകുന്നതിനോ ഒരു കാരണം പറഞ്ഞു അനുഭവിച്ചു. വ്യത്യസ്തമായതിനു അവർ മാർഗ്ഗമുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്തോ ഒരു വിശേഷഗതിവസ്തുതയിൽ അവർ, രാത്രിയെ പകലാക്കിത്തീർത്തതിന്, അസംബന്ധ വിളക്കുകൾ കത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതും സൂക്ഷ്മപ്പെടാതെ, സൂക്ഷ്മമായി പകരം ആകാശത്തുനിന്നു “വെളിച്ചംസമ്പന്നം” ആയി എടുത്തുപോയതായി കേൾക്കുന്നു. അക്കാലമൊക്കെ കഴിഞ്ഞു. അതൊക്കെ ആ വലിയ വെളിച്ചംപോലെയായിരുന്നുവെന്ന്. പറ്റാത്തകടംബക്കാലം ആ ബാബുജിയുടെ വാശിപരമായ പഴയ പ്രതിപാദനപ്രകാരമുള്ളതായി അധികം കാലം നിവർത്തിക്കുന്നതിന് അസാധ്യമായിത്തീർന്നു, തുടക്കത്തിൽനിന്നു കണ്ടുകിട്ടുന്ന ഒരു നിവർത്തിക്കുക. എണ്ണപോലെ അവരുടെ സമ്പന്നമായതുകൾ പലതായി നൽകപ്പെട്ടുപോയി. എണ്ണ കഴിഞ്ഞു വിട്ടു കെട്ടു.

അക്കാലം അവർ വാശിയായിരുന്നു ‘കൈലാസതാബു’ കത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ കൈലാസതാബുവെക്കിടെ ഒരു കൈയെ ‘പോയി’ യായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു പ്രായം തികയുന്നതിനുമുമ്പേതന്നെ ആദ്യത്തെ മരണം അതിന്റെ ‘നേപ്പിറ്റി’ വരെ അധഃപതിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവ് അറക്കിപ്പോയപ്പോൾ, കൈലാസതാബുവിന്റെ ഒരു വിരമത്തെ വെളിച്ചം പ്രകാശമാക്കി ചേർത്തു ഒരു ആയിരത്തുണ്ടായി. അവസാനമായി ഒരു അമർ പണം കിട്ടിയപ്പോൾ വളരെ ധനിയായി അദ്ദേഹം നൽകി. ആ കിട്ടിയതിൽത്തന്നെ ബാബുജിയുടെ സമ്പന്നതയെക്കുറിച്ചു എണ്ണുന്നതായി നൽകിപ്പോയി. അതോടുകൂടി നിൽക്കുന്ന പാശ്ചാത്യ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട ഒരു വസ്തുതയെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു.

യന്ത്രണ തർവാതൃതവകളെല്ലാം നിറവു. ശോണിമു കൈകളു
തപ്പാ കൊക്കുകിട്ടിയ സമയത്തും പരമനന്ദനായ പുകൾ
കപ്പാമിടയ പലത്തുന്നതിന്നു ഒട്ടേറെന്നെ പറ്റാപ്പമാ
യ്ക്കു.

മൈലാസമ്പാപ്പ സ്വരാരോവിട്ടു കണ്മുട്ടയിലേക്കു
ചോറന്നു. ഭിന്നപ്രതി അധികമധഃകര മണിക്കൊണ്ടിരുന്ന
കുഴപ്പമിടയയ്ക്കു തന്റെ മീമ്പനയ്ക്കു അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ഏകപുത്രൻ അവിരേണ വികട്ടാടിഞ്ഞു പരമനന്ദനായ പുത്ര
ന്റെ ഒരു പെൺകുട്ടിയായും അവരെക്കുറിച്ചായിത്തീർന്നു.

നാമുദാര കണ്മുട്ടയിൽ അന്യധിപ്പിക്കുന്നതു തെക്കുപ്പു
ടെ വീടിന്നുടമയാണ്. സാമന്തിവശാൽ, തെക്കുപ്പുട കപ്പാ
ബലാമു അദ്ദേഹത്തിന്റെതിൽനിന്നു വളരെ പ്രയത്നസ
പ്പെടുമായിരുന്നു. എന്റെ അപ്പൻ പനാക്കാക്കായിരുന്നു
ഏകിലാ തമസ്വരങ്ങളും അദ്ദേഹം തന്നെതന്നെ സമ്പാദി
ച്ചതാണ്. അന്യവശമായി ഒരു കൈപാലം കൊണ്ടും ക
ട്ടുക്കുട്ടിയെക്കൊണ്ടിരുന്നു അപ്പന്റെ അടിമാനംതന്നെ, അ
ദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉള്ളുകൾ ഒരു കൂവിക്കാക്കന്റെതുപോലെ
കൈവലം സ്വധാരണങ്ങളും കൈകൾ, അതുപോലെതന്നെ
പൊ, പുന്നിയെത്തു തൊഴുവീണവയ്ക്കു ഞ്ചുമിരുന്നു. പ
ണ്യവാരകൊണ്ടി ചിലവുക്കു പൂമാണിപൊ സമ്പാദിച്ചു
'ബാഷ്പ'സ്ഥാനം നേടി കൈച്ചുവാൻ അപ്പൻ അദ്ദേഹം
തെളിയിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏകപുത്രനായ ബാൻ
അരിസ് അദ്ദേഹത്തിനോടു എത്രയും കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.
'വീതിപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന മഹാസ്വരകൾ' പർപ്പുകൊണ്ടു
നോക്കുകാക്കത്തിൽ തന്നെതന്നെ ഏകദേശ പ്രയത്നങ്ങളായി
ന്ത് എന്റെ ചിത്തം എന്ന് പൂർണ്ണനാശത്തിന്റെ. സ്വ
പ്രയത്നംകൊണ്ടുയസ്വരങ്ങൾക്കുതന്നെ എന്തെങ്കിലും
തിൽ തെക്കുപ്പു അദ്ദേഹം അടിമാന ധാരണയ്ക്കൊന്നിട്ടു.
എന്റെ പെട്ടിയിൽ നിന്നും അദ്ദേഹം വേർപെട്ടു കയ്യെ

തീർത്തൊടുക്കുകയും അല്ലാതെ സംസാരിക്കാതില്ല. കമ്മറലി-
ഗ്നലിൽ അദ്ദേഹത്തിനാൽ സാക്ഷാത്കരണവും നിസ്സാരവു-
ദ്ധ്യയും അഭിപ്രീയമായിത്തന്നെ. പെരിയല്ലൂർക്ക് വല്ല പാർ-
ലമെന്ററും കണ്ടുപിടിക്കാൻ തനിക്ക് സന്നദ്ധ്യതയുണ്ടായിരുന്നെ-
ന്നും, അദ്ദേഹം അടുത്തുതന്നെ നാട്ടുവകുപ്പിന്റെയും വിട്ടുകാ-
ട്ടുപോയ ഒരു പാർലമെന്ററായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നതിനാലായി-
ല്ല. ഇക്കാര്യങ്ങൾ അദ്ദേഹം തൊഴി ചെയ്യാൻ തയ്യാറാകുമെന്നും ചോ-
ദിച്ചപ്പോൾ :—

‘അല്ല! ഇപ്പോൾ എവിടെയാണ്. കണ്ടതു വളരെ നന്നായി. സുഖമാകണമല്ലോ, എന്താ ‘പോയി’ ഈ സുഖം കൈക്കൊള്ളാമല്ലോ, രോഗമുണ്ടോ? മരണമെന്നൊന്നുമില്ല. മരണമെന്ന് ചിട്ടിപ്പോയിരിക്കുന്നുവത്രെ, ഞാൻ ഇപ്പോൾ കേൾക്കുന്നു. നിങ്ങളുടെ വല്ലഭത അറിഞ്ഞുവോ. എങ്ങിനെ ഇരിക്കുന്നു ആ രോഗം? നമ്മുടെ ‘പോയി’യെ കണ്ടിട്ട് വളരെ നല്ലായി, ഇവിടെ അകന്നായില്ല, വിശേഷമൊന്നുമില്ലല്ലോ രോഗമെന്നൊന്നും ഇല്ലയോ? പിന്നെ അവിടെ ആ പാർക്കിംഗ് സ്റ്റാൻഡിംഗിൽ, അപ്പോൾ അവിടെനിന്നും മനസ്സ് കളിപ്പറമ്പിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നുവോ? നിന്നു മനസ്സിന്റെ രോഗമുണ്ടാകുന്നുവോ’.

അന്റെ പെട്ടിക്കുള്ളിൽ ഉടുപ്പുകൾ അണിയിച്ചെഴുതി
 ലും അടുത്തും എഴുതുമ്പോൾ വെളിച്ചമിറങ്ങിയും അതി
 യായും വസ്ത്രധാരണം ചെയ്തും. താൻ പത്മവതി ഏരിക്കാ
 മുട്ടു പാവപാണിയും കിടക്കാറുള്ള മഞ്ജുക്കുമാരും ദിവ
 സംഭാരം ചെയ്ത പണിപ്പണക്കുകയും മറ്റും ചെയ്യുന്നതു
 പൊതുവെ അന്റെ ഉടുപ്പുകളും നിർമ്മലമായും മറ്റും
 യും അദ്ദേഹം സൂക്ഷിക്കാറുണ്ട്. ഉള്ള ഉടുപ്പുകളെക്കൊണ്ടു
 വളരെ എഴുതിയായും അതിനായും ഉപയോഗിക്കാറുണ്ടിയാം.
 അമൃതാക്ഷി എന്നത്തിൽ, വളരെ കുറച്ചുമാത്രം ഉള്ള
 എരിയും, വീട്ടുസാമാനങ്ങളും മറ്റും അതിയിൽ കൂടെപ്പുറം
 തൂക്കി മാറ്റിയിരുന്നതു കണ്ടാൽ. അതിനായും അങ്ങനും. കാ

ബാനാസിൽ അതുപ്രകാരമെ ഇതി എത്ര ചേണമെന്നിടം അ
കത്തു വേറെയും ഉണ്ടെന്നു തോന്നിപ്പോകും. ഇടക്കിടക്കു ചേ
രുകയാൽ ഇല്ലാത്തപ്പോൾ അദ്ദേഹം വിട്ടുപോകുവാൻ പടി അ
ട്ടെപ്പു തുടർച്ചയുണ്ടു; അപ്പോൾ അദ്ദേഹം വന്നുക
ണ്ടാൽ ചേരാനായില്ലെ? അതില്ലാത്തപ്പോൾ പടിത്താഴെ
വിട്ടുപോകുകയും താൻതന്നെ ചെല്ലുവാൻ. പണിമു
ഖൻ കഴിഞ്ഞാൽ വീടും 'ബാ'യ്ക്കായി പടിത്താഴെ സ്ത്രീ
ക്കിടന്നാൽ എന്താവും.

കൈലാസബാബുവിന്റെ തറവാടുവകയാമ്പുള്ള രാ
സ്ത്രീകളെല്ലാം വിവാഹപോയാലും, വിവാഹിച്ച് മിവ ഭർതൃ
മൃതന്മാർക്കു പാരമ്പര്യസ്വത്തായി അദ്ദേഹത്തെ കൈമാറാൻ
ഉണ്ടായിരുന്നു. സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളും നിറച്ചവയ്ക്കും
തിന്നുള്ള ഒരു വലിയ ചെട്ടിപ്പാത്രവും, വിവിതവേലക
ളോടുകൂടിയ കൈപ്പണയും, കൈപ്പണമുറയും, വളരെവി
ധപിച്ച് ഒരു ചർമ്മ സാൽവയും, ആധാരാധാരസരങ്ങ
ളിൽ കാരണവശാൽ ധരിച്ചുവന്നിരുന്ന ഉടുപ്പവും രാസ
പ്പാത്രം അദ്ദേഹത്തിന്നു തറവാടുസ്വത്തുക്കളിൽ ബാക്കി
കിട്ടിത്തന്നായിരുന്നു. കടക്കങ്ങളെയും ഉണ്ടികളാക്കിയതെയും
വായിൽനിന്നു ഇടതല്ലാം വീണുപോയ കൈപ്പണപോന്ന
കഥയെന്നു അയാൾ അറിയുന്നു. വിശേഷവിശേഷ
മിന്നിപ്പോ അദ്ദേഹം ഇടതല്ലാം പുറമെപ്പോയ യഥാർത്ഥി
താ ഉപയോഗപ്പെടുത്തി ഒരു കാലത്തു വിശ്വവിശ്വതമാ
യ്ക്കുന്ന നമ്മളാണെന്നു ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്താൻ പാറ
നായകനോടൊന്നിനെ നിർബന്ധിപ്പാൻ ഇരിക്കും. വാസ്ത
വത്തിൽ, എഴുത്തുകാരൻ ഈ വിവരിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യ
നില്ല. എന്നാൽ, നിത്യവ്യവഹാരങ്ങളിലും സംഭാഷണങ്ങ
ളിലും തന്റെ പുരാതനകവ്യംബത്തിന്റെ ശൃംഗളത്തെ
കുറിച്ച് പ്രസംഗിക്കുന്നതു തന്റെ അവസ്ഥയും, തന്റെ
കൈപ്പണയുടെ അദ്ദേഹപ്പെട്ടതായ ഒരു കടമയാണെന്നു അ

ഭേദം യഥാർത്ഥമായി വിശ്വസിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്നേഹിതന്മാർ ഈ ഭരണിമാനമൊ—അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തിലുള്ള ഈ സുന്ദരതയെ—യാദവസം കൈമാറ്റം ചെയ്തും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ദോഷമറിതമായ ആ അധിമാനത്തിൽനിന്നു തടയ്ക്കേണ്ടതിനായി അയാളായ മനസ്സുവെക്കെ ഭരണിയുവാക്കൊ കെട്ടുപോകുന്ന അവർ ആഗ്രഹിച്ചില്ല. സ്വഭാവം ബലിയിട്ടിയെ കെട്ടി പ്രസംഗിക്കുന്നതിൽനിന്ന് അദ്ദേഹത്തിനങ്ങാകാനുള്ള അധിനയമായ കൃതാർത്ഥതയെന്നു അവരേയും വകരം മറിച്ചിട്ടുകൊടുത്തിരുന്നു.

അതൽവാസികളെല്ലാം കൈവാസബാബുവിനെ 'തെളുർഡാഡ' (നടൻമട്ടിൽ 'കാണാവം') എന്നൊരു സാധാരണ വിളിച്ചുവരാം. അവരെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്ഥലത്തു പാർപ്പാഴും രന്നിച്ചുകൂടി വളരെ സമയം വാഗ്വാദം ചെയ്തിരുന്നതു സാധാരണയാർക്കിടയിൽ. അന്നിടത്തും ഗ്രാമസ്ഥലത്തും അപ്രാവശ്യമായി വരുകയും വരുത്തുകയും അവർതന്നെ പ്രത്യേകം സൂചിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഗൃഹത്തിൽ ഒരാൾ അങ്ങനെയൊല്ലാവാൻ ആവശ്യമുള്ള പുകയില കൊണ്ടുചെന്നിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം. അയാൾ അതു താങ്ങാതിന്റെ മേൽപ്പറത്തു അഴിയിലോട്ടു 'കാണാവം' ഇതു പുകയില എവിടെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നു ഒരാൾ ഇരുമാറിക്കൊണ്ടുവരുന്നതാണ്. നല്ലതാണോ എന്നു വോക്ക. നിങ്ങൾക്കു പിടിക്കുമോ ആവോ? എന്നുപറയും.

'തെളുർഡാഡ' ഉടനെ ആ പുകയില ഏതെങ്കിലും യോഗിച്ച് അതു നോക്കുകയാണെന്നു അധിപായെപ്പറ്റും. പണ്ടു നയമഞ്ചരത്തിലെ ബാബുമാർ രാജാവിനെ തെലുവൻ വിവരമുള്ള കൈതരം വിശേഷപ്പെട്ട പുകയില ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതായും മറ്റും പഴയ പ്രതാപങ്ങളെ കുറിച്ചും കവചസന്തതിയിൽ നല്ലതും പ്രസംഗിക്കുവാൻ തുടങ്ങും.

ആരാധനയിലും ഒരു വിശേഷപ്പെട്ട പുതിയ ഉപയോഗിപ്പാൽ കൊണ്ടുവന്നതല്ലോ? ഓൻ കുറച്ചു സ്മരണിപ്പു ചെയ്തിട്ടുള്ള വേണമെന്നിൽ വേഗത്തിൽ എടുത്തു കൊണ്ടുവരാം.' എന്ന് പ്രകാരം വൃദ്ധൻ അതിന്നിടക്ക പ്രസ്താവിച്ചു.

ആവശ്യപ്പെട്ടാൽ കിട്ടുകയില്ലെന്നു എല്ലാവരും അറിയാമായിരുന്നു. ഒന്നുകിൽ അലമാരിയുടെ തക്കമേൽ കാണാനില്ലെന്നോ, അല്ലെങ്കിൽ വാലിയക്കാരനെ കണ്ടാണില്ലാ അവനാണ് എടുത്തുവെച്ചിരിക്കുന്നത് എന്നോ മറ്റോ വല്ല സമുദായകാരനും പറഞ്ഞതായിരുന്നെങ്കിലും ഉണ്ടായില്ലെല്ല എടുക്കുവാൻ സാധിക്കാത്തതു.

'വാലിയക്കാരനില്ലാത്തതാണ് എന്തു സുഹൃദ്യമാണെന്നു പാതാൽ പ്രയാസം. എന്റെ വേലക്കാരൻ ആ 'ശരണശൻ' ഇല്ല, അവനെപ്പോലെ ഗജമണ്ടൻ പ്രതിയിരിയ്ക്ക. എങ്കിലും സാധു. അവനെ പിരിച്ചുപോകാൻ എനിക്ക് മനസ്സുവന്നില്ല.'

ശരണശനായ ഒരു, ബാബുക്കുറുപ്പുത്തെയും കൊണ്ടുവന്നതും യഥാർത്ഥമായി സ്റ്റോപ്പിയിരുന്ന ഒരു ഉത്തമവേഷക്കാരൻ ആയിരുന്നു. യഥാർത്ഥമായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പഴയ അവസ്ഥയിൽനിന്നും പറ്റാത്തതിന്റെയും നിലനിൽക്കുന്നതിനുവേണ്ടി എന്തു കാരവും ചെയ്തെന്നതിന്നു അയാൾ സമാസന്നരനായിരുന്നു.

ഫിലപ്പോൾ തെരുവുകൂട്ടത്തിൽ ആരാധിച്ചു പായം—'സാദാരില്ല കാരണവരെ. നമുക്ക് ഇപ്പോൾ ഈ പുതിയ മതി. കാരണവരെ' സ്മരിച്ചുണ്ടാ ശരണശൻ വരുട്ടു. ആ പുതിയവയ്ക്കു വളരെ ശക്തികൂടും. തെരുവുകാരന്റെ അത്ര ശക്തിയുള്ളതുപോലെ പരിചയമില്ല.'

ഈ മറുപടികിട്ടിയാൽ ബാബുവിനു സമാധാനമായി. പരിട്ടമെല്ലാം തീർന്നു വീണ്ടും സാധാരിക്കുവാൻ ഇടയുണ്ടു.

അന്നത്തെ സഭാസമുദായങ്ങൾ കഴിഞ്ഞത് അതിഥി കരം എല്ലാവരും പിടിയുന്നതിന്നു ആരംഭിക്കുമ്പോൾ കൈലാസബാബു അവരെ പടിക്കുമ്പോൾ അന്നുമതിച്ചു, വാതലുകൾ നിന്നുംകൊണ്ടു, തിരിച്ചുപോകുന്ന സ്റ്റേറ്റിനു നരെ നോക്കി “നിങ്ങളെല്ലാവരും പോവുകയാണ്” അല്ല. ആളെ കരിക്കലായിലും നിങ്ങളോടും ദയയുണ്ടെന്നു ഇവിടെ കരുതിച്ചുകിട്ടിയില്ലല്ലോ. ഒരു ദിവസം ഉണ്ണ് ഇവിടെ ആവാം. നിങ്ങളെല്ലാവരും വരണം അതിനെന്നാണു ഓഹ്?” എന്നു പ്രകാരം ‘മോശം’ പറയും.

‘ഇന്നുവേണ്ടാ കൈലാസബാബു, ഇന്നുവേണ്ട. അതിനാകെ ഇവിടും എടുത്തില്ല അങ്ങൾ ദിവസം തിട്ടു വാക്കിയതിനിക്കാം’ എന്നു അങ്ങളിൽ ആരെങ്കിലും അതിന്നു സമാധാനവും പറയും.

“അതു മതി, അങ്ങിനെതന്നെ മതി. മഴക്കാലം ആവട്ടെ. അതായിരിക്കും നല്ലത്. ഇപ്പോൾ ചുട്ടു ദുഷ്ടമാണ്. ഓഹ് കഴിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന അത്തിവുള്ള ഒരു വലിയ സമുദായം വേനൽക്കാലത്തു കഴിയാൽ പന്നിയറകുന്നതല്ല. നമുക്കുതന്നെ വല്ലതരക്കേടും തട്ടിയേക്കും” എന്നും മറ്റും തൃപ്തനായിത്തീർന്ന കൈലാസബാബു അങ്ങോട്ടു ഉപദേശിക്കും.

മഴക്കാലം വന്നാൽ വാതങ്ങൾ ചെമ്പിട്ടുള്ള സമുദായം അറിച്ച്, അദ്ദേഹത്തെ രാജാക്കന്മാരുടെ കഴിക്കുവാൻ അങ്ങൾ എല്ലാവരും പ്രത്യേകം ബ്രഹ്മവെരും. അദ്ദേഹം, വല്ലസംഗതിവരാവോ, ആവിധയും പ്രസ്താവത്തിലായാൽ, പ്രാതൽ ആകുമ്പോൾ ഉടനെ “ദേവ! ഈ മഴയണ്ണ്” അങ്ങോട്ടും ഇടക്കോട്ടും എറക്കി നടക്കുന്നതുകൂടി കഴിയാത്തപ്പോൾ എന്തു സമുദായം. മഴയുടെ ശക്തി ഒന്നു ശമിക്കട്ടെ എന്ന് മതി. അതാണ് നല്ലത്.” എന്നാൽ കൈലാസമാർ കഴിക്കുന്നവരും. സമുദായം കാലം ഇങ്ങിനെ തീർന്നുപോയ പോലെ.

‘കൈലാസബാബു’വിന്റെ വസതി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അവസ്ഥയ്ക്കു സ്ഥിതിക്കും തീരെ ചോരാത്ത തരത്തിലായിരുന്നു. അക്കാലത്തിൽ കൂടുതൽ അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി അന്തരോചിതമാവാം ഉണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ ഉൾക്കൊണ്ട് അവന്റെ പുണ്യമായ അറിവുകളെന്താ സ്റ്റേഫിനന്മാർ എപ്പോഴും ഉറപ്പിച്ചു പറയാറുണ്ട്. “കസ്തൂരിയിൽ ഒരു നല്ല വീടു കിട്ടിയിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു നമ്മുടെ കൈവലം അസാധ്യമാണ്. ഒന്നരക്കൊല്ലമായിട്ട് ഉചിതമായ ഒരു വീടു കണ്ടെടുവാൻ അവയെല്ലാവരും വളരെ ശ്രമമൊഴുക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നു അന്വേഷിക്കാറുണ്ട്. തക്കതായി ഒരു ഗൃഹം കണ്ടുപിടിക്കുന്നതിനു മാത്രമുള്ള വിസ്തൃതം ആ സ്റ്റേഫിനന്മാർക്കിതു ആദ്യം ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെന്ന് പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. വലിയ അസംതൃപ്തിയേയും മനോഹേതുമായേയും പ്രത്യേകപ്പെടുത്തുന്ന ഒരു ദീർഘനിശ്വാസത്തോടുകൂടി മിവ അവസരങ്ങളിൽ ‘തന്ത്രർഡാഡാ’ “എന്നുപറയും. എന്റെ അധികാരമുഴുവൻ ഈ കീഴിൽതന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ വരുമെന്നാണ് തോന്നുന്നത്” എന്നുപറയും നിരന്തരപ്പെട്ടു പറയാറുണ്ട്. ഉടനെത്തന്നെ അദ്ദേഹം ഏതൊക്കെയാകയാലും മൃത്യുവിതത്തോടുകൂടി “എന്നാൽ, എനിക്ക് എന്റെ ആത്മമിത്രങ്ങളായ ഹിരളെക്കൊണ്ടു വിട്ടുപിരിവാൻ തീരെ മനസ്സുവരുന്നില്ല. അല്ലെങ്കിൽ എനിക്ക് നായകരായിത്തീരുന്ന പൊകരുത. ഹിരളുടെ സന്നിധാനവും സാമീപ്യവും കൈക്കൽ സകല അസൗകര്യങ്ങളേയും നിസ്സാരമാക്കിക്കിതയിക്കുന്നു.” എന്നൊല്ലാം അങ്ങോട്ടുപറയും.

എത്തിയതല്ലാ, എന്നോ, ഈ സംഗതികളെല്ലാം എന്റെ മനസ്സിൽ വല്ലാതെ തട്ടി തരിച്ചു മുക്കത്തം, ബാക്കിയുള്ള എല്ലാ അപരാധങ്ങളെക്കുറിച്ചും നിതൃഷ്ടമായിട്ടുള്ളതാണെന്നു കെറുപ്പക്കൊക്കെ സാധാരണ മോന്നുവാനിടയുള്ളതുകൊണ്ടായിരിക്കണം എനിക്കു ഈ സംഗതി എല്ലാവ

[illegible]

11

കൈലാസ്ബാബുവിനെ സംബന്ധിച്ച് ഏതെങ്കിലും വിചാരിച്ച വികാരങ്ങളെ ഞാൻ സാമ്പ്രദായികമായി സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിച്ചു. മനോരമയുടെ 1960, 1961

ദ്രോണനികൾ നേരെ എതിർക്കു തോന്നിയ താനില്ലാത്ത നു പൊതുതാകി കാരണമായ ഒരു കാരണമുണ്ടായിരുന്നതായി കാണപ്പെട്ടു. അതു മനസ്സാണല്ല.

ഞാൻ, വലിയ ഒരു പണക്കാരന്റെ പുത്രനാണായില്ല, സാധാരണ ശനികനാരുടെ കുട്ടികളെപ്പോലെ, മറ്റു പ്പുകാരുമല്ലാം പാഠശാലകളിൽ വ്യതിചലിക്കുകയാണു സ്ഥിരാനുസാരമുണ്ടാക്കി പഠിച്ച് നന്നെ വെറുപ്പത്തിൽ തന്നെ കളകളാ സർവ്വകലാശാലയിലെ ഏ. എ. പരീക്ഷ കഴിച്ച് വന്നായിരുന്നു.

എന്റെ സമാചാരത്തിനു അസാധാരണവും നിഷ്പ്രഭ കാര്യമായിരുന്നു. പുറമേ, ഞാൻകാഴ്ചയിൽ കററുസന്തതമായിരുന്നു. അതു ഞാൻതന്നെ ചെറുപ്പത്താൽ ഒരു സമയം ആത്മപ്രശ്നംവന്നിപ്പോയേക്കാമെന്നോ അവാസ്തവമായിരിക്കുമല്ല.

വിവാഹം കഴിഞ്ഞ പെൺകുട്ടിയെ ബാല്യത്തിലെ മാതാപിതാക്കളാൽ എല്ലാം ഏതെങ്കിലും ഉപദേശമായ ഒരു വശമായി കരുതിപ്പോന്നിട്ടുണ്ടായിരിക്കണമെന്നു കാഴ്ചത്തിൽ പക്ഷാന്തരമുണ്ടാകാൻ തരമില്ല വിവാഹകാളത്തിൽ എനിക്കു നല്ല ദൃഢതയുണ്ടായിരുന്നു. കിട്ടാവുന്നതേതൊന്നും കൂടാതെ വില ലഭിച്ചല്ലാതെ “കൗതുമം”യിൽ ഏതെങ്കിലും വിരഹകളയകയില്ലെന്നു ഉറപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. കണ്വാൻപടനായ ഒരു പിതാവിന്റെ ഏകസന്താനവും അതൃപ്തം രൂപവതിയും ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസം ലഭിച്ചിട്ടുള്ളവളായ ഒരു യുവതിയെയാണ് ഞാൻ ഏകദേശം മനസ്സുകൊണ്ട് സമർപ്പിച്ചു വെച്ചിരുന്നത്. അടുത്തു നിന്നും, അകലത്തുനിന്നും, ഭരണപാലം, എന്റെ അടുത്ത അനുപമകൾ വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. സ്ത്രീധനമായി ഒരാൾ വലിയ വലിയ തുകകളും വശാനുവദിച്ചിരുന്നു. ഞാൻ ഈ ആശയം മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ സമാധി പ്രാപ്തമാകുന്ന തലസ്ഥിയിൽ

ചെട്ടി വികാരത്തോടു ചേർന്നിട്ടുള്ള പാതിപാശ്വര്യത്തിൽ
കൃത്യമായി ഇടം നോക്കി, എന്റെ സർവ്വജ്ഞാനം നിന്റ
യിന്നിടത്തു ചേർന്നിട്ടുള്ള ഒരു പെൺകുട്ടിയെ ആ പൂ
ട്ടത്തിൽ എന്റെ കണ്ടിട്ടു; എന്റെ അധികാരം കൃത്യമായി
നോക്കിയ ഒരു പെൺകുട്ടിയെ കണ്ടിട്ടു.

“ഉൽപ്പന്നസേവകളുടെ കോഡിംഗ് മാനുവൽ
(ഗ്രാമവാഹന) തയ്യാറാക്കി വിതരണം ചെയ്തു.”

എന്ന പാടിട്ടുള്ള മഹാകവി ഭാഗ്യതീർത്ഥ വാക്യാത്മക
കവിതാജ്ഞാപുസ്തകത്തിനിശ്ചയിച്ച് സമാധാനപ്പെട്ടു. എ
ന്നാൽ, എത്രതോ സമ്പന്നനായ ഇവനെന്ന പൊക്കിരി
തടവിൽ, അത്രതന്നെ വലരെ ചുരുങ്ങിയതായ സമാധാന
ജ്ഞ, അദ്വൈതമുള്ള ഒരു അഭ്യർത്ഥനാ ദീപികയാണി
ട്ടെന്നാ എന്നു എഴുതിക്കു അറിയാം?

എന്റെ ഉന്നാഖ്യകേരണിജ്ഞ മാതാപിതാക്കളാകട്ടെ, ഇതിനിടക്കു പല വ്യത്യാസങ്ങളും, കാരണവും എന്റെ യോഗ്യതകളാലും വിജയകരമായും കവിച്ച് ഉള്ളതിൽ പാർക്കേണ്ടിയിട്ടുണ്ട്.

അവരുടെ പുതിയൊരു ഓൺ ഇഷ്ടപ്പെട്ടതും ഇല്ലെങ്കിലും, എന്റെ നന്മയ്ക്ക് ആ മാതാപിതാക്കളോട് നിങ്ങളോടൊന്നും പ്രവർത്തിക്കേണ്ടിയിട്ടുണ്ട്. സ്നേഹത്തോടെയും എന്റെ സഹോദരിയായിട്ടുണ്ട്. ഓൺ, എന്റെ മോശ്വതയുടെ സ്ഥിതിക്ക്, അവരെല്ലാം ഓരോരുത്തരുടെയും പ്രേമത്തോടെ കൃത്യമാണെന്നും, എന്റെ അറുപത്തിൽ കൂടിയുള്ളതോടൊന്നും അതിവില്ലാത്തതും ഓൺ വിശ്വസിച്ചതാണ്. ഇതുകൊണ്ട് അനുഗ്രഹങ്ങളെ സമ്മതിക്കുന്ന ചെറിയ വെളിച്ചം നിറയ്ക്കുകയും നാം പതിവുള്ള ചിന്തകളോടൊന്നും ചേർക്കുന്നതുവരെ പാടിപ്പറയണം, അതിനൊക്കെയോടൊന്നും പൂർണ്ണമായിട്ടും കോപിതമാകുന്നു അല്ലാത്ത പാപമുണ്ടാകുന്നു. ഇതുകൊണ്ടും മറ്റും സമ്മതി

കുറുപ്പിട്ടുള്ള ആ ഒരു പ്രാത്യക്ഷനോടൊപ്പം എന്റെ ഏതാനായിൽ ശരണിയോടുകൂടി വളർത്തപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

'താഴ്വർ ഡാമ്പ്'ക്ക് ഒരു പൊതുവുണ്ടായിരുന്നതായി മുൻപ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഞാൻ അവളെ ചാലപ്പൊഴി കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ഒരിക്കലും അവളുടെ സൗന്ദര്യം ഏതെങ്കിലും നാളെ ആനവെച്ചിട്ടില്ല. ഞാൻ അവളെ സുരൂരിയായി ഗണിച്ചിരുന്നുമില്ല. ഒരു വേള, അവൾ ഏതെങ്കിലും യായിത്തീരേണ്ടെന്നു ശക്ത സ്വപ്നത്തിൽ പോലും ഏതെങ്കിലും ഹൃദയത്തെപ്പറ്റിയിരുന്നില്ല. എങ്കിലും, എന്തെങ്കിലും ഒരിക്കൽ 'കൈലാസ്സ്' അവളെ ഉപേക്ഷിക്കുകയും അവൾ വാളുണ്ടോടും അപേക്ഷകളോടുകൂടി എന്റെ കാലിൽ കൊണ്ടുവന്നുനിശ്ചയിക്കാതിരിക്കുമെന്ന് എങ്കിലൊരൊരു ഒരു തോന്നൽ ഏതെങ്കിലും മനസ്സിൽ വളർന്നുവന്നു. വാസ്തവത്തിൽ, എന്റെ അനിഷ്ടങ്ങൾ ഒന്നും ഇതായിരുന്നു. അയാൾ അതിശയവരെ ചെയ്തിട്ടുണ്ടല്ലോ എന്നായിരുന്നു ഏതെങ്കിലും പരിഭവം മുഴുവനും.

നവംബർയിലെ ബോംബെയ്യിൽനിന്നും ആരോടും ഒരു പേക്ഷയോടൊപ്പമില്ലെന്നു കൈലാസ്സ് ഒരു ദിവസം ഒരു മോട്ടോർ പാർക്കിംഗ് ഹൗസ് കെട്ടി. തന്റെ പൊതു ആയിരുന്നതും കരുതുകയായിരിക്കേണ്ടിവന്നതും തറവാടിന്റെ വിവരങ്ങൾ കരുതുകയില്ലെന്ന് ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു. പണ്ടു ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത ഒരു കാഴ്ച ചെല്ലാൻ അദ്ദേഹം മരുമകളുണ്ടായിരുന്നു. അയാളുടെ ഈ മോട്ടോറാണ്, ഈ ഡാമ്പാണ് എന്നു കവിതകൾക്കിടയിൽ. എന്റെ കോപം ഗതി എങ്കിലൊക്കെണ്ടെന്നു. എങ്കിലും ഞാൻ അത്യന്തസംസ്കാരിയായിരുന്നതുകൊണ്ട് അതൊന്നും അശേഷം പുറത്തുകാണിക്കാതെ നിശ്ശബ്ദമായി കണ്ടിട്ടു കഴിഞ്ഞു.

ഇതിനെക്കുറിച്ചൊന്നും തന്നെ മിന്നലൊന്നി ഉണ്ടാകുന്നില്ലെങ്കിലും, എന്റെ ഏതെങ്കിലും കോപത്തിന്റെ ഹിത

കിനിക്കൽ ഉത്തേജനകമായ നേരംപോക്കുകളിൽ കലർന്നിരുന്നു. എന്റെ കോപശമനത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമായി ആ വൃദ്ധനെ ശിക്ഷിക്കുക എന്ന കാര്യം തീരെ അസാധ്യമായിരുന്നു. തന്നിമിത്തം, കുറെകാലത്തേക്ക് എനിക്കു ഒന്നും തന്നെ ചെയ്യാൻ സാധിച്ചില്ല. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം എങ്കിൽ അത്യന്തം രസാവഹമായ ഒരുപാടിക്കുഴപ്പം തോന്നി അതിലുള്ള രസംകൊണ്ടു അത് ഉടനെടി വ്യവസ്ഥിക്കാതിരിപ്പാൻ എങ്കിലു മനസ്സുവന്നില്ല.

കൈലാസബാബുവിന്റെ സ്നേഹിതന്മാരിൽ പലരും അദ്ദേഹത്തെ ആകാശത്തോളം സ്തുതിച്ചുതൊറുണ്ടെന്നു ഞാൻ മുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ, അവരിൽ ഒരാൾ പെൻഷൻ പാരിപ്പിച്ചിരുന്ന ഒരുവരിയ സർക്കാരുദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. താൻ ഗവണ്മെന്റുസാജിനെ കിരണാൻപോക്കുമ്പോളെല്ലാം അദ്ദേഹം നായജ്ഞാത്തിലെ ബാബുമാരെക്കുറിച്ച് സ്നേഹപൂർണ്ണരും അനുപാധിക്കാറുണ്ടെന്നും ബനാളത്തിൽ എല്ലാകൂടി നോക്കിയാൽ ബർഡുവാൽിലെ മഹാഭാഗവിൻറെയും നായജ്ഞാത്തിലെ ബാബുമാരുടെയും ഇടയിനെ കണ്ടു സ്ഥലതുപപരം മാത്രമേ പഴക്കവും മോശത്തെയും തികഞ്ഞതായിട്ടുള്ളൂ എന്ന് അഭിപ്രായപ്പെട്ടാറുണ്ടെന്നും, മറ്റും അയാൾ കൈലാസനെ പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കാറുണ്ട്. ഈ 'കുലുവെളുപ്പാളി' കേട്ടു ബാബു അഭിമാനത്താൽ നായജ്ഞാൻ മറന്നുപോകാറുണ്ടെന്നു മാത്രമല്ല ആ സംഭവവർത്തക്കുറിച്ചു പിന്നെക്കൊണ്ടുനവരോടെല്ലാം താൻതന്നെ വർണ്ണിക്കുകയും ചെയ്യാറുണ്ട്. ആദ്യമായി ഈ വിഷയം എടുത്തിട്ട് ആ ഉദ്യോഗസ്ഥനെ മറ്റുള്ളവരുടെ കൂട്ടത്തിൽവെച്ചു കണ്ടാൽ കൈലാസബാബു ഉടനെ അദ്ദേഹത്തിനോടു തന്റെ കാരണത്തിന്റെ അനുപാധങ്ങളെക്കുറിച്ചു അന്വേഷിക്കും.

‘ആ നായുടെ ഗവണ്മെന്റ് കേജമല്ലെ സുഖമോടെ അമിട്ടല്ലെന്നല്ലെ നിങ്ങൾ പറഞ്ഞത്. അതു ശരി. സഭയെ

ജാതനെ ബാധി ഗവണ്ണർക്കും സൗജന്യമല്ലെ. ഹട്ടികൾക്കും വിശേഷിച്ചൊഴുത്തുവെച്ചല്ലെ. ശി. ഒരു മസംതന്നെ. ഇനി അവരെ കാണാനാകും എന്റെ അനേകജ്ഞാതർ കൂടി അറിയിക്കട്ടെ! എന്തിനെയും പോയിക്കൊണ്ടാൻ സാധിച്ചില്ല.'

തനിക്കു ഒരു ദിവസം ഗവണ്ണർക്കൊപ്പം പോയാൽ കൊള്ളക്കൊണ്ടെന്നു് കൈമാസബാബു എടുക്കെല്ലാം അറിയാതെപ്പോകുന്നു. പക്ഷെ, അതൊരിക്കലുമുണ്ടാകില്ലെന്ന് എല്ലാവരും അറിയാമായിരുന്നു. ഗവണ്ണർമാർ പലരും വരികയും പോകയും ചെയ്യും; ഗംഗാനദിയിൽകൂടി വളരെ ചെളി സമുദ്രത്തിൽ കലങ്ങുമ്പോഴും, മെഴുവും; എങ്കിലും ഗവണ്ണർക്കു ബെരുമാറ്റം പട്ടിക്കാലം നയം അതതിലെ ബാബുവിന്റെ കോട്ടം കയറിയും അങ്ങി അങ്ങിയിൽ പറയപ്പെടുക എന്നതുമാത്രം സൂക്ഷിക്കുന്നതല്ല.

ഒരു ദിവസം ഞാൻ 'അക്രൂർ ഡാൻസ്'യെ സ്വകാര്യമായി വിചിച്ചു സമഗ്രരും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു 'ഞാൻ ഇന്നത്തെ ഡർബാറിൽ പോയിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഗവണ്ണർ സാസ്' വരുമാനങ്ങൾക്കിടയ്ക്കു നയങ്ങൾക്കു ബാബുമാർക്കുവിട്ടു പ്രസ്താവിച്ചു. കൈമാസബാബു പട്ടണത്തിലെ അടിക്കുണ്ടെന്നു ഞാൻ അപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തോടു പറഞ്ഞു. നിങ്ങൾ ഇനിയും, കലണ്ടറാണെന്നു കരുതുന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിന്നു കലശലായ സുഖമുണ്ടു്. സാധാരണ നെടുമുടി മരിക്കുന്ന വിരോധമാണെന്നിലും വേണ്ടില്ല, അദ്ദേഹംതന്നെ ആഗ്രഹിച്ചു നിങ്ങളെ വന്നുകാണുവാൻ കിട്ടിപ്പോകുന്നതിൽ നിങ്ങളുമായും, ആദ്യമായി ഒന്നു കൂടാതെ സ്വകാര്യമായി ഇന്നത്തെ വരുമാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതായും അദ്ദേഹം എന്തോട് പറഞ്ഞു'.

മറ്റൊരാൾക്കുവിട്ടായിരുന്നു എങ്കിൽ എന്റെ ഈ പോയിന്റെ ഉള്ളിൽ ഉൾക്കൊണ്ടു കാണുമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു

തന്നെ സാബുസ്ഥിപ്പിച്ചായിരുന്നു തോന്നിപ്പോന്ന പ്രയോഗിച്ചിരുന്നതെങ്കിൽ കൈലാസബാബുവും 'ഡ്രോട്ട്' ഉടനെ മരസ്സിലാക്കുമായിരുന്നു. ബാബുവിനെക്കുറിച്ച് ഗവർണർ സ്റ്റേഡപുസ്സും അന്വേഷിക്കാറുള്ളതായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്റ്റേഡിതാൻ സാധാരണ പറയാറുണ്ട്. ചണ്ടു ഗവർണർ മാർ നയത്തുനടപ്പിലെ ബാബുമാരുടെ അതിഥികളായിട്ടുണ്ട്; കൈലാസബാബുവിനു തന്നെയും തന്റെ കട്ടംബത്തെയും ചെറിയപ്പട്ട സ്വന്തമായിപ്പോയതാണെന്നതിൽ അതും തന്നെയാകാം. ആ സ്ഥിതിക്കു താൻ അദ്ദേഹത്തെയും പറ്റിയതുകൊണ്ട് പരിഭവിച്ചു ബഹുമാനിക്കുന്ന ഗവർണർ തന്നെ അന്വേഷിച്ചു തന്റെ വസ്തിയിലേയ്ക്കുതന്നെ പുറപ്പെട്ടെന്നതിൽ ഏതാണ് ഒരു അസാധാരണതയും ഉള്ളത്! അതിൽ ഒരു അസാധാരണതയുള്ളതായി 'തന്റെ ഡാസ്'ക്കു തോന്നിയില്ല! ഞാൻ പറഞ്ഞ വിവരം അറിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം തന്നെ പരിഭവിച്ചുവെങ്കിൽ, വന്നാൽ വേണ്ടുന്ന മാതൃകാപ്രകാരം കവിച്ചു വെറിയ സംശയമായി. പ്രധാനമായി തന്നെ ജില്ലയിലെ വെർദ്ധനത്തെയും അതിലക്കത്താണ് ഒരു നിഗൂഢത. അതിനെക്കുറിച്ച് ഒരു കപ്പലുണ്ടാകില്ലെന്നും, ഇല്ലാത്തതിനാലാകുന്നതെന്നു കടംബത്തെയുംതന്നെ ഒരു കടത്താണെന്നും, അതിന്നുപകരം, ഗവർണർ ഒരു താഴ്ന്നതാണെന്നു സാധാരണ കൊണ്ടു കൊണ്ടുണ്ടെന്നും, വിശദമായി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആ വരവ് രീതി സ്വകാര്യനിവാരണങ്ങൾ അദ്ദേഹം പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതും മറ്റും ഞാൻ ബാബുവിനെ പറഞ്ഞു സമാധാനപ്പെടുത്തി.

നേരം നല്ല മലയാളമായി. നായർവക്കത്തുവർ മിക്കവാറും തോന്നിക്കുമായിരുന്നു; അല്ലാത്തവർ 'ഇ. എ. എ. ക്'ത്തിൽപ്പെട്ടിരുന്നു. കൈലാസബാബുവിന്റെ

വസതിയുടെ പടിഞ്ഞാറേ അറ്റത്തായിരുന്നുവെന്ന് വ
 അറിഞ്ഞു. 'കോളുമാൻ'മാരിൽ മണ്ടപേർ പെട്ടെന്നു താഴ്
 ത്തിറങ്ങി കൂസൽകൂടാതെ കോണി കയറിപ്പെറ്റു 'ഗവ
 ്യർ' എത്തിയിരിക്കുന്നു' എന്നു സംഗ്രഹം അറിവുകാ
 ട്തു. മൈഖാസബാബു എതിരേറ്റുവാൻ തയ്യാറായി വാ
 തവുമ്പെന്ന് നിറുത്തുകയായിരുന്നു. പഴയ തറവാട്ടുസ്വന്തമായി ത
 നിൽക്കുവാൻ ഉള്ള സാധാരണ പുറത്തുനിന്നുള്ള ഉള്ളുക
 ളും, വരിയെപ്പോലും-കാലം അത്രയും ധരിച്ചിരുന്നു. കി
 ണ്യാനായഗണേശനെ നിവൃത്തിയുള്ള തരത്തിലൊക്കെ അവ
 സാധിച്ചിരുന്നതായ ഉള്ളുകൾ ധരിച്ചിട്ടു ചീനിൽ നിറ
 ത്തിയിരുന്നു. ഗവർണ്ണർ എത്തിയതായി അറിഞ്ഞതുകൊണ്ടു
 സംഭവത്തെക്കുറിച്ച് ഓടി പടിക്കലൊന്നി, ഭവ്യയെന്നൊരു
 വെട്ടിയിൽനിന്നു ഏറ്റത്തിയ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഭവ്യയെക്കൊണ്ടു,
 നിലവാരം അങ്ങനെയൊന്നുകൊണ്ടു, ചിന്നോക്കം ചിന്നോ
 ക്കാ തന്നെ അകത്തുള്ള എതിരേറ്റുകൊണ്ടുപോയി. അക
 ള്ള ഒരു പഴയ മരക്കല്ലിൽ തന്നെ ഒരു ശേഷിച്ച കടം
 താങ്ങുന്നതായിരുന്നുവെന്ന് ഒരു സാധാരണ കടക്കിവി
 ടിച്ചുവെട്ടിയതായി ഗവർണ്ണർ ഒരു വിധത്തിൽ കൊ
 ണ്ടുവന്നിരുന്നു. പണ്ടത്തെ രാജാക്കന്മാരായ 'ഉദയ' ഭാഷ
 യിൽ ബാബു വളരെ ശാസ്ത്രംഗതയോടുകൂടി ഒരു കെട്ടിയ
 പ്രശ്നംകൊണ്ടു, നമ്മുടെതന്നെ ബാബുമാരുടെ അവ
 സ്ഥാനസ്വന്തമായ ഒരു പൊതുവിധത്തിൽ ഒരു പൊതുവായ
 വെട്ടിത്തന്നെ സാമ്പത്തിക അഭാവത്തിന്റെ കാര്യം
 വെട്ടു. പഴയ കടംബട്ടെന്തായ 'ഗണേശൻ' ഭവ്യയെ
 തന്നെക്കൊണ്ടു സുഗന്ധത്തെയും വെട്ടിയെടുക്കു
 ള്ള ഒരു ചെടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു, വാസനയെപ്പറ്റി എടുക്കുക
 തന്നെക്കൊണ്ടു വിവരങ്ങൾ വെട്ടി ചീനിൽത്തന്നെ
 കിന്നിയുന്നു.

നവഞ്ജനത്തിലെ ബാഹ്യമായ ഒരു സ്ഥിതിക്കനുസാരമായ വിധത്തിൽ സ്വീകരിച്ചു സർവ്വഭിജ്ഞാനിന് തന്റെയും സാധിക്കാത്തതിൽ ബാഹ്യ പലകുറി ഗവർണ്ണമോടുമാറ്റപ്പെട്ടു. നവഞ്ജനത്തിൽ തന്റെ സ്വസ്ഥമാനുള്ള വെളിച്ചത്തിന്നു എതിൽ ഒന്നിന്നും പ്രയാസമുണ്ടായിരുന്നില്ല. കണ്ഠത്തിൽ അദ്ദേഹം ഒരു തന്മൂലാഭാഗമനുഷ്ഠാനം കേവലം അചരിച്ചിരുന്നു, ആയിരുന്നു. രാജ്യം വിട്ട രാജാവിനെപ്പോലെ ആയിരുന്നു അദ്ദേഹം.

‘ഗവർണ്ണർ വേലധാരി’ യായ ഏകദേശ സ്റ്റേജിത്തിൽ ബാഹ്യപാത്രത്തിന്റെയും തത്വത്തിന്റെയും ആശയംകൊണ്ടു രൂപപ്പെടുത്തുന്നു. ഗവർണ്ണർ തലയിൽ വെളിച്ചം നീളർ തൊപ്പി അകത്തുകടന്നിട്ടും എടുത്തുവെച്ചിട്ടു. അതു ഇംഗ്ലീഷു സമ്പ്രദായത്തിൽ വിശേഷമാണെന്നു അറിയാത്തവർക്ക് തൊപ്പി എടുത്താൽ ആമുഖസ്ഥിതിയാണുപോലോ എന്നു ചോദിക്കാറുണ്ട്. കൈമാസബാധപിന്നും ഗവർണ്ണൻ ഈ നടപടി സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ അതിശയമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

സവർണ്ണത്തിനിടക്കു ഏകദേശ സ്റ്റേജിത്തിൽ തലമുറയെത്തുന്ന ഒരു രാജാവാലോലം സംസാരിച്ചിട്ടില്ല. ഗവർണ്ണർ കൈമാറ്റത്തിനുള്ള ഒരു നീളർ തൊപ്പിയെടുത്തു. ഭാര്യ പറഞ്ഞുനില്ക്കുന്നപോലെ, ഉടനെ, ആദ്യത്തിൽവന്ന ‘കൊച്ചുമാൻ’മാർ ഭാര്യപരമംകൂടി വന്നു ഗവർണ്ണരുടെ ഗവർണ്ണർ വെളിച്ചത്തായ സൊസ്റ്റൈനറ്റിനും, വരാമമാലയും, കലാശകൽ വിവിച്ചിരുന്ന സാൽവതും, പതിനീർ വീശിയു, വാസനമുട്ടിയും അത്യാദരത്തോടുകൂടി എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി. അവർ അതെല്ലാം വെളിച്ചത്തോടു കൂടി വെളിച്ചത്തിൽ കടത്തി വെളിച്ചമുളവാച്ചു. സാധാരണ ഗവർണ്ണർമാർ ഇങ്ങനെയായിരിക്കാം ചരിത്രം എന്നു് ആ സാധു കൈമാസബാധ സമാധാനപ്പെട്ടു.

ബാനിതയെല്ലാം കണ്ടുകൊണ്ടു അടുത്തുമുറിയിൽത്തന്നെ മളിപ്പിരിപ്പെട്ടുനോയിരുന്നു. അടക്കിപ്പാൽ അടങ്ങാത്ത മിമിപ്പന്നത്തു ബാൽ മെക്കിപ്പിടിയിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് എന്റെ നെടുപള്ളിയും വേദനപ്പെട്ടതുകൊണ്ട്, എനിക്കു മിമിപ്പന്നം പാറിപ്പോയതായല്ലോ മിമിപ്പന്നം വേണ്ടി ബാൽത്തടത്ത് വേറെ ഒരു മുറിയിലേയ്ക്കു കടന്നുവന്നു. ഉടനെ അവിടെ ഒരു മുക്കിൽ ഇരുന്ന് ഏതായും പൊട്ടുമാറ് തേക്കി-തേക്കി കരയുന്ന ഒരു കുട്ടിയെക്കണ്ടതോടെപ്പോലും എന്റെ കണ്ണുകൾ കരകുടർന്നു. അപ്പോൾ എന്റെ മിമിപ്പന്നം പൊട്ടിപ്പോയതായല്ലോ മിമിപ്പന്നം വേണ്ടി ബാൽത്തടത്ത് വേറെ ഒരു മുറിയിലേയ്ക്കു കടന്നുവന്നു. ഉടനെ അവിടെ ഒരു മുക്കിൽ ഇരുന്ന് ഏതായും പൊട്ടുമാറ് തേക്കി-തേക്കി കരയുന്ന ഒരു കുട്ടിയെക്കണ്ടതോടെപ്പോലും എന്റെ കണ്ണുകൾ കരകുടർന്നു. അപ്പോൾ എന്റെ മിമിപ്പന്നം പൊട്ടിപ്പോയതായല്ലോ മിമിപ്പന്നം വേണ്ടി ബാൽത്തടത്ത് വേറെ ഒരു മുറിയിലേയ്ക്കു കടന്നുവന്നു. ഉടനെ അവിടെ ഒരു മുക്കിൽ ഇരുന്ന് ഏതായും പൊട്ടുമാറ് തേക്കി-തേക്കി കരയുന്ന ഒരു കുട്ടിയെക്കണ്ടതോടെപ്പോലും എന്റെ കണ്ണുകൾ കരകുടർന്നു.

അപ്പോൾ ബാക്കിയെല്ലാം പൊട്ടുമാറ് കരയുന്നതായിട്ടു. അവർ കൈകൾകൊണ്ടു മുഖം പൊട്ടി വീർത്തും തേക്കി-തേക്കിയും വന്നു ഇരുന്നു.

എന്റെ മിമിപ്പന്നം പൊട്ടിപ്പോയതായല്ലോ മിമിപ്പന്നം വേണ്ടി ബാൽത്തടത്ത് വേറെ ഒരു മുറിയിലേയ്ക്കു കടന്നുവന്നു. ഉടനെ അവിടെ ഒരു മുക്കിൽ ഇരുന്ന് ഏതായും പൊട്ടുമാറ് തേക്കി-തേക്കി കരയുന്ന ഒരു കുട്ടിയെക്കണ്ടതോടെപ്പോലും എന്റെ കണ്ണുകൾ കരകുടർന്നു. അപ്പോൾ എന്റെ മിമിപ്പന്നം പൊട്ടിപ്പോയതായല്ലോ മിമിപ്പന്നം വേണ്ടി ബാൽത്തടത്ത് വേറെ ഒരു മുറിയിലേയ്ക്കു കടന്നുവന്നു. ഉടനെ അവിടെ ഒരു മുക്കിൽ ഇരുന്ന് ഏതായും പൊട്ടുമാറ് തേക്കി-തേക്കി കരയുന്ന ഒരു കുട്ടിയെക്കണ്ടതോടെപ്പോലും എന്റെ കണ്ണുകൾ കരകുടർന്നു.

കുറുപ്പൻ പ്രശ്നങ്ങളുടെ നിശ്ചയിതമായ ശേഷി മുഴുവൻ ഏകീകൃതമായി പങ്കുവെച്ചു. ഏകീകൃത സാമ്പത്തികത്തിന്റെ സാധ്യത മുഴുവൻ ഹാൻ അനുഭവിച്ചു. പറ്റിക്കാലുകളെക്കുറിച്ച് തോന്നിയ ഒരു 'കലാകളിപ്പിച്ചിട്ടി' കയ്യെടുക്കാൻ ഞാൻ ഒന്നും മിണ്ടാതെ ആ മുറിയുടെ നിങ്ങളുപയോഗം.

കൈലാസബാബിന്റെ പെരുന്നിയായ 'കുസുമം' കലുഷകാലത്തിൽ വെറുതെ കാഴ്ചയ്ക്കു നിർത്തിയിരിക്കുന്നതും, അതും വിജയപറമ്പ് വാങ്ങുവാൻ വഴിയില്ലാത്തതും ആയ ഒരു നാടൻ ചരമമാണെന്നായിരുന്നു അതുവരെയും എറിയപ്പെട്ടിരുന്ന ഗാനം. എന്നാൽ ആ ദുരിതമെല്ലാം ഇതിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതും ഒരു മനോഹരമായതും ആണെന്നുള്ള വസ്തുതയും ആണു അന്ത്യവരെയും അറിയപ്പെട്ടിരുന്നതായിരുന്നു.

അന്നു മാതിരി ഞാൻ കണ്ണുടച്ചിട്ടില്ല. എന്റെ മനസ്സു വല്ലാത്ത കോപത്തോടെയുയർന്നു. പിറേറുദിനവും പ്രഭാതത്തിൽ, “ഗവർണ്ണർക്കടുക്കൊണ്ടുപോയ സാഹസങ്ങൾ” എല്ലാം വായിക്കുകയും ഞാൻ ബാബുവിന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിലേയ്ക്കു ചെന്നു. ആരും കാണാതെ അതെല്ലാം ഗവർണ്ണർക്കു കയ്പിച്ച് കൊടുത്തപ്പോഴാണ് അന്നായിരുന്ന എന്റെ ഉദ്ദേശം. വളരെക്കുറേയും പുറത്തു കാണുന്നിനിടം ആകുമ്പോൾ കാണാത്തതുകൊണ്ടു ഞാൻതന്നെ ചന്ദ്രക്കലകൊണ്ടുകയറിക്കൊലാസന്റെ മുറിയിലേയ്ക്കു ചെന്നു. ചോരകാവഴിക്കു കസുമാറ്റം കൊലാസബാബുവും താമസിക്കുകയെന്നു സംഭാഷണം എനിക്കുകേൾക്കുവാനിടയായി. ‘മുതലപ്പ! ഗവർണ്ണർസാജു ഇന്നലെ അല്ലെങ്കിൽ എന്തൊക്കെ പറഞ്ഞു. അതും വിടാതെ എങ്കിലും മഴവനം പറയണം. എനിക്ക് ഞാൻ ചൊല്ലാൻ കേൾക്കാതെ നില്ക്കുന്നില്ല’ എന്നു ചോദിച്ചതല്ലെന്ന അറിയിച്ചു. മുന്നോട്ടു അതുകേൾക്കുവാൻ താമസം ഉണ്ടായിരുന്നല്ലോ. അപ്പോഴായിരുന്നു ച

പ്രാജാപതിമാനംകൊണ്ടു പ്രസന്നമായിത്തീർന്നു. നന്മയെക്കുറിച്ചു ബോധമുണ്ടാകാത്തതിന്റെ പലതരങ്ങളെയും ഭയപ്പെട്ടുപോകയും കുറിച്ചു ഗവർണ്ണർ ആരോപിച്ചും പ്രസ്താവിച്ചതെല്ലാം—അഥവാ പ്രസ്താവിക്കേണ്ടിയിരുന്നതെല്ലാം, —ബാബു വിസ്തരിച്ചതൊക്കെ ഇക്കാര്യം കൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തു, മുഖിലിരുന്ന്, ബഹുശ്രദ്ധയോടെ മനസ്സുവെക്കുന്നതു തന്നെ നോക്കിത്തൊണ്ടിരുന്നു. ആ വൃദ്ധനോടു കൂടി ബാബുവിന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെയും കൂടെയും പൂർണ്ണമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന അവരും സന്നദ്ധരായിരുന്നു.

എങ്കിൽ എന്തും വല്ലാതെ ഇളകി വശായിത്തീർന്നു. നന്മയെക്കുറിച്ചു ബോധമുണ്ടാകാത്തതിന്റെ പലതരങ്ങളെയും ഭയപ്പെട്ടുപോകയും കുറിച്ചു ഗവർണ്ണർ ആരോപിച്ചതെല്ലാം—അഥവാ പ്രസ്താവിക്കേണ്ടിയിരുന്നതെല്ലാം, —ബാബു വിസ്തരിച്ചതൊക്കെ ഇക്കാര്യം കൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തു, മുഖിലിരുന്ന്, ബഹുശ്രദ്ധയോടെ മനസ്സുവെക്കുന്നതു തന്നെ നോക്കിത്തൊണ്ടിരുന്നു. ആ വൃദ്ധനോടു കൂടി ബാബുവിന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെയും കൂടെയും പൂർണ്ണമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന അവരും സന്നദ്ധരായിരുന്നു.

ജന്മത്തിൽത്തന്നെയും മറ്റൊരു സന്ധ്യയിലെ നേരിട്ട കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും ബോധമുണ്ടാകാത്തതിന്റെ പലതരങ്ങളെയും ഭയപ്പെട്ടുപോകയും കുറിച്ചു ഗവർണ്ണർ ആരോപിച്ചതെല്ലാം—അഥവാ പ്രസ്താവിക്കേണ്ടിയിരുന്നതെല്ലാം, —ബാബു വിസ്തരിച്ചതൊക്കെ ഇക്കാര്യം കൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തു, മുഖിലിരുന്ന്, ബഹുശ്രദ്ധയോടെ മനസ്സുവെക്കുന്നതു തന്നെ നോക്കിത്തൊണ്ടിരുന്നു. ആ വൃദ്ധനോടു കൂടി ബാബുവിന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെയും കൂടെയും പൂർണ്ണമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന അവരും സന്നദ്ധരായിരുന്നു.

തി; നയനങ്ങളിൽ പ്രതാപലക്ഷ്യം തെളിഞ്ഞു. സ്നേഹിതന്മാർ ഓരോരുത്തരായി വന്നു ചെന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഗവണ്മന്തരുടെ ആശയനത്തെ കുറിച്ച് പുറ്റാലിനും അതിശയോക്തിയോടും ചാർമ്മ്യരത്നോടും സമുച്ചിതരോടുകൂടി അദ്ദേഹം അനൗപമങ്ങളും വീണ്ടും വീണ്ടും വർണ്ണിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ലിംഗവിസ്താരകൊണ്ടും, വസ്ത്രനാവിശേഷംകൊണ്ടും മനോഹരവസ്ത്രങ്ങളെ സമ്പർന്നം ഏതാണ്ട് ഒരു പുരാണകാവ്യപോലെ ആയിത്തീർന്നു.

മറ്റു സ്നേഹിതന്മാരെയും വിളിച്ചിരുന്നു. ഞാൻ അറിയാതി. ഞാൻ എന്റെ അഭിനിവേശത്തെ വളരെ താല്പര്യോടുകൂടിക്കൈമാസഞ്ചാർച്ചയ്ക്കെ അറിയിച്ചു. “എന്റെ സമീപം നിങ്ങളുടെ ശ്രോത്രകടമ്പയുമായി ഒരു വിവാഹനാശം ഉഭയാകവാൻ തോന്നിപ്പോന്നത്—” എന്നിങ്ങനെ ഞാൻ പറഞ്ഞു.

ഞാൻ “കുസുമ”യെ വിവാഹംചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതായി കൈമാസഞ്ചാർച്ചയുമായി അറിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം ആനന്ദത്തിനൊടൊന്നിച്ച് ശാരദാജാതിയുദ്യേഷിച്ച് “ഞാൻ ഒരു മനോഹരികളാണ്. ഇത്രവഴിയും ഭാര്യ വരുമെന്നു ഞാൻ അശേഷം ആശിച്ചിരുന്നുവല്ല,” എന്നിപ്രകാരം സഹജഗമം പറഞ്ഞു.

ഇതിനു മുമ്പാ പിന്നേം മരിച്ചപ്പോൾ കൈമാസഞ്ചാർച്ച തന്റെ ഭാരിത്രസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ച് ആരോടും സമ്മതിച്ചിട്ടില്ല. അല്ല നിമിഷാനന്തരം മരണമുണ്ടാകുന്നതിനും, കൈമാസഞ്ചാർച്ച നയങ്ങളെക്കുറിച്ച് അന്യോന്യം കൈമാരിയെക്കുറിച്ചും വിസ്തരിച്ചു പ്രവർത്തിച്ചതും ഇതാലോമമായിട്ടാണ്.

കണ്ടതല്ലാ കാര്യം.

1.

“ജിഗ്ജോട്ട”യിലെ സെമിൻഷറായ “ബാബുക്രൂഷ്ണ ഗോപാലസങ്കർ” പാർവ്വതാചാര്യപാദം എസ്റ്റേറ്റുകാരനും ചുവനം തന്റെ പുത്രനെക്കുറിച്ച്, ഭക്തനായ ഒരു ഹിന്ദു റിനേപ്പോലെ ലോകവ്യവഹാരങ്ങളിൽനിന്നു വിമുക്തനായി ശ്രീകാശിയിൽചെന്നു് ഒരു സന്യാസിയുടെ നിലയിൽ ശിഷ്ടമുള്ള തന്റെ ജീവിതകാലത്തെ മോക്ഷസിദ്ധിക്കുവേണ്ട പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുന്ന നിലയ്ക്കു വിനിമയാഗിക്കുന്നതിന്നു തീർപ്പുപ്പെടുത്തി, അദ്ദേഹം ദിവനം വിട്ടു പുറപ്പെട്ട അവാസത്തിൽ തന്നാടുകാര്യസാധുക്കളും മേൽവൃന്ദങ്ങളെല്ലാം ചുറ്റുകണ്ണീർവാർത്തുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തെ അനുയാത്രചെയ്തു. കലികാലഭവഭവത്താൽ, സന്മാർഗ്ഗനിഷ്ഠകൾക്കും സമാഹാരങ്ങൾക്കും ശോചനീയമായ വിസ്തൃതി വന്നിട്ടുള്ള ഇക്കാലത്ത് ഇപ്രകാരം കേന്ദ്രിവിശ്വാസങ്ങളുള്ള പുണ്യാത്മാക്കളെ എത്ര അപൂർവ്വമായേ കാണുന്നുള്ളൂ എന്നു സകലരും ഐകകണ്ഠേണ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

“കൃഷ്ണഗോപാല”ന്റെ പുത്രനായ “വിചിതരഹിതാരി” ആധുനികസമ്പ്രദായത്തിൽ വിദ്യാഭ്യാസംചെയ്തിട്ടുള്ള ഒരു പരിഷ്കാരിയും ബി. എ. പാസ്സായിട്ടുള്ള ഒരു യുവാവുമാണു്. ജീശവദൂതനി, സപ്തസ്തോത്രം കേട്ടിട്ടിട്ടുള്ള മണ്ണുട മരിച്ചിരുന്നവനായ ആ ചെറുപ്പക്കാരൻ വളരെ ഗൗരവഭാവക്കാരനായിരുന്നു. അയൽപക്കത്തുള്ള അസ്മാരുടെ സഹഛാസത്തെ അദ്ദേഹം ഇഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതം തീരെ കറാമറ്റത്തായിരുന്നു.

കൃത്യനിമിത്തവാദമന്ദാർത്ഥം സാധാരണ കാരണപ്പെടുന്ന വാ
 പര്യങ്ങൾ തന്നെ അദ്ദേഹത്തെ തീർച്ചപ്പെടുത്താൻ കാര്യപ്പെട്ടി
 ്യ ചിന്താപരീക്ഷയോ, ലക്ഷ്യസാധനങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കു
 യോളങ്ങളായിട്ടില്ല. തീർപ്പുകളിലൊക്കെ വെറുതെക്കിടന്നു. അന്ത
 നല്ല കനദോഷമുള്ളവനും ദ്രവ്യനിഷേധമുള്ളവനും ആയിരുന്ന
 ന്ന. കാഴ്ചയിൽ സൗമ്യതയും ഭയംകൂടിയതും ആയിരുന്നു എന്തി
 ലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിലെ നല്ല ഉദ്ദേശം ഉറപ്പും കാ
 ്യങ്ങളും വലിയകാര്യം കണിശവും ഉണ്ടായിരുന്നു. അ
 ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തിലുള്ള ഈ പ്രത്യേകതകൾ ക
 ടിയാത്താർ അധികൃതനെ വാനാശ്രകാരണ അനുഭവപ്പെടു
 ത്തിക്കു സാധനമായി കിട്ടുവാനുള്ള പാടും പലിശ മുതലായ
 സംഗ്രഹത്തിൽ ഒരു പൈപ്പോലും അദ്ദേഹം തൊടാൻ വി
 ട്ടുകൊടുത്തില്ല. ഇക്കാഴ്ചയിൽ അദ്ദേഹം മകനും തമ്മിൽ
 അജഗജാദിത്തമുണ്ടായിരുന്നു. സംഗ്രഹം തീർപ്പാക്കിയ
 അന്ത്യകാലം ഒരു ദിവസത്തെ നീക്കപോക്കെയിലും 'വി
 പിനയിറോക്ക്' അനുവദിച്ചിട്ടില്ല

അൻ ഏഴുവർക്കുതന്നെ ഏകദേശം അധികമായി
 സംകീർണ്ണതയോടുകൂടിയ ഉപാധനം ധർമ്മത്തോടു ആ
 യ തന്റെ അപ്പൻ വളരെ വസ്തുക്കൾ പല രൂപാലങ്ങളും
 പാട്ടുകൂടി മേടിക്കാതെ വെറുതെ കൊടുത്തിരുന്നു എന്നും
 മറ്റു പലർക്കു വസ്തുക്കൾ വളരെ നേരിയപോട്ടെന്നും ഏറ്റം
 നൂറ്റിച്ചുകൊടുത്തിരുന്നു എന്നും ഉള്ള സംഗതികൾ പ്രത്യേക
 ക്കപ്പെട്ടു. സാധുക്കളും നിന്ദാലാബ്ധന്മാരും ആയ ജനങ്ങളുടെ
 ആദ്ധ്യാത്മികവും അപേക്ഷകളും ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിനും അവ
 രുടെ കാഴ്ചയിൽ കണിശംകാണിക്കുന്നതിനും ഉറപ്പു
 ഗോപാലന സാധിച്ചിരുന്നു. അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ
 സ്വഭാവത്തിലുള്ള ഒരു ബലിഷ്ഠിതയായിരുന്നു.

‘വിപിനയിറോക്ക്’ അതു മരിക്കലും സമർത്ഥതയുടെയും

ഉറപ്പുപുളിയാക്കിത്തന്നു. തുടർന്ന് നാലിനത്തിൽനിന്നുപോൾ പെട്ടെങ്കിലും പത്തുനാൾകൊണ്ടു പണം കണ്ടെത്താൻ കഴിയാതെ പോകാൻ തക്കവിധം കരുതലും കരുത്തും ഉണ്ടായി. അപ്പോഴാണ് പഴയ ഏല്പാക്കളിൽ അപ്പോഴും മറി വെളിച്ചമാകാതെ മകൻ സന്തോഷിച്ചു. അതുതന്നെയാണ് അപ്പോൾ പഴയതാക്കിലും അങ്ങനെയായി.

[illegible]

ത്തിൽ പ്രത്യേകം ദൃഷ്ടിവെക്കേണ്ടതാൽ പിന്നെനമുക്ക് എന്താണുള്ളത് പാട്ടം കൂടാതെ യാതൊന്നും നമുക്കു പരിയാന്മാരിൽനിന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടുകൂടാ. അവർ തിരികയും ഇല്ല. ആസ്ഥിതിയുണ്ടാകുമ്പോൾ ഇതുപ്രകാരമെന്നതിനും വിട്ടുകൊടുക്കുന്നതിനും എന്തിനെ സ്വാധീനിക്കും. ഇനിമുഖമുകാലം ജീവിയും പരിയാന്മാരായ് വളർച്ച ചെയ്തും കൈവരുകയാൽ പ്രകാശമുണ്ടായിരിക്കുമുള്ളു. കരാറിൽനിന്ന് നമുക്കുവേണ്ടതും തെറ്റുകയില്ല. ആകയാൽ നാം ചെറുതെ ഭാഗങ്ങളും അനേകങ്ങളും ശാശ്വതാവകാശങ്ങളും പഴയതോടൊന്നിതന്നെ വരിക്കുന്നതായാൽ നമുക്കുണ്ടാകേണ്ട സ്ഥാനത്തെ സ്വപ്നം കാൽ നിർത്തിത്തുടങ്ങാം. പക്ഷേ നമുക്കുണ്ടാകേണ്ടതും കൂടാതെ കഴിയുന്നതും നിത്യജീവിതത്തിൽ വരും. "എന്നിങ്ങനെതായി അനുഭവിച്ചിട്ടുണ്ടാകുമ്പോൾ മഹാപ്രതിഭാസമായിത്തീരുന്നതു്."

കുറുപ്പാലം മാത്രമല്ല അസ്ഥിമുടിത്തൊഴുതിപ്പിന്നെ കാര്യം മാറിയിരിക്കുമ്പോൾ അസാധ്യത തോന്നി "കൊള്ളാം, കൊള്ളാം, കയറുപ്പിക്കാൻ വൃദ്ധന്മാരെക്കൊണ്ടുവന്നുവെക്കുകയും; അങ്ങനെയൊക്കെ പഴയതൊക്കെയും; അങ്ങനെയൊക്കെ കഴിഞ്ഞു ഈ പരിഷ്കാരകാരണത്തിൽ തെറ്റൊക്കെ പറ്റാനും എന്തിനും? ഞാൻ എന്തെങ്കിലും കാര്യം പ്രവർത്തിക്കുന്നതായാൽ എന്റെ പത്രം എന്തൊരു ഉത്തരംതന്നെ വരികയിരിക്കുമെന്നും; നല്ലൊരു എന്തിനെയും ഞാൻ മടങ്ങിക്കൊണ്ടുവരും; അതേതായാലും പക്ഷേ എന്റെ ആശ്ചര്യം ഇനി ബാക്കിയുള്ള മില്ലാരികൾക്കുള്ള ഞാൻ വേണ്ടവകുപ്പായതന്നെ കഴിക്കേണ്ടതെന്നാൽ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതു്. അതിന്നു് മുമ്പാകെ വീണ്ടും വരുത്തിത്തുടാം. എന്തിനും ഇനി മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുവരികയില്ല. എല്ലാംതന്നെ നാം ഇപ്പോഴും ചെറുതായിരിക്കേണ്ടതു്" എന്നിങ്ങനെയൊക്കെ ആദ്യത്തെ ആശയം മിട്ടു.

II

കാട്ടുറ്റം കാലവും അങ്ങനെ കഴിഞ്ഞു. കോടതിയിൽ വ്യവഹാരിച്ചു പൊതു അക്രമംകൂടി സൂക്ഷമല്ലാത്ത നന്മ അതെ പ്രയോജിച്ചു വിപിനവിനാരി എടുപാടുകളെല്ലാം ശരിപ്പെടുത്തി, കേവലമായതൊണ് മാത്രം വളക്കരക്കിതാ നാർ വഴിപ്പെട്ടു, “മിസ്സിബി” എന്ന ഒരു മാനന്മതീയ സ്ത്രീയുടെ മകനായ “അസിംബിൻ” എന്നറിയപൻ മാത്രം ‘എടുത്തപ്പിട്ടു’ വഴിപ്പെടാതെ ചെന്നുനിന്നു.

വിപിനവിനാരി, അവന്റെ നേരെ അത്യന്തം കോപിച്ചു. ബ്രഹ്മസമിതി തന്റെ സർവ്വൻ പാത്രംകൂടാതെതൊരു വ്യവസ്ഥിതപാടത്തിന്നോ വസ്തുക്കൾക്കോതെതിന്ന് വല്ലകാലനും പറയാം. എന്നാൽ ഇരുമാറ്റമാണ് ഇതു വളരെ വസ്തുക്കൾ ആ വിധത്തിൽ കൊടുത്തിട്ടുള്ളതിന്റെ ഉദ്ദേശമോ, ആ ചന്ദ്രമോകാട്ടുറ്റം വിപിനസ്സ് തിരുമെടുത്തപ്പിട്ടല്ല. എത്രയെപ്പോലിച്ചിട്ടും ആ സംഗതി ഒരു കടുത്തതായിത്തന്നെത്തന്നി. അവൻമുതലായ്, വളരെക്കൂടിതന്നെ കിയിൽകിടന്നിന്നു കൈക്കൊള്ളുവധവയുടെ മകൻ! അടുത്ത ഏതൊരു ഗ്രാമസ്ത്രീകൾ വേണ്ട കരേറ്റു എഴുതുന്ന വാതിൽ പാത്രം പാർച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് അറയ്ക്കിപ്പിട്ടു സർവ്വതലപിടം കേരി നെടുപ്പുന്ന ഒരു സ്ത്രീയായി! ജോക്കർ മറ്റൊരു അവൻ പല്ലി വിപിനൻ ചാട്ടുപിടം ഒരു അതിക്കിന്നു.

തന്റെ കാട്ടുപഥനാലെ പിളിട്ടു “അസിംബിൻ” കൈവശത്തിലുള്ള വസ്തുക്കളെക്കുറിച്ച് പത്രങ്ങൾ അറേ ! അങ്ങനെയല്ല. വളരെ കൊല്ലങ്ങൾക്കുമാണ് ബാബു കൂടുതലോപാധിസഹായംതന്നെ ആണ് ആ വസ്തുക്കൾ എല്ലാപാത വന്റെ കയ്യാണിത് വെച്ചു, എടുപ്പിച്ചുകൊടുത്തതെന്നു താത്പര്യ കാട്ടുമാ, കാണുമോ, യാതൊരു തടവു പോ

തങ്ങളെപ്പറ്റി എറുവിയാം; അങ്ങനെയൊരു നേരം യാഥാർത്ഥ്യമല്ലെന്ന് എന്തായിരുന്നു മകന്റെ ഭ്രാന്തം.

“അസിംഡി”ന്റെ പേരിൽ “വിപിനവിഹാരി” ഇങ്ങനെയൊരു കേന്ദ്രകർമ്മമായി പ്രവർത്തിച്ചു. അതിന്റെ തൊട്ടുപാടം തുടങ്ങി. ‘വിഹാരി’ ഇഷ്ടമല്ലെങ്കിലും ‘അസിംഡി’യുടെ അമ്മയുടെയും വാഗ്ദാനം മറികടന്നു. ഒന്നരമണിക്കൂറോളം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇരിട്ടിയിൽനിന്നു വന്നുവെച്ച് എല്ലാം കളയേണ്ടിവന്നു.

അസിംഡി ഉദ്യോഗം ‘മിസ്ട്രീസി’ (അസിംഡിന്റെ അമ്മ) കയ്യാൽ മകൻ വാർദ്ധക്യം അനുഭവിക്കുമെന്നു കരുതിയിരുന്ന ഒരു പക്ഷേ ഇതൊരു പാശ്ചാത്യ സാമ്രാജ്യത്തെയും ശോചിപ്പിച്ചു സ്വകാര്യമായി ബാബു വിപിനവിഹാരിയെ പ്രാപിച്ച് ക്ലാസ്സുവെച്ച് ഒരു കണ്ടു സംസാരിക്കുന്നതിനു ചെന്നു. മാതൃകാപരമായൊരു അമ്മ വിഹാരിയെ സ്നേഹിച്ചുവെന്ന് കണ്ടപ്പോൾ ഇത്രയും അറിയില്ല:-- “അമ്മ! എന്റെ പുത്രനായ അവിടുത്തെ അനുഗ്രഹിക്കുക. ‘അസിംഡി’നെ സ്വീകരിക്കുക. അതു അവിടുത്തെ മനസ്സിലും യുക്തിയും അറിയിക്കുന്ന സംഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചു നോക്കി നോക്കി വിട്ടുവെച്ച് സ്വന്തം ദാരുണ അവിടെ സ്നേഹിക്കുന്നു. അവനെ കണ്ടിരിക്കുന്നതിന് അവിടുത്തെ കടപ്പെടുമ്പോഴെന്നതന്നെ വിചാരിക്കുന്നു. അവിടുത്തെ ഒരു സമാധാനത്തോടുകൂടി അവനെ കരുതണം. അവിടുത്തെ വിജയത്തിൽ കരുതണം. അതിൽനിന്നു ലഭ്യമായ ഒരു രാജാവിന്റെ കൈകളിൽ ഉറപ്പാക്കപ്പെട്ടു വാനില്ല.”

വായനക്കാരനായ ഈ വിശദീകരണത്തെ ചിന്താപരമായും സമീപനം നടത്തുന്നതോടുകൂടി സംസാരം വിഹാരിയുടെ ഇഷ്ടമല്ലെങ്കിലും സീമയില്ലാതാക്കി. “എന്റെ അ

മേൽ നിങ്ങൾക്ക് ഇതുവക സംഗതികളെക്കുറിച്ച് എന്തെങ്കിലും അറിയാമോ? നിങ്ങൾക്കു കാര്യസംബന്ധമായി എന്തെങ്കിലും പരസ്യമാനങ്ങളിൽ അതിലേക്കു നിങ്ങളുടെ മക്കളെ ഏൽക്കുവാൻ മാർഗ്ഗമൊരുക്കുവാൻ ഉണ്ടല്ലോ. അതാണ് നല്ലത്" എന്ന് തെമ്പിരും മുഖിപ്പിക്കാതെ വിരോധി ഉത്തരം പറഞ്ഞു.

തനിമ കാര്യസംബന്ധമായി സംസാരിക്കുന്നതിന്നു വേണ്ട പ്രാപ്തിയും അറിവും ഇല്ലെന്നു മനോരമായി തന്റെ സ്വന്തം പുത്രവിൽനിന്നും ഇപ്പോൾ വീണ്ടും രേഖമിണിയിൽനിന്നും കേൾക്കുവാൻ ഇടയായതുകൊണ്ട് ആ സാധുപ്പി വ്യസനിച്ചു കണ്ണുനീർവാർന്നുകൊണ്ടും അത്താഴം പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടും വിഷാദാത്മകരമായ വീട്ടിലേക്കു തിരിച്ചു.

III

കേസുകൾ അതിന്റെ തലത്തിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. വ്യവഹാരങ്ങൾ ക്രിമിനൽ കോടതിയിൽനിന്നു സിവിൽ കോടതിയിൽ എത്തി. മൈക്കോർട്ടവരെ കേസ്സനാക്കി. മൈക്കോർട്ടിൽ "ആസീഡ്സ്" അല്ല വിജയം ഉണ്ടായി എന്ന് അപ്പോഴേക്കും ആസീഡ് കടത്തിൽ കഴിഞ്ഞാലും മുതിർന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ കോഡത്തെ കേസ്സു കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും കടക്കാതെക്കൊണ്ടുള്ള ശല്യം സാമിക്കവത്സരമായി. അവർ ഈ തരംനോക്കി ആസീഡ്സ് പേരിൽ വിവിധ സമ്പാദിക്കുകയും അവനുള്ള സകല വസ്തുക്കളും ലേലത്തിന്നു ചെല്ലിക്കുകയും ചെയ്തു. ലേലത്തിന്നുള്ളതിനുള്ള പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി.

അതൊരു തീരുമാനമായിരുന്നു. വെള്ളം കവിഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഒരു നദീതീരത്തായിരുന്നു ഗ്രാമമെന്നു. കറുത്തുവെള്ളം ഗ്രാമക്കാർ മുഴുവനും ഒന്നിച്ചുകൂടി നദീതീരത്തും വെള്ളമിറുപ്പുമായി കൊള്ള കൊടുക്കുകയും ചെറുതായി നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. നല്ലതിരുത്തലായിരുന്നു, ആകാ

എന്നു കാർമ്മീകാർഷികനീക്കത്തിനും, മഴപെയ്തിട്ടു കെട്ടിയിട്ടുള്ള ജോപ്പുകാരെല്ലാം ചെയ്ത മുരുകാവുകൾ നാട്ടി കൂടാരത്തിലകൽക്കൊണ്ടു ചെയ്ത മേക്കട്ടികൾ നീറ്റിട്ടു. മലയ്ക്കു തൊട്ടിയിലും വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ചെമ്പനാണും ചോലാ അംഗൻ്റെ പാൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. ജോപ്പുകാർ ആരു പണ്ടത്തെപ്പോലെ ഇപ്പോൾ സാധനം കടംകൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. നല്ലവന്റെ കയ്യിൽ ഒരു കൊട്ടുതാരിയും മോതിരവും ഉണ്ടായിരുന്നു. അതുകൾ പണ്ടത്തെക്കാൾ" അത്യാവശ്യമുള്ള സ്വത്തുക്കൾ വാങ്ങാൻ വന്നത്.

[illegible]

ഈ സംഭവം നെഞ്ചുവണിൽ വിരോധിച്ചു ഒരു മനസ്സിൽ സമതാപനം ഉണ്ടാക്കിയില്ലെന്നു കൈയ്യെടുത്തു. നെഞ്ചുവണ, നാം വേട്ടയാടി കൊണ്ടിരുന്ന മൃഗംപോലെ ഒരു തീർത്തുകൊണ്ട് എത്രയെന്നതായാൽ അതു മീറ്റിയായിട്ടും ആ നസ്രാണിയായ സംഭവമായില്ല. 'കാടകമുഖർ, അവനെ മൃതപുരം എന്ന്' എന്നും 'വിടിയടി' എന്നായിരുന്ന വിചിന്ത

തന്നെത്തന്നെ പറഞ്ഞു. വിവിധവിധത്തിലുള്ള വീട്ടിലെ സ്ത്രീകൾ ഈ സംഭവത്തെക്കുറിച്ച് കേട്ടപ്പോൾ “വിദ്യയെ നായ കലപാതകൻ എന്തുധിക്കാരം. ആളുകൾ അവനെ തക്ക സമയത്തു കണ്ടെടുക്കട്ടെ” ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്തെ എന്നു എന്നൊക്കെ പറഞ്ഞു. ഉടനെ അവനെ കോടതിയിൽ നിന്നുചിതമായ വിധത്തിൽ ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടു എന്നു അയാൾ സമാധാനപ്പെട്ടു.

ഈ ഗ്രാമത്തിൽനിന്നു മരണാനന്തരത്തുള്ള ഒരു വെറിയു വീട്ടിൽ ഒരു വിധവ ഭാഗ്യമെ ഉള്ളു. അത് ഒരു വീട്ടിൽ കഞ്ഞി വെച്ചിട്ടുള്ളതില്ല. ദാർദ്ദ്ര്യവും സമരൂപവും ആ ഭവനത്തിൽ ഭാഗ്യംവസിക്കുന്നു. ആ വിധവ വളരെ ദുഃഖിതയായി കാര്യങ്ങൾ. അവൾക്കു ഒരു പുത്രൻ മാത്രമേ ഉള്ളു. അവൻ ചെന്നുപോയിട്ട് ഇതുവരെ മടങ്ങി എത്തിയിട്ടില്ല. നേരം അല്പമായിട്ടും മകൻ വരുന്നില്ല. അവൾ സ്വന്തംകൾക്കായ ആ വസ്ത്രമാക്കും, തന്റെ മകനായ ‘ആസീ’ കലപാതകനെക്കൊണ്ടുള്ള ആ ദുസ്സഹമായ വാഗ്ദാനം, അവൾ ഓർത്തു ഗ്രാമക്കാർ എല്ലാം “ആസീ” മിന്നൽ വെള്ളമെന്നും ചാലപിടിക്കുന്ന വീട്ടിലെത്തിയപ്പോഴെങ്കിലും മരണം. അവരെല്ലാം യഥാവിധി അനുസരിച്ച് കഴിഞ്ഞു. സുഖനിദ്രയെ പ്രാപിച്ചു. എന്നാൽ ഇതാ പുകയുന്ന ഒരു ചിട്ടിയിട്ടിരിക്കുന്ന സമീപം “തോലിൽ കലാപാതകനെ വെച്ചിട്ടുള്ള ഒരു അധിമിട്ടം” പോലെ വെളിച്ചംകൊണ്ടും ക്ഷീണംകൊണ്ടും ദാർദ്ദ്ര്യംകൊണ്ടും ഭവിക്കുന്ന ഒരു സ്ത്രീ മാത്രം നിസ്സഹായയായി, നിരാശയായി, കണ്ണുനീർ വാർത്ത കൊണ്ടും, അമ്മയെ വിളിച്ചു നില്ക്കുകയുണ്ടു.

IV.

കുന്ദാമിനാസം കഴിഞ്ഞു പിറ്റേന്നു ആസീമിന്നെ കേൾ സ്ഥിരമായിത്തന്നെ മറന്നു മറന്നു മറന്നു.

കാലിപ്പിള്ളിക്കര വിഹാരി പദ്ധതിക്കുപറ്റിയ ഒരു സാക്ഷിയാണു്. ഇതുവരെ "ജിഗ്രാഷാട്ട"യെന്ന സെമിനാർമാർ കവി കേശവ സാഹു തമ്മിലുള്ള പ്രതിയിട ഭേദം വരുത്താനും സാക്ഷിയല്ലെന്ന വിഹാരി നീളുകയും ചെയ്തു.

[illegible][illegible]

[illegible]

അതറിയാനുള്ളതോടെ ഏകദേശ രേഖകൾ നിന്നു ഏ
വരാണ് വിശദമായിത്തന്നെ സിദ്ധിക്കുവാനുള്ളത്?

[illegible]

തൃപ്പൂട്ട് തെരുവുക്കരൻ ജീവിതത്തെ നയിക്കുന്നതിൽ ആദ്യപ്പാ
ട് മുൻനിർത്തി എഴുതിക്കൊണ്ടിരുന്ന് ഒരു മാതൃകയായും പ്രശസ്ത
നായകനായും ഇല്ലാത്തതായി വരുന്ന ഉത്തമമാണ് വിജയനാഥൻ.
ഇപ്പോഴുകൊണ്ടുതന്നെ വിജയനാഥൻ അഭിനയിക്കുന്ന ചിത്രം

വിചിന്തയിനാദി തിരിയെ ചൊടുങ്ങിയിൽ കടന്നു
 പോയി പൊങ്ങപ്പെട്ടാൽ പരിവൃത്തനായ “ആസ്പദം” വി
 ള്ലാക്കുന്ന കാര്യം അതിനാ തെളയാനും സാധ്യമാകുകയും
 ചെയ്തു. വളരെ ചെറുതായും കലിഞ്ഞും ഉണ്ടായിരുന്നു.
 ശക്തിയും സന്നദ്ധതയും ഉണ്ടായിരുന്ന അപരശരീരം വെളിച്ചം വിട്ടു
 പോയിരുന്നു. എങ്കിലും കണ്ണുകളിൽ അപരശരീരനായ ഒരു ക
 ണ പ്രകാശം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇടതിരിയുന്നതിന് കീഴിലായി
 തെളയും അഴലപ്പറമ്പിലും ആരു ഒരു നീണ്ട തൂണിലായി
 യുന്നു. ആകാശത്തിൽ പൂർവ്വകാലത്തോൾ “ഇതാണോ എനി
 കയ്ക്കു സദാകാലം” എന്നു ചൊല്ലാത്തതും വിചിന്ത
 യായിട്ടു.

[illegible]

കേന്ദ്രസംവിധാനത്തിന് അനുമതി" എന്നാണ്
പാലക്കാട് കോളിയിൽനിന്നു വന്നിരുന്ന എന്തോ നിർമ്മാണ
കാലി ഒരു ശ്രമസംഗ്രഹം നൽകി എന്തോ ഉള്ള സംഗതി
എന്നതിനോടൊന്നായിരുന്നെങ്കിലും എന്തോ അന്നു
നടന്ന വിവരങ്ങൾ അന്യർക്കും നോക്കി പൂർത്തിയാക്കി

ണ്ടു. കളവു കണ്ടു പിടിക്കുന്നതിൽ സമതന്ത്രമായ വാക്കിൽ മാർ പാലാത്തം മുതലായ ഉത്തരിട്ടാർ ഒരുക്കം. അവിടെയെത്തിയപ്പോൾ ഒരു വാക്കു "ബ്രഹ്മസമതന്ത്രം" കൃഷ്ണപാലാത്തം എഴുതപ്പെടാത്തതാൽ വിദ്യാലാസം കഴിഞ്ഞു" എന്നതിൽ എഴുതപ്പെടാത്തതാൽ, അതാൽ കൃഷ്ണപാലാത്തം ഒരു കടമുട്ടാണായിരുന്നു. തന്റെ സഹായിയും രാജിനാഥം ആയ കെതിങ്ങാറുടെ ഭാര്യയും, നിത്യവൃത്തവും പ്രിയമേ വേർപെട്ടുപോകുന്നതാണെന്നും അതാൽ അദ്ദേഹം എന്തുകൊണ്ടോ സംശയമുണ്ടായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ സംശയം നിശ്ചയമായി ശബരിയെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിൽക്കുന്ന സഹായം "കേതാവാ" എല്ലാം കണ്ടു പിടിക്കാതെ ഇപ്പോൾ അതാൽ കേതാവാക്കി. "അവർ എന്തെങ്കിലും നാടം വിട്ടു, മാവകൾ ധരിക്കുക. എല്ലാവരും വെണ്ണവെട്ടിൽ എന്തെങ്കിലും ചെയ്തെന്നു കപടഭാര്യയായും കേതാവാക്കിയും ആണ്" എന്നിങ്ങനെ 'മാവകൾ' അതാൽ ഇപ്പോൾ അതാൽ കേതാവാക്കിയ ഒരു സഹായം കേതാവി. "തല്ല മനസ്സായ മീതാ മനസ്സായ തമ്മിൽ അതാൽ കേതാവിന്റെ വൃത്താസം ആദ്യത്തെ കൂട്ടർ കപടഭാര്യയായിരിക്കുന്നതും മറ്റൊരു കൂട്ടർ അതാൽ കേതാവാക്കിയവരായതാണെന്നും ഉള്ള എങ്ക സംഗതിയാകുന്നു" എന്നിങ്ങനെ 'കേതാവാ' സഹായം ഉള്ള ഈ വൃത്തമായ കണ്ടു പിടിക്കൽ—തന്റെ രാജിനാഥയെ കൃഷ്ണപാലാത്തം ഭാര്യയും, സഹായവും, കേതാവാ, മനസ്സായും എല്ലാം അതാൽ കേതാവാക്കിയവരായതാണെന്നും മനസ്സായതാണെന്നും ആദ്യത്തെ കേതാവാക്കിയവരായതാണെന്നും എന്നുള്ള പതിയെ സംഗതി—അതാൽ കേതാവാക്കിയവരായതാണെന്നും അതാൽ കേതാവാക്കിയവരായതാണെന്നും അതാൽ കേതാവാക്കിയവരായതാണെന്നും എല്ലാ വൃത്താസവും ആദ്യത്തെ കേതാവാക്കിയവരായതാണെന്നും

നാലാം, താൻ കൃഷ്ണഗാപാലനോടു വളരെ കടപ്പെട്ടവനായതുകൊണ്ടു തന്റെ കർത്തവ്യമായ കൃതജ്ഞതയുടെ ഭാരം ഈ സംഗതി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടതോടുകൂടി തീരെ വാലുവപ്പെട്ടതായി 'മാമനാമൻ' തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ആ നിശ്ചയം അയാളുടെ മനസ്സിന്നു അനല്പമായ സന്തോഷത്തേയും സ്വസ്ഥതയേയും ഉണ്ടാക്കിത്തീർത്തു.

വളകുറിഞ്ഞു.

—:—

“രാജീവ”നും “മഹാമായ”യും നദീതീരത്തുള്ള ഒരു പഴയ വീണ്ണിച്ചു ക്ഷേത്രത്തിൽ ഒന്നിച്ചു കണ്ടുചേർന്നു.

മഹാമായ പ്രകൃത്യാ കൗതൂഹ്യമുള്ള തന്റെ കടാക്ഷത്തെ ശകാരത്തിന്റെ സ്വർണത്തോടുകൂടി രാജീവനിൽ അർപ്പിച്ചു മിണ്ടാതെ നിന്നു. “ഈ ഭരതമല്ലാത്ത സമയത്ത് എന്തെങ്കിലും ഈ സ്ഥലത്തെക്കുറിച്ചു വരുത്തുവാൻ നിങ്ങൾ എങ്ങനെ ക്ഷമിക്കുമ്പോൾ? ഇതുവരെ നിങ്ങളുടെ ആജ്ഞ കടമല്ലാത്ത ഞാൻ അനുസരിച്ചിരുന്നു. എന്ന സംഗതിയെന്നതാണ് നിങ്ങളെ ഈ സ്ഥലത്തേക്കിറങ്ങു ക്ഷമിക്കുമ്പോൾ എന്തായിരുന്നോ? ഈ നോട്ടത്തിന്റെ അർത്ഥം എന്തെന്നോ.”

രാജീവൻ എല്ലാജ്ഞാപനം മഹാമായയെ കുറിച്ചു കേൾക്കുകയും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവളുടെ ഈ അസാധാരണമായ നോട്ടം അയാളെ വല്ലാതെ പരിഭ്രമിപ്പിച്ചു. അവളോടു പറയുന്നതിനായി താൻ വളരെ ആലോചിച്ചു. “ഈ മഹാമായയുടെ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്ന ആ പ്രാദേശികസംഗം മുഴുവനും സ്വയം രാജീവൻ പെട്ടെന്നു വേണ്ടുന്നതല്ല. എങ്കിലും, അന്നത്തെ ആ കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്കും തക്ക

തന്നെയുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അതിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഒരു തീരുമാനം എടുക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായി എടുത്ത തീരുമാനം അതാണ്. അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായി എടുത്ത തീരുമാനം അതാണ്.

നമ്മുടെ പട്ടണത്തിൽ നിന്നും പുറത്തുപോകാൻ "ബറോസാ"യുടെ ഒരു പ്രവർത്തിയാണ്. അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായി എടുത്ത തീരുമാനം അതാണ്. അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായി എടുത്ത തീരുമാനം അതാണ്.

അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായി എടുത്ത തീരുമാനം അതാണ്. അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായി എടുത്ത തീരുമാനം അതാണ്. അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായി എടുത്ത തീരുമാനം അതാണ്.

ബ്രഹ്മചാരിയായിരുന്നു. രാജീവന്റെ ചിറ്റമ്മ അധികാരമന്ദിരത്തെ ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു.

മഹാമാതയ്ക്ക് സമരപാതയ്ക്കു ഒരു കലീനനെ വരനായിക്കിട്ടാൻ വളരെ പ്രയാസം. വേണമെങ്കിൽ വളരെ വളരെ സ്ത്രീധനം കൊടുക്കണം. ബാധിക്കു പ്രായം അധികമായിത്തുടങ്ങി.

സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ വിവാഹബന്ധത്തിന്റെ കർത്താവായ ഈശ്വരൻ ഇക്കാലമെല്ലാം പരിശ്രമശീതനായി ഇവരുടെ കാര്യം മറന്ന് ഉറക്കിക്കിടക്കുകയായിരുന്നു. എങ്കിലും, കാര്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി പ്രേമബന്ധത്തിന്റെ കാരണഭൂതനും നാഥനുമായ “കാമൻ” ഇതിനിടയ്ക്ക് അശേഷം മടിയനായിരുന്നില്ല. വൃദ്ധനായ “മംഗലാധിപൻ” ഉറക്കത്തുണ്ടി അനുജനായിരുന്നാലും, യുവാവായ കാമൻ—പ്രേമാധിപൻ—അത്യന്തം ജാഗ്രതയോടുകൂടിക്കൊണ്ടു പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

കാമന്റെ ശക്തി പലരിലും പല തരത്തിലാണ് കാണപ്പെടുന്നത്. രാജീവൻ തന്റെ ഏകദയത്തിലെ വികാരങ്ങളെയും ആഗ്രഹങ്ങളെയും മഹാമാതയുടെ കയ്യിലുടനീളം മന്ത്രിക്കുന്നതിനു എപ്പോഴും തക്കനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു മഹാമായ നേരെ മറിച്ച്, അതിന്നു അവസരംകൊടുക്കാതെ കഴിക്കുന്നതിനും ലാഭനോക്കിവന്നു. ശാന്തനായ അവളുടെ ഗൗരവമുള്ള കടാക്ഷങ്ങൾ രാജീവന്റെ അടുക്കിയൊട്ടുമാത്രം ഏകദയത്തിൽ ഭയപരമിശ്രമായ ഒരു മന്ദനത്തെ ജനിപ്പിച്ചു.

വളരെ ആവലാതികൾ പറ്റണമെന്നും, വാഗ്ദാനങ്ങൾ ചെയ്തും കിഴിഞ്ഞുപെട്ടിട്ടാണ്, ഒടുവിൽ ഇന്ന് അവൾ ആ ഇടിഞ്ഞുപൊളിഞ്ഞ ശേഷതയ്ക്കിലേക്കു വന്നത്. അതിൽ പറയുവാനുള്ളതെല്ലാം ഒന്നൊഴിയാതെ പറ്റത്തു

നീക്കം നടക്കുന്നു രാജീവൻ അയ്യോചിട്ടുവെച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഇന്ത്യയ്ക്കു കാര്യം ഭർത്താവും തനിക്ക് അപരിചിതമായ സുഖാനുഭവമാണ്, ദൈവമായ മൃതജീവിതമോ ഏതാണെന്നോ കാൻ ചോദിക്കുന്നത് അന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തണമെന്നു രാജീവൻ വിചാരിച്ചിരുന്നു. അത്ര പ്രധാനമായ ആ സദാർത്തിൽ "വര. നമുക്കു ചാടിപ്പോയി വിശാലം കഴിക്കുക." എന്നതാണു പറയുവാൻ രാജീവൻ ശക്തനായുള്ള. രാജീവൻ പരിഭ്രമിച്ചു മതിമറന്നു, പാഠം പഠിച്ചതൊന്നും കൗതുകീയാത്മാവില്ലായ ഒരു ചെറുബാലനോടൊപ്പം, കിടക്കത്തുവെച്ചുവെക്കുന്നതിനിടെ.

പുലർച്ച നേരത്തെയും മുമ്പായെന്നു തോന്നുന്ന ഉരിയാടിയില്ല. രാജീവന്റെ അടുക്കൽനിന്ന് ഇഷ്ടം ഒരു നിവേദനം ഉണ്ടാകുന്നത് അവർ അശേഷം വിചാരിച്ചിരുന്നില്ലെന്നു തോന്നും.

മദ്ധ്യാഹ്നത്തിലെ "ആറന്മുളയത്തു" നദീതീരത്തിൽ സപാലമായി വിവര കാലമേളങ്ങളുണ്ട്. ചുറ്റുമുള്ള ശോണകളിൽ നദിയിൽനിന്ന് ആ ശബ്ദം കേൾക്കേണ്ടതായി. ആ ശബ്ദത്തോടൊന്നിച്ച് നദിയിൽ കാണുന്ന പലതരം മത്സ്യങ്ങളും ഇടയ്ക്കും ഇടയ്ക്കും "കെര" ശബ്ദത്തോടുകൂടി, അന്നു അടുത്തുവന്നു തുറക്കുവാനും തുടങ്ങി കൈതപ്പടിയിന്മേൽ ഇരുന്ന് ഒരു പ്രാവ്, തന്റെ മൃതശരീരം പൊടിപൊടിച്ച്. പുറത്ത് ഒരു വൃക്കത്തിന്മേൽ, ഒരു തരക്കാത്തിപ്പക്ഷി താങ്ങുന്ന സാമ്പ്രത്യം വെട്ടുകൊണ്ട് ഉച്ചത്തിൽ കൊത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. നിവൃത്തിയില്ലാത്ത ഉണക്കമീനുകളുടെ ഇടയിലൂടെ ഗൗരവകളും മറ്റും മാറിപ്പോകുമ്പോഴുള്ളൊരു കലശലായൊന്നു കേട്ടിരുന്നു. കാണിച്ചു വൃക്കക്കാലയുടെ ഉപയോഗം വെട്ടുകൊണ്ട് തുടയിൽനിന്ന് ഒരു വിശേഷത്തോടും പുറപ്പെട്ടിരുന്നു. പെട്ടെന്നു

വരികയാണ് രാജീവനിൽ അറിയപ്പെടാത്ത ആ ആൾക്കന്മാർ ഉണ്ടാക്കിയതെന്നുള്ള പരാമർശം അവർ ഇപ്പോൾ നല്ല വണ്ണം മറിച്ചു അവർ ഉടനെ അന്യരും വിട്ടു പോകുവാൻ തക്കപ്പറ്റപ്പെട്ടു.

രാജീവൻ കാര്യം മനസ്സിലാക്കി “ഞാൻ നാളെ ഈ പ്രദേശം വിട്ടുപോകുന്നു” എന്ന് അയാൾ അവരോടു കൂടെ പറഞ്ഞു.

അന്ന് അതു കേട്ടില്ലെന്നോ, അഥവാ കേട്ടാൽ തന്നെ അതുകൊണ്ടു തനിക്ക് കാര്യമില്ലെന്നോ ഉള്ള ഒരു ദാഹമാണ് മഹാമായ ആട്ടത്തിൽ നടിക്കുവാൻ തുടിച്ചത് പക്ഷേ അതിന്നു അവർ അശക്തരായി, പോകുവാൻ പറ്റില്ലെന്ന് അവർക്കു പാടങ്ങൾ ഇളകിയില്ല. മഹാമായ പതുക്കെ “എന്തിന്?” എന്നു ചോദിച്ചു “എന്റെ സ്വസ്തിവി” ഇവിടെനിന്നു ‘ശോണപുര’ത്തേയ്ക്കു മാറുമായിരിക്കുന്നു, അദ്ദേഹം എന്നോടും കൂടെപ്പോകണമെന്നു പറയുന്നു” എന്നു രാജീവൻ മറുപടിപറഞ്ഞു. അവർ വീണ്ടും ഒന്നും മിന്നാതെ ചിന്താമഗ്നരായി നിൽക്കുന്നതുകൊണ്ട് “ഞങ്ങളുടെ രണ്ടാളുടെയും ജീവിതങ്ങൾ അങ്ങനെയായിരിക്കണം” പറഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു ഇപ്പോഴും എന്റെ പ്രശ്നം അതേയായതുകൊണ്ടു കാരണാക്കി വെള്ളത്തോളം ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചാൽ സാധിക്കുന്നതല്ല” എന്നിങ്ങനെ അവർ തന്നെത്താൻ വിചാരിച്ചു പിന്നെ അവർ അമർത്തിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്ന ശോണപുരത്തുള്ള ആളാ വിടർന്നു “അതുകൊണ്ടുവെട്ട” എന്നൊരു പറഞ്ഞു മുക്കാലും വേദനയോടുകൂടിയ ഒരു കീഴ്വഴിപോസത്തിന്റെ ശബ്ദമാണ് ഒരു വാക്കുകൾക്കുണ്ടായത്.

ഇതുമേൽ പറഞ്ഞത് അവർ തിരിച്ചുപോകുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ, രാജീവൻ പെട്ടെന്നു തടഞ്ഞുനിൽക്കു് “ഇതാ ശോണപുരത്താൽ വരുന്നു” എന്നു മുട്ടുസമരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

മഹാമായ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. അവളുടെ മേജപ്പൻ ആ ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു വന്നത് അവൾ കണ്ടു. അവളുടെ തുടിക്കാഴ്ചയ്ക്കറിച്ച് അദ്ദേഹം ഗ്രാമിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന് അവൾക്കു മനസ്സിലായി. മഹാമായെ ഇപ്പകാരം അടുത്തോളംകൂറും അനാശാസ്യവുമായ ഒരു അവാസ്തവസ്ഥിതിയിൽ നിന്നുണർത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന രാജീവൻ ആ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ ചുമരുകളിലൂടെയായിരുന്ന ഒരു വലിയ പഴുതിയുടെ പുറത്തുപാടി രക്ഷപ്പെടുവാൻ ശ്രമിച്ചു. എന്നാൽ, മഹാമായ അയാളെ കൈയ്ക്കുപിടിച്ചു വെറും ബലം പ്രയോഗിച്ചു തടഞ്ഞുനിർത്തി. ഭാമിനീചരണശതോപാഖ്യാതൻ ക്ഷേത്രമുൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ആ ഭാമിനീചരണശതോപാഖ്യാതൻ ക്ഷേത്രമുൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ആ ഭാമിനീചരണശതോപാഖ്യാതൻ ക്ഷേത്രമുൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ആ ഭാമിനീചരണശതോപാഖ്യാതൻ ക്ഷേത്രമുൾപ്പെട്ടിരുന്നു.

മഹാമായ രാജീവന്റെ മുമ്പുതന്നോക്കി, ധൈര്യത്തോടെയും, ശബ്ദത്തോടെയും പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. - "അയ്യോനായാ, ഞാൻ അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു."

ഭാമിനീചരണശതോപാഖ്യാതൻ പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

II

അന്നു രാത്രിതന്നെ ഭാമിനീചരണശതോപാഖ്യാതൻ പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയ്യോനായാ, പരസ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

മാ അനുസരിക്കാൻ തന്നിട്ടില്ല അനുനയിക്കാനിരിപ്പാൻ മഹാമാതയ്ക്കും ശക്തിയില്ല.

അന്ന കാളി അവർ രണ്ടുപേരും തന്നിട്ടു നദീ തീരത്തുളള ശൃംഗം സ്ഥലത്തെയും നടന്നുപോയി. അന്ധനും അവരുടെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നും അധികം ദൂരത്തുള്ള മരിച്ച അന്നയിന്ന പൂണ്യമായ ആ നദീതീരത്തെയും കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടവർ ആസന്നമരണനായ ഭീനക്കാരെ മരിക്കുന്നതാവരെ കിടത്തുന്നതിന്നുവേണ്ടി അവിടവിടെ ചെറിയ കുടിയെടുക്കൽ നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ കുടിയെടുപ്പിലൊന്നിൽ ഒരു വൃദ്ധ ബ്രാഹ്മണൻ, തന്റെ ജീവകാശത്തിലെ അപസ്മരനീമിത്തത്താലേ എണ്ണിക്കൊണ്ടു കിടന്നിരുന്നു. മഹാമാതയും സഹോദരനും ഒരു ചു്തെ വൃദ്ധന്റെ ശയ്യയ്ക്കരികെ ചെന്നു നിന്നു. ആ മുറിയുടെ ഒരു മുകിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണപുരോഹിതൻ ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ഭാമിനീയെത്തൻ നായാളെ ആംഗ്യം കാട്ടി വിളിച്ചു. പുരോഹിതൻ ക്ഷണത്തിൽ ഒരു ശുഭശബ്ദം പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം ഒരു മരിക്കാൻ പോകുന്ന - മരിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്ന - വൃദ്ധബ്രാഹ്മണൻ വിചാരം ചെയ്തു കൊടുക്കുവാനാണ് സഹോദരന്റെ ഭാവമെന്നു മഹാമാതയ്ക്കു മനസ്സിലായി. അവൾ സാദൃശ്യം അനുസ്മരിച്ചു നാനാഭാവം അനുസ്മരണത്തോടുകൂടി കാനിട്ടിട്ടു. പുറത്തു സജീവത്തു കണ്ടു പിടയുന്നിടത്തെ വെട്ടിച്ചു താൽ മാത്രം പ്രകാശം ഉണ്ടു ആ മുറിയിൽ വെട്ടു, മരണവേദനയാൽ നിശ്ചിതം അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്തുവെപ്പാറിവിലവിടുന്നവരുടെയും ഭീനസുഷോഭനം കിടയൽ അസ്സുഷ്ടമായിത്തീർന്നു മന്ത്രോച്ചാരണത്തോടുകൂടി, ഒരു കാളി പാമാമാതയുടെ വിചാരം ആശ്വാസിക്കപ്പെട്ടു.

പുറപ്പെട്ടവസംഭവത്തെ അവൾ ഒരു വിധവയായിത്തീർന്നു. പക്ഷെ ഭർത്താക്കൾ അവൾക്ക് അധികം വ്യ

സനമുണ്ടാക്കില്ല. അപമൃതക വിചാരമൊന്നുമില്ല. കേട്ടപ്പോഴുണ്ടായ ചർദ്ദിയും വൃസനവും പോകുകയാണോ, അപമൃതക കൈയ്യോവസ്ഥയെക്കുറിച്ചറിഞ്ഞപ്പോൾ രണ്ടി വാർത്തയൊക്കെയും അറിയപ്പെട്ടത്, അയാൾക്കു വളരെ സന്തോഷം തോന്നി. എങ്കിലും ആ സന്തോഷം അധികം നിലനിന്നില്ല. രണ്ടാമതു കേട്ട വർത്തമാനം അയാൾക്കു മൃതപ്രായനാക്കിക്കിട്ടിട്ടു. നദീതീരത്തു ശവദാഹസ്ഥലത്ത് അന്നു വളരെ ശവദാഹത്തോടു കൂടി ഒരു അടിയന്തരം നടപ്പുവാൻ പോകണമെന്നാണ് അയാൾ കേട്ടു. മറ്റൊരായി അപമൃതക ഭർത്താവിന്റെ ശവദാഹത്തോടു കൂടി ആ മൃതപ്രായനായിത്തന്നെ “ഉടൻതന്നെ” ചാറ്റുവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിരുന്നു.

ഈ വർത്തമാനം തന്റെ സാമ്പ്രദായിക അറിവിന്റെ അധികൃതന്മാരെക്കൊണ്ട് ഈ കൃഷ്ണൻ തടയുകയാണെന്നാണ് രാജീവൻ ആദ്യമായി തോന്നിയത്. പക്ഷെ, സാമ്പ്രദായിക അന്നു രാത്രിയെ ചാറ്റുവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ ശോണപുരത്തെയും പോയിക്കിട്ടിട്ടുള്ളത് ഉടനെ മാറ്റിവെക്കുക. രാജീവൻ കൂടെക്കൊണ്ടുപോകണമെന്ന സാമ്പ്രദായിക വളരെ അഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ ആ യുവാവ് ഒരു മാസത്തെ അധിഷ്ഠിതമെന്ന പഠനത്തു സ്ഥലം വിട്ടുവാൻ മടിച്ചുകൂടിക്കിടക്കുകയായിരുന്നു.

“നിങ്ങൾ എന്തിനേവെണ്ണുകാണിക്കിക്കൊള്ളോ?” എന്നു മറ്റൊരാൾ രാജീവനെപ്പോലെയോടുകൂടെയുണ്ടായപ്പോൾ. ആ അപേക്ഷ കേൾവിപത്തിലും അന്തർദ്ദൃഷ്ടിയോടെയാണുണ്ടായത്. ഈപ്പോൾ ഒരു മാസത്തെ അവധി ഏകദേശം. വേണ്ടി വന്നാൽ, ഇനിയും രണ്ടുമാസമോ, മൂന്നുമാസമോ ഏകദേശം കൂടുതലും. എന്നിന്നു, സാമ്പ്രദായിക കീഴ്വരയെ പറ്റിത്തന്നെ വലിയൊരു വിചിത്രതയുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നു.

തന്നെ അറിയിച്ചുകൊള്ളാം. അറവരും മേലവരും ജീവാ
വസാനംവരെ കാത്തിരിക്കാമല്ലോ. അതിലും വലിയ ഒരു
നൊമ്പരമുണ്ട്?

കേവലം ഭ്രാന്ത വിത്തായി, ആത്മമന്ത്ര ചെല്ലുതോ
വേറെ വല്ല കടുംകയ്യോ പ്രവർത്തിക്കുതോ ദവണമെന്നൊട്ടു
രാജീവൻ സ്വഹൃദത്തിൽനിന്ന പുറത്തു മാടുവാൻ ഭാവി
ക്കുമ്പോഴെയ്തും മുമ്പാകെയ്തും കൊടുക്കാറോടുകൂടി ഒരു
പോലാമതി, ആരാദിക്കുകയും നേരം സമ്പന്നമാവുകയും ചെയ്തു
പുറം ഇടിക്കരു പൊളിക്കരു തലയിൽ പൂർവ്വമായ ഏതെ
തോന്നി; കാരറിന്റെ ശക്തി നന്മയ്ക്കുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ
ഏതാനും മറ്റും പുറത്തുപ്രകൃതിയിലും ഉള്ള കലാശക്തി
കളെക്കൊണ്ടും ഏതാനും കൈപാലെ ഇരിക്കുന്നതായി
കണ്ടുകൊണ്ടു രാജീവൻ തപ്പാലം കറച്ചു സമാധാനം
തോന്നി. പ്രകൃതിദൂരവൽ ശക്തിയോടുകൂടി അന്തരഭാഗം
പിടിച്ചു വാഴിക്കുന്നതെന്നും, വല്ല നിവർത്തിയും കിട്ടാതിരി
ക്കുകയും രാജീവൻ തോന്നി. തന്റെ ശരീരത്തിൽ
ഏറ്റവും മുന്നമെന്തെ അൻ ഉറപ്പായ ആ നാശത്തെ, പ്രകൃ
തിയോടി അതിവേഗം ശക്തിയോടുകൂടി ഭൂമിയിലും ആ
കാശത്തിലും പ്രകാശം കണ്ടു തന്റെ ഏതും മെറ്റാഫി
ച്ചു നിറുത്തിയെ നിറവേറുകമാത്രമാണെന്നു രാജീവൻ
വിചാരിച്ചു.

ആ സമയം, ആരോ ഒരാൾ രാജീവന്റെ ഭവനവാ
തിപ്പാൽ പുറത്തുനിന്നു മുട്ടി. രാജീവൻ ഗൃഹിയിൽ കയ്യെ
ളുത്തും ഒരു സ്ത്രീ അകത്തെയും കണ്ടു. അവളുടെ വസ്ത്ര
ക്കൾ നന്നത്തിരുന്നു. മൂലം മുഴുവനും ഒരു നീണ്ട മുട്ടുപട
തോണ്ടു് ആളാക്കും ചെയ്തിരുന്നു. രാജീവൻ അവൾ മ
ഹോമായാക്കുന്നത് ഉടനെ മനസ്സിലാക്കി.

“മഹാമാതേ, ചെരി ചിതാഗ്നികണ്ഡത്തിൽ നിന്ന്
ഏഴുനേരമുപനിരിക്കുമോ?” എന്ന് രാജീവൻ കര

ശരീരത്തിലുള്ളതും താഴെ, അവർ ഇരുപതു രണ്ടുപതിരുകൾ ഉൾപ്പെടെ തന്നെ വെട്ടുകുളിയിലായി. വെട്ടുകുളിയിലുള്ള ഒരു ചോലപ്പാലത്തിൽ തിരിച്ചുവന്നപ്പോൾ അവിടെ നിൽക്കുന്ന ഒരു പെട്ടെന്ന് അവർ വഴികളിൽ കൂടിയിരുന്നു. കാര്യം പിന്നിൽ കൂടി കണ്ടെടുത്ത ശക്തിയോടെ അടിച്ചു. അതു കണ്ടാൽ, കൊടുങ്കാറ്റ് ആ രേഖതികളെ മനുഷ്യനിവാസ മുഖേന സ്ഥലങ്ങളിൽനിന്നു വേർപെടുത്തി മേൽക്കരയായ നാശത്തിലായി. അടിച്ചുകൊണ്ടുപോവുകയാണോ എന്നു അറിയപ്പെടാതെ.

III

എന്റെ കഥ അസംബന്ധമാവാം അസംബന്ധമോ ആണെന്നു കരുതി വായനക്കാർ ഈ വിശ്വസിക്കാതിരിക്കരുത്. 'ഉദാഹരണം' വാങ്ങുന്ന സമ്പ്രദായം സർവ്വസാധാരണമായിരുന്ന കാലത്ത് ഈ തരത്തിൽ ചില സംഭവങ്ങൾ വാസ്തവത്തിൽ നടന്നിട്ടുള്ളതായി പറയാനില്ലാത്തതാണ്.

മഹാമാന്യരുടെ കൈകൾക്കും കൈകൾ വിറകുകൾക്കും മുകളിൽ കിടക്കുന്നതും ക്ഷീപ്തസമയത്ത് അഗ്നി എരിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്തു. തീർപ്പാക്കിയ ഒരു കരയായി ആളി; അപ്പോഴാണ് വലിയ ഒരു കൊടുങ്കാറ്റും മഴയും വന്നു. ശവദാഹനം ഉണ്ടാക്കിയും മറ്റും മുക്കുകൾക്കു മേൽ നിൽക്കുന്നതിനോടും വന്നിരുന്നവരുടേയും സകലവും വെട്ടുകുളിയിൽ സമീപത്തുള്ള കടലിൽ കടന്നു വന്നിരിക്കുകയും ചെയ്തതായ കൊടുങ്കാറ്റിൽനിന്നു രക്ഷപെടുകയും ചെയ്തു. അതോടൊപ്പം മറ്റൊരു തീർപ്പാക്കിയ ഒരു കരയായി. അതിനിടയിൽ മഹാമാന്യരുടെ കൈകൾക്കും കൈകൾക്കും മേൽ നിൽക്കുന്നതിനോടും വന്നിരുന്നവരുടേയും സകലവും വെട്ടുകുളിയിൽ സമീപത്തുള്ള കടലിൽ കടന്നു വന്നിരിക്കുകയും ചെയ്തു. അതോടൊപ്പം മറ്റൊരു തീർപ്പാക്കിയ ഒരു കരയായി. അതിനിടയിൽ മഹാമാന്യരുടെ കൈകൾക്കും കൈകൾക്കും മേൽ നിൽക്കുന്നതിനോടും വന്നിരുന്നവരുടേയും സകലവും വെട്ടുകുളിയിൽ സമീപത്തുള്ള കടലിൽ കടന്നു വന്നിരിക്കുകയും ചെയ്തു. അതോടൊപ്പം മറ്റൊരു തീർപ്പാക്കിയ ഒരു കരയായി. അതിനിടയിൽ മഹാമാന്യരുടെ കൈകൾക്കും കൈകൾക്കും മേൽ നിൽക്കുന്നതിനോടും വന്നിരുന്നവരുടേയും സകലവും വെട്ടുകുളിയിൽ സമീപത്തുള്ള കടലിൽ കടന്നു വന്നിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

നും അഴിച്ചുകളഞ്ഞു. പിന്നെ അവിടെനിന്നെഴുന്നേറ്റു പാതി കത്തിക്കരിഞ്ഞ തന്റെ വസ്ത്രം വലിച്ചെടുത്ത് അത് നഗ്നയായി അഗ്നികണ്ഡത്തിൽനിന്നു പുറത്തുവന്ന് ആദ്യം സ്വഗൃഹത്തിലേക്കു പോയി. അവിടെ ആരും ഉണ്ടാകില്ലെന്ന് എല്ലാവരും ശവദാഹസ്ഥലത്തേക്കുപോയിരുന്നു. അവൾ ഒരു വിളക്കുകൊളത്തി, ഒരു പുതിയ വസ്ത്രം ഏടുത്തു. മുഖക്കണ്ണാടിയെടുത്ത് തന്നത്താൻ ഒരു പരിശോധിച്ചു. ഉടനതകണ്ണാടി വലിച്ചു താഴെ ഏറിത്ത് അല്പം നേരം ചിന്താഗമനമായി നിന്നു. പിന്നെ അവൾ ഒരു മുട്ട പടംകൊണ്ടു. മുഖം മുഴുവനുംമുടി അടുത്തുള്ള രാജീവന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. അവിടെവെച്ചുണ്ടായതെന്തൊന്നെന്ന് വായനക്കാർക്കറിയാമല്ലോ.

ശരിയാണ്; മഹാമായ ഇപ്പോൾ താമസിക്കുന്നത് രാജീവന്റെ ഗൃഹത്തിൽതന്നെയാണ്. ഏതിലും, ഞായറുടെ ജീവിതം താധികം സുഖകരമോ സൗകര്യമോ ആയിരുന്നില്ല. വളരെയൊന്നുമില്ല. ഒരു നേരിയ മുട്ടപടം മാത്രമാണ് മാത്രം മാത്രം ആളിപ്പിന്നെ വേർതിരിച്ചു നിൽക്കിയിരുന്നത്. ഏതിലും, ആ മുട്ടപടം, കേവലം മോണപോലെ എണ്ണുന്നതല്ലായി അകറ്റിനിൽക്കിയിരുന്നു. അതു മറ്റൊരു തെക്കോൾ അധികം വൃസനകവും റ്റസ്സാറും കൂടിയിരിക്കുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, മോണതാൽ സംഭവിച്ചതായ വേർപാടിയിരിക്കുന്നുണ്ടാകുന്ന ഉടൽ ചാലാമതത്തിൽ ശരിക്കായിരിക്കില്ല. ഇവിടെ അജ്ഞാനം കൂടി ഒരു സമാധാനമില്ല. ദിനപ്രതി ഏണപോലെ വരുത്തുന്ന ജീവനോടുകൂടിയ ആഴ സൂക്ഷ്മത്തിൽ നിസ്സാരമായ ഒരു മുട്ടപടത്താൽ മാത്രം അനവധിയാഗ്രാജ്ഞാതാജ്ഞാൻ, നിമിഷം പ്രതി അമർത്തപ്പെട്ടവൻ!

മഹാമായെല്ലാം പണ്ടില്ലാത്ത നിശ്ചേഷ്ടമായ ഒരു ശാന്തത ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ആ മുട്ടപടത്തിന്റെ ഉ

ഇതിൽനിന്നു പാഴുപെട്ടതുകൊണ്ട് ആ അസാധാരണമായ ശാസനയും മെരുക്കവും പൂർവ്വധികം ഉദ്ദേശ്യകരവും അസഹനീയവുമായിത്തീർന്നു. അവരും മരണമാകുന്ന ഒരു നീണ്ട വസ്ത്രത്തിന്റെ മേടത്തിൽ ജീവിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. ഈ നിസ്സന്ധ്യമൃത്യു രാജീവന്റെ ജീവനെ ക്രമേണ അടക്കി, ദിവസംതോറും കരേന്തുമായി ചുരുട്ടിമടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. തനിക്ക് മുമ്പു പരിചിതമായ മരണമായ നാശപ്പെട്ടുപോയി. എങ്കിലും മുഴുപടം ധരിച്ചു തന്റെ സ്ഥിരമായിരിക്കുന്ന ഒരു സത്വത്തിന്റെ സന്നിധാനത്താൽ, തനിക്ക് വാങ്ങു കണ്ടുപരിചയമുള്ള ആ സംകടാൽ മരണമാലയുടെ ഉത്സാഹജനകങ്ങളായ രാജകളെക്കൊണ്ടു ഏതായാ നിറുത്തി ആശ്വസിപ്പിക്കുവാൻ തീരെ സാധിച്ചില്ല. അയാൾ മിന്നാമണിയായിത്തീർന്നു. “ഇരുമനുഷ്ടത്തിൽ പ്രകൃതിതന്നെ വേർതിട്ടത്തോളം പ്രതിബന്ധങ്ങളെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുണ്ട്. മഹാമായ ഇന്ദ്രനുതന്നെ പ്രകൃതിസന്ദർശിക്കന്റെ ദാസ്യത്തിലാണ്. വിശേഷിച്ചും അവരും, ഇരുപദാംശമുള്ള അവതാരമേവ് ഉയർന്നുവെച്ചു, ഒരു വിശേഷമെന്തെന്നു ചോദിക്കുകയാണ് ഉണ്ടായിട്ടുള്ളത്. സ്വന്തംതന്നെ അവർക്കു ചുറ്റും ഒരു മതിൽക്കെട്ടുണ്ട്; ആരും പാകത്തത്തി അടുത്തുചെല്ലാൻ സാധിക്കുകയില്ല. ഇപ്പോൾ അവരും ഒരുപോലെ ഒരു ഏകതൃവണിയിക്കുന്നതുപോലെയാണ് എന്റെ ഒരു കൈയെത്തിക്കുകയാൽ, എത്രയെത്തിത്തുറന്നു, ഇപ്പോൾ മനുഷ്യാനുഭവം കോട്ടമതിയെങ്കിലും അവർക്കു ചുറ്റും ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതായി എനിക്കുതോന്നുന്നു. എന്തൊക്കെ എന്റെ എത്രയും അടുത്തുവന്നതായി, എനിക്ക് എത്തിപ്പിടിക്കുവാൻ നിർവാഹമില്ലാത്തവിധത്തിൽ അവരും എനിയ്ക്കിന്ന് അത്ര അകന്നിരിക്കുന്നു. ഞാൻ അവരുടെ അലംപ്രദമായ മന്ത്രശക്തിയാകുന്ന കോട്ടയുടെ പാറത്തുതന്നെ നിർമ്മിക്കുന്ന അത്യാഗ്രഹമെന്നോടും അസംതൃപ്തിയോടുംകൂടി ഈ അവസാ

നമിപ്പാത്ത മായാശക്തിയെ അർപ്പാനും കർപ്പാനും ഉത്സാഹിക്കുന്നു. നിബിഡാസ്ഥകാലമായതായ രാത്രിയുടെ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ ഗ്രാമിക്കണത്തിന് കണ്ണിമയ്ക്കതെ, കിഴിപ്പൊട്ടു നോക്കിക്കൊണ്ടു, രാത്രികാലങ്ങളിലെല്ലാം നന്നത്തൂർക്കൾ ഷമയ്ക്കൊടുക്കി പരിഭ്രമിച്ചുവരുന്നു. യാതൊരുപാലാലുമില്ല. അതുപോലെതന്നെ ഏതെങ്കിലും പർവ്വതവും.”

അന്നന്യശാണരായ ഈ ദൃശ്യപുരുഷന്മാർ വളരെനാളുകൾ ഇപ്രകാരം ഏകാന്തത്തിൽത്തന്നെ കഴിച്ചു.

കുറുത്ത വാദ്യകഴിഞ്ഞു പതുങ്ങിവസത്തിന്മേലേക്കു തെരാത്രി. അക്കൊല്ലത്തെപ്പോലെയായിത്തീർത്തപ്പോൾ അന്നന്മാർ കാർമ്മയുപേക്ഷിച്ച് നീങ്ങി ആകാശം നിർമ്മലമായിക്കൊണ്ടു പെട്ടെന്ന് ചന്ദ്രൻ നിർബാധമായി പ്രകാശിച്ചു. ഗാഢനിദ്രയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന ജീവജാകത്തിന്റെ കണ്ണുൾ, അതിനെ കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുപോലെ, നിശ്വാസത്തെ കീഴ്ത്തി നിശ്വാസമായ ഒരു രാത്രി മനോഹരമായി വിട്ടുപോയി. രാജീവൻ ഉറങ്ങാതെ പുറത്തുവന്നുനോക്കിക്കൊണ്ടു ചിന്താമഗ്നനായി ജനവാതിൽക്കൽനിന്നിറങ്ങി. ഉഷ്ണ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള കാട്ടുപൂർവ്വശബ്ദം എങ്ങോ തെരാസന പുറപ്പെട്ടിരുന്നു, പുറത്തുനിന്ന്, അലസതയോടു കൂടി കരയുന്ന മിഴികിടന്റെ ശബ്ദം അകത്തു പ്രവേശിച്ചിരുന്നു. അല്പനാൾക്കു ശ്വേതസമുദയങ്ങളോടുകൂടിയ തടാകം ചന്ദ്രശബ്ദം മറ്റ് ഒരു മിറാസപ്പെട്ടത്തിൽ ചെലുത്തിയ പ്രകാശപാലപ്രകാശിച്ചു. അതിനെത്തുടർ സമയത്ത്, ഇന്നത്തെ പ്രഭാതം വിവിധശബ്ദങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു ചെല്ലുന്ന മിറാസുകളും മനോഹര സാധാരണമാരുണ്ടാകുമ്പോഴെന്ന സംശയമാണ്. മനസ്സു മറന്നും ഒരു വഴിയോരം പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. അതാവാതെക്കുറേയും ഏതെങ്കിലും ഒരു തരത്തിലായിരിക്കും ആ കാട്ടുപൂർവ്വശബ്ദം അനുഭവപ്പെടുന്നതെന്ന, ഒരു പ്രത്യേകമായ മനസ്സിലാക്കുന്ന പുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കും.

അന്നു കേട്ടിരുന്ന ചിഹ്നത്തിന്റെ ശബ്ദംപോലെ ഒരു ശബ്ദവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കും. ചുരുക്കത്തിൽ, മനസ്സ് ആ മാത്രിയെപ്പോലെയാണെന്നു ആയിർക്കും. ജീവൻ അന്നുണ്ടാണെന്നു ചിഹ്നത്തിന്റെ ഏകീകരണം. എങ്കിലും, അന്നുമാത്രം, അന്നുവരെ നടപ്പിലുണ്ടായിരുന്ന പഴയ നിയമങ്ങളെല്ലാം നട്ടാക്കിയിട്ടുള്ളതായി അയാൾക്കു തോന്നി. അന്നു, മഴക്കാലം കാര്യമായൊന്നുവെന്നു മുട്ടുപടഞ്ഞ നീക്കിയാൽപ്രത്യക്ഷമായോടുകൂടി വെളിക്കൊണ്ടിട്ടിരുന്നു. കഴിഞ്ഞ കാലങ്ങളിൽ അന്ന് കണ്ടിട്ടുള്ള മഹാമായ അപ്പോലെ ആ മാത്രം മനോഹരവും, പ്രശാന്തവും, മെഴിപ്പും ആയിരുന്നു. രാജീവന്റെ മനസ്സിലെ വികാരങ്ങളും ആഗ്രഹങ്ങളും മുഴുവൻ ആ മഹാമായയെക്കുറിച്ചായിരുന്നു. ആ വിഷയത്തിൽ അയാളുടെ മനസ്സ് ഏകാഗ്രഹമായും ശക്തിയോടുകൂടി പ്രവർത്തിച്ചു.

ഒരു സപ്താഹം അന്നുണ്ടാണെന്നു രാജീവൻ മഹാമായയുടെ കിടപ്പുമേശയിൽ ചെന്നു. അയാൾ അപ്പോൾ സമയം കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു.

രാജീവൻ അവളുടെ കിടക്കയ്ക്കു സമീപം ചെന്നുനിന്നു. അവളുടെ മുഖത്തെക്കുറിച്ച് കണ്ണു തുറന്നു. . . . . ചന്ദ്രശ്ശികൾ ആ മുഖത്തു പാഞ്ഞിരുന്നു. ഓ, . . . വേദം, ഭക്തി, രം! മുഖം കണ്ടുപരിചയപ്പെട്ടുള്ള ആ കോമളമുഖം എവിടെ? ചുരുക്കത്തിൽ അയാൾ നിസ്സഹായനായി. ജാലകം അന്ത്യത്തിലോടുകൂടി മഹാമായയുടെ ആ രാജാമുഖത്തിൽ നിന്ന് ഇടത്തേ കവിളിന്റെ മനോഹരമായ ഒരു ഭാഗത്തെ നിർദ്ദയം ദഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ ശ്രമങ്ങളുടെ ഫലങ്ങൾ മാത്രം ഇപ്പോൾ അയാളുടെ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു!

രാജീവൻ പെട്ടെന്നു കണ്ടിട്ടോ? അയാൾ നിന്നുനിൽക്കിയിരുന്ന ശബ്ദം അധികം ചുറ്റത്തു കേൾക്കുന്നവർക്കു വായി

ട്ടു കണ്ടെത്തുവോ? ഒരു വേള മണ്ടും ചൊല്ലു രണ്ടും മറ്റൊരു ഉറക്കംമെളിയിരുന്നെന്ന്. രാജീവൻ അവളുടെ മുന്നിൽ നില്ക്കുന്നുണ്ട്. അവൾ മുട്ടുപടം ശരിയാക്കി കിടയ്ക്കായി നിന്നു. ഏതൊരു നിവർന്നിന്നും, കാര്യം അപകടമായി എന്നു രാജീവനു മനസ്സിലായി. അയാൾ അവളുടെ പാക്കുകളിൽ വീണു, കാലുണ്ടും കെട്ടിപ്പിടിച്ച് “എനിക്കു മാപ്പുതരണം” എന്നുപേക്ഷിച്ചു.

അയാൾ കൈകൾ മിണ്ടിയില്ല. ഒരു പ്രാവശ്യമെങ്കിലും ഒരുനിമിഷം തെളിമെളിയിലും പിൻതിരിഞ്ഞു നോക്കാനോ, ശരിയ്ക്കുനടന്ന് അവൾ മുറിവിട്ടു പുറത്തിറങ്ങി. പിന്നീട് രാജീവന്റെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു വന്നിട്ടില്ല അവൾ എങ്ങോട്ടുപോയി എന്ന് ഒരു വിവരവുമില്ല. അവളെക്കുറിച്ചു പിന്നീടൊന്നും കേട്ടിട്ടുമില്ല. ക്ഷമയാചനത്തെ സ്വീകരിക്കാതെ അവൾ എന്നെന്നേയ്ക്കുമായി രാജീവനെ പിരിയരുദ്ധായ അവസരത്തിൽ അവളിൽനിന്നു നിശ്ശബ്ദമായി പാഞ്ഞു ആ കൊപാഗ്നി രാജീവന്റെ ബാക്കുയുമ്മ ആ യുഗ്ഗാലകത്തെ മുഴുവനും റുചിതമായിത്തീർത്തു. ആ അഗ്നിപാല ഏതൊരു വൃണം അതാളുടെ ജീവിതത്തിൽ മാഞ്ഞുപോകാത്ത ഒരു നിഷ്ഠ പാകായിത്തീർന്നു.

***

“പ്രേതമോ മനുഷ്യനോ?”

I

“നാണിമുട്ട”ത്തിലെ സെമിജോറായ “ശാരദാശങ്കർ” കൊല വേദത്തിലുണ്ടായിരുന്ന വിശ്വയ്യു” അവളുടെ പിതൃകുടുംബത്തോടു ബന്ധുക്കൾ ആത്മ ഉത്തരയിടുന്നില്ല.

ദേശാന്തരമായി എല്ലാവരും മകിച്ചുപോയി, ഒട്ടുകവും ബന്ധിത ആവളുടെ സ്വന്തം എന്ന പാവയുവാൻ ആരും ഉണ്ടായതന്നില്ല. അവർക്കു ഭിന്നവും പുത്രനും ഇല്ല. അവളുടെ ഭിന്നസ്വഭാവംകൊണ്ടു 'കാലോമിനി'യെന്ന് കട്ടിയായിരുന്നു അവളുടെ ഓരോ, ആ കട്ടിയെ പ്രസവിച്ചപ്പോൾ വളരെ കാലത്തേയ്ക്ക് അതിന്റെ അമ്മ അമ്പലം ഭിന്നത്തിൽ പെട്ട, വിധവയായ "കാലോമിനി"യാണ് അതിനെ വളർത്തിക്കൊണ്ടുപോന്നത്. ഒരു സ്ത്രീ മരണാവാളുടെ കട്ടിയെ വളർത്തുന്നതായാ അവർക്ക് അതിനോടുള്ള വാത്സല്യത്തിനു പതിവുതന്നെ ശക്തിയുണ്ടായിരിക്കും. കാരണം, അവർക്ക് ആ കട്ടിയുടെ പേരിൽ യാതൊരു അവകാശവും ഇല്ല; യാതൊരു ഐക്യവുംവുമില്ല; രക്തവും സ്നേഹം വാത്സല്യത്തിന്റെ അവകാശം മാത്രമേയുള്ളൂ. സ്നേഹത്തിന്നു സമുദായം അംഗീകരിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും ഒരു രേഖയും അതിന്റെ അവകാശത്തെ സ്ഥാപിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല; അവകാശം തെളിയിക്കുവാൻ ആഗ്രഹവുമില്ല. ആ സ്നേഹം അതിന് ആലംബമായതും ആരുടെ എന്നെന്ന് ശക്തിപ്പെടുത്തുമായ അഭ്യസ്തനായൊരു ദ്വൈതത്തിലുള്ളതായ ആസ്ഥാനം യോടു കൂടി ആരായിക്കുകയെന്നും ചെയ്യുന്നു. ഇക്കാരണം ആ വിധവയുടെ തടസ്സപ്പെട്ടതായ സ്നേഹശക്തി മുഴുവനും ആ കട്ടിയുടെ നേരിൽ തിരിഞ്ഞു, പ്രാപ്തമാവുന്നതിൽ ഒരു രാത്രി "കാലോമിനി" പെട്ടെന്നു കാലഗതിയെ വ്യാപിച്ചു, എങ്ങോ കാരണത്താൽ അവളുടെ ഹൃദയത്തിന്റെ സ്വഭാവം ശമിച്ചു നാലുപുറവും ഉള്ള വോക്കം അതിന്റെ യഥാക്രമേയ്ക്കു ശക്തിയെ നിർമ്മിച്ചു സ്നേഹപരിപൂർണ്ണമായ കാലോമിനിയുടെ അതിസൗമ്യമായ ചെറുപ്പം അതിൽമാത്രം സാധാരണ ശക്തിക്കു വിരോധം നേരിടുകയും അവളുടെ 'കാലോമിനിയുടെ' എന്നുവന്നതുമായി നിന്നു.

പോവുകയും ചെയ്തു.

പൊല്ലിസുകാർ അനാവശ്യമായ ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ ഉണ്ടാക്കാൻ തീർന്നതിനുവേണ്ടി രസമിങ്ങക്കിടൻ നാലു ബ്രാഹ്മണശിഷ്യന്മാർ പ്രത്യേകം ചടങ്ങുകൾ ഒന്നും മരണശിക്ഷയെ ആ ഭൃതശരീരത്തെ ദഹിപ്പിക്കുന്നതിന് ഉടനെതന്നെ നീക്കം ചെയ്തു. 'നാണി'യട്ടിൽ ഉൾക്കൊണ്ടതും ഈ മേതിൽനിന്നു വളരെ ദൂരമായിരുന്ന ഒരു കളത്തിന്നടി ഒരു വെട്ടുകുടിലും സമീപത്ത് ഒരു വടവൃക്കയും ആദ്യത്തെ ആ പ്രദേശത്ത് എണ്ണം ഒന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. പണ്ട് ആ നിവൃത്തിയ്ക്കുടി ഒരു പുഴ ഒഴുകിയിരുന്നു. പിന്നീട് അത് ഒരർ ഗതി തിരിയുകയും നദീതടം വരണ്ടു പോവുകയും ചെയ്തു. അതിലൊക്കെ ഉടകുതിയകളുടെ ആവശ്യത്തിലേയ്ക്കും വെട്ടിക്കൊത്തി ഒരു കളമാക്കിത്തയ്ക്കായി ഒന്നു മിനുക്കും ആ കളത്തെ പഴയ നദീതടം അന്നു ഒരു ഭാഗമായി വിചാരിച്ച് ആരാധിച്ചുപോന്നു.

ഭൃതശരീരത്തെ വഹിച്ചിരുന്ന നാലുപേരും അതിനെ ആ കടലിൽ ഏതെങ്കിലും ശവദാഹത്തിനു വേണ്ടതായ വിവിധ വർണ്ണത്തിൽ കാത്തിരുന്നു. കാര്യകാശ് അക്കമറമാക്കിത്തീർന്ന് അവരിൽ രണ്ടാപർ വിവിധ വരങ്ങളായി എന്താണെന്നുതോന്നിക്കവാൻ പറ്റാത്ത 'നീതായി'യും 'തൂക്കു ചാ'നും അങ്ങിനെ പോയപ്പോൾ 'വിധു'യും 'ബാണമേഖി'യും ശവം കാരത്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശ്രാവണമാസത്തിലെ ഇരുട്ടുള്ള ഒരു രാത്രിയായിരുന്നു, നക്ഷത്രങ്ങൾ തെളിയാത്ത ആകാശവീഥിയിലെല്ലാം കാർമ്മേയപടങ്ങൾ തിങ്ങിയിരുന്നു. കടലിലെ പ്രകാശമില്ലാത്ത മുറിക്കുള്ളിൽ ഭൃതശരീരത്തിന്നടുത്തു രണ്ടുപേരും കമരനമായി ഇരുന്നു. അവരുടെ തീർപ്പട്ടികൊണ്ടും വിളക്കുകൊണ്ടും ഫലമുണ്ടായില്ല. തീർപ്പട്ടി തുണഞ്ഞതായിരുന്നു.

നം. അയാൾക്കു സ്വയംനിമിത്തം നാൽ കത്തിയിട്ടു. വിദ്യയെ കേട്ടുപോകയും ചെയ്തു. ഹൃദയമേറും മിടുക്കനായ ശേഷം അതിശയോധനം, “ചങ്ങാതി! ഒരു പുകവലിക്കാൻ കിട്ടിയെങ്കിൽ നന്നായിരുന്നു. ഗുതിയിൽ, ധാരാ അത് എടുക്കുവാൻ മറന്നുപോയി” എന്ന്പറഞ്ഞു.

“ഞാൻ ഭാടിപ്പോയി വേണ്ടതെല്ലാം എടുത്തുകൊടുക്കുവാൻ,” എന്നു കൂട്ടുകാരൻ മറുപടി പറഞ്ഞു.

‘ബാണമാസി’ പോകുവാൻ ആഗ്രാഹിച്ചതിന്റെറ കാലത്തും ‘വിധു’ ചർച്ച (ശ്രോതൃരികൊകുന്നതായുള്ള സ്ഥലമാകയാൽ പേർ ഉച്ചിതാണ് പോകുവാനാഗ്രഹിച്ചതി) “തരക്കോടില്ല! ഞാൻ തന്നെത്താൻ ഇവിടെ ഇരിക്കാണം അല്ലെല്ല,” എന്ന് മറുപടി പറഞ്ഞു.

സംഭാഷണം വീണ്ടും അവസാനിച്ചു. ഇരുവരും നിശ്ശബ്ദമായി. അഞ്ചു മിനിട്ടു ഒരു മണിക്കൂറുപോക്കുതോന്നി. വിറകു കൊണ്ടുവരുവാൻ പോയ കൂട്ടക്കാരാവർ മനസ്സുകൊണ്ടു ശോച്ച്ചു. അവർ ഇരുവരും വല്ല സ്ഥലത്തും ചെന്നിരുന്ന ചെടി പൊയുകയാൽ കിടന്നതെന്ന് അവർ സംശയിച്ചു. ഇടവിടത്തെ സമയകളും കമിക്കുമായിലുള്ള മണ്ണുകൾക്കും കാരണമായി. “ഓ ശബ്ദം!” എന്ന് ഒരിക്കലും അനൗപമ കൂടിയും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. “ചെട്ടാൻ,” മുതലേതും തന്നെത്താൻ ഒരു ചാഗത്തോളം നിമിത്തം കിടക്കുമ്പോഴെന്നുപോലെ, ശവം കിടക്കുന്നിരുന്ന പായക്കുനിമിത്തമായി അവർക്കുതോന്നി. ‘വിധു’വും ‘ബാണമാസി’യും ചേർന്നു വിറച്ചുകൊണ്ടു ‘കാമുകാമുകാരാ’ എന്നു നിലകൊണ്ടു തുടങ്ങി. മറ്റിരിക്കുന്നിന് ഒരു ഭീഷണിശ്വാസം കേട്ടു ഒരു നിമിത്തത്തിനുള്ളിൽ കാവൽക്കാർ കുടിയിൽനിന്നു ചേർന്നു പുറത്തു ചാട്, ഗ്രാമത്തിലേക്കു കതികത്തി ഭാടി.

മുന്നോഴിക അങ്ങിനെ ഭാടിതപ്പോൾ അവരുടെ ചങ്ങാതിമാർക്കുതാണലും കൂടുതലി വരുന്നതുകണ്ടു. വാസ്തവത്തിൽ,

അവർ ഒരു ചകുവിക്കരൻ അണുമാണ് ചേർത്തിരുന്നത്. വിരകുവയ്യെത്തപ്പാറി അവിടെ യാതൊരു ചകുവയ്യെത്തപ്പാരിയുമില്ല എന്ന് ഓർത്തിട്ടുള്ള മരാമിപ്പിട്ടിട്ടുള്ളതാണ് ചെട്ടിക്കിടപ്പിടത്താൽ ഉടനെ അങ്ങോട്ട് കൊണ്ടുവരുന്നതും അവർ ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു. 'വിധി'യും 'ബ്രഹ്മാ'യും കടികിടപ്പിടത്തുള്ളതായ സംഗതികൾ അവരെ അറിയിച്ചു. 'നിന്ദാ'യും 'ഗുരുവാര'യും ആ കഥകളെ അപരപ്പെട്ടിരിക്കുകയും സ്ഥലം വിട്ടുപോന്നതിനനുവര കലശലായി ശാസിക്കുകയും ചെയ്തു.

അതുകൊണ്ട്, അവർ നാലുപേരും കടികിടപ്പിടത്തു കടികിടപ്പിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ, അറിയിക്കുവാൻ കൊണ്ടുവന്ന ഗുരുശിരം അറിയിക്കുന്നതായിരിക്കുന്ന എന്ന് അവർക്കു മനസ്സിലായി. ഒരു വെറും പാലമാത്രം അവിടെ കിടന്നിരുന്നു. അവർ പരിഭ്രമിച്ച് അത്യാത്മം ഭക്തിയോടെ മോദനാശി. വല്ലകുടുംബം വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയ ഹിന്ദുമാർ? എന്താൽ വസ്ത്രത്തിന്റെ ഒരു കഷണം പോലും അവിടെ എങ്ങും കാണാൻ ഇല്ലെല്ലോ. പുറത്തു കടന്ന നോക്കിയപ്പോൾ മുൻവശത്തു കൂടിയിരുന്ന മണ്ണിൽ പതുതായി ഉണ്ടായ ഒരു സ്ത്രീയുടെ മുഖത്തുള്ള കലടികൾ അവർ കണ്ടു. ശാശി ശാശൻ ഒരു വിറപ്പിച്ചുലായിരുന്നു. വല്ലകുടുംബം കഥകളോ ചെന്നു പറഞ്ഞാൽ അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും വിശ്വസിക്കുകയില്ല. അതുകൊണ്ട് ഇനി എന്തു ചെയ്യണമെന്ന് അവർ നാലുപേരും കൂടി ആലോചിച്ചു. വളരെ വാഗ്വ്യതിയാനങ്ങൾക്കു ശേഷം ഗുരുശിരത്തെ യഥാക്രമം ഭരിച്ചിട്ടു എന്നു പറയുന്നതായിരിക്കും ഉണ്ടായ എന്തായിട്ടുണ്ടുണ്ടി.

സുഷോമയത്തോടുകൂടി വിരകുവർ വന്നപ്പോൾ, അവർ വരുവാൻ വളരെ അമിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട്, അവരെ കൂടാതെ തന്നെ കാഴ്ച നിവൃത്തിച്ചു എന്നും ഭാഗ്യവശാൽ കടികിടപ്പിൽ ഉടനെ കടികിടപ്പായിരുന്നു എന്ന് അവർ പറഞ്ഞു.

കൃതശരീരം ആഞ്ഞിരും കെട്ടുകൊണ്ടുപോകുന്ന ഒരു വിചാരി-
കിച്ചു സാധനമല്ലാത്തതുകൊണ്ട് അഭിനവപ്പറ്റി എങ്കിലും
സംശയമുണ്ടാകാൻ അവകാശമില്ലല്ലോ.

II

ജീവകൻറ യാതൊരുവകുപ്പെന്നും ഇല്ലാതിരിക്കുമ്പോൾ
പോലും, ചിലപ്പോൾ, ശരീരത്തിൽ സൂക്ഷ്മമായ ജീവശ-
ക്തി ഉളിഞ്ഞു കിടപ്പുണ്ടായിരിക്കുമെന്നും, പ്രത്യക്ഷത്തിൽ
ഭൂതപ്രായമായ മിവ ശരീരത്തിന്നുണ്ടാകുമെന്നും ജീവൻ ഉ-
ണ്ടാകാത്തതെന്നും എല്ലാവരും അറിയാവുന്നതാണ്. 'കാദം
ബിനി' മരിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവളുടെ ജീവനത്രാ ഏ-
തോസംഗതിവശാൽ, പെട്ടെന്നു ചലച്ചരവിതയായിത്തീ-
ന്നിട്ടു ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു.

വീണ്ടു സമോദയമുണ്ടായപ്പോൾ, അവൾ, അവളു-
ടെ നാലുഭാഗത്തും നിബീഡമായ അന്ധകാരത്തെ കണ്ടു.
അവളുടെ പതിവുള്ള നന്മാനത്തല്ലാ കിടക്കുന്നതെന്ന് അ-
വൾക്കു തോന്നി. അവൾ 'സമോദേ' എന്ന് ഉറക്കെ വി-
ളിച്ചു. കൂരിരുട്ടിൽനിന്ന് ഒരുത്തനും പുറപ്പെട്ടില്ല. അവൾ
ഒരുവിമലയായി എഴുന്നീറ്റിരുന്നു. അവളുടെ മുന്നെ
യ്യയും എഴുന്നീറ്റു പെട്ടന്ന് ഒരുവേദനയും പിന്നീട് ഒ-
രു ശ്വാസമുടും മോഹാലസ്യവും ഉണ്ടായതും അവൾക്ക്
കാണുവന്നു. അവളുടെ സമോദേ അപ്പോൾ കുട്ടിക്കൊ-
ട്ടക്കുമാരന്റെ പാലകാലയായിരുന്നു. "സമോദേ! കുട്ടി-
യെ ഇക്കോട്ട കൊണ്ടുവരൂ. എനിക്കു നീക്കം സുഖമില്ലാ"
എന്ന ശ്വാസം മുട്ടി പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് കാദാബിനി മോ-
ഹാലസ്യപ്പെട്ടു കിടക്കുമ്പോൾവീണത്.

പിന്നീടുണ്ടായതൊന്നും അവൾക്ക് കാണാതില്ല. മഷി-
പ്പിരികളിൽനിന്നുപോയ എഴുന്നീറ്റുപോകുമ്പോലെ അവ-
ളുടെകൈശരണി മോങ്ങുപോയിരുന്നു "കാദാബിനി" യുടെ

ബോധശക്തിയും ഓർമ്മശക്തിയും—ലോക ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ അക്ഷരങ്ങൾ—ഒരു കലണത്തിൽ ആഗ്രഹിക്കാത്തതായി തീർന്നു. ബോധശക്തിയെത്തന്നെത്തന്നെ അമ്പലമുക്ക് പേരുള്ള നമ്മുടെ ഒരു ശിശു സ്നേഹമയ്യുന്നതായ കൂടുതലിൽ അമ്പലമുക്ക് “അമ്മാമ്മ” എന്ന് ഒട്ടകത്തെ വിളിക്കാൻ വിളിച്ചു വോളിച്ചപ്പോൾ നേരുകൂടി വിധവയായ “കാശംബിനി”ക്ക് കാര്യം ബോധിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ ചിരപരിഹാസമായി അവർ ചിരിക്കുകയും ചെയ്തു. അവസാനമില്ലാത്തതും, അറിയാത്തതും ആയ കൂടുതലുകാരും അവർക്ക് അമ്മാമ്മയെക്കുറിച്ചും ആ ഗ്രന്ഥാലോകത്തെയും പൊകുവാൻ പെണ്ണായ പട്ടിപ്പിറന്നിരുന്നപോലെത്തന്നെ സ്നേഹമയ്യുന്നതായ ഒരു സഹായസംഭാവന കൈമാറുന്നതാണ് അമ്പലമുക്ക് കമ്മനായ ചട്ടിയിൽനിന്നു ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കുമോ എന്നുകൂടി അപ്പോൾ തീർക്കുവാൻ സാധിച്ചില്ല. സബോധം വന്നപ്പോൾ കണ്ടതായ ആ ഇരുട്ടത്തെ നീളമുണ്ടാക്കി, ഒന്നും കാണാൻ ഇല്ലാത്തതും, കേൾക്കുവാൻ പറ്റാത്തതും, പ്രവർത്തിക്കാൻ പറ്റാത്തതും, ആട്ടിനെയെല്ലാം ഒരു കലശലായൊന്നും മാത്രമായിട്ടുള്ളതും ആയ യമലോകമാണെന്ന് അപ്പോൾ ആട്ടത്തിൽ തോന്നിപ്പോയിരിക്കുന്നതെന്ന് അവർ ചിന്തിച്ചു. എന്നാൽ, ഇറങ്ങിക്കിടക്കുന്ന വാതായനത്തിൽക്കൂടി ജലസമ്പർക്കമുള്ള ഒരു തണുത്തകാറ്റ് അകത്തു പ്രവേശിക്കുകയും, പുറത്തുനിന്നു തവളകളുടെ സ്പർശമുണ്ടാകുകയും ചെയ്തപ്പോൾ അവളുടെ ഓർമ്മശക്തിപ്രസ്ഫുടമായിത്തീർന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ അമ്പലമുക്ക് ജീവകാലത്തിലെ ഏതൊരു കാലഘട്ടത്തിൽ വരികയും അവൾക്കുപോഴും ഇമ്മൊറാലിറ്റിസംബന്ധമെന്നൊന്നുള്ള ഗ്രന്ഥം ഉൾക്കൊള്ളാൻ തീർക്കുകയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ കിഴിയിനമുണ്ടായി. അതിന്റെ പ്രകാശത്തെപ്പറ്റി സമീപത്തുള്ള കുട്ടിയും, അടുത്തുള്ള വടവുമായും ചർച്ചപ്പെടുന്നതെ

താനും, ദുഃസ്തുഭജ വൃക്കസമൂഹവും, അറും വിഷമോതികളടങ്ങിയവ. കപലസ്തമാസി മി. സഞ്ചിച്ച് അവർ ആവൃത്തിൽ കളിക്കുവാൻ വരാറുണ്ടെന്ന് ധൈര്യം. തദ്വസരങ്ങളിൽ ആശ്ചര്യകരമായവയ്ക്കു ചല്ലുതരശീരവും കണ്ടാൽ മരണം എത്രയും ദൈവമോതിടുത്തതാണെന്ന വിചാരിച്ച് അവർ ജയപ്പെടാറുണ്ട്.

അവളുടെ ആദ്യത്തെ വിചാരം സ്വഗ്രാഹത്തിലേക്കു മടങ്ങുന്നതെന്നായിരുന്നു. എന്നാൽ, പിന്നീടവർ അതിനെപ്പറ്റി ആലോചിച്ചു:—“ഞാൻ മരിച്ചവളാണ്. എനിക്ക് എങ്ങനെ വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങിയെല്ലാം ഞാൻ മടങ്ങിപ്പോയിയാൽ അതുകടംബക്കൽ ആപത്തായിരീതും. ഞാൻ ജീവലോകത്തോടു താല്പരനല്ലെങ്കിൽ, ഞാൻ ജൈവരൂപം മാത്രമാകുന്നു!” കൂടാതെ ഇപ്രകാരമല്ലായിരുന്നെങ്കിൽ, “ശാരദാശങ്കര”ന്റെ സ്മരണയായ അന്തഃപുരവിട്ട് ഇത്ര അകലത്തുള്ള ശവദാഹത്തിൽ ഈ അശ്വാതികിൽ എത്തിച്ചേരുന്ന അവർക്ക് എങ്ങനെ സാധിക്കുമായിരുന്നു എന്ന് അവർ ആലോചിച്ചു. അവളുടെ ശവസംസ്കാര ക്രിയകൾ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ, അവളുടെ ശരീരം മരിച്ചവർക്ക് ചുമതലപ്പെടുത്താൻ ഇപ്പോൾ എവിടെ പോയിരിക്കുന്നു? അവർ ശവദാഹം കഴിച്ചു മടങ്ങിപ്പോയതായിരിക്കണം. ഇങ്ങനെയല്ലാമായിരുന്നു അവളുടെ ആലോചനയുടെ ഗതി. “ശാരദാശങ്കര”ന്റെ പ്രശോഭനമായ മൗനത്തിൽനിന്നു കഴിഞ്ഞതായ അവളുടെ ചാരമെടുത്തു കരിച്ച് ഓർപ്പോൾ, അവർ ഇപ്പോൾ ദുഃസ്തുഭജരൂപം, ജീവലോകത്തോടു ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതും അന്ധകാരമയമായതും ആയ ശവദാഹത്തിൽ എക്കാനിടയായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു എന്ന സംഗതി, അവർ അറിഞ്ഞു. തീർച്ചയായും അവർ ഇപ്പോൾ ഐതിഹ്യസമയമായ

അളിഖല കുന്നിലേയും രംഗമല്ല, അവൾ ഹർമിയിത്തത്തിന്റേയും ഭയമുപേക്ഷിക്കുകയും മൃതത്വമായിത്തന്നെ അവൾ അവളുടെ തന്നെ പ്രേതമായിത്തന്നെ.

ഈ ധാരണയായ് അവളെ ഇഹലോകത്തോടു ബന്ധിപ്പിച്ചിരുന്ന സമഗ്ര കെട്ടുകളും താനേ അഴിഞ്ഞുപോയി. അവൾക്ക് അമൃതമായ അനുനയശക്തിയും, അപരിമിതമായ സമാനതയുടേയും ഉണ്ടെന്നു തോന്നി. അവൾക്ക് ഈ ഭൂമിയിൽ ഉപയോഗിക്കുവാൻ ഇഷ്ടമുള്ള ഒരു വേദകവചം നാശിക്കുകയായിരുന്നു. ഈ പുതിയ സങ്കല്പത്തിൽ നിന്നു തൊന്നിത്തോന്നാൽ മരിക്കുന്നവളായി അവൾ ഒരു കെട്ടുകാഴ്ചയെപ്പോലെ ഭയത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പുറത്തു ചാടി. ഭയത്തോടുകൂടിയതുകൊണ്ടുതന്നെ, ഭയത്തോടുകൂടി, ഭയത്തിന്റെയും, ഒരു മായാപോലും അവളിൽ കാണപ്പെട്ടിട്ടു.

എന്നാൽ, നടക്കുന്നതും അവളുടെ പാടത്തോളം മതി കാര്യമായും, ശരീരം മരിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ ഭയത്താൽ അവൾ അതില്ലാത്ത പരന്നുകിടന്നിരുന്നു. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു നെൽവയലുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. ചിലപ്പോൾ അവൾ ചിലനാൾ വെള്ളത്തിൽ കൂടിയാണ് സഞ്ചരിച്ചിരുന്നത്.

അതോടൊത്തോടുകൂടി ദൂരത്തുള്ള വീടുകളുടെ അടുത്തുനില്ക്കുന്ന പട്ടിമുഖത്തുനിൽക്കുന്നത് ഒന്നോ രണ്ടോ പട്ടികളുടെ കെട്ടിടമെടു. അപ്പോൾ അവൾ ഭയത്തിന്നായിത്തന്നെ. ഈ പോകത്തോടും, ജീവിക്കാലത്തോടും അവൾക്കുള്ള ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചു എന്തു നിർണ്ണയിക്കുവാൻ അവൾക്കു സാധിച്ചില്ല. അവൾ, വിനയത്തോടെ എത്രയും പ്രിയമായിത്തന്നെപ്പോൾ, പ്രാവീണ്യമനുഭവത്തിലെ കൃതിയെ അവൾക്കു ചുറ്റുമുണ്ടായിത്തന്നെപ്പോൾ, തീരെ ഭയമില്ലാത്തവളും, പ്രേതരാജിനിവാസികളിൽ ഒരാളും ആയിരുന്നു. നല്ലപ്രകാരവും, മനോഹരമായും അവളെ ഭയപ്പെട്ടവരും

കിണിത്തു- അവരും അവളെത്തന്നെ ദേവപ്പെട്ടു. മരണമാകുന്ന നമിയുടെ രാജാക്കന്മാരിൽ നിവസിക്കുന്നവരായ മനുഷ്യരും പ്രേതങ്ങളും അന്യോന്യം ദൈവപ്പെട്ടവർ ആകുന്നു.

111

അവളുടെ വസ്ത്രങ്ങളിൽ വേദപുരണ്ടിരുന്നു. അസാധാരണങ്ങളായ അസംബന്ധവിചാരങ്ങളാലും, നിരാസബോധത്താലും “കാദംബിനി” ഒരു ഭ്രാന്തത്തിന്മേലുയർന്നു കിടന്നായിരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ, അവളുടെ ആകൃതി, നേരിട്ടുകാണുന്നവർ ചേരിക്കത്തക്കവിധത്തിലായിരുന്നു. ചുട്ടുകുറം അവളെക്കണ്ടാൽ കല്ലെറിയുകയോ, ചേലിച്ചൊട്ടുകയോ, ചെയ്യാമായിരുന്നു. ഭാഗ്യവശാൽ അവളെ ആലിംകുണ്ടത് ഒരു വഴിപോക്കനാണ്. അയാൾ, അടുത്തുവന്ന് “അമ്മേ! നിങ്ങൾ ഒരു കലീനയാണെന്നു തോന്നുന്നു. എവിടെക്കാണ് ഈ വേഷത്തിൽ തന്നെത്താൻ പോകുന്നത്” എന്നു ചോദിച്ചു. “കാദംബിനി” അവളുടെ വിചാരപരമ്പരകളെ ഏകാപിച്ച് ഒരു സമാധാനം പറയുന്നതിന് അശക്തയായി. അയാളുടെ മുഖത്തേക്കു തുറിച്ചുനോക്കി അവൾക്ക് ജാമാധാകസത്വമുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് ഇനിയും വിശ്വസിക്കുവാൻ ശക്തിയുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവൾ ഒരു കലീനയെപ്പോലെ കാണപ്പെടുന്നുണ്ടെന്നും, ഒരു വഴിപോക്കൻ അവളോടു ചിലതെല്ലാം ചോദിക്കണമെന്നും ധരിക്കുവാൻ അവൾക്കു സാധിച്ചില്ല. ആ യാത്രക്കാരൻ വീണ്ടും “അമ്മേ! റജ! ഞാൻ നിങ്ങളെ വീട്ടിൽ കൊണ്ടു പോയാക്കാം. എവിടെയ്ക്കുണ്ടുപോകണമത്” എന്ന് അവളോടുചോദിച്ചു.

“കാദംബിനി” ചിന്താമഗ്നയായി. മർത്ത്യഗൃഹത്ത് ലോകം പോകുന്ന കാര്യം തീരെ അസംബന്ധമായിരുന്നു. അവൾക്കു പിതൃഗൃഹം ഉണ്ടായിരുന്നതും ഇല്ല. അവൾക്കു

അവളുടെ ബാല്യകാലത്തിലെ ഒരു സ്നേഹിതയെക്കുറിച്ച് അല്പോരോ ഓർമ്മവന്നു. “യോഗമായ”യെ അവൾ ബാല്യത്തിനുശേഷം കണ്ടിട്ടില്ല. എങ്കിലും, അവർത്തമിൽ കണ്ടെത്താൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. പണ്ടു പലപ്പോഴും അവർ തമ്മിൽ വഴക്കുകളും പിണക്കങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. “കാദംബിനി”ക്കു “യോഗമായ”യെ അപരിചിതമായ സ്നേഹമുണ്ടായിരുന്നു എന്നു “കാദംബിനി”യും “യോഗമായ”ക്കുണ്ടായ അറിവുകളോളം സ്നേഹം “കാദംബിനി”ക്കില്ലെന്നു “യോഗമായ”യും അന്യോന്യം വാദിച്ചു കലഹിക്കാറുണ്ട്. ഒരിക്കൽ കണ്ടുമുട്ടിയാൽ അന്യോന്യം പിരിയുവാൻ സാധിക്കുകില്ലെന്ന് അവർക്ക് ഇരുവർക്കും തീർച്ചയുണ്ടായിരുന്നു.

“ഞാൻ ‘നിസിന്ധപുര’ത്തിലുള്ള ‘ശ്രീപത്മ’യുടെ ഗൃഹത്തിലേക്കുണ്ടെന്നു പോകുന്നത്” എന്നു “കാദംബിനി”തന്നോടു സമ്മതാപം തോന്നിയ ആ യാത്രക്കാരനെ അറിയിച്ചു.

“നിസിന്ധപുര” ലുള്ള അടുത്തല്ലെങ്കിലും ആ യാത്രക്കാരനെ പോകേണ്ടതായ “കല്യാണ”ക്കുള്ള വഴിയല്ലെത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതുകൊണ്ട്, അയാൾ “കാദംബിനി”യെ ശ്രീപത്മിയുടെ ഗൃഹത്തിൽ കൊണ്ടുവരുകയും ബാല്യത്തിൽ വേർപിരിഞ്ഞ ആ സ്നേഹിതകൾ വീണ്ടും കണ്ടിട്ടുവരുമെന്നു ചെയ്തു. ആദ്യത്തിൽ അവർക്ക് അന്യോന്യം മനസ്സിലായില്ലെങ്കിലും, ക്രമേണ കട്ടിക്കാലത്തെ മുഖസ്തായ പിടിച്ചു ഇരുവരും പരസ്പരം നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞു.

“ഹാ! എന്റെ മാനുഷതന്നെ! ഞാൻ നിന്നെ വീണ്ടും കാണുമെന്നു സ്വപ്നേപി വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. എന്തിനെയൊണ് ഇവിടെ എത്തിച്ചേർന്നത്. മർത്ത്യഗൃഹത്തിലുള്ളവർ നിന്നെ തീർച്ചയായും ഇക്കോട്ട് അയക്കുവാൻ കാരണമില്ല” എന്നു പ്രകാരം യോഗമായ സന്തോഷത്തോടുകൂടി പറഞ്ഞു. കാദംബിനി കരുന്നേരം മിണ്ടാതിരുന്നശേഷം,

“സന്തോഷേ! എന്റെ ദാസ്യത്തിന്റെ പിതാവിനെക്കുറിച്ച് എന്തൊക്കെയാ ചോദിക്കരുത്. എനിക്ക് ഇവിടെ വല്ല മുഴയും കഴിച്ചുതന്നാൽ മതി. എന്നെ ഇവിടുത്തെ വേദപ്രസാദിയെപ്പോലെ മാത്രമേ കരുതേണ്ടതുള്ളൂ. ഞാൻ നിന്നെൻ പാണ്ഡിത്യവും എടുത്തുകൊള്ളാം,” എന്ന് മറുപടി പറഞ്ഞു. “എന്ത്! നിന്നെ ഒരു വേദപ്രസാദിയെപ്പോലെ വിചാരിക്കുമോ? എന്തിനാ, അത്? നീ കൃത്യം ഉള്ളിത്തന്നെ ചരക്കായിത്തീർന്നു. നീ ഏതെന്ന്—” എന്തൊക്കെയാ മോശമാര തങ്ങളു പറഞ്ഞു.

പ്രേതപാതിയെന്ന പ്രീപതി അപ്പോൾ നീട്ടിക്കൊടുത്തു. എന്തിനാ. കടംപിടി അല്ലാത്തതെന്ന് നോക്കൂ. ചെറുപ്പനായും ഇരിട്ടുണ്ടാക്കി. ചെന്നു കണ്ടു കണ്ടാൽ, പലതും പുറത്തുപോയി. അവർ അവരുടെ കിരസ്സി മുടിമുണ്ടായില്ല (വിധവ തവ മുക്കല്ല) അതോടുകൂടി ആരോടും, ലോകത്തോടും നോക്കി കൂടിയിട്ടില്ല. കാരണമെന്തിനെയും പ്രകൃതി കണ്ടു പ്രീപതി കണ്ടിട്ടു തന്റെ സ്നേഹിതയെ തെറ്റിപ്പോകിച്ചാൽ എന്നു ശയിച്ചു. യോഗമാത്രം കാരണമിതിനെക്കുറിച്ച് പ്രീപതിയോട് കണ്ടാൽ വിവരിച്ചു പറയുവാൻ ഇടമില്ല. എന്നാൽ, യോഗമാത്രം പാലുക്കുതെല്ലാം എപ്പോഴും സമ്മതിക്കുവാൻ ആവുമല്ല പ്രീപതിയുടെ അടുത്തു നീങ്ങ വിവരണമെന്തെന്നും ആവുമല്ല അതിന്നില്ല. കഥ മുഴുവൻ കേൾക്കാതെ തന്നെ കാര്യമെല്ലാം സമ്മതിച്ചു. കഥ മുഴുവനാക്കുവാൻ സമ്മതിക്കേണ്ടതുകൊണ്ട് യോഗമാത്രം അല്ലെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ.

കാലത്തിനി ആ ഗ്രാമത്തിൽ അമാരിച്ചിത്ത എന്തിനും, അവർക്കും സ്നേഹിതയായ യോഗമാത്രം പഴയ പേരെയെ എന്നെങ്കിലും യോഗിപ്പോ യോഗിത്തന്നെ അവർ

ഒരു മുണ്ടാളിടേയും ഇവയ്ക്കു മരണമാകുന്ന ഒരു ഭിത്തി ഉണ്ടായിരുന്നു. കാരോണിനിയുടെ ജീവസന്ധാരണകാര്യം അവ രണ്ടുരുക്കനെ പരിഭ്രമിപ്പിച്ചുകയും, സുബോധം നിലനില്ക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, അവരും മരണരാജ്യമേ ഉള്ളൂ എന്നത സംസാരമാത്രം പുറത്തിറങ്ങി ഉണ്ടാകും! യോഗമായതെ പൂർണ്ണമായി സ്നേഹിക്കുന്നതിന്നു അവരും സാധിച്ചില്ല. കാരോണിനി യോഗമായതെ നോക്കി മിന്നോജനയായിരിക്കും, 'യോഗമായതെ ഭാഷാവുണ്'; അവരും ഭിന്നകൃത്യങ്ങളുണ്ട്; അവരും എന്തെങ്കിലും കലകളിൽനിന്നു വളരെ വളരെ അകന്ന ഒരു വ്യത്യസ്തലോകത്ത് വാണു നിലവിലുണ്ടായി. അവർ ഇതിലോകവാസികളുടെ സ്നേഹവാത്സല്യങ്ങളിലും, കർമ്മപ്രശ്നങ്ങളിലും പങ്കെടുക്കുന്നു. മാനസാന്തരത്തിൽ കേവലം പൊതുതായ ഒരു വെറും നിഴൽ മാത്രമാകുന്നു. അവർ ജീവിക്കുന്നവരിൽ കരുവുമാണ്. ഞാൻ അനിത്യതയിൽ ലയിച്ചുപോയവളാണ്,' ഇപ്രകാരമായിരുന്നു കാരോണിനിയുടെ ആശോചനകൾ.

യോഗമായതും എന്താണ് ഒരു അസംഗമതം തോന്നി. പക്ഷെ, കാരണമെന്തെങ്കിലും അവരും തന്നെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടു സ്ത്രീകൾക്കു ഗുണസംഗതികളിൽ സ്വയം പ്രമേദം കർമ്മം ഏതുകൊണ്ടെന്നാൽ, അതിൽ യഥാർത്ഥമായിരുന്നു, ഡിറ്റാക്ടറായും, വിദ്വേഷപരവും എല്ലാം ഉണ്ടെന്നിരുന്നതും അതിനെ സാധാരണമായ ഗുണകൃത്യങ്ങളിൽ വേർതിരിച്ചുപോയിരിക്കുവാൻ അസാദ്ധ്യമാണ്. ഭവനയോജനകളോടു സായോജിപ്പിക്കപ്പെടുവാൻ വളരുന്ന രാമസ്വകാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി വിവിതനും മണ്ണാൻ സ്ത്രീകൾ സാധാരണ ഇല്ലപ്പെടുകയില്ല തന്നെ മിത്തം, തങ്ങൾക്ക് ഇന്നതെന്നെന്ന മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിയാത്തതായ വല്ലകാലാവസ്ഥയോടെ സ്ത്രീകൾ സാധാരണയായി അതിനെ ഒന്നുകിൽ തീരെ ന

ശിശുപ്പിക്കുവാനെന്നുള്ളതിൽ വിശ്വസിക്കുവാനോ പ്രതിഷേധം അല്ലാത്തപക്ഷം. ഉപായോഗപ്രദമായ രീതിയിൽ അതിന് ഒരു പുതിയ പരിണാമം വല്ലതും വരുത്തും. ജ്ഞാനം സാമൂഹ്യമാതെ വരുന്നതിനിൽ, സ്ത്രീകളുടെ ക്ഷമയും ശാരീരികവും നശിക്കുകയും ഹൃദയം കൊലപിന്ദുക്കളും ദുഷ്ടാശിക്ഷയും മറ്റുമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. കാലംബിനിയുടെ വിഷയ പരിത്യാഗവും കൂട്ടത്തിൽ ചേരുന്നതും അധികരിച്ചുവരും തൊറും യോഗമായതുകൾ ക്ഷമ കറഞ്ഞുകറഞ്ഞുവരും. അവളുടെ മനസ്സിപ്പണ്ടായിരുന്ന ഒരു കരുതൽ മാരം എന്താണെന്നു യോഗമായ ആശയമുണ്ടുണ്ട്.

അക്കാലത്ത് ഒരു പുതിയ ആപത്തു നേരിട്ടു. കാലംബിനിക്ക് അവളെത്തന്നെ വളരെ ദയയായിരുന്നു. എന്തിനും അവൾക്ക് അവളെ വിട്ടോടിച്ചപ്പോൾ നിവൃത്തിയുണ്ടായിരുന്നില്ല! കൈകൾക്കെ ഭയപ്പെടുന്നവർ അവളെ പിന്നിലാക്കുകയും ഉണ്ടെങ്കിൽ അവളെ ഭയപ്പെടുന്നതു സാധാരണയാണ്. പിന്നിൽ ആരും ഇല്ലെങ്കിലും ഉണ്ടെന്ന് തോന്നും കണ്ണുത്താത്ത മിമിക്രി മേവും ഉണ്ട്! എന്നാൽ കാലംബിനിയുടെ പ്രധാനമായ ദീർഘമായ അടുപ്പം തന്നെയാണ് കിടന്നിരുന്നത്. അടുപ്പംനിന്നു വിട്ടു യാത്രാ നിർഭയം അവൾ ഭയപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. അക്കാലത്തുണ്ടെ നിവൃത്തിയിൽ അവളുടെ മുമ്പിൽ അവൾ തനിമിരിക്കുമ്പോൾക്കു അവൾ ഭയപ്പെട്ടു നില്ക്കിയിട്ടില്ല. സന്ധ്യക്കു, ചില പച്ചകാശത്തിൽ അവളുടെ നിഴൽ കാണുന്നതായാൽ അവൾ ഭയപ്പെട്ടു വിറക്കും അവളുടെ ഭയപരിവർത്തനമെങ്കിലും ആകട്ടെ! ആ വിട്ടിട്ടുള്ള മറ്റുള്ളവരും തെവിയും മയാകുകയും ചെയ്തിന്നു, വേലക്കാരും, യോഗമായ നന്നെയും, പ്രേതങ്ങളെ കണ്ടുതുടങ്ങി! ശബ്ദം ദേവനും സമഗ്ര ഹൃദയങ്ങളിലും നിറഞ്ഞു. അക്കാലത്തിൽ ദൈവം അവളുടെ മുമ്പിൽ

നിന്നു കാക്കംബിനി നിലവിളിച്ചപ്പോൾ പൂർണ്ണനാണു യോഗശായയുടെ വാളുറ്റൽ മുട്ടി, 'സഹോദരീ! സഹോദരീ! നിന്റെ കാലടികളിൽ വീണ്ടു ഉരിക്കുവാൻ നീക്കമെന്നു അനുവദിക്കണം. നി ഏതെന്നുതന്നെ വിട്ടുകൊടുക്കെ' എന്നിങ്ങനെ കരോതപശ്ചിമിട്ടു.

യോഗശായയുടെ മാനവും കോപവും ഉദ്ധരോടെ നൂളി. ഏതെങ്കിലും കാരണത്തിൽ കാക്കംബിനിയെ അറിയുന്നിന്നു നാഥൻ ആട്ടിപ്പുറത്താക്കുമായിരുന്നു. ചരമമു സന്ധ്യയാവിച്ചാൽ ശ്രീപാതിക്കുറിമിയെ പറഞ്ഞു ശാന്തയാക്കുകയും അപ്പോഴേക്കു വേറെ ഒരു മുറിയിൽ അവളെ സമാധാനപ്പെടുത്തി ഇരുത്തുകയും ചെയ്തു.

പിറേദിവസം, യോഗശായ അവളുടെ മർദ്ദനവിരോധവിചാരിതജ്ഞാവിധിയിൽ അവളുടെ സ്വന്തം മുറിയിലേക്കു വിളിച്ചുവരുത്തി. അവൾ അദ്ദേഹവായോടുകൂടി പതിയെ ശാപിച്ചു: 'നിങ്ങൾ ഒരു പുരുഷനാണെന്നു ഓരോന്നു പറയുന്നതല്ല! ഇതാണു നിങ്ങളുടെ പെരുപ്പം, ഒരു സ്ത്രീ അവളുടെ സ്വന്തം ഗൃഹത്തിൽനിന്നു താടിപ്പോസ്സു നിങ്ങളുടെ ഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. മൈമാസം കഴിഞ്ഞു, അവർ അംഗീകൃതപുരുഷനാണെന്നു സൂചിപ്പിക്കുകയായിട്ടുണ്ട്. ഇത്രയും ചെയ്തിട്ടില്ല. അറിതമായി ഒരു ശബ്ദം വേണ്ടു നിങ്ങൾ ഉച്ചിപ്പിച്ചതായി ഞാൻ കേട്ടിട്ടില്ല. അതിനുള്ള കാരണം മനസ്സിലാക്കിയാണോൾ വളരെ ഉപകാരമായിരുന്നു. ഇക്കിണിയാണോ ഒരു പാരസ്പ്രീധനം? പുരുഷന്മാർ ചെയ്യാവുന്നതാണ്? നിങ്ങൾ, പുരുഷന്മാരെല്ലാവരും ഇക്കാർപ്പത്തിൽ ഒരുപോലെയാണ്.'

മിക്ക പുരുഷന്മാരും തങ്ങളുടെ മാതൃമാരോട് സ്വീതാത്മ്യമായ സ്നേഹമുണ്ട്. മാതൃമാർ തങ്ങളെ അനാവശ്യമായി കുറിക്കപ്പെടുന്നതിൽ കലശലായും അവർ പരിഭവമില്ല. നി

[illegible]

തന്റെ ആവേശത്തികളെ സ്വീകരിക്കാത്തതുകൊണ്ട്, ബ്രിട്ടനിലൂടെ കാട്ടൂ, മേനോൻ അമ്പലമുക്ക് തൊഴിലാളികൾക്കെതിരെ മറ്റൊരുതരത്തിൽ പ്രോകുശനംകൊണ്ട് പ്രയോജനപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. കോളനിയിലെ അവിടെ താമസിച്ചിട്ടുള്ളതും തൊഴിലാളികൾക്കെതിരെ വേണ്ടതും ചെയ്തിട്ടുള്ളതും അതിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അതിനുള്ള ഉപയോഗം സാധിക്കാത്തതുകൊണ്ട്. സമുദായത്തോടു കൂടി ഒരു വീട്ടിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതിനും, കോളനിയിലൂടെ ജന്തുജന്യമായി വിവരം അറിയിക്കുവാൻ ബ്രിട്ടനിലെ സിവിൽസർവ്വീസ്. ഏകദേശമായി കിട്ടുന്ന മേഖലയിൽ ഉപയോഗിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന ബ്രിട്ടനിലെ അതിനുള്ള

ആ 'റാണി'യെപ്പറ്റിയൊക്കെ താൽപ്പര്യം നേരിട്ടു പുറപ്പെട്ടു. അവിടുത്തെ ചിട്ടയെ അറിയിക്കുവാൻ ആദ്യമായി ചെന്നതു പ്രസ്തുതക്കുമാരൻ ത്രീപതി രീച്ചുപ്പെട്ടതായി.

അങ്ങിനെ, ത്രീപതി 'റാണി'യെപ്പറ്റിയൊക്കെ പോയി. യോഗമായ കാരണത്തിനുമേൽ 'മാങ്ങാതി! നീ ഇനിയും ഇവിടെ അധികം താമസിക്കുന്നത് എത്രവിധവും ഉചിതമല്ല. ജനങ്ങൾ എന്തു പറയും' എന്ന് അടുത്തുകൂടി പറഞ്ഞു.

'എനിക്കും മനസ്സിലാക്കും തരയിൽ എന്താ സംഭവങ്ങൾ?' എന്ന് കാരണത്തിന്നി സ്നേഹിതയായ യോഗമായ ഒരു മുഖത്തു ഇരിട്ടു, നോക്കിക്കൊണ്ടു സമാധാനം പറഞ്ഞു.

യോഗമായ അമ്മയെപ്പറ്റിയൊക്കെ, 'നിനക്കു ജനങ്ങളുമായി സംബന്ധമൊന്നുമില്ലെങ്കിൽ അങ്ങനെയൊക്കെ അങ്ങനെയല്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ നീ ഇവിടെ അങ്ങനെയൊക്കെ അങ്ങനെയൊക്കെ അങ്ങനെയൊക്കെ എന്തു സമാധാനം പറയും?' എന്ന് യോഗമായ കാരണത്തിനുമേൽ ചോദിച്ചു.

'എന്റെ ശ്വേതാശ്വനം എവിടെയാണ്?'

'നിനക്കുതന്നെയാണ്. ഇവർ ഇനി എന്തൊന്നാലോ പറയാൻ പോയി.'

എന്നിങ്ങനെയൊക്കെ കാര്യം? അങ്ങനെയൊക്കെ ഇങ്ങനെയൊക്കെ? നീ ചിരിക്കുകയും, കരയുകയും, സ്നേഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. കാരണത്താൽ അങ്ങനെയൊക്കെ കാര്യങ്ങളെ വിടാതെ പിടിക്കുകയും, സാധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെയൊക്കെ ചിട്ടയുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കണം! നീ ഒരു മനുഷ്യനാണ്. അങ്ങനെയൊക്കെ നിശ്ചയം. എന്തെങ്കിലും ശ്വേതാശ്വനം ഇങ്ങനെയൊക്കെ ഇങ്ങനെയൊക്കെ ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് എന്തിനാണെന്ന് എനിക്കു മനസ്സിലാവുന്നില്ല.'

കാടോടിയിൽനിന്നും അനുസരണമെന്നും പ്രകൃതിവിരുദ്ധവും ആയ മത്സ്യോപജനനം വരെയുള്ള കണ്ടും കെട്ടും അവളുടെ വിചാരഗതിയെക്കുറിച്ചു, മത്സ്യമത്സ്യമിഷ്ടം, ഏതാകണമെന്നും, യോഗമൊത്തമ് അപ്രകാരം മനസ്സിലാക്കി. അവളെ പറ്റിയതാക്കുവാൻ, ഇതിനും മോശ്ശിനും മോശ്ശിനും ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുവാൻ, അവൾ കൈയൊന്നിട്ടു വിചാരിച്ചതായി, യോഗമൊത്തമ് സ്വന്തം മുറിച്ചിട്ടുള്ള ഒരുക്കിപ്പോന്നു.

IV

[illegible]

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'നീ ചെയ്യുന്നത് വലിയ തെറ്റാ
തീരുവാൻ ഇല്ലാൻ.'

[illegible]

അവർക്കു നല്ലത്, ‘അതെങ്ങിനെയാണെന്നു എനിക്കു കേൾക്കാതെ,’ എന്ന് യോഗമായ പരിഭവത്തോടുകൂടി ചൊരിച്ചു.

‘നീ ഇവർക്കു അതിഥിയായ് സ്വീകരിച്ചു ഒരു സ്ത്രീ നിന്റെ സ്നേഹിതയാകുമായിരിക്കട്ടെ.’

ഇതു കേട്ടപ്പോൾ യോഗമായൊരു വളരെ ചോദ്യം വന്നു. മറ്റൊരാളാണ് അപ്രകാരം ആചരണിച്ചിരുന്നതിൽ സഹിക്കാമായിരുന്നു. ‘എന്തേ പറഞ്ഞത്? മറ്റൊരാൾ എന്റെ ചങ്ങാതിയെ തീർപ്പുവരുത്തുക? അതിനാ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ അടുത്തു വാണെങ്കിൽ അവിടേയ്ക്ക് ആരെ അതിസമർപ്പൻ തന്നെ.’

‘എന്താ സാമന്തമുണ്ടാക്കുന്നതിനാ അതിൽ കലഹിക്കേണ്ട ആചാര്യം നെന്തെല്ല. ഞാൻ പറഞ്ഞതു കേൾക്കുന്നതെളിയിച്ചുവന്നാൽ നിന്റെ കാര്യമായിരിക്കട്ടെ ചോയിരിക്കുന്നു എന്നതിന്നു സംശയമില്ല.’

‘കേട്ടോളൂ! നിങ്ങൾക്ക് എന്തൊരു ഒരു വലിയ കേന്ദ്രം പറയട്ടെ. ഒന്നുകിൽ, ചോയി അന്വേഷിച്ചു വീടു കെട്ടിപ്പിടയ്ക്കേ; അല്ലെങ്കിൽ, നിങ്ങൾ കേട്ടതൊക്കെ തെറ്റിപ്പോയിട്ടുണ്ട്. നിങ്ങളുടെതന്നെ പൊതുവാണുപറയേണ്ടതല്ല. അതൊക്കെ, സാമന്തം സംഗതികളൊക്കെ ശരിയായി വിചിത്രമെന്നായിരിക്കട്ടെ.’

കാലാർക്കിദാർകിനാ തന്നെയും പ്രാപ്തിയെക്കുറിച്ചു തന്റെ ദാർശനികതയെ അവിശ്വാസം ഇനിച്ചതിൽ ശ്രീപത്മം വളരെ പരിഭവം തോന്നി. അദ്ദേഹം പലതാഴ്ത്തിപ്പോട്ടു കെട്ടിപ്പിടയ്ക്കേ ഹാജരാക്കി. ഒരു പക്ഷെ ഉണ്ടായില്ല. അതൊന്നും കേട്ടിട്ടും അവരുടെ തക്കത്തോളം അവസാനിച്ചില്ല. കാലാർക്കിദാർകി അവർക്കെതിരെ പലതരം തെറ്റുപ്രകാരത്തിൽ ഇതൊക്കെ ഒരു ശരിയായതെ

നന്നായിത്തന്നെയെങ്കിലും, കൂടുതലായി ചന്ദ്രോതിതപനമിട്ട് ആ സൂര്യ തന്റെ ദാഹ്യമായ ചരിച്ചുവെന്ന് ത്രീപതിക്കു വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്നേഹിത കലശലായ ഒരു പൂട്ടിമാർദ്ദിനിയെന്നൊരു യോഗമായ തീരുമാനപ്പെടുത്തിയിരുന്നുവെങ്കിലും, തല്ലാലതെ വാദപ്രതിവാദത്തിൽ ആരും പരാജയപ്പെട്ട സമയമില്ല. പാഞ്ഞു പറഞ്ഞത് അവരുടെ ഒരു വളരെ ഉയർന്നിറവി. അടുത്ത മുമ്പിൽ കാക്കിനി കിടന്നുറങ്ങുന്നതൊന്നുമു കാറ്റുതന്നെ അവർ വിസ്മയിച്ചു.

അവരിലൊരാൾ പറഞ്ഞു: 'ഏതായാലും നാം നല്ല കൂട്ടത്തിൽപെട്ടു. സർവ്വമായിട്ടും, ഞാൻ പറഞ്ഞ സാഹസികതാൽ എന്റെ സ്വന്തം ചെവികൊണ്ടു കേട്ടതാണ്.' മറ്റൊരാൾ ആരോടുകൂടി കോപിച്ച്, 'അതിന്നു ഞാനെന്തു വേണം? എനിക്ക് ഏന്റെ കണ്ണുകൊണ്ടു കാണമെന്ത്? നല്ല കാഴ്ച' എന്നു മറുപടി പറഞ്ഞു.

ഒടുവിൽ യോഗമായ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. 'ആരെ, കേൾക്കട്ടെ കാക്കിനി എന്താണു മരിച്ചത്?' കാക്കിനി മരിച്ചു എന്നു പറയുന്ന ദിവസവും അവരുടെ അടുക്കൽനിന്നു തനിക്കകിട്ടിട്ടുള്ള ഏഴ് ഇളകളിൽ ഏതൊന്നിലും ഒന്നിന്റെ തിരിച്ചറിയും തമ്മിൽ താരതമ്യപ്പെടുത്തി അതിലുണ്ടാകാവുന്ന തെറ്റുകൊണ്ടു ത്രീപതി പറയുന്നത് അങ്ങനെയൊന്നെന്നു ത്രീപതിയെ ബോധ്യപ്പെടുത്താമെന്ന യോഗമായ വിധമിട്ടു തിരിച്ചറിവ് പറഞ്ഞുപ്പാൾ, അതിനി അവിടെ എന്തിനായിന്റെ താല്പര്യമുണ്ട്? കാക്കിനി മരിച്ചതെന്നു മനസ്സിലായി. യോഗമായവരുടെ ഏതും തുടിച്ചു. ത്രീപതിയും അല്ലാ ഇളകിവാശായി.

അപ്പോൾ വാതിൽ പെട്ടെന്നു തുറന്നു. അവിടെനിന്നു നന്നത്തകാറു ശബ്ദമോടുകൂടി അകത്തേയ്ക്കു അടിച്ചുകയറി.

അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന വിളക്കുകൾ, അതോടുകൂടി നിബിഢമാനമാകാം അവിടെയെല്ലാം നിറഞ്ഞു. കാദംബിനി അകത്തു കടന്നുവന്നു. നേരം രാത്രി ഒരു മണിയായിരിക്കണം. പറ്റത്തു മഴപെയ്യുകൊണ്ടിരുന്നു.

‘മാജാതി! ഞാൻ നിന്റെ കാദംബിനിതന്നെയാണ്,’ എന്നാൽ, ഞാൻ ഇപ്പോൾ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന കാദംബിനി തല്ല. ഞാൻ മരിച്ചവളാണ്,’ എന്നു കാദംബിനി സ്വയംഭാവിപ്പറഞ്ഞു.

യോഗമായ ചേർന്നു നില്ക്കിയിട്ടു തീപതിക്ക് ഒരു കൂറും മിണ്ടുവാൻ വയ്യാതായി.

കാദംബിനി തുടൻ പറഞ്ഞു. ‘മരിച്ചുപോയവളാണ്’ എന്നുള്ള സംഗതി ഒഴിച്ചു ഞാൻ നിങ്ങളോടു യാതൊരുപരമായും ചെയ്തിട്ടില്ല. എനിക്ക് ജീവനുള്ളവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ കൂടുവാൻ വരുത്തിൽ മരിച്ചവരുടെ കൂട്ടത്തിലും ചേരുവാൻ വയ്യ. ഓ! ഇരുശ്ചര! ഞാൻ ഇനി എവിടെ പോകും?’ യാതൊരു മറുപടിയെ മഴപെയ്യുന്ന കൂടിത്തുള്ള ആഞ്ഞുതകരാറിയിൽ നിട്ടുകൊണ്ടായി കിടന്നുറങ്ങുന്ന സ്ത്രീകളെപ്പോലെയെങ്കിലും വിളിച്ചുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നു തോന്നുമാറ് കാദംബിനി ഉറക്കെ നില്ക്കിയിട്ടുകൊണ്ട് ‘ഇരുശ്ചര! ഞാൻ ഇനി എവിടെപോകും’ എന്നു കിടക്കയ്ക്കു കിടന്നിട്ടു.

മോശാലസ്യപ്പെട്ടു നില്ക്കുകയെന്ന തന്റെ ചങ്ങാതിയായ ‘യോഗമായ’യെ തന്നെയെ വിട്ടുകൊണ്ടു ‘കാദംബിനി’ അവളുടെ ശരിയായ സ്ഥാനത്തെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടു വിസ്തൃതമായ ലോകമാഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു.

V

കാദംബിനി രാത്രിയെട്ടത്തിയെട്ടത്തിയത് എങ്കിൽ കനയെന്നൊരു ചന്ദ്രവാൻ സാധിക്കുകയും ആട്ടത്തിൽ അയാൾ പുറപ്പെട്ടുവന്നുനിറഞ്ഞൊരു സമീപത്തുള്ള ഇടിഞ്ഞുപൊളിഞ്ഞ ഒരു അമ്പലത്തിൽ പട്ടിണികിടന്നു കഴിച്ചുകൂട്ട

ട്ടി. ഉച്ചനീർത്തശേഷം, മഴക്കാലമാകുന്നത്, കാലേ ഇരുട്ടായി. ആസന്നമായിരുന്നു കക്കാട്ടുപാറിക്കുറേ പേടിച്ച് ഇരുങ്ങിയപ്പോൾ അവർക്കുണ്ടായ ഗ്രാഹണശക്തിയിൽ കടന്നുപെട്ടു. അപ്പോൾ കാടുംബിനി പുറത്തുവന്നു. ശബരശബരത്തിലേക്കായിപ്പോൾ അവളുടെ ഹൃദയം വല്ലാതെ അടിച്ചു. മലാ മഴവന്നു ഒരു തടിച്ചു മുട്ടുപടംകൊണ്ട് ആസ്വാദനം ചെയ്ത് അവൾ അകത്തുപോയി. വേലക്കാലംവിട്ടോടാ പാറത്തുപുറം. അവർ അവളെ അവിടുത്തെ ഒരു വേലക്കാലംകൊണ്ടു വിചാരിച്ചു. മഴപെയ്യുകയും കാറ്റടിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഗ്രാഹണശക്തിയായ ശബരശബരന്റെ ഭാഗ്യ വിധവയായ അവളുടെ സഹോദരിയോടുകൂടി കീഴുകുളികൾക്കായിരുന്നു. അടുത്തായി ഒരു കവലുകാരൻ വേല നടത്തിയിരുന്നു. ശബരമുറിയിൽ ഒരു കിടപ്പുമേൽ അവിടുത്തെ പെരിയകുട്ടി, കാടുംബിനിയുടെ പ്രിയപ്പെട്ട ബാലൻ, ഭീനമായി കിടന്നുറങ്ങിയിരുന്നു. ഏതും കാണാതെ കാടുംബിനി ആമുറിയിൽ പ്രവേശിച്ചു അവൾ ആഗ്രഹത്തിൽ വന്നത് എന്തിനാണെന്ന് എനിക്ക് മനസ്സിലാകുന്നില്ല, അവൾക്കുണ്ടെന്ന ആ വിചാരമായിരുന്നു. അവളുടെ ആ കുട്ടിയെ ഒരു കണ്ണുകൾ കണ്ടാൽ കൊള്ളാമെന്നു മാത്രമേ അവൾക്കു തോന്നിയിരുന്നുള്ളൂ. പിന്നീട് എന്തുചെയ്യണമെന്നോ, എന്തിനെ ചോദിക്കണമെന്നോ, അവൾക്കു യാതൊരു ലോപനയും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വിട്ടു കയ്യിൽക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ മുറിയിൽ പരിചിട്ടിച്ചു മാടച്ച ശരീരത്തോടുകൂടിക്കൈകൾ മുറുക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് അവളുടെ മുമ്പെ നിൽക്കുന്നവളെ അവൾക്കുണ്ടെന്നു തോന്നി. അവളുടെ ഹൃദയം വാങ്ങുപോയി. അവൾക്കു ദാഹം വന്നിട്ടു ആ കൈകളിൽനിന്നു ശോഷിച്ച ശരീരത്തെ അവളു

ഒരു മാറിടത്തിൽ അമർത്തിപ്പിടിക്കുവാൻ സാധിച്ചുവെങ്കിൽ എത്ര നന്ദായിരുന്ന! പെട്ടെന്ന് ആ പഴയ വിചാരം അവൾക്കു വീണ്ടും വന്നു. അവൾ ഇരുപകരും ആലോചിച്ചു: 'ഞാൻ ജീവിക്കണമല്ലോ അത് ആരു കാണും? അവന്റെ അമ്മ ചങ്ങാതിമാരെയും നേരംപോക്കിനെയും ശിക്ഷിച്ചിരുന്നതും ഇപ്പോഴപ്പോൾ ആ കുട്ടിയുടെ ചുമതല അവൾ എങ്ങനെ എടുക്കുമെന്നു കാലത്തെല്ലാം അവൾക്ക് അവനെപ്പറ്റി എന്തെങ്കിലും ഒരു ആവലാതിയോ, മനസ്സാധാരണയോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഞാൻ നോക്കിപ്പോലെ ഇപ്പോൾ അവനെ ആരുനോക്കുവാനാണ്?"

ഉറക്കത്തിൽ കൂടി നന്നായിത്തന്നെയും പാതി ഉറക്കത്തിൽ 'അമ്മായി! എനിക്ക് ഇരിക്കിവെള്ളം തട്ടി' എന്നു പറഞ്ഞു. അവളുടെ പൊന്നാമന 'അമ്മായി'യെ അങ്ങനെയൊരു അർത്ഥത്തിൽ കേൾക്കുകയും ചെയ്തു. അവൾ പരിഭ്രമിച്ചു, വികാരസ്വസ്ഥതയോടുകൂടി കുറച്ചു വെള്ളം വാങ്ങിത്തന്നു. ആ കുട്ടിയെ അവളുടെ മാറിടത്തിൽ ചേർത്തുപിടിച്ച് അവനും വെള്ളംകൊടുത്തു.

ഉറക്കത്തിൽനിന്നുണരുന്നപ്പോൾ, പരിമിതമായിരുന്ന ആ കുതിൽനിന്നു വെള്ളംവാങ്ങി കുടിക്കുന്നതിലുള്ള അസാധാരണതയെപ്പറ്റി ആ കുട്ടിക്ക് ഒന്നും തോന്നിയില്ല. വളരെനാളായി അതുവരെ ആഗ്രാഹിച്ചിരുന്ന അവളുടെ ജോഹം സാധിച്ചു. കുട്ടിയെ അവൾ, പലകുറി മുംബിച്ച് വീണ്ടും അരാട്ടി ഉറക്കുവാൻ അവിടുത്തേപ്പോൾ കുട്ടിയെന്ന് അവളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. 'അമ്മായി! അമ്മായി ചത്തുപോയോ?' എന്ന് ആ കുട്ടി അവളോടു ചോദിച്ചു.

"ഉറച്ച് ഓരേനേ!"

"എന്നിട്ടു രണ്ടാമതും വന്നുവാ. ഇനി ചാവക്കൽ, കിഴുവാ."

അവർക്കിടയിൽ സമാധാനം പരസ്പരം സാധിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് കാര്യമെല്ലാം അപകടത്തിലായി. വേവക്കാരിൽ ഒരുവൾ ഒരു കപ്പൽ സാഗ്ഗാത്തിൽ കയറിയതും കൊണ്ട് അകത്തേക്കു വന്നു. കപ്പൽത്തൊഴിലാളികൾക്കിടയിൽ അത് വീണ്ടും! അവൾ തന്നെ നിൽക്കുന്ന പതിച്ചു കെട്ടിയ ഗൃഹനാശിക കട്ടി നിറത്തിൽ മുറിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അവളോടു മറ്റൊരാൾക്കുവേണ്ടി സ്തംഭിച്ചിരുന്നു. ഓടിപ്പോകുവാനോ വല്ലതും ശ്രമിക്കുവാനോ അവൾക്കു സാധിച്ചില്ല. ഇതെല്ലാം കണ്ട് ആ കട്ടിയും വളരെ പെട്ടെന്നായി കട്ടി ഉറക്കെ കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. 'പൊക്കോളോ,' അമ്മായി എന്തുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു. അമ്മായി ഒരു കാര്യപാത്രമെടുത്ത് അവളുടെ തലയ്ക്കു് അമ്മായി കൊടുത്തു. കൈകൾ പൊട്ടി തലയ്ക്കു് പ്രവേശിച്ചു. "നോക്കൂ എന്തിനും ജീവനുള്ള" എന്ന് അവൾ ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു. ശാരദാശങ്കരൻ അവളുടെ ഒരു പ്രതിരോധപ്രയത്നം നിശ്ചയമായിരുന്നു. കട്ടിയെപ്പറ്റി നിശ്ചയിച്ചു. മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു വീണശ്ലീകൾ അവളുടെതന്നെ കീടുന്നിരുന്നു.

"ഞാൻ മരിച്ചിട്ടില്ല, ഞാൻ മരിച്ചിട്ടില്ല" എന്ന് ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു കൊണ്ടു കാരാങ്ങിനി പടിയിറങ്ങി അമ്മായി പറ്റത്തിനടുത്തുള്ള കിണറ്റിൽ വെള്ളം കുടി. വെള്ളത്തിൽ വീണ ഒരു കട്ടിയിൽനിന്നിരുന്ന ശാരദാശങ്കരൻ കേട്ടു.

മാത്രം മുഴുവനും മഴപെയ്തു. പിറ്റേദിവസം രാവിലെ മുഴുവനും മഴപെയ്തു. ഉച്ചക്കും മഴപെയ്തു. അമ്മായിയും മറ്റും മരിച്ചതുകൊണ്ടു മറ്റും മരിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നു കാരാങ്ങിനി തെളിയിച്ചുകൊടുത്തു.

ഏകമാനന്റെ മകൻ

'രാമി'യുടെ തന്റെ യജമാനന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ആദ്യം ദ്രൗണാധിപ്യം കാണുന്ന അയാൾക്കു ചന്ദ്രന്റെ വയസ്സ് പ്രായമായിരുന്നു. അയാളും യജമാനനും സഖാരികളായിരുന്നു. യജമാനന്റെ ചെറിയ കുട്ടിയെ പരിപാലിക്കുവാനിരുന്നു 'രാമി'യുടേ ജോലി. കാലാന്തരത്തിൽ ആ ചെറിയ കുട്ടി വളർന്നു 'രാമി'യുടെ വിട്ടുപോയവളെ പോയിത്തുടങ്ങി. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ കോമളമായി. കോമളം 'വിട്ട' അദ്ദേഹം ഇദ്ദേഹംഗമനമായി. അദ്ദേഹം ഒരു ന്യായാധിപതിയായിത്തീർന്നു. ഇക്കാലത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രിയപ്പെട്ടവനും അന്നത്തെ 'രാമി'യുടെ മരുമകനായിരുന്നു. എന്തിന്! അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിവാഹം കഴിക്കുന്നതുവരെ അദ്ദേഹത്തിന് ഇല്ലാത്തതെ വേറെ ഒരു കാര്യം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

എന്നാൽ ചെറിയ യജമാനൻ ഒരു ഏകമാനത്തിനെപ്പോലെ കൊണ്ടുവന്നുപോയ 'രാമി'യുടെ കണ്ടാൽക്കൂടെ ദാഹം നോക്കേണ്ടതായി വന്നു തന്റെ പഴയ 'സ്വപ്ന'ത്തിനും ശങ്കിപ്പും എപ്പോഴും തന്നെ നിട്ട് ഗൃഹത്തിൽക്കു ശരണം പ്രാപിച്ചു. അവന്റെ സ്ഥാനം അകന്നുകൊണ്ടുവന്നു. എന്തിലും അതിലെ പക്ഷം ഒരു ഗുണം കിട്ടി. അതും ഒരു പുതിയ രക്തം ഒരു 'രാമി'യായിത്തീർന്നു. 'അനുകമ്പ' (യജമാനൻ) ഒരു പുരുഷൻ തീർന്നു. തന്റെ പ്രകൃതിസിദ്ധവും അസംശയമായും ആരു ബാധിച്ചതുമില്ലാത്ത പരിചയങ്ങൾ 'രാമി'യുടെ ഒരു കുട്ടിയെ വളരെ വലിയ കാര്യമായിത്തീർന്നു. അവൻ കുട്ടിയെ എത്രയും മേൽക്കുകയും, അയാളുടെ കൈകളിൽ കൊണ്ടുപോന്നു കണ്ടിട്ടുള്ളതും, അവന്റെ പക്ഷപാതയെ മുഖമുഖം കിട്ടിയ ഒരു മാനസം

നിയ പുതിയ പ്രാദേശികമായിരിക്കും ആവശ്യമായി വന്നു, അതെല്ലാം രാഷ്ട്രീയമായി നിശ്ചയിക്കപ്പെടും. അയാൾ 'കുതിരയായി' മുട്ടുകുത്തിനിന്നു കടിയേറ്റാണിങ്ങ പകരം ഒരു വള്ളി കടിച്ചുപിടിച്ചുകൊണ്ട് ഓടേണ്ടിവന്നു. കുട്ടി പിന്നാലെ എത്തി ചാട്ടുവാറുകൊണ്ട് അടിച്ചു എന്നും വരാം, ചിലപ്പോൾ അയാളും കുട്ടിയേക്കൂടി ഇഷ്ടിപിടിക്കാറുണ്ട്. ഏതാഴ്വാരം അയാളാണ് ഭയപ്പെടുക. അയാൾ, ഒടുവിൽ തോറ്റ് ഒല്ലത്തിൽ കുടി നിലവിളിച്ചുതുടങ്ങും. ചിലപ്പോൾ 'ആനയായും' കുളിക്കേണ്ട കൊമ്പിന് പകരം നല്ലകോലു കടിച്ചുപിടിക്കണം. എന്തായാലും വേണ്ടില്ല, രാഷ്ട്രീയത്തെ ബഹുമാനമാണ്. കുട്ടിയെ രസിപ്പിക്കണമെന്നല്ലാതെ ഒരു വിചാരമില്ല. കുട്ടിക്കും അയാൾക്കും ഒരു രാജ്യവുമായിരുന്നു.

ഇക്കാലത്ത്, 'അനുകൂലം' പത്രത്തിലിറങ്ങിയ ഒരു ലേഖനം വായിച്ചു. അക്കാലത്ത് പോകുന്നവർക്കു കണ്ണുനീർനിറം അന്ത്യം കുടിക്കേണ്ടി ഒരു ചെറിയ ഉന്മാദമുണ്ടായിരുന്നു ഒരു വിശ്വസ്തപ്പെടാത്തവരും, കസവുതൊപ്പിയും കറുത്ത പൊന്നുതൂണുകളും വാങ്ങിയിട്ടു. രാഷ്ട്രീയം ആവശ്യപ്പെടുന്ന അന്ത്യം ഉന്മാദമുണ്ടായിട്ടു കുട്ടിയെ യഥാക്രമം അറിയിക്കുകയും അവനെ വളർത്തിയ കയറിയോ, കയ്യിലിട്ടു നടത്തിയോ, പുറത്തു സുഖപ്പെടുത്തി കൊണ്ടുപോകുകയും ചെയ്തു. രാഷ്ട്രീയം കുട്ടിയെ അലയുണ്ടാക്കുന്നതല്ല എന്ന കാരണത്താലാണെന്നാണ്. അതാണ് അയാളുടെ ജീവിതസമ്പ്രദായം എന്നു അയാൾ.

അങ്ങനെ മഴക്കാലം വന്നു. ദിവസംപ്രതി കലശലായ മഴ പെയ്തു. ഒരുമുറയായ പത്രത്തിൽ അന്ത്യമായ ഒരു പത്രവാർത്തയെപ്പോലെ, ഗൃഹങ്ങളെയും മരങ്ങളെയും വയലുകളെയും അടിച്ചുവെട്ടി നിർമ്മിക്കാൻ, പരിസരവുമു

ദേശങ്ങളെല്ലാം ഭവപ്രവാഹത്തിൽ നിമഗ്നമാക്കിക്കൊണ്ടു, ശക്തിയോടുകൂടി വളഞ്ഞുപുളഞ്ഞു പാഞ്ഞൊഴുകി. മണൽത്തട്ടുകളും, പെല്ലുകളും, തോടങ്ങളും എല്ലാം വെള്ളം കൊണ്ടു മൂടി. നദീതീരങ്ങൾ ചില പ്രദേശങ്ങളിൽ ഇടിഞ്ഞു വീണുകൊള്ളുന്നതിനാൽ ആ സ്ഥലങ്ങളിൽ വളരെ ശക്തിയോടുകൂടിയ ഒരു ഏതവൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. നദി ഒഴുകാവാഴ്ചു ഗർജനസ്വരം വളരെ ദൂരെ കേൾക്കാമായിരുന്നു. അടിച്ചീറക്കിക്കൊണ്ടുപോകുന്ന നായുടെ (പതയുടെ) ആയിക്കൂം നദിയുടെ ഒഴുക്കിന്റെ ശക്തിയെ ഏതാണ്ടു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തി.

അടിച്ചസം ഉച്ചുര മഴ തീരെ നിന്നു. ആകാശത്തു മോഹപടലങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു എങ്കിലും, നല്ല പ്രകാശവും തെളിവും ഉണ്ടായിത്തു. വിശേഷവും മനോഹരവും ആയ അന്നത്തെ സായന്തനകാലം ഹൃദയാനുരാഗത്തു കഴി ഉല്പുട്ടുനത്തിനു കായിലാന്റെ പൊന്നാമത അശേഷം ഇഴുകുപ്പട്ടില്ല. 'ഏതമാനന്റെ' അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉത്തുവണ്ടിയിൽ കയറി. രായിലാൻ 'അവിടത്തെ' ഉത്തിക്കൊണ്ടുപോയി. ഒടുവിൽ നദീതീരത്തുള്ള നെൽവയലുകളിൽ പ്രവേശിച്ചു. പാടത്ത് ആരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. പഴയിൽ ഒരു വഞ്ചിപ്പോലും കണ്ടില്ല. വെള്ളമടിനാറ്റുറത്തു പടിക്കത്താറുകൾക്ക് ആകാശത്തെയും മോഹാവലികൾ പലതരത്തിൽ പല വണ്ണത്തിൽ കാണപ്പെട്ടു. ദിനനാമനായ ഡ്യൂട്ടിഗവൺ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പതിവനുസരിച്ചുള്ള 'അസ്സമനക്രിയ' മനോഹരമാഴ്ത്തുവും നിശ്ശബ്ദമായും നിർവ്വഹിക്കുവാൻ തുങ്ങി. ഏതാണ്ടെ ആകസ്മികം പരിപൂർണ്ണനിശ്ശബ്ദതയിൽ ആ 'പ്രദയമാൻ' ഉത്തുവണ്ടിയിൽ ഇരുന്നു മുൻപശേഷം അവന്റെ ഉദ്ദേശമായ കൈമുണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട് അസ്സമനക്രിയയിൽ 'കാ-നാ-കര-നാ-ച്ച'-താ-ാ-ച്ച'- എന്നിങ്ങനെ മറ്റും മറ്റും ഉച്ചരിച്ചു.

രാജിമാരനു ദാഹം നേർപ്പിച്ചായി. പൂർത്തിയായ അല്പം ദഹിച്ച വെള്ളത്തിൽ മണൽതിട്ടിനേൽ ഒരു കടമ്പുമാരം നിന്നിരുന്നു. കുട്ടി ഇപ്പോൾ പഠിക്കുന്നുവെന്നും അവന്റെ ഭൃത്യനും ആ കടമ്പുമാരത്തിൽ അത്യാഗ്രഹത്തോടെ കൂടി പതിഞ്ഞിരുന്നു. രാജിമാരൻ അതുകൊണ്ടു ശരിയായ നാൾക്കും ശരിയ്ക്കും മുമ്പാകിൽ ആ കടമ്പുമാരത്തിന്റെ പൂർണ്ണതയെന്നു ചർച്ച ചെയ്ത് അതുകൊണ്ടു തുടങ്ങാൻ - കുട്ടിക്ക് കഠിനമായി ഒരു ചെറിയ ഉത്തുവഴി ഉണ്ടാക്കി കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. കുട്ടി അന്ന് അല്പം സന്തോഷിച്ചു. ഇപ്പോഴുള്ളതും പകൽസമയം മുഴുവനും ആ വഴിയിൽ കടലാടുകൊട്ടി വരിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഉറപ്പു അന്നു മുഴുവനും ദാഹം നേർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തതാണെന്നും കെട്ടാണെന്നും ചർച്ച ചെയ്തു അവർക്ക് രാജിമാരൻ ചെറിയ ഒരു കടമ്പും കിട്ടിയത്. അതുവരെ അയാൾ കത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു എന്നു അയാൾ വഴിയിലൊന്നായി! കുട്ടി ആ കടമ്പുമാരത്തിൽ പൂർണ്ണ വേരുകൾ നാശമാറിയിട്ടുണ്ട് എന്ന് ചർച്ച ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

എന്നിവിടെ അല്പം, ആ വെള്ളം, അത്യാഗ്രഹം, കുട്ടിയുടെ വെള്ളം നിറയെ പൂർണ്ണതയെക്കുറിച്ച് രാജിമാരൻ ആ തുഴുമാർത്തിട്ടു. അതുകൊണ്ട് അയാൾ കുട്ടിയുടെ ഭൃത്യനായ രാജിമാരനായിട്ടു മറ്റൊരു വിശദീകരണം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നും കൂടിയാണ് 'അപ്പോ! നോക്കൂ, ഇതാ നോക്കൂ ചെറിയ പക്ഷി' എന്നു പറഞ്ഞ് അയാൾ പറഞ്ഞു കൊണ്ടുള്ള നേർപ്പാലം നേർപ്പാലം പൂർണ്ണമായിട്ടും കൊണ്ടു, കുട്ടി വീണ്ടും വീണ്ടും പറയുന്നതിനെ വകവെക്കാതെ, വഴി മാറാതെ വഴിക്ക് വേഗം ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തതാണ് ഇതെല്ലാം.

അതിന്റെ ഒരു അർത്ഥമായി രാജിമാരന്റെ ആ കുട്ടിയെ അയാൾക്കായി പഠിപ്പിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അ

തിന്നും പുറമെ, പോകുന്ന വഴിക്കൊന്നും അവന്റെ ഊരെയെ ആകർഷിക്കുന്നതിന്നു വേറെ ഒന്നും ഉണ്ടായിരുന്നതും ഇല്ല. വെറും സന്തോഷത്തിനായാണ് 'ഒരോക്കി' യുടെ കൂടെ ഈ പരത്തയയ്ക്കുന്നത് എത്രത്തോളം കഴിയാം?

'എരുമാനൻ കുട്ടികൾ' നല്ല ഉറപ്പുണ്ടായിരുന്നു. 'അടുപ്പം' വേണ്ടതൊക്കെ തീർത്തപ്പോൾ തന്നെ. പൂ കിട്ടാതെ കുട്ടി സമ്മതിക്കുകയില്ലെന്ന തീർപ്പാക്കി. രാത്രിയുടെ ഒന്നു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. 'ആകട്ടെ അപ്പു വണ്ടിയിൽതന്നെ ഇരിക്കുക കാര്യം പോയി. പുറംചെട്ടിയെക്കാണു വരാം. അന്നുണ്ടെന്ന്. കലണ്ടറ വരാം. വണ്ടിന് ഇറക്കേണ്ടത്. വെള്ളത്തിനുള്ളതുപോകുമെന്ന്. കാര്യം ഇപ്പോൾ വരാം' എന്ന് അയാൾ മുമ്പിൽ ഭദ്രിക്കു പൊങ്ങേറ്റിച്ച് പൂ പാടിമേലാൽ പോയി.

അയാൾ മുക്കു പെട്ടെന്ന് പിടിച്ച് പട്ടിപ്പൊളത്തിൽ കൂടി നെല്ലോ മഞ്ഞപ്പൊളം എറക്കി തെന്ന് ആ കടമ്പു വൃദ്ധത്തെ പ്രാപിച്ചു.

അതിലാണ് പോലു തന്നെ തന്നെ എരുമാനൻ കുട്ടി വണ്ടിയിൽനിന്നു പുറത്തു മാറി; എവിടെ പോകരുതെന്ന പ്രശ്നം വിചാരിച്ചപ്പോൾ അവിടെയ്ക്കു കഴിയുന്ന വേഗത്തിൽ രാകിയെത്തി. കുട്ടി പൂവുകൊണ്ടു. പല ശബ്ദങ്ങളും പുറപ്പെടുവിക്കുകയും തങ്ങളെ കരക്കുവാൻ എറ്റിറ്റിറ്റുള്ള ഏതോ മഹാനായ ഒരു രാഗിമാരെ നോക്കിപ്പോകുമെന്ന്, ആ നടിയിലേ ബാലനുമായകൾ ആനാദിച്ചു മരിച്ചു പൊങ്ങേറ്റപോകുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാണ് അയാൾക്കു കഴികൾ ഒന്നിച്ചു ചിരിക്കുന്നപോലുള്ള ശബ്ദത്തോടുകൂടി പഴയനടി ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ബാലകളോ പാലകൾ വിട്ടുപോയ മിടുക്കൻ സർവ്വം കണ്ടപ്പോൾ ആ ബാലനും തീരെ അസ്വസ്ഥനായിത്തീർന്നു. അവൻ തഴിയി

രത്തിലേക്കു പതുക്കെ പതുക്കെ എത്തിക്കൂട്ടുവാൻ തുടങ്ങി. വഴിക്ക് അവന്ന് ഒരു ചെറിയ വടി കിട്ടി. അതുകൊണ്ട് അവൻ പുഴവക്കത്തുകെന്ന് ആ വടിയെ ഒരു മൂണ്ടലാക്കി സമുദ്രമുഴുപ്പയിൽനിന്ന് എത്തിച്ചു തത്ത്യാപിടിക്കുവാൻ ആരജിച്ചു. തടിയുടെ വികൃതികളായ 'യമങ്കിരം' 'അവരുടെ' ജനനത്തന്നെ വിവക്ഷിക്കുവാൻ കഴിയാത്ത ശബ്ദമാഹാരത്യാത്താടുകൂടി ആ കുട്ടിയെ അവരുടെ മണ്ണിൽത്തലക്കുകയുണ്ടായി.

താമിരൻ കടന്നുചെത്തിയപ്പോൾ കൈനിയെ പറ്റിക്കൊണ്ടു പോയി. അയാൾ അതെല്ലാം മടിക്കത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു സമുദ്രതീരത്താൽ ഉണ്ടായ പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി തിരിച്ചുവന്നു. വണ്ടിനിന്നിറങ്ങുന്ന സമയത്തു ചെമ്പാപ്പാൾ അവിടെ ആരുമില്ല. അയാൾ അവിടെയെല്ലാം തിരഞ്ഞു. ആരേയും കണ്ടില്ല. വണ്ടി കിടമെന്നസ്ഥലത്തേക്കു വീണ്ടും തിരിഞ്ഞുനോക്കി അവിടെല്ലാം വിജനമായിരുന്നു.

അയാൾ വല്ലാതെപരിഭ്രമിച്ചു. 'നാഡികളിൽ രക്തം ഉറച്ചുപോയതുപോലെ തോന്നി. ചെറു ഒരു 'തൂങ്ങുഗോളം' പോലെ ഭോകമുഴുവനും—പ്രപഞ്ചം മുഴുവനാണെന്നു—അയാളുടെ മുമ്പിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുന്നതായി തോന്നി. ഇടിഞ്ഞുകൊണ്ട് അയാളുടെ ഹൃദയത്തിന്റെ അന്തർഗതത്തിന് 'ഐജമാനാസ്! ഐജമാനാസ്! കുട്ടി അപ്പു' എന്ന ഒരു ശബ്ദം പുറപ്പെട്ടു.

പക്ഷെ 'കാനാ' എന്നുള്ള മറുപടിപ്പൂവും ഒരിക്കലും നിന്നും പോയിയില്ല. ഒരു കുട്ടിയുടേയും കള്ളച്ചിരിയുടെ ശബ്ദം പിന്നിൽനിന്നു അയാൾ കേട്ടില്ല. യാതൊരു ബാലശബ്ദവും കരുതുമ്പോഴേക്കു കേട്ടിയ സ്വപ്നം അയാൾ അനുഭവിച്ചില്ല. പുഴ മാത്രം പണ്ടത്തെപ്പോലെ ഏതെങ്കിലും

കൊണ്ടും വെള്ളക്കടം വാടിച്ചുകൊണ്ടും കൂട്ടുമിഴിഞ്ഞു. അതു കണ്ടാൽ, നദി യാതൊന്നുംതന്നെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതു പോലെയും അറിയാത്താൽ തന്നെ ഒരു കറാഷ്യമട്ടിച്ചുകൊണ്ട് അ കലർത്തണംപോലെ അത്ര നിസ്സാരമായ ഒരു കാര്യത്തെക്കുറിച്ചാലോചിച്ചു. സമയം കളയുവാൻ തരമില്ലെന്ന് വിചാരിച്ചപ്പോഴാണ് പോലെയും തോന്നും.

നേരം സന്ധ്യയായപ്പോഴേക്കുള്ളതിനായി ചന്ദ്രൻറെയും ജനാണത്തി പരിഭ്രമിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം പുറത്തു നിന്നു വന്ന് നാലുഭാഗത്തേക്കും ചുറ്റും കളിവിട്ടു. നാൽപ്പതു വിളക്കുകളും കൊണ്ടു ജനങ്ങൾ പലവഴികൾ പറക്കുവാൻ ആവിൽ അദ്ദേഹം ചന്ദ്രനായിത്തീർന്നു. അദ്ദേഹം 'നായി ചന്ദ്രൻ' എന്ന കോട്ടാരവേഷാലെ അന്യവസ്ഥിതനും മേയ്ക്കുന്നമായി വയലുകളിലെല്ലാം ഓടി നടന്ന് നിശ്ചയമായിട്ടുള്ള 'എല്ലാമനുഭവം, അപ്പോൾ കട്ടി, കേ. പൂർ' എന്നു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട് ഓടി നടക്കുന്നത് അദ്ദേഹം കണ്ടു. 'നായി' കേ. വലം ഭാഗത്തേക്കുപോലെ കാണ്മാനുണ്ട്.

അവർ സാധിചരണ രത്നവിരത്തിൽ വലിച്ചിഴച്ചു. ചിട്ടിൽ എത്തിച്ചു. അയാൾ ഗ്രഹനാദികളുടെ ഘടനകളിൽ 'സാക്ഷാദം നമസ്കരിച്ചു.' അവിടെ കൂടിയിരുന്നവർ എല്ലാം അയാളോടു കൂടി എവിടെ എന്നു പല രുട്ടിലും പല പ്രകാരത്തിലും ചോദിച്ചു. അയാൾക്ക് ഒന്നും നിശ്ചയിച്ചില്ലെന്നല്ലാതെ വിശേഷിച്ച് ഒരറിവും അവർക്ക് അയാളിൽനിന്നു ലഭിച്ചില്ല.

കുടി പത്താണ്ടിയിൽ വീണ്ടുപോയിട്ടുണ്ടായിരിക്കുന്നു മെന്ന് ഏല്പാവതം താഴിലായപ്പെട്ടു; എങ്കിലും മനസ്സിൽ ഏതൊരു ഒരു മൂലക്കൽ കൂടുന്ന ഒരു സാരയം പിന്നെയും കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ഞാൻ ഉച്ചയ്ക്ക് ആ പ്രദേശത്ത് ഒരു കൂട്ടം കാക്കമാന്മാരെ കണ്ടിട്ടുണ്ട് താറാവുകൾ പലതിൽ

കാഴ്ചയായ ശങ്കയുണ്ടായി. അമ്മ അവരുടെ വൃന്ദനാശി
കൃപയായ് കട്ടിയെ രാമിറാന്റെതന്നെ കട്ടുവെച്ചിട്ടുണ്ടായി
കിടന്നുവെണ്ട ചിരത്തു. അവർ അയാളെ തനിച്ചു വിളി
ച്ച മേന്മിഴക്കാഴ്ചയിൽ ഇപ്പോൾ ഓടിച്ചു. 'രാ
യി—നീ എന്റെ കട്ടിയെ താ; അമ്മോ! എന്റെ കട്ടി
എവിടെ; അവനെ തിരികെ തരു. നിനക്ക് എത്ര വന്നു
വേണമെങ്കിലും താരാ. എന്നിക്കുള്ള കൊക്കെത്താരാ. എ
ന്റെ കട്ടിയെ പിട്ടിയാൽ മതി' മറുപടിയായി രാമിറ
ാൻ തൊണ്ടത്തും ശങ്കയ്ക്കും തന്നെത്താൻ അടിച്ചു നിവവി
ളിക്കുകയാണു് ചെയ്തത്. എങ്ങനെയെങ്കിലും അയാൾ കട്ട
നെ പുറത്തുപോകുവാൻ പറ്റത്തു. 'നിന്റെ മുഖം കാ
ണാൻ', എന്ന് കട്ടിച്ചു.

അന്നുവേൾ അവരെ കഴിയുന്നതും സമാധാനിപ്പിക്കു
വാൻ തുടിച്ചു രാമിറാന്റെതന്നെ തുടർച്ചയായ് അന്നിത
തു കേവലം തെറ്റിപ്പോയതായാണെന്നു 'അനുകരൻ' അ
ന്റെ പ്രിയതമയെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ ഉത്സാഹിച്ചു. 'അ
ങ്ങിനെ ഒരു മഹാപാപം ചെയ്തിട്ട് അയാൾക്ക് എന്തൊ
രാവശ്യമുണ്ടാകൂത്' എന്ന് അനുകരൻ ചോദിച്ചു. അ
മ്മ പറഞ്ഞു 'കട്ടി വളരെ പൊന്നാണെന്നുതന്നെ അന്നി
ത്തെയെന്നു. ആക്കിയാം—'

അവരോട് ആ സംഗതിയെപ്പറ്റി വാഗ്വാദം വെ
ളിച്ചു ഫലമില്ലെന്നു കരുതി അന്നുവേൾ മിണ്ടാതിരുന്നു.

II

'കാമിപരൻ' അയാളുടെ സ്വന്തം ഗ്രാമത്തിലേക്കു
മടങ്ങി സ്വഗൃഹത്തിൽ താമസമാക്കി. ഇതുവരെ അയാൾ
കു കട്ടികൾ നന്നു ജനിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. സൗന്ദര്യ
ണ്ടാകുമെന്ന് ആശിക്കുവാനും അധികം വഴിയില്ലായിര
ന്നു. പക്ഷെ, സംഗതികൾക്ക് ആ വർദ്ധനവുണ്ടാകുമെന്ന്

കൂടി അയാളുടെ ദാത്വം ഒരു കട്ടിയായ പൃഥ്വിപാതയോ, അഥവാ അതോടുകൂടിക്കുന്ന മരിച്ചുപോകയും ചെയ്യും.

അദ്വൈതമായ ആ സമ്പന്നതയിൽ അദ്വൈതം ആദ്യം അഭാവം കണ്ടിട്ടില്ല. കട്ടിയെ കണ്ടമാത്രമായ അയാൾക്കുണ്ടായ വികാരം കുറിനടയ കോപമാണ്, ആ ശിശു, മരിച്ചുപോയ തന്റെ 'കട്ടി യജമാന'ന്റെ സദാനന്തര അഹതയില്ലാത്ത കവരണമുണ്ടാവാൻ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവനാണെന്നുള്ള ഒരു സംശയം രായിചാന്റെ നല്ല കണ്ണുകളിൽ ഒരു മുഖമാൽ കടന്നുകൂടി. തന്റെ തജമാനൻ പുത്രന്റെ അനുമതിയെ കഴിഞ്ഞുപോയതാൽ തന്റെ സന്താനം പുത്രനെക്കൊള്ളിച്ചിട്ടുണ്ട് ആദ്യമായിട്ടെന്നത് അനുകൂലമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കുകയുണ്ടായിരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ, വിധവയായിരുന്ന ഒരു സഹോദരിയുടെ പുത്രനായിട്ടുണ്ടായ പരിപാലനയില്ലാത്ത ഒരു എതിൽ അമ്മയില്ലാത്ത ആ കുട്ടിയുടെ ആത്മസ്സരണനെ എത്രയും കരുണയോടെയാണ് അയാൾ.

എന്നാൽ കൂടാതെ രായിചാന്റെ മനോഭാവത്തിന് മാറ്റം വന്നു. വളരെ അത്ഭുതകരമായ ഒരു സംഭവമുണ്ടായി. ഈ ചെറിയ കുട്ടിയും യഥാക്രമം ചുട്ടുകത്തി നടുവിലും ഉളപ്പുകൾ കയറിക്കൊണ്ടുവന്നു തുടങ്ങി. മൂലത്തു നോക്കിയാൽ ഒരു 'വികൃതി'യുടെ ലക്ഷണവും ഉണ്ടായിരുന്നു. എടുത്തുവെക്കുന്നതൊന്നും കെട്ടി വെക്കുന്നതും മറ്റും കണ്ടാൽ അതിശയംതോന്നും. ഈ കുട്ടിയുടെ ശബ്ദവും മിടിയുടേയും കരച്ചിലിന്റെയും മറ്റും ശീതീയും മോഴുകയും എല്ലാം അനുകൂലങ്ങൾ ആ മരിച്ച കുട്ടിയുടെപോലെതന്നെ; ചില ദിവസങ്ങളിൽ, തന്റെ കുട്ടിയുടെ കരച്ചിൽ കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ രായിചാന്റെ

ധൂമ്രം പെട്ടെന്നു വല്ലാതെ ഇടിക്കാറുണ്ട്. ആ അവസരങ്ങളിൽ തന്റെ യജമാനന്റെ ആ ഓമനകൾക്കു, തനിക്ക് ശത്രുവും, വാത്സല്യമുണ്ടായിരുന്ന ആ കൊച്ചിടക്കൻ അവളന്റെ 'കാ. ന' യെക്കൊണ്ടാക്കി കൃത്യരഥാകത്തിൽ എവിടെയോ കിടന്നു നിശ്ചയിച്ചിരുന്നതുപോലെ അയാൾക്കു തോന്നാറുണ്ട്.

'ബാ. ബാ' കൂടാതെ 'കട്ടോട്ട്' സംസാരിക്കുവാൻ ഇടയില്ല. സാധാരണ കുട്ടികളുടെ രീതിയിൽതന്നെ അവർ 'ബാ. ബാ' 'മാ. മാ' എന്നെല്ലാം പറയുവാൻ പഠിച്ചു. ചിലപ്പോൾ കിടന്നു കിഴങ്ങുന്ന ആ ശബ്ദങ്ങൾ കേട്ടാർപ്പോൾ കയ്യാലയം സാധാരണക്കാരെപ്പോലെയോ അല്ലെങ്കിൽ കയ്യാലയം പ്രത്യേകമായി. തന്നോട് വളരെ പ്രതിപത്തിയുണ്ടായിരുന്ന തന്റെ 'യജമാനൻകട്ടിക്ക്' അവളന്റെ 'കാ. നാ'യെക്കൊണ്ടാക്കി നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു തോന്നിപ്പോയി. അവർ തന്നെ തന്റെ പീട്ടിൽ രണ്ടാമതും ഇരിക്കുകയാണെന്നു തീർച്ചയായി.

ഈ അഭിപ്രായത്തിന് ആനുകൂല്യമായ കാരണങ്ങൾ കാണിക്കുന്ന സംഭവവിശേഷങ്ങളാണിത്. അതിന്റെ അടിസ്ഥാനമായി ആ ശിശു ജനിച്ചതു മറ്റൊരു കുട്ടി മരിച്ച് അധികകാലം കഴിയുന്നതിനു മുമ്പാണ്. കണ്ടാ മാ' താഴെപ്പട്ടത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ഒരു കുട്ടിയെ പ്രസവിച്ചു വാൻ തന്നെ സൂത്രമനുസരിച്ചു. അന്നുതന്നെ അയാളുടെ ഭാര്യ ഒരു കുട്ടിയെ ചൊല്ലിയിട്ടില്ല. പിന്നെ ഈ ശിശുവും 'പിള്ളപിള്ള' നടക്കുകയും 'ബാ. ബാ' 'മാ. മാ' എന്നു കൊഞ്ചി കൊഞ്ചി പറയുകയും ചെയ്യുന്നു. കൂടാതെ ഭാവിയിൽ ഒരു ഭവനം നിർമ്മിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സൂര്യപ്രകാശം ലക്ഷണങ്ങൾക്ക് ഇവിടെയും കുറവുണ്ടായിരുന്നില്ല.

അപ്പോഴത്തെ ഇടിക്കുമ്പോൾ തന്റെ യജമാനന്മാരിൽ—മരിച്ച കുട്ടിയുടെ മാതാവു—തന്റെ പേരിൽ ആനുകൂല്യം

നായ കുറുകാരെക്കുറിച്ച് ഓർമ്മയുണ്ട്. 'അമ്മ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. മാത്രമല്ല മനോഹരനും. കട്ടിയേക്കാൾ കട്ടത്താണെന്ന് അച്ഛൻ സത്യപ്രഭുവെ അറിഞ്ഞു.' എന്തിനായിരുന്നു ഓർമ്മയുടെ തന്നെത്താൻ ആവേശമുണ്ടായിരുന്നു. ഈ ബോധം അമ്മയുടെ മനസ്സിൽ ഉറപ്പുതോടുകൂടി താൻ ചെല്ല അച്ഛനായതെന്ന് ഓർമ്മയ്ക്കു പശ്ചാത്താപവും വ്യസനവും അമ്മയുടെ റദ്ദായതിൽ നിറഞ്ഞു. അമ്മയെ അച്ഛൻ ത്രിപിടകാരണങ്ങളെയും ആ കട്ടിയിൽ സമർപ്പിച്ചു. ആ കട്ടിയെ അമ്മയെന്നായി സ്വീകരിച്ചു. താൻ അച്ഛന്റെ ഭാഗ്യവാൻ എന്ന രീതിപ്പെടുത്തി. ആ കട്ടി മരിച്ചു പോയ 'യജമാനൻ കട്ടിയും' രാജിമാൻ അച്ഛന്റെ പണ്ടത്തെ 'കാ. നാ'യും ആയിത്തീർന്നു. ഒരു പ്രളയമാണു ജ്ഞാതയെന്നു ആ കട്ടിയെ അമ്മയെ വളർത്തിയതായി. അമ്മയെ ആ കട്ടിയിലായി ഒരു ഉത്തുവണ്ടിയും, വില്പനയ്ക്കു പ്ലാത്തും കസവുതൊപ്പിയും വാങ്ങിച്ചു. മരിച്ച തന്റെ ഭാര്യയുടെ ആഭരണങ്ങളെല്ലാം ഉരക്കി തളിർക്കും വളകളും തീർപ്പിച്ചു. കട്ടിയെ സാധാരണക്കാരിയായ അമ്മയെപ്പോലെ കട്ടികളായി കട്ടിയിലായി അമ്മയെക്കുറിച്ച് അമ്മയെ കട്ടിയെ ഒരിക്കലും വിട്ടുപിടിത്തയില്ല. കട്ടിയെക്കാണുന്നു. അതിലൂടെയൊക്കെയും ഭാവപ്രത്യാസവും അമ്മയെ അമ്മയെക്കാണുന്നതായ ഉടപ്പുകളും മറ്റും കണ്ടു കൂട്ടുകാരെല്ലാം അമ്മയെ 'യജമാനൻ, യജമാനൻ' എന്നു വിളിക്കുവാനും പരിഹരിക്കുവാനും തുടങ്ങി. ആ പ്രളയത്തെയും വളരെല്ലാം 'ആ കട്ടിയുടെ കാൽപ്പാൽ' രാജിമാൻ തമ്മെ ഓരോന്നു' എന്നതെന്ന രീതിപ്പെടുത്തി.

കട്ടിയെ സ്ത്രീയിൽ ചേർക്കുകയായി രാജിമാൻ തന്റെ വകയായി സ്വല്പം പ്രസാദത്തോടെയെന്നു വിവരിച്ചു കട്ടിയെ പണയംകൊണ്ടു കൂട്ടുകാരെല്ലാം. അമ്മയെ ഏ

വികടഭയം അയാൾക്കു നൽകുന്ന പ്രയാസപ്പെട്ട് ഒരു പരിചാരകന്റെ വേല കിട്ടി. ബാലനെ അയാൾ സ്തുതിപ്പാക്കുകയും അയാൾ ആ കുട്ടിക്കു മേന്മയായ വിദ്യാഭ്യാസവും ഉത്തമമായ ഉടുപ്പുകളും, സുഖപ്രദമായ ഭക്ഷണവും കൊടുക്കേണ്ട കാര്യത്തിൽ തന്നാൽ കഴിയുന്നതിലും അധികം പ്രയത്നിച്ചു. അയാൾ വല്ലതും 'ഒരു പിടീമോർ'ണ്ടെന്നുണ്ടെന്ന് കഴിഞ്ഞുകിട്ടിയത് അയാൾക്കൊന്നും പോലെ. കുട്ടി സുഖിച്ചു തൃപ്തിപ്പെടുന്നതുമാത്രം കണ്ടാൽ മതി. 'ഹാ' ഏന്റെ അമ്മനെ, ധർമ്മനെ, നീ ഈ 'കാ. നാ'യെ എത്ര സ്നേഹിച്ചു അതല്ലെ ഒന്നാമതും ഏന്റെ അടുക്കലേക്കുവരുന്നവനെ. ഏന്റെ ഉപേക്ഷിക്കാൻ്റെ ഒരു അസൗകര്യം എന്റെ അമ്മനാൽ ഞാൻ വരുത്തില്ല' എന്നൊക്കെ അയാൾ പലപ്പോഴും തിന്നത്താൻ പറയാറുണ്ട്.

പത്തുണ്ടു സംവത്സരങ്ങൾ ഇങ്ങനെ കഴിഞ്ഞുകൂടി. കുട്ടിക്ക് ഏഴേതും വയസായും നല്ലപോലെ പഠിക്കുന്നു. അവൻ കണ്ടാൽ നല്ല സുന്ദരനും, ചൊടിയും ജ്വരോഗ്യവും തികഞ്ഞവനും ആയിരുന്നു. ശരീരമോടിയിൽ അവനെ ബാലനിലെപ്പോലെയാക്കിരുന്നു. തലമുടി മീശകൾ പകർത്തിക്കൊടുക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ പ്രത്യേകിച്ചും വളരെ മനസ്സുവെച്ചു. ആ ഡംബരമേയും അതിരവയലിലും ഒരു മാതിരിയുണ്ടായിരുന്നു. പണം വെള്ളംപോലെ ചിലവഴിച്ചിരുന്നു. രാത്രി ചന്ദ്രനെ തന്റെ പിതാവ്നെപ്പോലെ ഗണിക്കുന്നതിന്നു കുട്ടിക്ക് ഭക്തിയും സ്ഥായിച്ചിട്ടില്ല. അയാളുടെ സ്നേഹം അമ്മയ്ക്കുതന്നെ സ്നേഹമാണെന്നിലും അവം വെറും വേദക്കാരന്റെ ഭാവമാകുന്നു. പിന്നെ ഒരു കാര്യമുണ്ട്, ആ കുട്ടിയുടെ പിതാവു താനാണെന്നുള്ള സംഗതി രായിമാർക്കു ഒരാളോടൊന്നിനും പറഞ്ഞു പറഞ്ഞിട്ടില്ല. കൽക്കട്ടയിൽ ആരു അതു ഗമിച്ചിട്ടില്ല.

കുട്ടി അമസിച്ച് ഇരുന്നതാണ് ഒരു വിദ്യാർത്ഥി സത്രത്തിലാണ്. രാജീവൻ അവിടെ കൂടുതൽ പോകാൻ അയാളുടെ 'മുതലനാകത്വം' കാരണം നൂറു സത്രത്തിലെ കുട്ടികൾക്കു വളരെ നോമ്പോക്കാതിരുന്നു. അയാൾ പോയാൽ മറ്റു കുട്ടികളോടൊപ്പം അയാളെ പരിമനസിക്കുന്നതിന്നു മകനും കൂടാതില്ലെന്നില്ല—എന്തിനും ആ കുട്ടികൾക്കെല്ലാവർക്കും ആനന്ദമായി, സാധുവായ ആ വൃദ്ധനെ വളരെ അല്ലെച്ചായിരുന്നു. കുട്ടിയും അയാളെ സ്നേഹിക്കുന്നതിന്ന് ഒരിക്കലും മടിക്കാഞ്ഞിട്ടില്ല.

രാജീവൻ പ്രാതാധികൃമാനിയന്ത്രണം. അയാൾ അമസിക്കുന്ന സ്ഥലത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ അയാൾ പണി വീട്ടുവരുത്തുന്നതുകൊണ്ട് എല്ലാപ്പോഴും അമ്മേപിച്ചുള്ളതി. അയാൾ അവിടെ അപ്രാപ്തനും അശക്തനും ആയി. അയാൾ കഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നതെല്ലാം ആ കുട്ടിക്കുവേണ്ടി മാത്രമായിരുന്നു; ദൈവം വളരെ മനോഹരമായി ഇല്ലാതായി; മനസ്സിന്റെ ബലം ക്ഷയിച്ച് അയാൾ മരണമായിത്തീർന്നു. പണി മുഴുവനും നല്ലപോലെ എടുത്തതിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ ശമ്പളം കൊടുക്കുകയും ഉപേക്ഷയും ഒഴികഴിവും അവിടെ തീരെ സാജനിക്കായില്ല. വീടു വിറ്റുകൊടുക്കുന്ന പണം മുഴുവനും രീതി. കുട്ടി ദിവസം പ്രതി അവന്റെ ഉടുപ്പുകൾക്കുപ്പറ്റിയും മറ്റും ആവശ്യം പറ്റി പറ്റത്തുണ്ടായി. അവന്റെ ആവശ്യങ്ങൾക്കു പണം കൊടുക്കുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതായി. എന്തുവേണമെന്നറിയാതെ രാജീവൻ കുറെ കഴിഞ്ഞു.

III

രാജീവൻ ഒടുവിൽ മൃതരായിത്തീർന്നു. അയാൾ അമസിച്ച് ഇരുന്ന സ്ഥലം വിട്ടു. കുറെ പണം കൈമാൾമുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ കുട്ടിക്കു കൊണ്ടുപോകാൻ അയാൾക്ക് 'എന്തിനും'

സ്വന്തം നാട്ടിൽ ചെലവിട്ടു കുറച്ചു കാഴ്ചയുണ്ട്. താമസിയാതെ വരാം' എന്നു പറഞ്ഞുപോയി.

അയാൾപോയതു 'ബാരസത്തി'ലേക്കാണ്. 'അനുകുലൻ' അവിടെത്തെ ജീവനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയുടെ പുത്രപുത്രം ഇനിയും ശമിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവർക്കു വേറെ സന്താനമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

ഒരു ദിവസം 'അനുകുലൻ'കോട്ടയിലെ പണിക്കർക്കും മറ്റുമിട്ടും കഴിച്ചു മടങ്ങിയെത്തി വിശ്രമമേകുകയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ, അപ്പോൾ അവിടെ വന്നു കൂടിയ ഒരു സന്യാസിനോടു സന്താനലബ്ധിക്കുതക്കുന്ന ഏതൊരു ഒരു കാര്യമെന്ന് അന്യായവിധം കേട്ടെന്നു വാങ്ങിക്കുവാൻ രീട്ടുവാക്കി ചെക്കമിട്ടെക്കണ്ട് അടുത്തു നിൽക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. പുറത്തു മിററത്തുനിൽക്കുമ്പോഴുള്ള ഒരു ശബ്ദം കേട്ട് ആരാണെന്നറിയുവാൻ 'അനുകുലൻ' പുറത്തെക്കുറന്നു. ആ വന്നിരുന്നതു 'രാജിചരൻ' ആയിരുന്നു. അന്റെ പഴയ ബന്ധുത്വമനുസരിച്ചപ്പോൾ 'അനുകുലൻ' അതിയായ അനുകമ്പയോടെ, അദ്ദേഹം അയാളോടു ചലകാഴ്ചയെ കണ്ടിട്ടുപോയിട്ടു. വിരോധമില്ലെങ്കിൽ അവിടെത്തന്നെ ഇനിയും താമസിക്കാമെന്ന് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു.

അദ്ദേഹമായി മനോഹരമെത്തുകൊണ്ടു 'രാജിചരൻ' ഞാൻ അകത്തുപോയി അമ്മേയോട് എന്റെ സ്നേഹമുള്ളവരുടെ അറിയിക്കട്ടെ, എന്നു മാത്രം മറുപടി പറഞ്ഞു.

അനുകുലനും രാജിചരൻ ഒന്നിച്ച് അകത്തേക്കുപോയി, ഗൃഹനായിക അമ്മയെ അത്ര ഹാർദ്ദമായി സ്വീകരിച്ചില്ല. രാജിചരൻ അതു മനസ്സിലാക്കിയതായി തിരിച്ചില്ല. അയാൾ തൊഴുതുകൊണ്ടു 'പത്മാനാഭി'യെ അവിടെത്ത

പുത്രനെ കട്ടുകൊണ്ടുപോയത്. അതു ചെയ്തത് ഞാൻ തന്നെ ആണ് എന്ന് അവരോട് പറഞ്ഞു.

അനുകുലൻ അതുതപശ്ചവശനായി. “എന്ത്? ഈ ശപഥ, അതെയോ, എനിക്ക് കട്ടിയെവിടെ” എന്നു അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു. “അവൻ എന്റെകൂടെ ഉണ്ട്. ഞാൻ അവനെ മറന്നാൽ കൊണ്ടുപോം” എന്നായിരുന്നു രായി ചരന്റെ മറുപടി.

എന്ന് ഒരു ജായറാട്ടായിരുന്നു. കോടതി ഒഴിവാക്കിരുന്നു. അനുകുലനും ഭാര്യയും പ്രദോഷമുതലുമാകുന്നു കട്ടിയുടെ ആഗമനത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവർ രണ്ടുപേരും വെട്ടുവഴിയിലേക്കു കണ്ണുനീർത്തോടെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പത്തുമണിക്കു രായിചരൻ കട്ടിയുടെ കയ്യുംപിടിച്ചുകൊണ്ട് പടികടന്നു.

അനുകുലന്റെ ഭാര്യ അദ്ദേഹം സംശയംകൂടാതെ കട്ടിയെ വാരിയെടുത്ത് മടിയിൽവെച്ചു. സന്തോഷത്താൽ അവർക്കുണ്ടായ പരിഭ്രമം അപരിമിതമായിരുന്നു. കട്ടിയെ അവർ എന്തെല്ലാമൊക്കെചെയ്തു എന്നറിയാൻ കൺകില്ല; നിറകയിലും നെററിത്തടയ്ക്കലും ചുംബനമേയും, അത്യാഗ്രഹത്തോടുകൂടി അവന്റെ മുഖത്തു പലവുരു സൂഷ്മിച്ചുനോക്കേയും, നാലോലിക്കുകയും മറ്റും ചെയ്തു. ആ സ്ത്രീ അതിന്നിടയ്ക്കു ചിലപ്പോൾ ചിരിക്കുകയും ചിലപ്പോൾ കരയുകയും ചെയ്തു. അവരുടെ വികാരങ്ങൾ വിവിധങ്ങളും പരസ്പരവിരുദ്ധങ്ങളും ആയിരുന്നു. കട്ടി കണ്ടാൽ നല്ല സന്തോഷമായിരുന്നു. വളരെ ദേഹകാരനായ ഒരുവന്റെ പുത്രനെപ്പോലെ അവൻ വസ്ത്രധാരണം ചെയ്തിരുന്നു. അനുകുലന്റെ ഹൃദയത്തിൽ പെട്ടെന്ന് സ്നേഹം കരിയുടെ ഒരു പ്രവാഹമുണ്ടായി; മനസ്സു കവിഞ്ഞൊഴുകി.

എന്തിലും നിന്മമുള്ളതായ അദ്ദേഹം “താൻ പറയു

നകിൻ വല്ല തെളിവുമാ" എന്ന് രാമിപരനോടു ചോദിച്ചു തക്ക തെളിവുകൊണ്ട് "തെളിവു" എഴുതിനെ വിശ്വസിക്കാം.

രാമിപരൻ പറഞ്ഞു—“ഈ മാതിരിയുള്ള ഒരു കാര്യത്തിൽ എന്തിനെ തെളിവുണ്ടാകും. ഞാൻ അവിടത്തെ പുത്രനെ കണ്ടെത്ത വിവരം ഈശ്വരൻ മാത്രമേ അറിവുള്ളൂ. ഈ ലോകത്തിൽ വേറെ ആരും നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല”.

തന്റെ പ്രിയ, ആ കുട്ടിയെ രക്ഷിക്കുന്നതും വേറും കണ്ടെത്താൻ തെളിവുകൾ കണ്ടും വീണ്ടും നിശ്ചയിച്ച് ചോദിക്കുന്നത് നല്ലതാണെന്ന് അനുഭവങ്ങൾക്കു നോക്കി! വിശ്വാസമാണ് ഇതിനെയൊക്കെ ഘട്ടത്തിൽ ഉണ്ടാകും. പിന്നെ ഒരു കാര്യം—രാമിപരനോടൊപ്പമുള്ള ഒരു മനുഷ്യൻ ഈ തരത്തിൽ ഒരു കുട്ടിയെ ഓടിക്കൊണ്ടിട്ട്, എങ്ങിനെ കിട്ടും? കൂടാതെ, ദൈവമാലം തന്നെ സഹിച്ചതും വിശ്വാസമുള്ളതും ഇക്കാര്യത്തിൽ അന്നു വന്നിട്ടിട്ടുള്ളതൊക്കെയുമുണ്ടാകുമല്ലോ?

“ആട്ടെ—ഞാൻ എന്തായാലും ഇവിടെ താമസിക്കുന്നു” എന്ന് അനുഭവൻ രാമിപരനോടു മുമ്പിൽ വെച്ചു തൊഴിപറഞ്ഞു.

ആ പുഴയടുത്തു നിൽക്കുകയോണ്ടു “അല്ലാതെ ഞാൻ എങ്ങോട്ടു പോകുന്നു. എങ്ങാനെന്നെ—ഞാൻ പട്ടുവാനാകും. ഈ അനുഭവം ആരെയും വേലയാവാൻ കൈയടക്കുമോ” എന്ന് തൊഴുത്തുകാരെക്കൊണ്ടു മറുപടി പറഞ്ഞു.

“വേണ്ടാ. അയാൾ ഇവിടെത്തന്നെ താമസിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. അതു നമ്മുടെ കുട്ടിക്ക് വളരെ സന്തോഷമായിരിക്കും. ഞാൻ അയാൾക്ക് കൈമാറ്റം ചെയ്യട്ടെ” എന്നിപ്രകാരം അനുഭവന്റെ കാര്യം തീർത്തുപറഞ്ഞു.

ഏകദാസൻ അനുകൂലന്റെ, ആ സ്ത്രീയെപ്പറ്റിയതിനെക്കുറിച്ച് മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കുകയും അതിനെ വഴിപ്പെട്ടിട്ട് “അതു പാടില്ല അയാൾ ചെയ്തിട്ടുള്ള കററം അങ്ങനെയൊക്കെ ചെയ്തിട്ടുണ്ടാവുന്നതല്ല”, എന്ന് അദ്ദേഹം തിട്ടപ്പെടുത്തി.

രാജിമൻ യജമാനന്റെ മുമ്പിൽ ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലുപിടിച്ചുപെക്കിട്ടു. “ഏകദാസനേ! അങ്ങനെയൊക്കെ ചെയ്തിട്ടുള്ളതും അതല്ല കട്ടിയ കട്ടി. സത്യമായിട്ടുള്ളതും ഇതുകൊണ്ടാണ്”.

അനുകൂലന്റെ മനസ്സിലാക്കിയതും മറ്റൊരു ഒന്നായി വന്നിട്ടുള്ള ആ അപരാധത്തെ അയാൾ ഇതുകൊണ്ട് സമർപ്പിച്ചതു കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് ഞെട്ടിയെഴുന്നേറ്റു.

“ഇല്ല എനിക്കതൊക്കെ സമ്മതമല്ല. തന്നെ ഇനി മേലിൽ വിശ്വസിക്കാൻ എനിക്ക് നിവൃത്തിയില്ല. താൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളതു വളരെ വലിയ ചതിയാണ്.”

രാജിമൻ ഏഴമ്പിറുപ്പിന് “അതല്ല അതു ചെയ്തത്” എന്നു വീണ്ടും പറഞ്ഞു.

“പിന്നെ ആരാണ്” എന്നു അനുകൂലൻ എഴുന്നേൽക്കുകയും ചെയ്തു.

“എന്റെ വിധിയല്ല” എന്നു ആ സാധു സമാധാനവും പറഞ്ഞു.

കുറെ വിചാരിച്ചശേഷം അയാൾക്കു കൈകൊള്ളേണ്ടതല്ല. അനുകൂലന്റെ ചാനമ്പട്ടിക്കുറുത്തു.

കുറുത്ത അൻ ശതകനായ മണ്ണെണ്ണയിൽ ചത്തൊന്നെണ്ണം രാജിമന്റെ മകനെപ്പോലെയും അറിഞ്ഞപ്പോൾ ആദ്യമായി അയാൾക്കു തന്റെ പാപങ്ങളെക്കുറിച്ച് ശരിയായി അനുഭവിക്കാൻ അനുവദിക്കുക ചെയ്യാൻ തന്നെ അനുവദിക്കാൻ ആ വിഴയന്റെ നേരെ കയ്യുയർത്തുകയും ചെയ്തു.

പമാണ്. എങ്കിലും അയാളുടെ കൃഷ്ണാവസ്ഥ കണ്ടപ്പോൾ അവനെ സഹതാപം തോന്നി. കട്ടി അല്പം നാടി (അനുകുലനോടു) 'അച്ഛാ! അയാൾക്കു മാപ്പുകൊടുക്കണം. അയാളെ നമ്മുടെകൂടെ അമർപ്പിച്ചിരുന്നതു അല്പം സാമത്രിപ്പെങ്കിൽ അയാളുടെ സുഖജീവിതത്തിന് മാസാരതാദം വരും അടിച്ചുതൂങ്ങ കൊടുക്കുവാൻ ഏല്പാട് ചെയ്യണം' എന്നു തുപാരിചെയ്തു.

ഇതുകേട്ടശേഷം ഭായിചാൻ രക്ഷണം പോലും ഉരിയാടിയില്ല. അയാൾ തന്റെ താമസസ്ഥലം മുഖത്തു നല്ലവണ്ണം ഒന്നു നോക്കി. അത് അയാളുടെ അവസ്ഥയെ നോട്ടമായിരുന്നു. ശിശുക്കൾക്കു അയാൾ തന്റെ ഏകമാനനേയും ഏകമാനത്തിനേയും വരിച്ചു താമസിയാതെ ആ സ്ഥലം വിട്ടു പുറത്തിറങ്ങി. അയാൾ ലോകം ഗത്തിലെ അസംഖ്യം നടന്മാരിൽ ഒന്നാൾ മാത്രമായി ആരംഭിക്കാൻ പെട്ടു മറഞ്ഞു.

ഈ മാസാവസാനത്തിൽ അനുകുലൻ ഭായിചാന്റെ പേക്കു അയാളുടെ സ്വന്തം ഗ്രാമത്തിലേക്കു കരെപണം അയച്ചുകൊടുത്തു. പക്ഷേ പണം മുട്ടിക്കിടന്നു. 'ഭായിചാൻ' എന്ന പേരോടുകൂടി ആ ഗ്രാമത്തിൽ ആരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

കുചനും ദേവയാനിയും.

കുചൻ—ദേവയാനി! എന്നിങ്ങനെ പതിനാലു നാളുകൾ പരസ്പരം സമയം ആസന്നമായിരിക്കുന്നു. ഞാൻ വളരെക്കാലം പേരിയുടെ പിതാവിന്റെ കാക്കൽ ഇരുന്ന വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്തു; എന്നാൽ ഇന്നേതോടുകൂടി ഏ

ഒൻപ അല്ലാസം പരിപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നു. എന്റെ സ്വ
രാജ്യമായ ദേവലോകത്തുവെക്കുന്ന മടങ്ങിപ്പോകുന്നതിന്നു
മുമ്പെ എനിക്കു സഭയും അനുവാദം തരണം.

ദേവയാനി— ഇതഗ്രന്ഥമാകാൻ ആഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടതും
എന്നറവും ഒർല്ലമായതും അനുഭവമായ ആ വിദ്യ അഞ്ച്
ഇട്ടിച്ചുതുപാലൈ സമ്പാദിച്ചുകഴിഞ്ഞു:—എന്നാൽ ഒന്നു
കൂടി മാറ്റുണ്ടാക്കേ, അങ്ങക്ക് ഇനിയും വല്ലതിലും ആശ
കിടപ്പുണ്ടോ?

കഥൻ—ഒന്നിലുമില്ല.

ദേവയാനി—യാതൊന്നിലുമില്ല? എങ്ങനെയെന്റെ
അഗാധത്തിലേക്ക് ഒന്നു മുങ്ങിപ്പോകേ; വെളിച്ചത്തും നാൽ
കുളിഞ്ഞുപോയാലോ എന്നുള്ള ഭയാശങ്കകളോടുകൂടി ച
ഞ്ചലമായ ഏതോ ഒരു ആഗ്രഹം അവിടെ കളിഞ്ഞുകിട
ക്കുന്നില്ല?

കഥൻ—എന്റെ എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളുടേയും 'അനു
ഭവസൂത്രൻ' ഉദിച്ചുതന്നുകഴിഞ്ഞു; ആ ദിവ്യകരന്റെ പ്ര
ഭാവലബ്ധിയിൽ നക്ഷത്രങ്ങളുടെ തേജസ്സെല്ലാം തീരെ മങ്ങി
പ്പോയിരിക്കുന്നു. ജീവനെ പ്രദാനംചെയ്യുന്ന ആ വിപ്രാ
ത്രത്തെ ഞാൻ എദമ്പദമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

ദേവയാനി—എന്നാൽ അങ്ങനെയൊന്നായിരിക്കും ഈ
പ്രപഞ്ചത്തിലെ ഏകഭാഗ്യവാൻ. കുട്ടോ! ഞങ്ങൾ ഞ
ങ്ങൾക്കുള്ള സർവ്വസ്വവും മറ്റാരുടെ അധീനത്തിൽ വെക്കേ
യും ഞങ്ങൾ അങ്ങനെയെ നിർദ്വ്യാജം സമർപ്പിക്കയും ചെയ്തി
യെന്നുവെങ്കിലും ഇത്രനാളുടേതായാണുവിടക്കത്തവിദേശവാസം
അങ്ങക്ക് എത്ര മുസ്സലമായിത്തോന്നിപ്പോയിരിക്കുമെന്ന്
എനിക്ക് ഇതാ ഇന്ന് ആദ്യമായി അനുഭവപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

കഥൻ— മുമ്പെ അത്ര പരിവേഷപ്പെടുന്നത്, പുഞ്ചി
രിയോടുകൂടി എന്നൊരു യാത്രയെപ്പോലും.

ദേവയാനി — പുഞ്ചിരി! തൊഴര! ഇതു വോക്കൻ സ്വദേശമായ ദേവദാസകുടുംബമാണ്. ഈ കൗതുകപുഞ്ചിരികൾ ആ സുഖങ്ങളല്ല; ഇവിടെ ചുറ്റുമിരിക്കുന്ന കിടന്ന പൂവിനെപ്പോലെ തൃപ്തി പ്രദായനാശങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചുകളയും; ആഗ്രഹിക്കപ്പെട്ട വസ്തുവിന്റെ നാശപരവും വിഹവൽക്കരണത്തിന് ആശങ്കയുൾക്കൊള്ളുന്ന വിഹവൽക്കരണവും; അപ്രാപ്യമായി നശിച്ചുപോയ സുഖസംവേദനം കയ്യിൽനിന്നു താഴെപ്പോകാത്ത വിസ്തൃതമായ മനസ്സു വീഴ്ചയ്ക്കും അതിനെത്തന്നെ കാരണമാക്കിയ കീഴ്മയായി നിശ്ചയിക്കുന്നു!

കുമാരൻ — ദേവയാനി! ഞാൻ ഭിക്ഷുവിന്റെ മുമ്പാകെ ഒരു അപമാധിയായിത്തീർന്നത് എങ്ങിനെയാണെന്നു പറഞ്ഞാലോ.

ദേവയാനി! — വോക്ക് ഈ വസ്തുക്കളെ വിട്ടുപിടിയുന്നത് ഇതു സുസാധ്യമായത് എങ്ങിനെയാണ്; ഒരു കാട് വളരെക്കാലം അതിവേഗ നിമിശാധനയോടു സംഗീതമാധുരിയോ അങ്ങനെയോ സമ്പന്നിച്ചതല്ല? ഇളകിപ്പരിശ്കരിക്കാമെന്നിരിക്കുന്ന ഈ നിഷ്പക്ഷവിശ്വസ്തി മന്മാസത്തന്റെ രോഷം അങ്ങ് ഓർമ്മിക്കുന്നുല്ല; അങ്ങനെയായിത്തീർന്നു എത്രയെങ്കിലും പ്രേതങ്ങളെപ്പോലെ പ്രത്യേകപ്രകാരം കാരണ വിശദീകരണവും അങ്ങ് ശ്രദ്ധിക്കുന്നുല്ല; ഓ! അങ്ങനെയുടെ മുമ്പാകെ — അങ്ങനെയെ നിഷ്കാരണമായിട്ടു വിട്ടുപിടിയുവാൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്ന അങ്ങനെയുടെ മുമ്പാകെ — ഒരു പുഞ്ചിരി വിട്ടുപോകുന്നു!

കുമാരൻ — ഈ വസ്തു മന്മാസത്തിൽ എന്റെ കയ്യിൽ ഒരു മാതാവാണ്; ഇവിടെ നിന്നാണ് എനിക്ക് പുനർജന്മം സിദ്ധിച്ചത്. എനിക്ക് പഠിച്ച ആശ്വാസമുള്ളതാണ് ഞാൻ ഒരു ചുരുക്ക ആലോചനയ്ക്കിരിക്കുന്നു. എനിക്ക്

ഇതു വന്നാൽത്തോടുള്ള സ്നേഹമെങ്ങും അക്ഷരങ്ങളാക്കിയിരിക്കും.

ദേവതാനി— ഭവാനു ഭക്തമാനത്തിൽ ഗോവുരുടെ ഒരു മേളിപ്പണപ്പോരും, നീണ്ടുപറമ്പിലൂടെ ശാഖോപശാഖകളെക്കൊണ്ടു മല്ലോരമാതിരിയെ ആനപടയിൽനിന്ന് അങ്ങയെ സന്തോഷം ത്രാണനം ചെയ്തിരുന്ന ഉദാത്തനായ വടവൃദ്ധമാണ് ഇതാ അവിടുക്കുണ്ടാണെന്ന്.

കവനം— വടവൃദ്ധമേ! വനചതുരത്തിനായ അങ്ങയെ ഇങ്ങനെ കാൽ നെടുമ്പിടിക്കാം. ഏതെന്നപ്പോലെ മറുവില്ലാത്തതിനാൽ അങ്ങയുടെ തണുപ്പത്തിൽ, പത്രാവലികളുടെ മഴക്കരസ്സത്തിൽ, തണുപ്പുകളുടെ സംഗീതവത്തിനും അനുസരിച്ച്, അവരുടെ പാഠങ്ങളും ഉരുവിടുമ്പോഴൊന്നും വാങ്ങി ഏതെന്ന മറുത്തുവെക്കേണ്ട.

ദേവതാനി— അങ്ങനെയൊക്കെയുള്ള അത്രാധിപനും ഉതിർത്തുകൊണ്ടു ഭൂതഗതിയിൽ ചരിക്കുന്ന നമ്മുടെ “വേണമതി” യാദിനെ മനസ്സിലാക്കുകയും വിസ്തരിക്കുകയുമാണ്.

കവനം— ഇവിടെ ഏതെങ്കിലും ഏകാക്ഷരീവിതത്തിൽ ഏതെങ്കിലും ഏകബന്ധവായിരുന്ന ‘വേണമതി’യെ ഞാൻ സർവ്വദാ സ്തരിക്കുന്നതാണ്; സന്തോഷപാഹിനിയായ അവർ അഭിനയിക്കേണ്ട ഒരു ഗ്രാമീണകന്യകയെപ്പോലെ അലംഭൂതമായ അവളുടെ നാത്രത്തിൽ പഞ്ചിമിതുകകയും ചില ചിത്രം രാഗങ്ങൾ മുളകയും ചെയ്യണം.

ദേവതാനി— ഏനാൽ മേ! സ്നേഹിതാ! ഭവാനെങ്കിലും ജീവിതത്തിലെ ഏകാന്തതയെ — ശൂന്യതയെ — ഭവാനു കാക്കാതെ കഴിക്കുന്നതിന്നു സർവ്വപ്രകാരത്തെയും സദാ ജാഗരൂകയായിരുന്ന ഒരു പഞ്ചാനിതുകയെ ഇവിടെ അങ്ങയെ അഭിനയിക്കുന്ന ഏതെന്ന സംഗതിയും ഞാൻ ഭവാനെ കാക്കപ്പെടുത്തട്ടേയോ?

കുചൻ— അവളെക്കുറിച്ചുള്ള സ്മരണ എന്റെ ജീവൻറെതന്നെ ഭരണമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

ദേവയാനി— കേവലം ഒരു ബാലനായി അത് ഈ ദിക്കിൽ ആദ്യമായി വന്നപ്പോൾ ഏതദിവസത്തെ ഞാൻ ഇപ്പോൾ അനുസ്മരിക്കുന്നു. അങ്ങ് അന്ന്, ഇതാ അവിടെ ആ തോട്ടത്തിന്റെ വക്കത്താണ് മരസ്സിക്കുന്നപിതാ നിന്നിരുന്നത്. നമ്മുടെ നന്മയ്ക്കും അങ്ങ സ്വന്തം ധർമ്മത്തിന് വീഴ്ചമുണ്ടാക്കിയെന്നു.

കുചൻ— ഏതാ ബന്ധുക്കൾ ധരിച്ചു ദേവതി അപ്പോൾ നെടുമ്പുഴയിൽ മുക്കിയ ഉപ്പുനീറൊപ്പോലെ, വനപുഷ്പങ്ങൾ പരിഭവമായിരുന്നു; എനിക്ക് ഭാർയ്യയുണ്ട്. “പുവരുന്നതിൽ സഹായിക്കുന്നതിന്” എനിക്കേകൂടി അനുവാദം തരണം. എനിക്ക് അതിൽ പലിയ അഭിമാനം തോന്നുന്നു!” എന്ന് ഞാൻ അന്നു ദാരിദ്ര്യം പറ്റിക്കൊടുത്തു.

ദേവയാനി— ഞാൻ ആശ്ചര്യഭാവത്തിൽ “അങ്ങ് ആരാണ്?” എന്നു ചോദിക്കുകയും, “ഞാൻ ഇപ്പോഴുള്ളവളേ ദേവയാനിയാണോ ആളാണോയെന്നു ചോദിക്കുകയും ചെയ്തു; വെറിയുടെ പിതാവിന്റെ അടുത്തുനിന്നു ‘കുടുംബത്തിന്’ മറ്റും പരിഭവം ആഗ്രഹിച്ച് ഇവിടെവന്നതാണ്” എന്ന് അങ്ങ് മറുപടി പറയുകയും ചെയ്തില്ല.

കുചൻ— ദേവന്മാരുടെ വിരോധികളായ അസുന്ദരരുടെ ആചാര്യനായ ആ തുരുത്തർ എന്ന ഒരു ശിഷ്യനായി സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും എന്ന് എനിക്ക് അന്നു വളരെ യേശുദാസമായിരുന്നു.

ദേവയാനി— പക്ഷെ, അങ്ങയുടെ ഭാഗം പിടിച്ചു വാരിച്ചു എന്നു അദ്ദേഹത്തിനു നിരസിക്കുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാത്തതായി. അവിടെ പുതിയായ എന്തെങ്കിലും അനുഭവമായുണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

[illegible][illegible]

കുറിപ്പ്—ചിത്രീകരണവും വിവരങ്ങൾക്കുമനുസരിച്ചതും **ജാതുബ്ദം.**

ഭരണാധികാരി:—സാ.ന. കോ.പ. ഏരിയയിലാണ്. ഒരു
 കെട്ടിട സൗകര്യം ഉണ്ടാകട്ടെ എന്ന് അഭിപ്രായം. അതിനായി
 ഒരു സ്കീം ഉണ്ടാക്കി. അതിനാണ് അതിനുള്ള ഒരു കെട്ടിട

നവ്യതയെ നീസ്സാരമാക്കിയെടുത്തു നേരിട്ടു സംഭാവനയെ ചെയ്യുന്നതിന്നു ഞാൻ ഇന്നു ചെയ്യപ്പെടുന്നത്. ഒരിക്കലും എന്തെന്ന വിട്ടുപോകുവാൻ പാടില്ല. ഇവിടെത്തന്നെ ഇരിക്കണം! കീഴ്തി, ഭാഗ്യപ്രദമായിരുന്നില്ല. അങ്ങയുടെ സ്വകാര്യങ്ങൾ എല്ലാം എന്റെയും സ്വകാര്യങ്ങളാണ്. തോഴരേ! അങ്ങയ്ക്ക് എന്നിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല.

കുമാർ—അല്ല! അല്ല! ദേവയാനി!

ദേവയാനി—എന്ത് 'അല്ല!' എന്നോട് അസത്യം കഥിക്കുകയോ. അനുമാഗത്തിന്റെ ആന്തരമർമ്മസ്ത്രി വിവൃതമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ഹാ! സാഗരം തിരമാലകളിൽകൂടി എന്തെന്നപോലെ, അങ്ങയുടെ ശിരസ്സിന്റെ സമുന്നതാവസ്ഥയിൽ കൂടിയും, അങ്ങയുടെ ബാഹുക്കളുടെ ചലനങ്ങളിൽകൂടിയും, അങ്ങയുടെ കടാക്ഷങ്ങളിൽകൂടിയും ഒഴുകുന്നതിന്നു അങ്ങയുടെ അനുമാഗം എന്നോട് ഉയിരാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. എന്റെ ശബ്ദം പെട്ടെന്നു കേൾക്കുന്നതായാൽ അതുനിമിത്തം ചഞ്ചലമായിത്തീർന്ന അങ്ങയുടെ ഏകദേശം ആ പരിഭ്രമത്തെ അങ്ങയുടെ സർവ്വാംഗങ്ങളിലും നൽകുവാൻ വ്യാപിപ്പിക്കാറില്ല. അതൊന്നും ഞാൻ ഒരിക്കലും കണ്ടിട്ടില്ലെന്നുണ്ടോ? എനിക്ക് അങ്ങയെ പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലായിരിക്കണം; അങ്ങ! എന്നെന്നേക്കും എനിക്ക് അധീനനാകണം. അങ്ങയുടെ ദേവദാസ്യത്തിലെ സാക്ഷാൽ ചക്രവർത്തിയെപ്പോലും നാം നമ്മിലുള്ള അലംഘ്യമായ ഈ ബന്ധത്തെ വേർപെടുത്തുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല.

കുമാർ—ദേവയാനി! ഇതിന്നുവേണ്ടിയാണോ ഞാൻ എന്റെ ദേവതയെയും ബന്ധുക്കളെയും വിട്ട് ഈ കാലമെല്ലാം ഇവിടെ ഈ കാനനത്തിൽ പ്രയാണപ്പെട്ടത്?

ദേവയാനി—അതിനെന്താണ്! ഇങ്ങനെയൊന്നും

ഒരു ഈ ലോകത്തിൽ അമൃതമുണ്ടായിട്ടുള്ള എന്താണത്? അനുരാഗം വിവരിച്ചുത്തതാണോ? ഈ നിമിഷത്തെ ദ്രവമായി അംഗീകരിച്ചുകൊള്ളുക. അധികാരശക്തിക്കുവേണ്ടി യോ, ഉന്നതസമ്പാദനത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചോ, സമൃദ്ധിത്തിലൂടെ ചാക്കത്തെ തെളുപ്പിച്ചോ മനുഷ്യർ പ്രായേണ അനുഭവിക്കുന്ന കഷ്ടാരിഷ്ടങ്ങൾ എല്ലാം അനുഭവിച്ചും സമ്പാദിക്കപ്പെടേണ്ടതാണ് ഒരു സ്ത്രീയുടെ ഏകദേശം എന്നുള്ള വാസ്തവത്തെ മൂന്നു സമ്മതിക്കുന്നതിന് അങ്ങു കൈയ്യുളപ്പടാത്തതെന്താണ്?

കുമാരൻ—മൃത്യുവിഹീനമായ ജീവിതത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മതയെക്കുറിച്ചു പഠിച്ചറിഞ്ഞുവരാമെന്ന് ജ്ഞാൻ ദേവകളോടു ദ്രവമായ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ദേവയാനി—എന്നാൽ, കുമാരൻ ഇന്നുവരെ ഉള്ളതെല്ലാം മരണാനിരേയും കാണുന്നതിനുള്ള കണ്ണുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നുള്ളതു ശരിയാണോ? എന്നു വിവിധപുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടു സമൃദ്ധിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി അത് ഒരിക്കലുമില്ലാത്ത അങ്ങയുടെ പഠിപ്പിനു വിഷ്ണു വരുത്തിയിട്ടില്ല; സാധനങ്ങളുടെ പട്ടികയിൽ പൂർവ്വകരുടെ നന്നായ്ക്കുന്നതിൽ എന്നെ സഹായിക്കുന്നതിന് അവസരം ലഭിച്ചാൽവേണ്ടി അങ്ങു മരിക്കലും ഉദ്യമങ്ങളുടെയും മനഃപൂർവ്വം കാര്യത്തിനിയിട്ടില്ലേ? അനുരാഗം അർത്ഥശൂന്യമായ സന്താപകരമായ നിസ്സമൃദ്ധിയിൽ പതിക്കുന്നതുപോലെ നദീതീരങ്ങളിൽ അന്ധകാരം പരക്കുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിൽ, ദേവലോകത്തു നിൽക്കുന്ന പക്ഷികളുടെ മദ്യത്തിൽവെച്ച് അങ്ങു പരിശീലിച്ചിട്ടുള്ളവയായ മധുരഗീതങ്ങളെ ശാസ്വതസ്വരങ്ങൾ എന്റെ സമീപത്തിൽനിന്നു സോല്ലാസം പാടുന്നതിന് അങ്ങയെ പ്രേരിപ്പിച്ചിരുന്നു ശക്തി എന്നാണ്? ഇതെല്ലാം അങ്ങയുടെ സ്മരണകളെക്കൊണ്ട് ആലോചിച്ചുവെച്ചതായ എന്തെങ്കിലും ചതിപ്രവൃത്തിയുടെ അംശങ്ങളായിരിക്കുമോ? എല്ലാം

ദൈവം എന്തിനാണ് അങ്ങനെയൊക്കെ ചെയ്തത്? എന്താണ് ദൈവത്തിന്റെ
 ഇഷ്ടം? ദൈവം എന്താണ് ചെയ്തത്? ദൈവം എന്താണ് ചെയ്തത്? ദൈവം
 എന്താണ് ചെയ്തത്? ദൈവം എന്താണ് ചെയ്തത്? ദൈവം എന്താണ് ചെയ്തത്?

അതുകൊണ്ട് ഇതിന്റെ ഭാഗമായി അനുബന്ധ ഭാഗങ്ങളിലും, മേൽപ്പറഞ്ഞ അനുബന്ധ ഭാഗങ്ങളിലും ഉൾപ്പെടെയുള്ളവയെ സംബന്ധിച്ച് അന്വേഷണം നടത്തുന്നതിനായി അന്വേഷണ ഓഫീസർക്ക് അനുമതി നൽകണമെന്നും അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു.

പിതാവും പുത്രിയും.

പുത്രി:—പിതാവേ!

പിതാവ്:—നാണമില്ലാത്തതീശോ! നീ എന്തെന്ന് ചിന്താചന്ദനം വിളിക്കുന്നുവോ? ദുഃഖമമഭീഷണനായ ഒരു മന്ത്രിയെ നോട്ട കൂട്ടിയെടുത്തുവാൻ സമോപമില്ലാത്ത മുമ്പോ!

പുത്രി:—അമ്മേ! എന്റെ മന്ത്രിയെന്ന ചരിത്രം ഉൾപ്പെടുത്തിയ ഖ്യാതകനാണെങ്കിലും, എന്റെ പിതാവാണ് അദ്ദേഹം; ഇദ്ദേഹംതന്നെ അങ്ങയുടെ ശിഷ്യനിൽ പതിക്കുന്നതിലുള്ളതാണ് അദ്ദേഹം 'വൈദ്യവ്യാസാക്ഷര' ഇദ്ദേഹം പിടിച്ചുനിൽക്കുകയും, വളരെക്കാലത്തെ വേർപാടിനു ശേഷം നാം ഇദ്ദേഹം ഈ ക്ഷണങ്ങളിൽ കണ്ടുമുട്ടിയതിലുള്ളതാണ്! അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ച് എന്റെ അവസാനകാലാവസ്ഥയിൽ എനിക്ക് അനുവാദം തന്നാലും.

പിതാവ്:—നീ എവിടെ പോകുന്നു? നീ നിന്റെ അനുജനായൊരാളെ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആ വൃദ്ധനെക്കൊണ്ട് വെട്ടിപ്പിറുപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. നീ ഇനി എവിടെ അഭയം പ്രാപിക്കും?

പുത്രി:—എനിക്ക് എന്റെ പുത്രൻമുണ്ട്.

പിതാവ്:—അവനെ ക്ഷമിക്കുക! രക്തബലികൊണ്ട് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തെടുത്ത ഒരു മഹാപാപത്തിൽ നിന്നുള്ളതായ സന്താനത്തിന്റെ നേക്ക് ഒരിക്കലും സ്നേഹപൂർവ്വം പിന്തിരിഞ്ഞുനോക്കരുത്. അതെന്നാണു ആദ്യം ചിന്തിക്കുക.

പുത്രി:—മൃത്യുവിന്റെ പട്ടിണിയെക്കുറിച്ചു ഒരു പിതാവിന്റെ സ്നേഹത്തെക്കുറിച്ചു വിസ്മയത്തോടെ.

പിതാവ്:—സമുദ്രം നദികളിലെ അഴിമുഖങ്ങളെ എന്ന

പോലെ കൃത്യ, ജീവിതത്തിലെ പാപങ്ങളെയെല്ലാം ഗ്രസിച്ചുകൊള്ളുന്നു. എന്നാൽ, നീ ഇന്നു രാത്രിയൊ, ഇവിടെ വെച്ചോ മരിക്കുവാനുള്ളവല്ല, നിന്നാൽ അപമാനിക്കപ്പെട്ട ബന്ധുക്കളെയെല്ലാം നിന്റെ എല്ലാ അത്മവശക്കാരെയും വിട്ട് ദൂരത്തേക്കുനമുക്കു ഏകാന്തമായ ഒരു ശിവക്ഷേത്രത്തെ കണ്ടുപിടിക്കുക. ദിവസവും മുന്നേറണം വീരം പരിശുദ്ധമായ ഗംഗാജലത്തിൽ സ്നാനം ചെയ്യുക. അതോഴ്ചപ്പയ്യകൾ അവസാനത്തൊഴിവിനാലും ശുദ്ധിച്ചുകൊണ്ട് നിത്യവും ഇരശ്ചാനാമങ്ങൾജപിക്കുക. അനുധാരയിലുള്ള നന്നുവെഴുവനും മാനാതെ ഉറപ്പിക്കിക്കടന്നു തന്റെ രാമനെയെല്ലാത്തിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങളെ അതിന്റെ പ്രിയമാതാവു സരസ്വതം വീക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ, ഉത്സൃ, നിന്റെ നേരെ കരുണയോടുകൂടി നോക്കുന്നതിൽ സംഗതിവരട്ടെ! ഗംഗാനദിയിൽ പതിക്കുന്ന പുഷ്പങ്ങളെ കഴുകി ശുദ്ധിവരുത്തി സമുദ്രപുഴക്കു യോജിക്കുന്നവയാക്കിത്തീർത്ത ആ വാരിവു വാഹനം അവയെ സാവധാനത്തിൽ സാഗരമദ്ധ്യത്തിലേക്കു എത്തിക്കുന്നതുപോലെ, ഉത്സൃ, നിന്നെ ഒരു പുരസ്സരം ഗംഗീകമായ ആ അവസാനശാന്തതയിലേക്കു നയിക്കട്ടെ!

പുതി:—എന്നാൽ ഏതന്റെ പുത്രൻ—

ചിതാപ്ത:—അവനങ്ങിവിട്ടൊന്നും സംസാരിക്കരുതെന്നു ഞാൻ വീണ്ടും നിന്നോട് ആജ്ഞാപിക്കുന്നു. മകളേ! നിന്റെ രണ്ടാം മാതാവായ 'അപാരവിസ്തൃതി'യുടെ ഗർഭത്തിൽനിന്നു പുതിയതായി പുറത്തുവന്ന ഒരു നിർമ്മലശിശുവിനെപ്പോലെ, നീ ഒരിക്കൽക്കൂടി നിന്റെ പ്രിയപിതാവിന്റെ കൈകളിൽ ചേർന്നു വിശ്രമിക്കൂ.

പുതി:—ലോകം ഏതൊരു വെറുപ്പിന്റെ ദാത്ര്യമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെയൊരു വാക്കുകൾ ഞാൻകേൾക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ അവയൊന്നും ഏതന്റെ ഏതെയെത്തിൽ

“ബിജുവും” കൊട്ടാരത്തിലെ കലീനനായ ഒരു മേൽമേടിയപ്രദ തന്നെമാർഗ്ഗനിരോധംകൊള്ളുകയും പഠനത്തുകൊണ്ട് “ജീവാജി”യുപേക്ഷയേറുന്ന അന്തരാത്മികതയെ ജീവാജിയും ജ്ഞാനംകൂടി, വിവാഹസാക്ഷിയാകേണ്ടിയിരുന്ന അഗ്നിയെത്തൊട്ടുംകൊണ്ടു നിന്നുഅപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോയ ആ കൽമലനെ വധിക്കുന്നതാണെന്നു പ്രതിജ്ഞയും ചെയ്തു. വളരെക്കാലം കാത്തിരിക്കേണ്ടിവന്നതിലും ഇങ്ങനാതിങ്ങനെയോടെ പ്രതിജ്ഞയെ നിറവേറ്റി സ്വന്തം നൃത്താഭിനയിക്കുന്നതായിത്തീർന്നു. ഇന്നത്തെ ഈ ധർമ്മമേൽത്തിൽ മൃതനായിത്തീർന്ന “ജീവാജി” യുടെ ആത്മാവു നിന്നെ സ്വായംപ്രകാശം ഭാഗ്യമായി അവകാശപ്പെടുന്നു.

പുതി:—അപ്പോ! ഞാൻ അങ്ങയുടെ കടംബത്തിലെ നെപതികളെ മലിനപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം; അവിടുത്തെ മനോഹാരങ്ങളെ അപമാനിച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം. എന്നാൽ, ഇപ്പോൾ ഏകദേശ മാന്യത നിർമ്മലവും ഏകദേശ പാതിവ്രത്യം പരിശുദ്ധവും ആയിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നു. എനിക്കു ജനിച്ചിട്ടുള്ള ദാമനയുടെ ഉല്പാദകനെ ഞാൻ നിന്ദാജം സ്നേഹിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ അടുക്കൽനിന്നും ഏകദേശ ജനയിത്രിയുടെ അടുക്കൽനിന്നും, എനിക്കുണ്ടു ഗ്രാമസന്ദേശങ്ങൾ ലഭിച്ച ആ ദേവാരാത്രിയെ ഞാൻ സ്തുതിക്കുന്നുണ്ട്. “ഞാനിതാ കടം കത്തി കൊടുത്തതുകൊണ്ടു; അതുകൊണ്ട് അവന്റെ കഥ കഴിയും” എന്നായിരുന്നുവല്ലോ അങ്ങയുടെ സന്ദേശം; ഏകദേശനായായാ, ‘ഞാനിതാ കരവിഷം അങ്ങോട്ടുതന്നെ. അതുകൊണ്ടു നിന്റെ ജീവിതത്തെ അവസാനിപ്പിച്ചുവല്ലോ’ എന്നുഅപറഞ്ഞതല്ലേ. അതുശരിയെങ്കിലും സ്വർഗ്ഗത്താൽ ഞാൻ അത് അപമാനിക്കപ്പെട്ടവയായിരുന്നു എങ്കിൽ നിങ്ങളുടെകല്പനകൾക്കുണ്ടു അപ്പോൾതന്നെ സഹായമുണ്ടാകുമെന്നു. എന്നാൽ ഏകദേശ ശരീരംകീഴടക്കിയ

ത്ത്, ഉൽകൃഷ്ടമായ അനുരാഗം എന്റെ ആത്മാവിനെ ഇതിച്ചതിനുശേഷം മാത്രമാണ്. ഒരു മഹത്തമിയെന്നാൽ അല്പമെങ്കിലും അടുത്തുനിൽക്കുന്നതിനു പാത്രമായായി നമുക്കു ഒരു സ്വതന്ത്രിയായ സങ്കോചത്തെ ജയിച്ചുകൊണ്ട് ആ അനുരാഗവായ്ക്കു് എത്ര ശക്തിയുണ്ടെന്നും നിമ്മലവും ആയിരിക്കണം!

(അനുപ്രസാദിക്കുന്നു)

പുത്രി:—എന്റെ അമ്മ! ഞാൻ അമ്മയെ വീണ്ടും കാണാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. മാതൃപാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിക്കുന്നതിനു് എന്ന അനുവദിച്ചാലും!

മാതാവ്:—മുട്ടുങ്ങളായിത്തീർന്ന കൈകൾകൊണ്ടു നിങ്ങളെ തൊടരുത്.

പുത്രി:—ഞാൻ അമ്മയെപ്പോലെ തന്നെ പരിശുദ്ധരാണ്.

മാതാവ്:—നീ ആക്കാണ് നിന്റെ മാനത്തെ വിറകുളഞ്ഞത്?

പുത്രി:—എന്റെ മർദ്ദാവിനു്

മാതാവ്:—ദേതാവ്? ഒരു ഇലയെന്നാണ് ഒരു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയുടെ ഭർത്താവ്!

പുത്രി:—ഞാൻ ഈ പുല്ലുക്കളെ അശേഷം അർപ്പിക്കുന്നില്ല. എന്റെ ദേതാവു ഇലയെന്നായിരുന്നിട്ടും ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ ഒരിക്കലും നിന്ദിച്ചിട്ടില്ലെന്നു പറയുന്നതിൽ എനിക്കു വലുതായ അഭിമാനം തോന്നുന്നുണ്ടു. അമ്മയുടെ ഭർത്തൃഭക്തി സ്വർഗ്ഗസുഖത്തിനു് അമ്മയെ അർപ്പയാക്കിക്കൊടുക്കുകയും ആ സ്വർഗ്ഗസുഖം തന്നെ, അമ്മയെപ്പോലെ ഒരു ഉന്നമോദ്യമായ മകൾക്കും, അവകാശപ്പെട്ടതായിരിക്കട്ടെ.

മാതാവ്:—നീ വാസ്തവത്തിൽ ശരിയായ ഒരു 'മാതൃ'

തന്നെയാണോ?

പുത്രി:—അതേ. സംശയമില്ല.

മാതാവ്:—യാതൊരു സന്ദോഹവുമുടാതെ മനസ്സാലെ രിക്കുന്നത് എങ്ങിനെയാണെന്ന് നിനക്ക് അറിയാമോ?

പുത്രി:—ഉവ്വ്. എനിക്കറിയാം.

മാതാവ്:—ഏന്താൽ നിനക്കുവേണ്ടി വേഗത്തിൽ ഒരു ചിതാഗ്നി കൂട്ടുകതന്നെ. നോക്ക് ഇതാ, അവിടെനിന്നു നെന്താവിന്റെ കൃതശരീരം കിടക്കുന്നു.

പുത്രി:—ജീവാലികൊ?

മാതാവ്:—അതേ ജീവാലിതന്നെ. അദ്ദേഹം വേദനിഷ്ഠനാക്കപ്പെടുകയും നീക്കം ചെയ്താൽ മരിക്കും. സമുപ്തനായവന്റെ തലമുറയെ പരിവേഷിപ്പട്ട് അങ്ങനെയൊരു വിവാഹമുളളത്തിലെ ഉറപ്പാക്കി, ബുദ്ധിമുട്ടായൊട്ടെങ്കിലും ജീവിച്ചതായ ചിതാഗ്നിയിൽനിന്നു കിടന്നു. പൂർണ്ണമാകാതെ തടസ്സപ്പെട്ടുപോയ വിവാഹകൃത്യം ഇപ്പോൾ മുഴുവനാക്കാം.

പിതാവ്:—ഏന്റെ കട്ടി നീ അങ്ങനും എടുക്കേണ്ട, നീ നീന്റെ പുത്രന്റെ അടുക്കലേക്ക്, സന്തോഷത്തോടെ ഇരുട്ടത്തോടെ നിന്റെപാദ്യം കുടിച്ചിലേക്ക്, തിരിച്ചുപോയാലും! ഞാൻ എന്റെ കർമ്മവൃത്തം അതിന്റെ പ്രകാരം പരമാവസാനംവരെ നിർവ്വഹിച്ചുകഴിഞ്ഞു. നീ ചൊല്ലുന്നതായിട്ട് ഇനി അങ്ങനെയൊന്നു—പ്രിയേ! ഓരോ നിഷ്ഠയോടുകൂടി, നമ്മുടെ വൃക്കയിൽനിന്ന് ഒഴിച്ചെടുക്കപ്പെട്ട ശാഖ ഉണക്കിയതായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞാൻ തന്റെയും അതിനെ അഗ്നിയിൽ അർപ്പിക്കുമായിരുന്നു. ഏന്താൽ അത് ഒരുപരിതഃസ്ഥിതിയിൽ ചൈതന്യമുള്ള പശുവെങ്കിലും അതിനെയും അതു ഫലപുഷ്പങ്ങളെ വർദ്ധിക്കുകയോ

യ്ക്കിരിക്കുന്നു. അവൾ എവിടെ ആരാൽ സ്നേഹിക്കപ്പെട്ടുവോ അവിടെ അവളുടെ നടപടികളെയും ആചരിക്കുന്നതിന് സന്തോഷഭരണകൂടാതെ അവളെ വിട്ടയച്ചേക്കാം. വരു; പ്രിയേ! നമുക്കിരിക്കുകപോകാം. നമുക്ക് ഈ ലോകസ്വന്യങ്ങളെല്ലാം മറിച്ചുനീക്കി ഇനിയുള്ള നാമുടെ ജീവിതശേഷത്തെ വിശുദ്ധമായ വല്ലപുണ്യക്ഷേത്രത്തിലേയും പ്രശാന്തമായ ഏകാന്തതയിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതാണല്ലോ.

മാതാവ്:—ജാൻ അതിനെ സ്വന്തമാക്കൂ. എന്നാൽ, അതിനുമുമ്പായി നമ്മുടെ ജീവിതമാകുന്ന മണ്ണിൽ നിന്നു മുളച്ചുണ്ടായതായ എല്ലാപാപബീജങ്ങളേയും എല്ലാ അപകടങ്ങളേയും ആ മണ്ണിൽത്തന്നെ ചവുട്ടിത്തളച്ചു നശിപ്പിച്ചുകളയണം. ഒരു പുതിയകുട അപകീർത്തി അവളുടെ മാതാവിന്റെ ദാസ്ത്യത്തെ കെട്ടിക്കുന്നതാണ്. നീചമായ ആ ദുഷ്ടിയിൽ ഏറിപ്പോകുന്ന അധർമ്മ ഇന്നുതന്നെ ഇങ്ങനെയും: അവിടെ, എന്റെ മകളുടെ ശവദണ്ഡത്തിൽ, ആചിതയിൽ, ഉണർന്നുയർന്നുയർന്ന 'ഭാഗ്യദാർ'ത്തിന് നമുക്ക് ഒരു സ്തോകത്തെ നിർമ്മിക്കണം.

പുത്രി:—അമ്മേ! എന്റെ മേന്മാവല്ലാത്ത രാജാക്കന്മാർക്കു ഏകദേശം അമ്മ എന്ന മരണ ശൃംഖലകളെക്കൊണ്ടു ബലാൽക്കാരമായി ബന്ധിക്കരുതേ! അങ്ങനെയായാൽ, ആദ്യത്തെല്ലാത്തവനായ ഭൃത്യദേവന്റെ വിശുദ്ധമായതെക്കല്ലിച്ചുകൂടി അഗ്രാധമെപ്പട്ടത്തിൽനിന്നുള്ള മഹാപാപം അമ്മ അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നതാണ്.

മാതാവ്:—ദേവതാദൈവീവെട്ടികൾ കൊളുത്തുവിൻ, ആ സ്ത്രീയെ വളയുവിൻ!

പുത്രി:—പിതാദാ!

പിതാവ്:—ദൈവദേവതാ, കഷ്ടമേ! എന്റെ മകളേ! നിനക്കു നിന്റെ അമ്മയുടെ കൈകളിൽനിന്നു മരണ

പ്രേഷണത്തിനും നിന്റെ പിതാവിനെത്തന്നെ വിളിച്ചുനി
ലവിളിക്കേണ്ടിവന്നുവല്ലോ! ഇതഥാ!

പുത്രി:—അമ്മാ!

പിതാവ്:—എന്റെ രാമനെ!— പുത്രി എന്റെ അ
ടുത്തുവരിക. മനസ്സുനിർമ്മിതങ്ങളായ നിയമപരമ്പരകളെ
ല്ലാം കേവലം അധർമ്മപ്രദനങ്ങൾ മാത്രമാകുന്നു; പാ
റശൂത്രങ്ങളിൽ അടിക്കേണ്ടതല്ല നീർപതകൾപോലെ, വി
ധിബലത്തോട് എന്തുനേരണക്കേടോ! നീ നിന്റെ പുത്ര
നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരിക. മകളെ! നമുക്കെല്ലാവർക്കും സുഖ
മാതിരി ഒന്നിച്ചുകൊണ്ടു താമസിക്കാം. ഒരു പിതാവിന്റെ സ്നേ
ഹം ഇതഥാദത്തമായ കാലവർഷംപോലെയാണു്; അതി
ളക്കുല്പാദനങ്ങളെ, അതു് അപരിമിതമായ ആകാശത്തു
നിന്നു് അനന്തമായി പ്രവഹിക്കുന്നതാണു്.

മാതാവ്:—നീക്കര ഭർത്താക്കുട്ടികൾക്കുവേണ്ടി
നാം പിന്തിരിയുകയോ! ഭർത്താക്കുട്ടികളുടെ യജമാനനാ
യ “ജീവദാമി”യിലുള്ള സ്വാമിഭക്തിയോടുകൂടി നീക്കര
സ്വപ്നമാനങ്ങൾവിടാക്കു ഉറപ്പിച്ചുനില്ക്കവിൻ! അദ്ദേഹ
ത്തിന്റെവേണ്ടി നീക്കരയ്ക്കു കവിതയായ അനുജന്മങ്ങൾ
മെഴുതാവുന്നിപ്പിടവിൻ!

പുത്രി:—പിതാവേ!

പിതാവ്:—ഭർത്താക്കുട്ടികൾക്കു അറക്കു വിട്ടയക്കു
വിൻ! അവർക്കു എന്റെ പുത്രിയാണു്.

ഭർത്താവ്:—അവർക്കു അറക്കു യജമാനന്റെ വിധവ
യാണു്.

പിതാവ്:—അവർക്കു ഭർത്താവ്, ഒരു മൃഗത്താൽ
ആയിക്കൊണ്ടും അദ്ദേഹം സ്വന്തത്തിൽ സുദൃഢമിത്തനാ
യിരുന്നു.

മാതാവ്:—ഭർത്താക്കുട്ടികൾക്കു ഈ വൃദ്ധനെ മാന

വസ്സിൽ വയ്ക്കുമിൻ.

പുത്രീ:—അമ്മ! ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ആലിനകമെന്തിനെ നിശ്ചയിക്കുന്നു. മേന! പട്ടാളക്കാരുടെ! ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ബലവീര്യങ്ങളെ നിശ്ശേഷം നിശ്ചയിക്കുന്നു. മരണത്തിൽ കൂടിയും, സ്നേഹത്തിൽകൂടിയും, ഞാൻ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ തന്നെ സ്വന്തമാക്കുന്നതാണ്. കണ്ടുകൊൾവിൻ! സ്വാതന്ത്ര്യത്തെക്കാൾ വലുതായിട്ട് ഒന്നും തന്നെ ഇല്ല.

“ഹിഫ്-ഹിഫ്-റുറേയ്”

‘നവേനശേഷമൻ’ അജ്ഞാലമയെ വിവാഹം ചെയ്ത അവസരത്തിൽ വിവാഹാഭിരേഖത ഛോമ്മഗ്നികണ്ഡത്തിന്റെ ചിന്നിൽനിന്നു ഒന്നു മണ്ഡവിച്ചു. ഈശ്വരനോട് ലീലകളായി മത്സരനത്തു്, നിർദ്വേഷത്താൽ നശിക്കുവാനുള്ള നമുക്ക് ഐക്യോദ്യം അഭിമുഖമല്ല അന്ധതയെപ്പറ്റുന്നത്.

നവവ്യവസ്ഥയുടെ ചിതാവായ പുഷ്പനവശേഷമൻ ഈശ്വരനോട് സുഹൃത്തുവത്വം സ്വീകരിക്കുകയും ഇടയിൽ സുഹൃത്തിനായിത്തന്നെ, അദ്ദേഹം കാണുമ്പോൾ യഥാവസരം ഞാൻ ചെയ്യാനുള്ള അഭിവാദ്യങ്ങളാകുന്ന പത്രങ്ങളുടെ സഹായത്താൽ തന്റെ ജീവിതമാകുന്ന തോന്നിയ അദ്ദേഹം “റാമിബെറ്റർ” എന്ന ഗ്രന്ഥമായ ഒരു സ്ഥാനത്തെത്തിച്ചിരുന്നു. അതിലും വലിയ സ്ഥാനങ്ങളിൽ എഴുത്തുവാനുള്ള വഴികളും അദ്ദേഹം കണ്ടുവെച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള “രാമ” എന്ന സ്ഥാനമാകുന്ന ഉന്നതതയിലൂടെയല്ല ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുകയെന്നതാണ്, തന്റെ അന്ധതയെക്കാൾ വലിയ വസ്തുത, കലാകൃതികളായ സ്ഥാനമാകുന്ന

അരംകുറം, അലങ്കാരാധാരം അരംകുറം തിരമ പ്രാബല്യത്തിൽ
 ലോകം ഒരു ലോകാനന്തരത്തിലേയ്ക്ക് അടുത്തു വെട്ടുന്ന ബ
 ഹിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടു. അനവരതമായ അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടാൽ
 അത്യന്തം അശക്തമായിത്തന്നെ അടുത്തുവന്നിരിക്കുന്ന ശിഷ്യ
 അപരിചിതമായ ചിന്താഗതിയെന്നതിൽ എന്നെന്നേക്കുമ
 യി ശാന്തതയെ പ്രാപിച്ചു.

ആധുനികശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തപ്രകാരം “ശക്തി” എന്ന ന്നു് ബന്ധമുണ്ടാകുന്നു. അതിനപരിണാമഭേദമോ, പ്രയോഗവിശ്വാസമോ, അല്ലാതെകേവലം നാശം ഭരിക്കലും സഭക്ഷിക്കുന്നില്ല. അന്നിമിത്തം മദ്ധ്യവരായ ലക്ഷ്യഭേദവിമുക്ത പരിലാഭികരുതയെന്ന പുണ്യസ്ഥിതിയുടെ ‘അഭിവൃദ്ധി’ പരമമായ പിതാവിൽനിന്ന് അനുഭവമായ പുത്രനിലേക്കു സംക്രമിച്ചു. യുവാവായ നവനൂതനായ കർത്താവിൽനിന്നു കൂടാതെ യുവാവായ, പരിവർത്തനത്തിലിരിക്കുന്ന മറ്റൊരാളുടെ ഗുണമോഹത്തിൽ, അഭിവൃദ്ധിയോടെയൊന്നിങ്ങിനെയാകുന്നു.

അദ്ദേഹം വിവാഹം ചെയ്തിട്ടുള്ള കുടുംബത്തിലെ പരമ്പരാഗതമായ നാലു കുറും ഇതിൽനിന്നു തീരെ വ്യത്യസ്തമായിരുന്നു. ആ കുടുംബത്തിന്റെ അധിപതിയായ “പ്രഥമനാഥൻ” സ്വജനങ്ങളുടെ സ്നേഹവും, പരിചിതന്മാരായ സകലരുടെയും പ്രീതിയും സ്വന്തമാക്കിയ സന്തോഷിച്ചവനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വജനങ്ങളും അന്തർവാസികളും സകലത്തിലും അദ്ദേഹത്തെ ഒരു മാതൃകയായി ഗണിച്ചുപോന്നു.

‘പ്രജാമനാഥൻ’ ഒരു ബിരുദക്കാരനും അതിനാലും
കുറേ നല്ല വിശേഷണമായിട്ടാണ് അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടിരുന്നതെന്നും,
മറ്റുനാൾ അദ്ദേഹത്തിന് രാജാക്കന്മാർക്കുവേണ്ടി ഒരു ഉത്തരം
എഴുതിയിട്ടു, പക്ഷെ അത് സ്ഥിരപ്പെടുത്തപ്പെട്ടിരുന്നില്ല.

ല്ല അദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധനായ ഒരു ഏഴുതൂക്കാരനായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിൽനിന്ന് എത്രയധികം അകന്നു നില്ക്കേണമെന്നു ഓരോമാർ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നുവോ; അത്രയധികം അദ്ദേഹവും ആ കൂട്ടരെ അകറ്റി നിൽക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതുകാരണം 'പ്രമേധവാദനെ' സഹായിക്കുന്നതിന്നു 'യോഗ്യന്മാർ' ആരും സന്നദ്ധരായിരുന്നില്ല. തന്നിമിത്തം അദ്ദേഹം തന്റെ കടുബക്കാരെക്കൂടും സ്നേഹിതന്മാരെക്കൂടും വാരിധിയിൽമാത്രമേ അറിയപ്പെട്ടിരുന്നുള്ളൂ. അതിൽകവിഞ്ഞതായ ഒരു മൃത്യുതയോ ബാഹ്യമാനമോ അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായിരുന്നില്ല.

എന്നാൽ, ഈ പ്രമേധവാദനും ഉദ്ദേശം മൂന്നുകൊല്ലത്തോളം ഇംഗ്ലണ്ടിൽ താമസിച്ചിട്ടുള്ള ആളാണ്. അക്കാലത്ത് ഇംഗ്ലീഷുകാർ തന്നോടു പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ള യോഗ്യവ്യക്തിയായ ഒരുവളും, അദ്ദേഹത്തിൽ, സ്വാഭാജ്ഞാതികൻറ ശോച്യാവസ്ഥയെക്കുറിച്ചും അധഃപതനത്തെക്കുറിച്ചും വിസ്മയിച്ചുണ്ടാക്കി. അദ്ദേഹം ഒരു ഐരോപ്യപ്രേഷധാരിയായിട്ടാണ് ഇന്ത്യയിലേക്ക് മടങ്ങിവന്നത്. ആദ്യത്തിൽ ഈ വേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹോദരീസഹോദരന്മാരെ കണക്കിലെടിച്ചുവസുപ്പിച്ചു എങ്കിലും, ക്രമേണ പാശ്ചാത്യവസ്ത്രധാരണം ഇതിലധികം യോജിക്കുന്നവരായി മറന്നായില്ലെന്ന് അവയ്ക്കു തോന്നിത്തുടങ്ങുകയും കാലാന്തരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ, അവസ്ഥയിലും അഭിമാനത്തിലും അവരും പങ്കുകൊണ്ടുതുടങ്ങുകയും ചെയ്തു.

'ആംഗ്ലോ ഇന്ത്യക്കാരു'ടു സമനിലയിൽ പെരുമാറേണ്ടത് എങ്ങിനെയാണെന്നു താൻ ബഹുജനങ്ങൾക്കു ഉദ്ദേശിച്ചുകാണിക്കുമെന്നു അദ്ദേഹം ഇംഗ്ലണ്ടിൽനിന്നു മടങ്ങിവന്നപ്പോൾ വിചാരിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ അടുക്കൽ മുട്ടുകുന്തി വിരീതരായി നില്ക്കുന്നതല്ലാതെ അവരുമായിസ

മനിലയിൽ പെരുമാറുവാൻ ഇന്ത്യക്കാർ സാധിക്കുന്നതല്ലെന്നുള്ള സിദ്ധാന്തം ശക്തിപ്പെടുന്നു, അങ്ങിനെ പറയുന്നതാണു സ്വാഭാവികമാണെന്നിന്റെ അർത്ഥത്തെ പ്രശ്നപ്പെടുന്നതുകൊണ്ട് ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കു കാണിക്കുന്ന മനോനിഷ്ടകാരണവും ആയിരുന്നു പ്രമേയമാമന്റെ അഭിപ്രായം.

ഇംഗ്ലണ്ടിലുള്ള സുപ്രസിദ്ധനായ അനവധി ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ പരിചയക്കൂട്ടം അദ്ദേഹം കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ട്, ആംഗ്ലോഇന്ത്യൻസമുദായത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന് ആദ്യംതന്നെ കർച്ചയാർ പ്രാവശ്യം വെച്ചു. അദ്ദേഹം സ്വഭാവത്തിൽ, പലപ്പോഴും ചായവിയന്നു, സദ്യ, കായികാത്മസംഭാരം, മറ്റു വിനോദങ്ങൾ മുതലായവയിൽ പങ്കെകൊണ്ട്, ആതിഥേയമായ ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ ഒരു മാർഗ്ഗത്തെ അനുഭവിച്ചു. അപ്രകാരമുള്ള മാത്യാനുഭവങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ മനോഹാർഷിത്തത്തിലേക്കും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിലുള്ള ഭാരം മരുന്നാധികളിലും ഒരു "കിഷിളി" ഉണ്ടാക്കിത്തരികയും ചെയ്തു.

ഏതാണ്ട് ഇക്കാലത്ത് ഒരു പുതിയ രീതിയിലുള്ള യുദ്ധ ഉത്സാഹനാവസ്ഥയിൽ, ഒന്നാമതായി ഭാഷിക്കുന്നവന്റെ കയറി യാത്രചെയ്യുന്നതിന് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ സേവക്കാരായി ആ ഭിക്ഷിലുള്ള പലരേയും ഗവണ്മെന്റ് ക്ഷണിക്കുകയുണ്ടായി. ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പ്രമേയമാമനുണ്ടായിരുന്നു. മടക്കത്തിൽ രീതിയിലുള്ള ഒരു മുറിയിൽനിന്നു യാത്രക്കാരായ ചില ഇന്ത്യക്കാരെ അതിയായ ശിക്ഷാരണത്തോടുകൂടി യൂറോപ്യനായ ഒരു പൊല്ലിസ്സുദ്യോഗസ്ഥൻ പിടിച്ചു വലിച്ചുപുറത്താക്കി. ഏതോപ്യവേഷധാരിയായ പ്രമേയമാമനും ആ മുറിയിലുണ്ടായിരുന്നു. മറ്റുള്ളവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ അദ്ദേഹവും പുറത്തിറങ്ങുവാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ ആ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ "സർ, നിങ്ങൾ ഇറങ്ങണമെന്നില്ല. അവിടെത്തന്നെ ഇ

കിപ്പാതപേക്കു് എന്ത സഞ്ചാരിമാനും പറഞ്ഞു.

തന്നോട്ടു പ്രത്യേകമായി കാണിച്ചു ആ ആദരവു നിമിത്തം ആദ്യത്തിൽ അദ്ദേഹം അഭിമാനംകൊണ്ടു തന്നെത്താൻ നെ അഭിമുഖിച്ചു. കുറച്ചു കഴിഞ്ഞു, വണ്ടി ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ, പശ്ചിമഭാഗത്തു പുതുതായി ഉഴിച്ചു പച്ചവിട്ടിരിക്കുന്ന വയലുകളിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന അസ്സൽത്തൂണിന്റെ മനകിരണങ്ങൾ ഇന്ത്യാരാജ്യത്തെ മുഴുവൻ ബാധിച്ചിരിക്കുന്ന ലജ്ജാവഹമായ അവാസ്ഥാഭേദത്തിന്റെ ഒരു നിഴലാട്ടംപോലെ, അദ്ദേഹം നോക്കിക്കണ്ടു. ആ തീവണ്ടിയിലെ ഏകാന്തമുറിയിൽ അലകത്തിന്നടുത്തു ചിന്താലഗ്നനായി നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ വൃക്കുപ്ലായയുടെ മറവിലൂടെ ശോച്യാവസ്ഥയിലെത്തിയിരിക്കുന്ന ഇന്ത്യാമാതാവിന്റെ നന്മനയെക്കുറിച്ചു കാണപ്പെട്ടതായി പ്രഥമനാഥനാ തോന്നി. മനോരാജ്യത്തിൽ ഭൂമികൾ പ്രമേഹനാശന്റെ കണ്ണുകളിൽനിന്നു ചുട്ടൊന്നു കണങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടു കവിർത്തടങ്ങളിലൂടെ അനന്തമായി പ്രവഹിക്കുകയും, റുദ്രഭയം കോപാവേശത്താൽ ദിനമാഴിക്കീടുകയും ചെയ്തു.

രഥോത്സവാവസരത്തിൽ ഇന്ത്യപ്രതിമയെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു തെരുവീഥിയിലൂടെ പൊയ്ക്കാണിരുന്ന ഒരു കഴുതയുടെ കഥ അപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനു് ഓർത്തു. പാസ്തറാർ ദേവപ്രതിമയെ അങ്ങാട്ടുപുക്കും അതിന്റെ മുമ്പിൽ പൊടി നിറഞ്ഞ വഴിയിൽ വീണു തകർന്നു കിടക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. വിസ്ഫീകമായ ഒരു കഴുത, ജനങ്ങളുടെ മെതിബ്ബാമുറപ്പാലം തന്നെ ഉദ്ദേശിച്ചാണെന്നു തെറ്റിയിരിച്ചു. “ഞാനും ആ കഴുതയുടേതായി ഇത്രമാത്രമേ വ്യത്യാസമുള്ളൂ. ഇന്ന് എന്നിക്കു സിദ്ധിച്ചതായ ഈ ബഹുമതി എന്തെന്നു ഉദ്ദേശിച്ചല്ലോ. എന്റെ വേഷത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത് എന്നു ബോധം എടു

உதவி: "அருளிச்சொல்லு பூமிமாமன் தஞ்சாவான் உயிர்த்து."

സ്വഗൃഹത്തിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ഉടനെ, പ്രമേഹം മറ്റ് വീട്ടിലുള്ള കുട്ടികളെ എല്ലാവരെയും വിളിച്ചുവരുത്തി, ചാമ്പുചായി ഒരു വലിയ അഗ്നികണ്ഡം തൊട്ടിപ്പിച്ച തന്റെ ഐശ്വര്യപുഷ്പങ്ങൾക്കൊക്കെ ഓരോന്നോന്നോന്നായി അതിലേയ്ക്കു എറിക്കുകയുണ്ടു്. കുട്ടികൾ അഗ്നികണ്ഡത്തിന്നു ചുറ്റും വലംവെച്ചു രസിച്ചു. ഇരുളിക്കളിച്ചു. എത്ര അധികമുണ്ടെങ്കിലും അഗ്നി ആളിക്കത്തിയൊന്നത്ര അധികം ഓവരുടെ സന്തോഷോത്സാഹത്തെയും വർദ്ധിച്ചു. പ്രമേഹനാഥൻ ചായവിരുന്നിന്നും മറ്റും സാധാരണയായി പോകാറുള്ള ആശ്വാശ്വത്തുരുടെ മുമ്പാകെയുള്ളിൽ തീരെ കടക്കാതായി. സ്വഗൃഹമാകുന്ന കോട്ടക്കകത്ത് അദ്ദേഹം മറുഭുജവർക്ക് അപ്രാപ്യനായി കഴിച്ചുകൂട്ടി. എന്നാൽ, തിരു-ങ്ങിൽത്തന്നെ ചെന്ന പ്രത്യക്ഷത്തിൽ അധികേതവിഷപ്പെട്ടവനായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്നേഹിതന്മാർ കസവുതലപ്പാവുകളണിഞ്ഞിട്ടുള്ള അവരുടെ ഉത്തമംഗളങ്ങളെ യഥാവിധി ചൊല്ലാച്ചുകൊണ്ടു മുമ്പാകെപ്പോലെ തന്നെ ചൊരച്ചൊരമെ ഗ്രാമപാതങ്ങളിൽ കയറിയിറങ്ങിപ്പോന്നു.

വിമിശ്രിതപരിസ്ഥിതിയിൽ നവോത്ഥാനത്തിന്റെ ആദ്യ ഘട്ടത്തിലെ ഒരു സ്ത്രീയെയാണ് വിവാഹംകൊള്ളുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭർത്താവ് സമുദായത്തിൽനിന്നും നല്ല വിദ്യാഭ്യാസം സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളവനും ആധുനികവും ആയിരുന്നു. ഈ വിവാഹബന്ധം തന്റെ ഭർത്താവിനോടടുത്തു സാധിച്ചതാണെന്നും നവോത്ഥാന വിപ്ലവം ആണെന്നും തന്നെപ്പോലുള്ള ഒരുവന്റെ ബന്ധുത്വം സ്വീകരിച്ചത് അവർക്ക് നവോത്ഥാനത്തിൽനിന്നും ഒരു സംഗതിയാണെന്നും

വധുവിന്റെ കടുംബക്കാരുടെ ധരിപ്പിക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും അജാഗ്രത കാണിച്ചിരുന്നില്ല. നവംബർമാസം പലപ്പോഴും, പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ പിതാവിനു ഭാരതത്തിൽ കലാപരമായിട്ടുള്ള കലകളെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുള്ളതിൽ താല്പര്യമായിട്ടുള്ളതാണെന്നുപോലെ അനുഭവത്തിലുള്ള കാണിച്ചുകൊടുക്കും. നവംബർമാസത്തിൽ കലാപരമായിട്ടുള്ള ഒരു പട്ടണത്തിൽ ഉള്ളിലുള്ള അല്ലമായി പുറത്തു തെളിഞ്ഞുകാണുന്ന അനുഭവത്തിന്റെ മിന്നിച്ചുപറയെയുള്ള ഒരു പരിഭാസപരമായ കലകളിലൂടെ അവരുടെ പാടലാശയങ്ങളെ വിടർത്തുമ്പോൾ ആ സാധു നാന്റെ വിവിധ തലങ്ങളെ തന്റെ അനുഭവമായി ലഭിക്കുകയും, പശ്ചാത്താപിക്കുകയും ചെയ്യും.

മൃത്യുസന്ദേശത്തിനായ “ലാവണ്യമേഖല” സെന്ററൽ അതിലും സാമൂഹ്യത്തിലും മറ്റുള്ളവരെ അതിശയിച്ചിരുന്നു. അവർ ഒരു സുഖാവസ്ഥയിൽ പുതിയ ഒരു ജോടി “ഇംഗ്ലീഷ് ബുക്സ്” എടുത്തു നല്ല കലാപരമായിട്ടുള്ള നവംബർമാസം ഗതനമായിട്ടുള്ള പുതുമായിട്ടുള്ള പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും ഇതാണെന്നുപോലെ സുഖാവസ്ഥയിൽ, പുഷ്പമാലകൾ, ചന്ദനം, ധൂപക്കുറി മുതലായവയെല്ലാം സമീപത്തു സംഭരിക്കുകയും, ബുക്സ് ന്റെ മുമ്പിൽ രണ്ടു വിളക്കുകൊളുത്തിവെയ്ക്കുകയും ചെയ്യും. നവംബർ അകത്തേക്കു വന്നപ്പോൾ സന്ദേശത്തിന്റെ ഇരുവശം ഭാരതവശത്തുനിന്നു പരിഭാസപരമായ ഗൗരവമുള്ളവരുടെ “അവിടുത്തെ ഇരുപത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിലും! അവരുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ അങ്ങു വിജയിയായിത്തീർക്കട്ടെ!” എന്ന് അദ്ദേഹത്തോടു പറഞ്ഞു.

സന്ദേശത്തിൽ മുന്നാമതവുമായ “കിരണമേഖല” വളരെദിവസം മുൻപിത്തീർന്നു, “ജോൺ, സ്റ്റീവൻ, ഹെൻറി, ജോർജ്ജ്” എന്നിവരുടെ ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ ഇട

യിൽ സാധാരണക്കൂട്ടായ പുരുഷന്മാരുടെ ഒരു വസ്ത്രത്തിൽ കൗതുകത്തോടെ നോക്കിത്തന്നു പട്ടണുകൾക്കൊണ്ടു വിചിത്രമായി തുണിയുണ്ടാക്കി, അത്യാസം ആദരവോടുകൂടി, ആ “നാമാവലി” യെ നവേദ്വിനി സമ്മാനിച്ചു.

നാമാവലിയുടെ ബാലയോ തന്നിരിക്കുന്നു അഗണ്യമായ ആയ “ശോകമല” നവേദ്വിനിയാണോ? ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—“മേൽപ്പറഞ്ഞ ഈശ്വരനായ ദൈവമാരുടെ വേഷങ്ങൾ ഉരുവിട്ടുപിടിക്കുന്നതിന്നു ഞാൻ ഒരു തുളസിമാല ഉണ്ടാക്കിത്തന്നു.” അതുകൊണ്ടുപോൾ “പോടി, അധിക പ്രസംഗി!” എന്ന് അവളുടെ സമ്മോദിമാർ അവളെ ശാസിച്ചു.

നവേദ്വിനിയുടെ മലയാളം കോപത്തിനും മാറിമാറി അടിച്ചതാക്കിത്തന്നു. എന്നാലും നവേദ്വി ആ സമ്മോദികളുടെ സാഹചര്യത്തെ, പ്രത്യേകിച്ചും ഉപവൃത്തിയാക്കിത്തന്ന മാവണ്ണലേഖയുടെ സന്നിധാനത്തെ, ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിന്നു ശക്തനായില്ല. അവളുടെ സൗന്ദര്യം മകരന്മാരോടൊപ്പം മധുരവും, വാക്കും പ്രവൃത്തിയും നവേദ്വിനിനെ സംബന്ധിച്ചുണ്ടാകുക, കാഞ്ഞിരപ്പഴംപോലെ കായ്പുളകുതായിത്തന്നു. നവേദ്വി, കുന്നിന്റെ തൃപ്പിവഴങ്ങ മാധുര്യത്തെയും, മറ്റൊരിന്റെ ദണ്ഡുമാക്കു കണ്ണിനേയും, ഒരേ സമയത്തുതന്നെ അനുഭവിച്ചു. കൂടുതൽ മുള്ളുകൾക്കൊണ്ടു ചിറകുനീറിയ ചിത്രശലഭം, മധുവില്ലാത്ത ആസക്തിയിലിരുന്നു, കോപം സഫിച്ച് വിട്ടൊഴിയുവാൻ കൗതുകമെന്ന പൂക്കുത്തിന്നു ചുറ്റും തന്നെ വീണ്ടും പറക്കുന്നതു സാധാരണമാണല്ലോ.

ആ സമ്മോദികളുടെ ഉപദ്രവം സഹിക്കുവാനാകുന്നതാകട്ടെ ദൈവമാരുടെയും അവരിൽനിന്ന് ഇച്ഛിക്കാവുന്ന

സമാന്തരമേയോ ഭൂമിപ്പെന്ന നവോദയ കേന്ദ്ര രാധി കവാൻ തുടങ്ങി. കലകളുടെ സേവയ്ക്ക് അദ്ദേഹത്തിൻറെ ബഹുമാനവിലേയ്ക്കു പോകുമ്പോൾ, സുരേന്ദ്രനാഥ ബാനർജിയുടെ പ്രസ്ഥാനം കേൾക്കേണ്ടതാണ് പോകുന്ന രക്തം പാലും. ഡാർബീനിന്റെ എന്ന സ്ഥലത്തുനിന്നു മടങ്ങിയെത്തുന്ന ഗവർണ്ണർസർട്ടിഫിക്കറ്റ് പ്രതിരോധവൽ രീതി ബിരുദപ്പട്ടിപ്പിടയ്ക്കുന്ന പൊന്നാലം, നാലാം അദ്ധ്യായം അന്നത്തെ വഴലിയിൽ വരുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള തന്റെ വെറിയായാലെന്ന കടന്നുവാൻ പോകയാണെന്നു പറയും.

തനിക്ക് വിദ്യാഭിരുചിക്ക് നല്ലൊരു കോരമാതാ മേയോ, ഉപേക്ഷിക്കാൻ നിർബാഹിപ്പാത തന്റെ സന്തോഷമാതാമേയോ മേയോനിക്ക് നിർബാഹിപ്പാത നവോദയം വെൽ രണ്ടാമിന്നുമാലയിൽ അകപ്പെട്ട മനോജ്ഞാ പല വളരെ വളരെ കഴിഞ്ഞു. മോശാൻ മോശിയോ ചിട്ടല്ലാതെ തലമുറ കെട്ടിയെടുത്ത് ആ സന്തോഷിമാർ തമ്മിൽ തമ്മിൽ നിശ്ചയമായി തീർച്ചപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

ചക്രവർത്തിയുടെ തിരുനാൾ പ്രമാണിച്ച് അടുത്ത പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുവാൻവിശന്ന ബഹുരതിദാനവിവരപ്പട്ടികയിൽ (Birthday honours list) നവോദയംതന്റെപേർക്കു ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതും "മഹതിപദം" തിരുമേയ്ക്കു കയറുവാൻ കോന്നിയുടെ തന്റെ പടിയായ "റാമി ബഹുദർ" സ്ഥാനത്തിൽ അദ്ദേഹം ഉടനെ കയറുമെന്നു ഒരു കിരണിയിൽ അദ്ദേഹം അയച്ചു. അദ്ദേഹം പ്രഖ്യാപിച്ചു. തനിക്ക് അദ്ദേഹം സന്തോഷകരമായ ആ "ഗുരോരം" ഞ്ഞെടുത്ത് അദ്ദേഹം പറയുന്നതിന് ആ സാധുവിനെ കയ്യെടുത്തുവെച്ചു. ശരത്കാലത്ത് ഒരു രാത്രി, പൂർണ്ണ ചന്ദ്രൻ, കായകന്മാരിൽ ചപലതയെ വളർപ്പിക്കുന്ന തന്റെ ശിരകിണങ്ങളെ സ്വേദനമായി പരത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന

പ്പോൾ, അടക്കിയാൽ അടക്കാതെയും ഒളിപ്പിച്ചാൽ ഒളിയാകതയും തന്റെ ഏതെങ്കിൽ തിങ്ങിവിങ്ങിയിരുന്ന ആ സംഗതിക്കു കക്കരിച്ചു സമീപസ്ഥമായ തന്റെ പ്രിയനമു മോട്ടു നവോന്മുശേഖരൻ ഗ്രഹമായി പറഞ്ഞു. പിറേറന്നു മാവിക്കെ “മിസ്സിസ്സ് നവേനു” ഒരു പല്ലക്കിൽ കയറി ബ്രേയുസഭാമാലിയായ ഓവണ്ണമേഖരന്റെ ഗൃഹത്തിൽച്ചെന്നു തന്നിട്ടു സംഭവിക്കുവാറായിരുന്നതായിക്കേട്ട ആപത്തിനെക്കുറിച്ച് വളരെ സങ്കടപ്പെട്ട കണ്ണൂരിൻ പൊഴിച്ചുകൊണ്ട് ആവലാതി പറഞ്ഞു.

“എന്താ? നവേനു ഇതിനെന്താ? ഒരു വാലു വളരുന്ന രീപ്പിച്ചയാക്കിട്ടാണോ? ‘റായിബുള്ളൂ’യായാൽ അതൊന്നും വേണ്ടല്ലോ. വേണോ? നിനക്കെന്നാണിത്ര സങ്കടപ്പെട്ടുവെന്നോ നാണിക്കുവാനോ ഉള്ളത്?” എന്ന് ബ്രേയുത്തിയാനത്തിയെ സമുദാനപ്പെടുത്തി.

“അങ്ങാ! എന്റെ ചെട്ടിയെ, അങ്ങനെ പറയരുത്. എനിക്കെന്നായാലും വേണ്ടില്ല. ‘റായിബുള്ളൂരിണി’ ആവാതെ കഴിഞ്ഞാൽ മതി.” എന്നിപ്രകാരം അരുണ വേലു വീണ്ടും വിലപിച്ചു അവരുടെ പരിവർത്തിൽ “ബ്രഹ്മസാഹസ്യം” എന്നൊരുതരം മാത്രമേ റായിബുള്ളൂർ സ്ഥാനമുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അതാണ് ആ സ്ഥാനലബ്ധിയിൽ അവരുകൾക്കുണ്ടായ അസാമാന്യമായ വിജയത്തിന്നു കാരണം!

“ആട്ടെ, നീ പരിഭുചിക്കേണ്ട. എന്നെക്കൊണ്ടു കഴിയുന്നതും ഞാൻ ശ്രമിച്ച് ഈ ആപത്തു നിവൃത്തിയുണ്ടെങ്കിൽ കഴിപ്പിക്കാം.” എന്നുപറഞ്ഞ് ഓവണ്ണമേഖര കിരണമേഖരയെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു.

ഓവണ്ണത്തിന്റെ മകനായ “ബാബുനീലത്താൻ” “ബാബുനീ”യ്ക്ക് ഒരു വശീലാചികസ, ശരൽകാലാകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ബാബുനീയേയും ചെല്ലുവാൻ ഓവണ്ണം നവോന്മു.

വന്നു കയറിയപ്പോൾ, ആ കയറുന്നതും നവോദയവിനെ അത്യന്തം സന്തോഷിപ്പിച്ചു, അദ്ദേഹം അതനുസരിച്ച് ഉടനെ ബെൽഗാരി വെള്ളം പോകുകയുണ്ടായപ്പോൾ.

പശ്ചാത്തലിപ്പുകളിൽ കുന്നായ ബെൽഗാരിലെ മോമത്തം ലാവണ്യമേഖലയ്ക്ക് എത്രയും പറ്റിതന്നായിരുന്നു. അനന്തരമായ കാലാവസ്ഥ അവളുടെ രൂപലാവണ്യത്തെ ഒന്നുകൂടി വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും അവളുടെ ശ്ലാഘനമായിരുന്ന കവിമാരുടെ 'പാടലവലവലകോമള'മായി പൂർവ്വലികം പ്രകാശിക്കുകയുണ്ടായപ്പോൾ. ഒരു ചെറുപുഴയുടെ ഏകാന്തമായ തീരത്തു പുത്തുരുട്ടിത്തുളിപ്പുന്ന കാശാവിനെപ്പോലെ അവൾ മനോഹരമായിത്തീർന്നു. പ്രകാശത്തിൽ സൂര്യശ്ശികൾ പ്രതിഫലിച്ചു നേർത്തുപുത്തുരുട്ടിയ മഞ്ഞുനീർതുള്ളികളെ വികസനമെന്നു പറയുന്നിടത്തായി മാലിനീയത്തെ എന്നപോലെ സ്വയം ആകർഷിക്കപ്പെട്ടവനായ നവോദയശ്വേതൻ, ലാവണ്യമേഖലയെ കണ്ണുനീറയെക്കണ്ടു.

അന്നത്തെക്കാരും അധികമായ ഒരു സുഖാനുഭൂതി തന്റെ ജീവകാലത്തോടും നവോദയവിനോടായിട്ടില്ല. തന്റെ ശരീരസമീപിതയുടെ പുണ്യസുഖാവസ്ഥയും, സന്ദർശനമായ ലാവണ്യമേഖലയുടെ ഉന്മേഷജനകമായ സന്നിധാനവും കൂടിമുപ്പൻപ്പോൾ നവോദയ എന്തെന്നില്ലാത്ത ഒരു ഹൃദയത്തോടെ തന്നെത്താൻ വിസ്മയിപ്പിച്ചപ്പോൾ. അവിടെ തൊട്ടത്തുന്നിയിലൂടെ ഒഴുകുന്ന ഗംഗാനദിത്താതിരയിനവും അജ്ഞാതവും ആയ ഏതോ ഒരു സ്ഥാനത്തെയും പേരുകേൾക്കുന്നതായും, തന്റെ മനസ്സിൽ വളർത്തുകൊണ്ടിരുന്ന അസംബന്ധങ്ങളായ വിചാരപരമ്പരകൾക്ക് അതിൽനിന്ന് എന്തോ ചിലമ്പുപടരുക ഉണ്ടായിത്തീരുന്നതായും മറ്റും നവോദയവിനോടായി.

പ്രകാശത്തിൽ അദ്ദേഹം ശംശാനദീതീരത്ത് ഉലാത്തുവാൻ പോയി മടങ്ങിവരുമ്പോൾ, ഹോമനസ്പത്യകൻറെ കൂടെ ലക്കനസ്പത്യന്തരായ് കാമിനീകാമുകന്മാർ പരസ്പരബിംശനത്തിൽ തൊന്നാറുള്ളതും അനപമവുമാരും, ഒരു അപാദിവരിലേന്നും അദ്വാനത്തിനുള്ളവകയും, ശരീരമാസകലം ആ സുഖാവസ്ഥയിൽ കുറഞ്ഞൊന്നു തപ്തമായിത്തീരുകയും ചെയ്തുപോയി. വാസസ്ഥലത്തു മടങ്ങിയെത്തുമ്പോൾ വാവണ്യലേഖ എങ്ങനെയിലും വീട്ടവലകളിൽ എളുപ്പ്തു തന്നൊന്നാൻ ആഹ്ലാദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു കാണാം. അപ്പോഴല്ലോ അവരെ സമാന്തരബാൻ ഭ്രമിക്കുകയും തക്കനറ അപദ്യപങ്ങളും അർജ്ജുനന്മാരും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടുത്തുകയും ചെയ്തും. എന്നാൽ ആ വക അലകളിൽ പരിഞ്ഞൊന്നുമോ പർമാനമോ സമ്പാദിക്കുവാൻ അവൻ തീരെ ഭ്രമിച്ചില്ല. താൻചെയ്യുന്ന തെന്റുകൾക്കു ലാവണ്യഭാവത്തിനാലിന്നു ക്ഷാമംകൂടാതെ കിട്ടിവരുമുള്ള ശാസനകളേയും ശകാരങ്ങളേയും സസന്തോഷം സ്വീകരിച്ചുവന്നു. കുറിച്ചുട്ടുകൾ യഥാക്രമംകൂട്ടുന്നതിലും, വറക്കുന്നതിലും പൊരിക്കുന്നതിലും, അഗ്നിമയ ശരീരപ്പെടുത്തുന്നതിലും ഏല്പാം താൻ തെ കട്ടിക്കെക്കാരും അപദ്യം നിസ്സഹായനമാണെന്നു വളരെ പ്രയാസപ്പെട്ടു നവേൻ ഭിന്നപ്രതി ഉദാഹരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പ്രതിഫലമായി, വാവണ്യലേഖയിൽ നിന്നു സുലഭമായി ലഭിക്കാറുള്ള ശകാരങ്ങളേയും ഹാസ്യസുലകമായ പുഞ്ചിരിയേയും സഹാനുഭൂതിപാലെ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടും ഇരുന്നു.

സഹോദരിയുടെ കൊള്ളിവാക്കുകളും, കള്ളസ്വനികളും കേട്ടു നവേഷ ഉച്ചയ്ക്കു സുഖമായി രസിപ്പുകൊണ്ടു ഭക്ഷണംകഴിക്കും. പിന്നീട് കുറെ നേരം ശീട്ടുകഴിക്കും. കളിയിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാമ്പും നന്നെ പരുങ്ങലാണ്.

കള്ളക്കുളി കഴിഞ്ഞു, ഏതിനുമുമ്പെയുടെ കണ്ണു നോക്കുക, തടിച്ചു ചെറുത്തുകൊണ്ടിരുന്നതെല്ലാം ബഹു സങ്കടമെന്നായിരുന്നു എന്തിലും, ഒരു കള്ളനിലും വിളിച്ചു ജയിക്കാൻല്ല. എന്നുമാത്രമല്ല, ദൈവനാൽ നോക്കിയിരിക്കുകയും സന്തോഷമായില്ല, തന്നിരിക്കുന്നു, കൂട്ടുകാർ അദ്ദേഹത്തെ എപ്പോഴും കൈമാറ്റം എന്നിട്ടും ഒരു ദൈവം ഉണ്ടായില്ല; എന്നാൽ കൈമാറ്റം മാത്രം തീരെ ഇല്ലായിരുന്നു.

ഒരു കാഴ്ചയിൽ മാത്രം അവിടുത്തെ താമസങ്ങൾ നവംബർമാസത്തിൽ പൂർണ്ണമായി പരിഷ്കാരം കാണപ്പെട്ടു. ദൈവമാരുടെ പ്രീതി സ്വീകരിക്കുകയാണ് തന്റെ ജീവിതത്തിലെ ഏകോദ്ദേശ്യമെന്നുള്ള അഭിപ്രായത്തെ തൽക്കാലം നോക്കുകയാണെന്നായിരുന്നു അദ്ദേഹം തീരെ വിശ്വസിച്ചു. നമുക്ക് അന്യരും പ്രിയപ്പെട്ടവരും, അടുത്തവരും, ആയ പേരുകളെല്ലാം ദൈവമാരുടെയും സ്വീകരിക്കുന്നത് എത്ര അത്യാവശ്യവും സമ്പന്നവും ആണെന്ന് അദ്ദേഹം അന്നു വെറുംകാണി അറിയുവാൻ തുടങ്ങി.

വിശ്വസിച്ചു, നവംബർമാസം ഇപ്പോഴത്തെ താമസസ്ഥലവും അവിടുത്തെ ജീവിതസമ്പ്രദായവും മുമ്പത്തെതിൽനിന്നു വളരെ വ്യത്യസ്തപ്പെട്ടതാണ്. 'ലാലസ്പാല'യുടെ ദൈവമായ "നിമിത്തം"—ബ്ലാസ്കർ വഴി ലണ്ടനിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിനായിരുന്നു, അദ്ദേഹം "സായ്പ്പു"ക്കൊപ്പം ദൈവമാരുടെ നേരെ അദ്ദേഹം പ്രശ്നിച്ചിരുന്ന മനസ്സാൽ അദ്ദേഹം ആത്മീയതയ്ക്ക് കവിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൈവം തന്നെ അദ്ദേഹത്തെ ശാസിക്കാറുണ്ട്, അവരോട് അദ്ദേഹം പറയാറുള്ള മറുപടി, ഇപ്രകാരമായിരുന്നു: "ആദ്യം-അദ്ദേഹം- അത് സന്തോഷിക്കുന്ന ശേഷം- ഏതെങ്കിലും വെറുംകാണാൻ മനസ്സിലാക്കുവാനും അദ്ദേഹം ചെയ്ത

കാണുന്നതു വിചാരിച്ചു നമ്മുടെ മറ്റൊരേയ്ക്കു വ്യത്യസ്തമായതാണ്. കടൽതീരത്തിലെ മണൽ നല്ല ശുദ്ധമല്ലെന്നും പ്രകാശവും ഉജ്ജ്വലമാണെന്നതിന്നു സംശയമില്ല. എന്നാൽ അതേ ഏതെങ്കിലും വിത്തുകളെ കറുത്തു ചട്ടിയിറങ്ങൽ വരുത്തുകയിൽ വിശേഷമാണെന്ന് ഇപ്പോൾപ്പറുന്നത്. അവിടെയല്ലാതെ വിട്ടുവെക്കുകയില്ല." അവിടെയെത്തിച്ച് അശേഷം ആലോചിക്കാതെ, നവേദനയും ഈ ദൃശ്യങ്ങളായ ആനയുടെ ശരീരത്തെ ക്രമേണ അല്ലാത്തതായി അനുകരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. കഴിഞ്ഞ കാലങ്ങളിൽ, പരേതനായ സപ്താവിതാവിന്റെയും, അനന്തയുടെയും അഭിമാനത്തോടു കൂടിയ പലപ്പോഴായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള വയലിൽ, നവേദന ആശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന "റായിബുള്ളർ" സ്ഥാപനത്തിലേയ്ക്കു കീഴ്ന്നു ക്രമേണ വളർന്നുവന്നു. ഇനി അതിന്നു നന്നല്ലെന്നു വളം ചേർക്കുകയാണെന്നു ആവശ്യമില്ല. അദ്ദേഹം അന്നുതന്നെ രാവിലെ പത്തുമണി ചത്തുവെച്ചതിൽ അറപ്പുപറ്റിക്കൊടുത്തു പ്രത്യേകാവശ്യത്തിലേയ്ക്കു ഒരു കമിസ്മാലും കെട്ടിയും ഏറ്റവും മെച്ചപ്പെട്ടതായി വെറുതെയാണോ? വിത്തുമാവശ്യപ്പെട്ടത് പരിശോധിക്കുകയാണല്ലോ അവിടെ ചെന്നുവന്നു വിശദീകരിക്കുന്നതു സാധാരണയായിത്തീർന്നിട്ടില്ല! അതുകൊണ്ടാണോ ഫലമില്ലെന്നു വരുമോ?

"ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ കോർപ്പറേഷൻ"ന്റെ സമ്മേളനം കാര്യം സമീപിച്ചു. ബസ്റ്റാറിൽനിന്നും അതിലേയ്ക്കു വേണ്ടി പണം ചിറ്റിച്ചുവെക്കുന്നതിന്നു തലവനായുള്ള നിന്നു ബാബുനീലത്തന്നെ തിരിച്ചു. നവേദനയെക്കുറിച്ചു നമ്മുടെ കൂടെ ഉൾക്കൊള്ളാൻ അവസരമുണ്ടെന്നായില്ല. ശിക്ഷിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു കിടപ്പം അനുവദിക്കാൻ അവിടെ കടന്നുവന്നു പണംപിരിച്ചുപറ്റുക നവേദന

വിന്റെ മുമ്പിൽ നിവർത്തിവെച്ച് “ഇതിൽ ഒരു പ്പെട്ടെന്ന് എന്ന് അപേക്ഷിച്ചു.

പുസ്തകങ്ങളായാൽ നവേദ ആദ്യത്തിൽ ഒന്ന് അഞ്ചു പന്ത്രണ്ടു വളരെ കൗതുകകരമായതിൽ പരിശോധനാ കൂടി, “അതോ! അതുകൊണ്ടുതന്നെ. യുഗോസ്ലാവ്യാർവ്വത്തിൽ നിന്നും ഏതെങ്കിലും കണ്ടെത്തിയതും വിനോദസഞ്ചാരികൾ കാൽ വളരെകുറച്ചതിലുംവെച്ച്, എന്ന് നവേദവിനെ ഉപേക്ഷിച്ചു.

അവരുടെ നൂറ്റാണ്ടും. “കാൽ അതുകൊണ്ട് വിചാരിച്ചു പേടിച്ച് കിട്ടിയതാണെന്നാണോ നിങ്ങളുടെ കാര്യം ധാരണ?”

“അതും ഏതാനും നീക്കം ചെയ്ത പേർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും, അതുകൊണ്ട് പേടിക്കേണ്ട. പ്പെട്ടെന്ന്.” എന്ന് നീക്കം ചെയ്ത ആശയവിഷ്ണുവിന്റെ എന്നു പോലെ പറഞ്ഞു.

ലാവണ്യം വെനമാവത്തിൽ വീണ്ടും, “എന്നാലും വേണ്ട. ധാരണയും അതുവിശ്വസിച്ചുകൂടാ. കാൽക്കൽ കേൾക്കേണ്ടിയിട്ടു നാടുകൾ പുറത്തുനിന്നിട്ടില്ല—”

നവേദവിന്റെ ഭാവം മാറി, “എന്റെ പേർ വെനമാവുകയല്ലെങ്കിൽ കണ്ടെത്തുകൊണ്ട് എനിക്കോ പാപത്തും വരാനില്ല” എന്ന് വളരെ ഉച്ചത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു. അതുകൂടി നീക്കം ചെയ്ത കയ്യിൽനിന്നു പുസ്തകം വലിച്ചെടുത്തു അതിൽ പേരെഴുതി പ്പെട്ടെന്ന്, എതിരെ “ദാദാവിനു ഉറപ്പിക” എന്ന് ചേർത്തു. വെനമാവുകയും വെനമാവുകയും ആ സംഭവം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്ത ആനന്ദമായി ആയിട്ട് അദ്ദേഹം സമാധാനപ്പെട്ടു.

ലാവണ്യം കൈപാടി തന്നെത്തന്നെ നവേദവിൽ

അടിച്ചുകൊണ്ടു, “എന്ത്! എന്ത്! നിങ്ങളീകാണിച്ചത്” എന്ന് ആരേഖപിച്ചു. “തെറ്റൊന്നുമില്ലെന്ന്” നവേന്ദ അഭിമാനത്തോടെ വിവരം പറഞ്ഞുവിട്ടു.

“പക്ഷേ- എന്നാൽ—സാൽവാറ്റോയ്യനിൽ ഒരു നൂറു പെണ്ണും, വൈറവേകമ്പനിയിലെ മാനേജർ, അവരുടെ റബ്ബർ, ഇവരുടെ ഏജൻസികൾ, ടിക്റ്ററ്റുകൾ, ഓർഡറുകൾ, ബാൻഡ്, മാസ്റ്റർ, മറ്റു ക്ലബ്ബുകൾ, നിങ്ങളോടു വളരെ മുഷിഞ്ഞതും, നിങ്ങൾ കഴിക്കാറുള്ള “പുഷ്പങ്ങളും” നിങ്ങൾ കൊടുക്കുന്ന “ഓരോതിൻ” കഴിക്കാൻ ഇനി അവരും വരാതിരിക്കാനും മതി. അവർ ഇനി നിങ്ങളെക്കാണുമ്പോൾ കൈകൾ പുറത്തുട്ടി ലോകം പറയാതിരിക്കാൻ മതി.” എന്നിങ്ങനെ ലാവണ്യം വിടാതെ തുടർന്നുപറഞ്ഞു.

“എന്നാൽ തീർത്ത്! ഞ്ഞുകൊണ്ടുണ്ടാണം ഓർ ക്ലബ്ബിലും”. നവേന്ദവിന്റെ അഭിമാനമാണ് ഈ മറുപടി കല്പിച്ചത്.

കുറെ ദിവസം കഴിഞ്ഞു. മെലിവസം രാവിലെ നവേന്ദ കുപ്പി കറേറ്റോയി കടിച്ചുകൊണ്ടു ഒരു വെള്ളാ നക്ഷത്രം നോക്കുകയായിരുന്നു. ‘X’ എന്ന അജ്ഞാതനായ മായ ഒരു ലേഖകൻ എഴുതിയിരുന്ന കുറിച്ച നവേന്ദവിന്റെ റൂട്ടിംഗിൽപ്പെട്ടു. ആ ലേഖനത്തിൽ അതിരൻ കത്താവു നവേന്ദശ്രദ്ധയെക്കുറിച്ച് ആരോടൊന്നുമായ ഒരു ലാളിത്യം പ്രശംസിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തെ ഹാർട്ടായി അനുഭവിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തെപ്പോലുള്ള മഹാത്മാക്കളെ സഹായസഹകരണങ്ങൾ വരിച്ചതുകൊണ്ട് കോൺഗ്രസ്സിനുണ്ടായിട്ടുള്ള കൂടുതൽ ശക്തിയെക്കുറിച്ച് പ്രസ്താവിക്കുകയും മറ്റും ചെയ്തിരുന്നു.

കുറും പരേതനായ പുല്ലേന്ദശ്രദ്ധയെക്കുറിച്ച്— നവേന്ദവിന്റെ പ്രിയപിതാവിന്റെ—കാഴ്ച ആലോചിക്ക

വേഗം വളരെ വൃന്ദനം തോന്നുന്നു! പുണ്യസ്തോത്രം വേഗം! കോൺഗ്രസ്സിന്റെ ശക്തിയെക്കുറിച്ചു ഉദ്ദേശിച്ചാണോ? ഓരോർ ഈ നിമിഷസന്തതിയെ ഉൾപാടിപ്പിടിച്ചത്!

എന്നാൽ, അസന്തോഷകരമായ ആ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ ആശ്വാസമുണ്ടാകാത്ത സംഗതിയൊന്നും ഇല്ലാത്തതല്ല. ഭാഗ്യമാകുന്ന മോചനപദ്ധതികളെക്കുറിച്ച് അടിയുറച്ച ഭാഗ്യവേദകളും തെളിഞ്ഞു കണ്ടിരുന്നു. നവോദയം വരുന്ന അനവധി ഭാഗ്യവേദകളും വരികയാണെന്ന് ആംഗ്ലോ-ഇന്ത്യക്കാർ— ഓരോരുത്തർ— കോൺഗ്രസ്സുകാർ— മറ്റാരുമല്ല ആഗ്രാമികളെന്നും, ഇവകളെക്കുറിച്ചും ഉദ്ദേശം സിദ്ധിക്കുവേണ്ട വഴികളെല്ലാം കണ്ടെത്താൻ ആലോചിക്കുന്നുണ്ടെന്നും ഉള്ള സംഗതികളെക്കുറിച്ചും ഒരു നിശ്ചയം വിവര്യമായില്ലാത്ത സാധാരണനല്ലെന്ന് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടത്. അതുകൊണ്ട് നവോദയ സന്തോഷിച്ച അഭിമാനപ്പെട്ട ആ ലേഖനത്തെ ലാവണ്യലേഖനം കരുതിച്ചുകൊടുത്തു. കാഴ്ചയും മനസ്സിലായിട്ടില്ലാത്ത വാചത്തിൽ അവർ, “കഷ്ടമല്ല! കഷ്ടം പുറത്തായല്ലോ. ആർക്കും, നിങ്ങൾക്കോടൊന്നും വെറും! എന്തു നിലയ്ക്കും! എന്തു പ്രശ്നം!” എന്നിങ്ങനെ വളരെ വൃന്ദനത്തോടുകൂടി അഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

“സാരമില്ല. ലാവണ്യം അയാളെ വെറുക്കുന്ന ധർമ്മം. അയാൾ അയാൾക്ക് മുഴുവനും മാറ്റുകോടുത്തിരിക്കുന്നു. അയാളെ അനുമതിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു” എന്ന നവോദയ പുരയിടിയെക്കുറിച്ചും മറുവടി പറഞ്ഞു.

മറ്റു ചിലവരും കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കോൺഗ്രസ്സിന്റെ വിരോധിയായ വർത്തമാനക്കുടലാസ്സ്— ആംഗ്ലോ-ഇന്ത്യക്കാരുടെ ഒരു കുടലാസ്സ്— നവോദയവിനെ അപമാനം വഴിക്കു കിട്ടി. ആ കുടലാസ്സിൽ മുൻ പ്രസ്താവിച്ച വിദ്വേഷം— “X”ന്റെ ലേഖനത്തെ— വന്നുപിടിച്ചുകൊണ്ട് “സുഖപ്രദം” എന്ന പേർവെച്ച്, ഒരോരുത്തർക്കും

പ്പ് ഏഴുതിരിയിരുന്ന്. “നവോദയശേഖരനായി നേരിട്ട പരിവയപ്പെടുവാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായിട്ടുള്ള താങ്കൾക്കും ബന്ധുക്കൾക്കും അസംബന്ധവുമായ ഈ വർത്തമാനത്തെ ലവലേശം വിശ്വസിക്കുകയില്ല. നവോദയ ‘കോൺഗ്രസ്സുവാദ്യം’യെന്ന കാര്യം പള്ളിപ്പുലിയുടെ പള്ളികൾ മാത്രമല്ല വർത്തമാനത്തെ സംഭവിക്കാവുന്നതല്ല. അദ്ദേഹം നല്ല കാര്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ഉറച്ചു പള്ളിയാണ്. അദ്ദേഹം സർവ്വവ്യയം കിട്ടാതെ നിരാശനായിരിക്കുന്നവനെ കാണുകിട്ടാതെ വരികയാകില്ല. കരകാലം ഗീമയിൽ അടങ്ങിയ നമ്മുടെ ഉടുപ്പം നടുപ്പം മാത്രം കണ്ണടച്ചുനടപ്പിച്ച് ഇന്ത്യയിലേക്കു മടക്കിവന്ന് ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ സമുദായത്തിൽ പ്രവേശനം ലഭിച്ചാൽ ധാരാളം പ്രയോജനം ലഭിക്കുമെന്നു പലവിധത്തിൽ പ്രമിച്ചു സാധിക്കാത്ത ഇല്ലാതായ നമ്മുടെ പിന്തിരിച്ചിട്ടുള്ളവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പെട്ട ഒരാളല്ല അദ്ദേഹം. അതുകൊണ്ട്, ബാബു നവോദയശേഖരനെ കണ്ടു കേൾക്കുന്ന വർത്തമാനം തീരെ അടിസ്ഥാനരഹിതം.....” എന്നിപ്രകാരമെല്ലാം “സൂക്ഷ്മഗ്രാഹി” വിസ്തരിച്ചുഴിയിരുന്ന്.

ഭാഗ്യവാനായ പുരസ്കാരശേഖര! ജവാൻ പരലോക മടയുന്നതിനുവേണ്ടി യുവാപുനർജന്മമാരുടെ ഇടയിൽ എത്ര സുസ്ഥിരമായ കീർത്തിപ്പുതന്നെ പ്രതിബിംബിപ്പിക്കുന്നു!

ഈ ലേഖനക്കത്തും ലാവണ്യലേഖനം കാണിക്കാതിരുന്നില്ല. അതിൽനിന്നും നവോദയ ഒരു വിചിത്രമായ നിമിഷമായ “പുനർജന്മം”യല്ലെന്നും നേരെമറിച്ച് യോഗ്യമായ ഒരു മാന്യനാണെന്നും വ്യക്തമായി അറിയാമല്ലോ.

ലാവണ്യലേഖനം ഈ അവസരത്തിലും അതുതരസംഭവനമാണ് നടിച്ച്. “നീക്കമുണ്ടെന്ന് സ്റ്റേജിനാണ് ഇപ്പോൾ ഇന്ത്യയിലുള്ളത്? പരവ്വ, കേൾക്കരുത്. സ്റ്റേജിനറിനെ ടിക്കറ്റുകൾക്ക് കൂടുതൽ അർഹതയുണ്ടാകുമെന്നു

രോ, കോട്ടയിലെ ബാൻഡുമാസ്റ്ററോ ആണ് ഇതു പഠിച്ചത്?

“കീട്ടുതായാ നിങ്ങൾ ഇതിനെ ഖണ്ഡിച്ചു് ഒരു കവളി ഏഴുതണമെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്” എന്ന്, സമീപത്തു നിന്നിരുന്ന നീലാതൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

“അതു വേണോ? എനിക്കെതിരായി ഒരാളെപ്പറ്റി പറയുന്ന നിസ്സാരസംഗതികൾക്കൊക്കെ ഞാൻ മറുവടി ഏഴുതണ ആവശ്യമുണ്ടോ?” എന്നായിരുന്നു നവീന വിന്റെ സംഭാവന.

ലാവണ്യലേഖ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. മുറിക്കുകമല്ലാം അവളുടെ ചിരിയുടെ ശബ്ദംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞു. നവീന അല്പം പരിഭവിച്ചുകൊണ്ട്, “ഉം- എന്നോ ചിരിച്ചത്?” എന്ന് ചോദിച്ചു. അവൾക്കു ചിരി അടക്കിയാൽ അടയാതെയായി. ചിരിക്കുമ്പോൾ അവളുടെ കൈമുഖം ക്രമം ആരു ശരീരം ഞെടിയുലഞ്ഞു, അവളുടെ ചിരിയുടെ അനർത്ഥപ്രചാരം നവീനയെ നീക്കം അസംബന്ധമാക്കി. അദ്ദേഹം വളരെ ഭീനസ്വരത്തിൽ, “മറുവടി ഏഴുതണ എനിക്കു ചെയ്തുവെല്ലുന്നതോ വിചാരിക്കുന്നത്?” എന്നു ചോദിച്ചു.

“സത്യമായിട്ടല്ല. നിങ്ങൾ സ്വയംഭവമേഖലയിൽ ഉൾക്കൊള്ളാത്തതും കൂടുതൽ അഭിപ്രായത്തെ പ്രാപിച്ചു വരുന്നതുമായ ആ കളിസ്ഥലത്തെ കേൾക്കുന്ന കാൽപ്പതിൽ ഇനിയും അശേഷം അജ്ഞതയില്ലല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു മാത്രം ചിരിച്ചതാണ്. കാലം ഇനിയുണ്ടല്ലോ. ജീവനുള്ളതടത്താളം ആശയമുണ്ട്” എന്നായിരുന്നു നവീനയുടെ പ്രസ്താവന.

“അതാണെനിക്കു പേടിക്കുന്നതാണ് നിങ്ങളുടെ വി

മാരും. ആദ്യ കാണിച്ചതരാം, അതിപ്പേന്ന് ഇപ്പോൾ തന്നെ ബോധപ്പെടുത്താം” എന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നവോദയശാലൻ ഉടൻതന്നെ കടലാസ്സും മെയ്ക്കും എടുത്ത് ഒരു മറുപടി എഴുതാൻ ആരംഭിച്ചു. എഴുതിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ നീലമനനും ലാവണ്യദാമയനുംകൂടി അതു വായിച്ചുനോക്കി, “ഇതു പോലെ ശക്തി മതിയായില്ല. അവർക്കു നല്ല കണക്കിൽ കൊടുക്കണം. വേദങ്ങൾ?” എന്ന് അവർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. അവർ രണ്ടാളുംകൂടി ലേഖനം നോക്കിത്തീരുത്താൻ സ്വമതിച്ചു. തന്നാക്കിയെഴുതിയ ലേഖനം ഇപ്രകാരമായിരുന്നു:—

“കരുതബന്ധത്താൽ അടുത്തവനായ ഒരുവൻ നമ്മുടെ ശത്രുവാതിത്തീരുന്നപക്ഷം, അവൻ പുറകെയുള്ള ശത്രുവിനെക്കാൾ വളരെ അധികം ആപൽക്കരനായിത്തീരണം. ഇന്ത്യഗവർണ്മെന്റിന്റെ വലിയ ശത്രുക്കൾ യാദവരായിട്ട് റാസ്താക്കൾ ഇങ്ങിയോ അല്ല. ഡാമുനിറത്തവരായി ഇന്ത്യയിലുള്ള അവിവേകികളായ ഇംഗ്ലീഷുകാർതന്നെയാകുന്നു. ഇംഗ്ലീഷുകാരായ ഭരണകർമ്മക്കാരുടെയും ഇന്ത്യക്കാരായ ഭരണീയരുടെ തമ്മിൽ പരസ്പര വിശ്വാസത്തോടു കൂടിയ സ്നേഹബന്ധം ബലപ്പെടുത്തുന്നതിലേയ്ക്ക് അവർക്കു നീയങ്ങളായ പ്രതിബന്ധങ്ങളാൽ തടയുന്നതും ആ വകക്കാരാകുന്നു. ഗവർണ്മെന്റും പ്രജകളും തമ്മിൽ അർത്ഥവും നല്ലപ്പോലെ അറിഞ്ഞു പെരുമാറുന്നതിനുള്ള കാര്യംകൊണ്ടു വെട്ടിത്തുറന്നിട്ടുള്ളതും ഇന്ത്യൻയാചനകൾകൊണ്ട് ഗുസ്താക്കെന്ന നിസ്സംശയം പറയാം. ആംഗ്ലോഇന്ത്യക്കാരുടെ— കോരമാരുടെ— നഷ്ടപ്പെടുന്ന വർത്തമാനപത്രങ്ങൾ ആ രാജകീയമാർഗ്ഗത്തിൽ മുഴുവനും ഇടവുള്ളവെച്ചു പിടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള മുരളികളാകുന്നു. അവയുടെ.....”

ഇതും എഴുത്തു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയതായ നിശ്ചയമായു

മുണ്ടാകാനുണ്ട് ആപത്തിനെക്കുറിച്ച് നാവേന്ദവിന് വാസ്തവത്തിൽ വളരെ തെളുപ്പമായിരുന്നു. ഏതിലും ഭാഷയുടെ ശക്തിയും രചനയുടെ കൈവശിഷ്ഠ്യവും അദ്ദേഹത്തിന് വളരെ തുച്ഛം. അതു തന്റെ സ്വന്തമാണെന്ന സാധു അഭിമാനപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ആ ലേഖനം യഥാവാസം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. വളരെ ദിവസത്തേയ്ക്കു കടവാസ്സുകുടിലുലും അതിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള നോട്ടുകളും, കുറിപ്പുകളും, പ്രശ്നങ്ങളും, ഉത്തരങ്ങളും, പ്രത്യുത്തരങ്ങളും തന്നെ. നാവേന്ദവശേഖരൻ കോൺഗ്രസ്സിൽ ചേർന്ന ഒരു അംഗം, ആയിരം ഉറപ്പിക സംഭാവനകൊടുത്തു എന്ന് മറ്റും ഉള്ള സ്മൃതിവാക്കുകളെക്കൊണ്ട് ആകാശമല്ലാം താരതാലികൊണ്ടു.

ഗതപ്രതരില്ലാതെ ബാബുനാവേന്ദവശേഖരൻ ഒന്നാൽത്തിൽ മികച്ച “സ്വദേശി”യായി. ഉൽപത്തിഷ്ഠയുടെ അഗ്രഗണ്യനായി. ലാവണ്യലേഖ ഇതെല്ലാംകൊണ്ട് ആത്മമായി മനസ്സിലിച്ചു. “കൊള്ളാം കൊള്ളാം. ഇതു കൊണ്ടാണുമായില്ല. പരീക്ഷകൾ ജയിക്കുവാൻ ഇനിയുണ്ട്. അഗ്നികൊണ്ടുള്ള പരീക്ഷ വരുന്നുവുള്ള” എന്നു തന്നെത്തന്നെ പറഞ്ഞു.

ഒരു ദിവസം രാവിലെ നാവേന്ദവ തേച്ചുകുട്ടിക്കുവാൻ ഭാവിച്ചു മേൽമല്ലാം എണ്ണപരട്ടി, ഏതുവിധത്തിലും അപ്രാപ്യമായ തന്റെ പുറത്തു ചിലഭാഗത്തുളളി അല്പം എണ്ണ തേയ്ക്കുവാൻ ആഗ്രഹിച്ചു പഠിച്ചുപണി പതിനെട്ടാം പരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഒരാൾ അടുത്തുവന്നു ഡിസ്ട്രിക്ട് മജിസ്ട്രേട്ടുമോരയുടെ സ്വന്തം പേക്കെഴുതിട്ടുള്ള ഒരു “വിസിറ്ററിൽ കാർഡ്” അദ്ദേഹത്തിന്റെ കയ്യിൽ കൊടുത്തു. ‘എന്റെ ഇഷ്ടപേര്, തൽക്കാലം എന്താ നിവൃത്തി! ഏതു തേച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ എഴുതിനെന്താ

അ പുറത്തേയ്ക്കു ചെന്നു ദൈവത്തെ എതിർക്കുക! കിംകർമ്മങ്ങൾ വിമുഖനായി നവേദി കര കണ്ടിരുന്നതും പിരിയുകയും ചെയ്തു. വളരെ ബലപ്പെട്ടു കളികഴിച്ചു; ഉടുപ്പുകൾ വാരിവെരിച്ചു വെച്ചുകെട്ടി; ഓടിക്കിട്ടു പന്തയങ്ങളെ ചെന്നു. പുറത്തുവന്നപ്പോൾ ദൈവത്തെക്കണ്ടിട്ടു. “വളരെ നേരം കാത്തുനിന്ന്, മടുവിൽ, സാത്ത് ഇതാ, ഇപ്പോൾതന്നെ മടങ്ങിപ്പോയി.” എന്ന് എഴുത്തുകൊടുത്തുവന്ന പരിചാരകൻ നവേദിയിനെ അറിയിച്ചു. സദാ വഹിക്കുന്ന ഈ നാടകത്തിൽ കൃത്രിമസംഭവങ്ങളെ സംഭവമെന്നു വാചസ്പത്യമെന്നും ആ പരിചാരകനും വീരപ്രകാരമുള്ള മഹാശി എത്രയെത്രയെന്നു നിർണ്ണയിക്കുന്നത് “സദാമാനസംനിത്യസംസ്രുതമാത്മാം” ശുദ്ധമായ ഒരു സംഗതിയായിരിക്കും.

നവേദിയിന്റെ ഏകതം, ചെടിക്കു മറ്റൊരുപോലെയെന്നു പലിയുടെ വാചസ്പത്യം വേദനപ്പെട്ടു പിടഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ഒരു മുക്കിയെപ്പോലെ അദ്ദേഹം പകൽ മുഴുവനും നേരം നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നതായി കഴിച്ചുകൂട്ടി.

വാചസ്പത്യമെന്ന ആനന്ദമായി അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അപമാനം ആദ്യദിനം അദ്ദേഹം പുറത്തുകാണിക്കാതെ ഭയപരിഭ്രമങ്ങൾ നടിച്ച് നവേദിയിനോട്, “എന്താ നിങ്ങൾ വല്ലാതിരിക്കുന്നത്? സുഖക്കേടൊന്നുമില്ലല്ലോ” എന്നല്ലാം ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് അനേകപ്രണാമം ചെയ്തു.

മനുഷ്യജീവിതകാല പരിഭവമായി ഒരുമുറുവിധനെന്നതിന്നു നവേദിശ്രദ്ധയോടെ വളരെത്തന്നെ. ഒടുവിൽ, “ആരോഗ്യമായിത്തീരുന്നതിന്നു സാക്ഷാൽ തീർത്ഥാടനത്തോടു കൂടി വരുന്നതും അധികാരാനുരണിക്കത്തു താമസിക്കുന്ന മരുവന്ന് എങ്ങിനെയാണു സുഖക്കേടാണെന്നത്?” എന്ന് ദൈവീയം പരത്തെയസാനിപ്പിച്ചു.

എന്നാൽ കൃത്രിമമായ ആ പുഞ്ചിരി ഉടനെ മാഞ്ഞു നവേദ്യവിഷം ചിന്താനിഗ്നനായി. “ഒന്നുമെന്തെങ്കിലും കോൺഗ്രസ്സിനു വലിയ ഒരു സംഭാവന കൊടുത്തു. പോക്കറ്റിൽ കൊള്ളുത്താത്ത ആ ചെറുമുഖനേ കടലാസ്സിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. ഇതിനോടൊപ്പം പുറമെ ഡിസ്ട്രിക്ട് മജിസ്ട്രേട്ടുടേതാണെന്ന് എന്തെങ്കിലും കാരണവൽ ഞാൻ താമസിക്കുന്ന സ്ഥലം അന്വേഷിച്ചു വന്നപ്പോൾ, കാരണവൽ സമയം കൊടുക്കാതെ ഞാൻ താമസിച്ചിട്ടു മടക്കിയെടുത്തു. അദ്ദേഹം എന്തെങ്കിലും എന്താണു് വിചാരിക്കുക ആരോ,” ഇപ്പോൾ മുമ്പിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആരോപനകൾ.

ചിന്താമായ പൂർണ്ണസമയം! വിധിപ്രവേശിപ്പിച്ചതാൽ എന്തിനും യാഥാർത്ഥ്യത്തിനും മനസ്സാക്കിക്കൊടുത്തു വേണ്ട കെട്ടേഴ്ചിവന്നിരിക്കുന്നു. അവിടുന്ന് അതു ചൊല്ലത്തക്കതല്ലേണ്ടേ!

പിറ്റേദിവസം ഓവിലെ നവേദ്യശേഖരൻ വളരെ ധാരിയലും മോടിയിലും വസ്ത്രധാരണം ചെയ്തു. തന്റെ മൈവശേഷം ഉടുപ്പുകളിൽ വെച്ച് എറ്റവും വിശേഷപ്പെട്ട ഉടുപ്പുകളാണ് അദ്ദേഹം ഉപയോഗിച്ചത്. ഒരു സപ്തവാചനം ചങ്ങലയും ധരിച്ച് വലിയ ഒരു കസവുതലപ്പാമ്പുകൊണ്ടു ശിരസ്സിനെ അലങ്കരിച്ചു. പുറത്തിറങ്ങുവാൻ മടക്കിയപ്പോൾ “എവിടെയൊന്നോ പോകാൻ?” എന്നു ഓരോരുത്തരും ചോദിച്ചു. “ഒരടിയാനമകളാണു്” എന്നു അദ്ദേഹം മറുപടി പറഞ്ഞു. ഓരോരുത്തരും ചിന്ന ചിന്ന ചിപ്പാൻ തുനിഞ്ഞിട്ടു.

അദ്ദേഹം ഡിസ്ട്രിക്ട് മജിസ്ട്രേട്ടു താമസിക്കുന്ന ബങ്കോവിന്റെ പടിക്കൽ ചെന്നു ചീശയിൽനിന്ന “വിസിറ്റിങ്ങ് ഓഫീസ്” എടുത്തു പോകാലകൾ വശം കൊടുത്തു.

“നിങ്ങളുടെ ഇപ്പോൾ ഓരോരുത്തരും കാണാൻ സാധിക്കുകയുണ്ട്.” എന്നു അയാൾ അനാദരഭാവത്തിൽ മറുവാടി പറഞ്ഞു.

നവേറു ഉടനെ കീശയിൽ കൈ കടത്തി രണ്ടു രൂപ്പികൾ ഉൾക്കൊണ്ടു അയാൾക്ക് കൊടുത്തു. ശിപാരി തൽക്ഷണം അദ്ദേഹത്തെ വലിച്ചുനീട്ടി താനും തൊഴുതുകൊണ്ടു, “അങ്ങനെയൊക്കെ പഠിക്കണം” എന്നു പറഞ്ഞു വീതിതനായി നിന്നു. ഉടനേതന്നെ നവേറു ഒരു കൂസലും കൂടാതെ പത്തു രൂപ്പികൾക്കു മേൽ നോട്ട് വലിച്ചെടുത്തു അവന്നു സമ്മാനിച്ചു.

മജിസ്ട്രേറ്റിനെ കാണുവാൻ പതിനഞ്ചു രൂപ്പികൾക്കൊടുത്തു ടിക്കറ്റു പിടിച്ചിട്ടു. നവേറു മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ സന്നിധിയിലേയ്ക്കു എത്തിക്കൊണ്ടു. ആ അധികാരി നിശ്ചയസ്യങ്ങൾ മാറ്റാതെ ഏകദേശം ഒരു ധൂരിയിൽ എഴുന്നേൽപ്പിച്ചു. നവേറു നിട്ടിവെച്ചു ഒരു സവാൻ കൊടുത്തു. മജിസ്ട്രേറ്റു ബാബുവിനീക്കിക്കൊടുത്തു കിടക്കുന്ന ഒരു കസേരി മൂങ്ങിക്കാണിച്ചു താഴെത്തന്ന കടലാസ്സിൽനിന്നു കണ്ടെടുത്തൊരു “എന്താ, ബാബു, എന്തൊക്കെയാണുണ്ടാൻ ആവശ്യം?” എന്നു നവേറു ചിന്താഭാവമായിട്ടു. നവേറുശബരൻ ഭയപരിഭ്രമങ്ങളോടുകൂടി തന്റെ വാച്ചിന്റെ ചങ്ങലയിൽനിന്നു ‘തിരുപ്പിടിച്ചു’ കൊണ്ട് “അവിടുത്തെത്തുന്നവർ വളരെ ദയവായി ഏകദേശം വസതിയിൽ വന്നപ്പോൾ—”

സാജ് പഠികൾ ചുറ്റി. അതിനിടെ ഏകദേശം നോക്കിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു:— “ഞാൻ നിങ്ങളുടെ വസതിയിൽ വരികയോ? ബാബു എന്തു വിസ്തീർത്തതാണു ജഡ്ജിമാനന്ദ്?”

“ഞാൻ മാപ്പുവോദിക്കുന്നു. എന്തിനയോ ഒരു തെറ്റു പറിട്ടുണ്ട്. ഞാൻ ഒന്ന് അന്വേഷിച്ചു—” എന്നു

ബാബു വിടയ്ക്കുവിറ്റത്ത് ഇടറിയ സ്വരത്തിൽ ഒരു വിലം പറഞ്ഞുവസാനിപ്പിച്ചു, ഏതെന്നോടോ തപ്പിത്തടഞ്ഞ് ഒന്നും പിണയാതെ ആ മുറിയിൽനിന്ന പുറത്തുകടന്നു. അന്ന് രാത്രി അദ്ദേഹം ഉറക്കം വരാതെ കിടപ്പുമ്പോൾ അദ്ദേഹം ഇങ്ങോട്ടും കിടന്നുരുളുമ്പോൾ വളരെ ദൂരത്തുനിന്നു സ്വപ്നസമാനമായ ഒരു ശബ്ദം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കർണ്ണസ്രോതളിൽ “ബാബു, താനൊരു ഗജമണ്ടനാണ്” എന്നു പ്രകാശം ഇടവിടാതെ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

തന്റെ വസതിയിലേയ്ക്കു വന്ന കാർട്ടുക്കൽ മജിസ്ട്രേറ്റ് നിശ്ചയിച്ച സംസാരിച്ചത്, അന്ന് താൻ യഥാവിതരം അദ്ദേഹത്തെ സ്വീകരിക്കാത്തതിലുള്ള വ്യവസായ പരിഭവം നിമിത്തമാണെന്നു ബാബുനമ്പ്യാരുമേലാൻ മടങ്ങിവെച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു ആലോചിച്ചു തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

തിരിച്ചെത്തിയപ്പോൾ താൻ കര നല്ല പനിനിർവാണിക്കുവാനാണ് പുറത്തുപോയതെന്നു അദ്ദേഹം ലാവണ്യവലയമെ പറഞ്ഞു ധരിപ്പിച്ചു. നമ്പ്യാവിന്റെ വിവരണങ്ങളെല്ലാം അവസാനിച്ചപ്പോഴേയ്ക്കും കലക്ടറുടെ ആപ്പീസുവക ‘വില്ലകൾ’ ധരിച്ചിട്ടുള്ള അഞ്ചാറു ശിപായിമാർ കയറിവന്നു നമ്പ്യാവിനെ തൊഴുതു പല്ലിടിച്ചും കൊണ്ടു കറങ്ങിപ്പോയി.

“നിങ്ങൾ കോൺഗ്രസ്സിലേയ്ക്കു പണം കൊടുത്തതു കൊണ്ടു നിങ്ങളെ ‘അറസ്റ്റ്’ ചെയ്യാനായിരിക്കുമോ ഡിസ്ട്രിക്ട് മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ ഇട ശിപായിമാർ വന്നിരിക്കുന്നത്” എന്നു ലാവണ്യലേഖ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു ചോദിച്ചു.

ശിപായിമാർ ആറാളംകൂടി ഇരുന്നപന്ത്രണ്ടുവരി കവടിപ്പുല്ല നിറഞ്ഞിരുന്നിട്ടുംകൊണ്ടു കൈ മലർത്തിപ്പിടച്ച് ബാബുസാരഥ്യം, “പ്രജണ്ട്” “പ്രജണ്ട്” (Present) (സമ്മാനം) എന്നു വീണ്ടും വീണ്ടും പറഞ്ഞു.

ശബ്ദം കേട്ട് “നീലത്തറൻ” അകത്തുനിന്നു വന്ന് “പ്രശ്നാൻരാ? ഏന്തിന്?” എന്നു ചോദിച്ചു. “ജോബ്ബസാ ഹെബ് മജിസ്സേട്ട് കോരതെ കാണാൻ വന്നിത്തറ. അതു കൊണ്ടു അക്കരം പ്രഭുവു യാക്കിപ്പാൻ വന്നതാണു.” എന്നു ശിപായിമാർ സമാധാനം പറഞ്ഞു.

അതു കേട്ടു ലാവണ്യശൈല പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ഇപ്പുകാര പറഞ്ഞു. “മജിസ്സേട്ടിന് ഇതിലെ പനിനീർ വിപുലമാണ് ജോബി എന്നു കേൾക്കുമ്പോഴിരിക്കട്ടെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തൊഴിക്കിടന്റെ പ്രത്യേകത ഇതാ. ഇതുവരെ “കൈര്യ”മായിരുന്നില്ലെന്നു തീർച്ചയാണ്.”

തന്റെ പനിനീർ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു കോരതെ സന്ദർശിച്ചുകൂട്ടിയിരുന്നതിനാലായിരുന്നു പൂർവ്വചരണവേഗത്തോടെ ഇല്ലാതാകുന്നതിന്നു തവേവു വളരെ കൂടുതൽ ഏതാകുമൊക്കെ അസംബന്ധങ്ങൾ വീണ്ടും വിട്ടുപോയി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതിന്റെ അർത്ഥം അദ്ദേഹത്തിനോ മറ്റൊരാൾക്കുമൊരാൾക്കുമായില്ല. “നിങ്ങൾക്കു സമാനം തവേവനുള്ള സന്ധ്യമാണു ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. നിങ്ങൾക്കു കിട്ടുവാൻ അപായമായില്ല. തവേവൻ ഭാവവും ഇല്ല” എന്നു നീലത്തറൻ ആ ശിപായിമാരെ സമാധാനം അറിയിച്ചു.

തവേവുവിനു വലിയ ദുഃഖമായി. “പോകട്ടെ അവാർ മഹാ സാധുക്കളാണു്. അവർക്കു വല്ലതും കൊടുക്കണമെന്നുകൊണ്ട് ഒരു ദോഷവുമില്ല” എന്നു ശിപ്പി അദ്ദേഹം കീഴെയിരുത്തിന് ഒരു നോട്ടെടുത്ത് അവർക്കു കാണിച്ചു. നീലത്തറൻ അതു തട്ടിപ്പിരിച്ച് “ഇവരേക്കാൾ വളരെ നല്ലതും സാധുക്കളായവർ. ലോകത്തിൽ അന്തരവലിയുണ്ട്. ഞാൻ അതു നിങ്ങളുടെ പേക്ക് അവർക്കു കൊടുക്കുകയുള്ളതും” എന്നു പിന്നെയും ശാസിച്ചു പറഞ്ഞു.

കോപിപ്പുനായ അദ്ദേഹം കിങ്കരനാമരോപ്പാലെയ്ക്കു മേൽ ശിപായിമാരെ സമാധാനപ്പെടുത്തുവാൻ സാധിക്കാത്തതുകൊണ്ടു നവമ്പു അത്ഭുതം വിചിണ്ണനായി. രോഷം നിറഞ്ഞ നേത്രങ്ങൾ ഇളക്കിക്കൊണ്ടു പുറത്തുപോയ ആ ശിപായിമാരുടെ നെരെ, “നിക്കരകൊക്കെ അറിയാമല്ലോ. ഏകദേശം കുറമല്ല. ഓൻ വിചാരിച്ചാൽ നിവൃത്തിയില്ല.” എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞ് പരാജയമായതിൽ അതേമിറക്കുന്നതുപോലെ നവമ്പു കണ്ണുടക്കുതെ നോക്കി.

ആ കൊല്ലത്തിൽ കോൺഗ്രസ്സ് കല്പത്തയിൽ വെച്ചായിരുന്നു. നവമ്പൻ സദാശിവനായി കോൺഗ്രസ്സിൽ ചേരുവാൻ അനുവാദംപോയി. നവമ്പു മുകളിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു.

നവമ്പു കല്പത്തയിൽ എത്തിയപ്പോഴേക്കും കോൺഗ്രസ്സുകക്കിടാർ അദ്ദേഹത്തെ വളരെയും അവരുടെ സന്തോഷവും ഉത്സാഹവും അപരിമിതമായിരുന്നു. അവർ അദ്ദേഹത്തെ മാന്ദിഷകയും, അന്താമാലിക്കുകയും, ആകാശത്താളം സ്തുതിച്ചുപറയുകയും ചെയ്തു. നവമ്പുവിനെപ്പോലുള്ള ചെറുപ്രമാണികൾ കോൺഗ്രസ്സിൽ ചേർന്നുപ്രവർത്തിക്കുന്നപക്ഷം ഇവയുടെ കാര്യം നന്നോമോശമോ എന്നു സമയം ഒരുപോലെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. നവമ്പുവിന് അവരുടെ ആ അഭിപ്രായത്തെ അറിയിക്കുവാൻ വിസമ്മതമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ആ ചെറിയും കഴുപ്പും അദ്ദേഹത്തെ ഒരു നേതാവായിത്തീർത്തു. അദ്ദേഹം ഒന്നാമത്തെ ദിവസം കോൺഗ്രസ്സുപന്തയിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ സമയം സഞ്ചാരം ഏകദേശം ഏകദേശം “ഫിപ്പ് ഫിപ്പ് ഹുറേ” എന്നു അമ്പലത്തിൽ നിറവിട്ടിട്ടു. ആ ശബ്ദം കേട്ടുവെച്ചിട്ടു നിസ്സാഹായമായ നമ്മുടെ ഇന്ത്യാമാതാവു ക

ജ്ഞാനത്തോളം വിവർണ്ണമായിട്ടുണ്ടായിരിക്കും. ഈ വിശം
നേത്രവും നേടിയവരുടെ നേത്രവും ഭാരതമാതാവിന്
എങ്ങിനെ അഭിമാനകരമായിരിക്കും!

ചന്ദ്രചന്ദ്രിനിയുടെ തിരുനാളാഘോഷം യഥാവസ
രം കഴിഞ്ഞുകൂടി. സ്ഥാനഭാഗങ്ങളും കഴിഞ്ഞു. “റാതി
ബഹുദൂർ”മാരുടെ പട്ടികയിൽ നവേന്ദ്രശുദ്ധമകൻറെ പേർ
മാത്രം ഉൾപ്പെട്ടുകിട്ടിയില്ല.

അന്നു വൈകുന്നേരത്തെയ്തു നവേന്ദ്രവിന്ദ ലാവണ്യ
മേഖലയുടെ ഒരു ക്ഷണനഷ്ടവും കിട്ടി. നവേന്ദ്ര ക്ഷണന
ശ്വാസവിദ്യ് അവിടെ ചെന്നുവന്നപ്പോൾ, ലാവണ്യമേഖല അ
ദ്വേഹത്തോടു വളരെ ധാമി മോടികളോടുകൂടി ആഹരിച്ചു സ്വീ
കരിച്ച് ബഹുമാനസൂചകമായി ഒരു അർദ്ധവസ്ത്രം കാഴ്ചവെ
ശ്ശുകയും, സ്വന്തം കൈകൾക്കുണ്ടുതന്നെ അദ്വേഹത്തിന്റെ
ലോഭമല്ലെങ്കിൽ വിജയസൂചകമായി രക്തചന്ദനംകൊ
ണ്ട് ഒരു തിലകം തൊടുവിടുകയുംചെയ്തു. അവളുടെ സ
ഹോദരിമാർ ഓരോരുത്തരും അവരവർക്കുതന്നെ കെട്ടിയ
ണ്ടാക്കിയ ഓരോ പുഷ്പമാലയ്ക്കുതന്നെ അദ്വേഹത്തിന്റെ കണ്ണ
ത്തിൽ ചാർത്തി. ചീതാംബധോരിണിയായി, സർവ്വഭാ
വിദ്രഷ്ടിയായി അദ്വേഹത്തിന്റെ പ്രിയപത്നി “അമ്മ
മേഖല” തനിക്കുള്ള സന്തോഷസംഗ്രഹത്തിന്റെ തന്റെ ഓ
ർമ്മമുള്ള മാറി മാറി സ്ഫുർത്തിച്ചു കൊടുത്തുവെച്ചു പൂക്കളി
യാലും, മോഹനമായ പാടലശ്ശീയാലും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടത്തി
കൊണ്ടു സമീപത്ത് ഒരു അറയിൽ കാത്തുനില്ക്കുന്നതും
യിരുന്നു. അപ്പളുടെ സഹോദരിമാർ, അവളും ആ ശുഭാ
വസരത്തെ ഉദ്യോഗാർത്ഥിത്തം അവരോടൊപ്പം പരസ്യ
മായി കൊണ്ടുവരി നവേന്ദ്രവിന്റെ കണ്ണത്തിൽ അവർ
ചെയ്തതുപോലെ ഒരു പുമാല ചാർത്തി അമ്മയെ നിർമ്മുഖ്യി
ച്ചു പറഞ്ഞത് ഒരു പുമാല അവൾക്കു കൊടുത്തു വകയ്ക്കു

അങ്ങനെയൊരു അതിന്ദ്ര വഴിപ്പെട്ടിട്ടു ആ പൂർവ്വജ്ഞാനം പരമസ്വരൂപത്തിൽ അതിന്ദ്രൻ അസ്ത്രാഗ്രഹത്തെ പൂർവ്വജ്ഞാനം നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള ആഗ്രഹമാണെന്നു അദ്ദേഹം ചിലപ്പോൾ അറിഞ്ഞു.

ആ സമയത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനോടു ഇപ്പോഴത്തെ പരമസ്വരൂപം. “ഇതാ ഭാരതൻ നിങ്ങളുടെ മുമ്പാകെ കിരീടം വെച്ചിട്ടു വിജയവാനത്തിൽ മറയ്ക്കുക ഇതാ ഉപദേശം ചെയ്ത സമയപ്പെടുന്നതല്ല”.

ഇതുകേൾക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹം വിന്ദു വാരിയെത്തുടർന്നു ആരോപനം. ഉത്തരമായ ഇല്ലത്തു എന്നൊരു അഭിപ്രായത്തിനോടുതന്നെ ചോദിക്കണം; എന്തിന് വളരെ സംശയം മോണ്ടാത്തത്. എന്തിനും അദ്ദേഹം അറിയിക്കുന്നു ഒരു “റാജിബ്ബത്തു”യിത്തിക്കുമെന്നും, നല്ല ഒരു മരിക്കുമ്പോൾ “ഇല്ലാത്തതും” “പ്രശ്നത്തിൽ” മറ്റൊരു ആദ്യത്തെ പരമസ്വരൂപം ആ സമയത്തെപ്പോലെ എല്ലാത്തരത്തിലും ചതമോണ്ടാത്തതും പ്രതിഭാസ്യം ഇല്ലാത്തതും ഇല്ലാത്തതും വിശ്വസിക്കുന്നു. അങ്ങനെയൊരു, ഇല്ലാത്തതും എന്തൊരുയും സ്വസ്ഥതയുള്ളതും മേൽമേൽ “കിരീടം” കോട്ടയ്ക്ക് അദ്ദേഹത്തിൽ അറിയാത്തതും “കിരീടം”, “കിരീടം”, “ഇല്ലാത്തതും”, “കിരീടം”, “കിരീടം”, “ഇല്ലാത്തതും”, “കിരീടം”, “കിരീടം”, “ഇല്ലാത്തതും”.

ഇഡിപത്രം.

പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിനുള്ള തീരുമാനം.

അംഗം	അംഗം	അംഗം
5	21	അംഗം
8	19	അംഗം
12	10	അംഗം
15	8	അംഗം
21	10	അംഗം
21	17	അംഗം

അംഗം

10	20	അംഗം
20	18	അംഗം
21	2	അംഗം
29	7	അംഗം
31	21	അംഗം
31	35	അംഗം

അംഗം

30	7	അംഗം
40	21	അംഗം
44	5	അംഗം
48	13	അംഗം
44	16	അംഗം
44	25	അംഗം
46	15	അംഗം
47	12	അംഗം
47	16	അംഗം
49	27	അംഗം
50	2	അംഗം

50	23	കെ	കെ
51	5	സമരഭക്ത	സമരഭക്ത
51	28	സ്വപ്രഭാവനം	സ്വപ്രഭാവനം
52	2	സ്വപ്രഭാവനം	സ്വപ്രഭാവനം
52	20	ആലുക്കൽ	ആലുക്കൽ
52	22	വിട്ടയ്ക്കുന്നതിന്ന	വിട്ടയ്ക്കുന്നതിന്ന
53	18	മെലനാരി	മെലനാരി
53	23	കെരള സമര	കെരള സമര
53	28	പ്രാദേശിക	പ്രാദേശിക
54	1	വിവിധ	വിവിധ
55	10	അന്യോന്യ	അന്യോന്യ
56	19	യുവാവർഗ്ഗ	യുവാവർഗ്ഗ
വ്യക്തികൾ			
57	16	സ്വപ്രഭാവനം	സ്വപ്രഭാവനം
58	8	മെലനാരി	മെലനാരി
58	23	യുവാവർഗ്ഗ	യുവാവർഗ്ഗ
56	9	പ്രാദേശിക	പ്രാദേശിക
61	6	മെലനാരി	മെലനാരി
69	24	Set	Set
73	27	രാജീവൻ	രാജീവൻ
പ്രത്യേക മനോഹര			
71	25	കെരള	കെരള
80	25	അന്യോന്യ	അന്യോന്യ
82	6	അന്യോന്യ	അന്യോന്യ
94	1-2	അന്യോന്യ	അന്യോന്യ
94	22	വിട്ടയ്ക്കുന്നതിന്ന	വിട്ടയ്ക്കുന്നതിന്ന
പ്രത്യേക മനോഹര			
101	23	അന്യോന്യ	അന്യോന്യ
102	16	അന്യോന്യ	അന്യോന്യ
103	23	അന്യോന്യ	അന്യോന്യ

116	5-6 വയസ്സ്	വല്ലഭം
	പിതാമഹപ്രതിഷ്ഠ	
126	6 മുതപ്പെട്ടുടഞ്ഞിയ	മുതിപ്പെട്ടുടഞ്ഞിയ
131	25-60 മുതൽക്കുറവ്	നീളുമാലവ്
	കിഷ്ട്, ഹിഷ്ട്, ഹിഷ്ട്	
134	10 വിവാഹാഭിഷേകം	വിവാഹാഭിഷേകം
134	20 കൈമാറൽ	കൈമാറ്റം
136	7-8 വാരിധിയിൽ	പുതിയയിൽ
136	40 ബാല	ബാല
138	1 വിദ്യാനവോദയം	വിദ്യാ
138	10 ചന്ദ്ര	ചന്ദ്ര
139	18 ചന്ദ്ര	ചന്ദ്ര
139	26 നവോദയം	നവോദയം
140	3 വാരിധിയിൽ	വാരിധിയിൽ
140	6 തുലാഭിഷേകം	തുലാഭിഷേകം
140	26 വേല	വേല
141	19 കായം	കായം
142	15 സന്ദേശമൊ	സന്ദേശമൊ
142	21 മുതിർപ്പം	മുതിർപ്പം
142	22 പടയൊ	പടയൊ
143	24 ചന്ദ്ര	ചന്ദ്ര
143	24 കിര	കിര
144	18 പാലവേല	പാലവേല
144	12 വിക	വിക
155	9 സംഭവങ്ങളെ	സംഭവങ്ങളെ
155	19 അപരമായ	അപരമായ
156	21 വൃ	വൃ
161	28 കൊടുത്തു	കൊടുത്തു

നവം ൧൯൫൪ ഡിസംബർ ൧൧ നു തീർത്തത് .

ക. ണ . നം

പ്രൊപ്പോസിഷൻ—ഒന്നാംഭാഗം

1 0 0

പ്രൊപ്പോസിഷൻ ഇന്ത്യ (അച്ചടിച്ചിട്ടു
വരുന്നു.)

3) മഹിളാമോചനം (തയ്യാറാക്കിവരുന്നു)

4) അപൂർണ്ണത (അടുത്ത പ്രാവീണ്യം
പ്രദർശനം)

5) ദാമോദരൻനാഥന്റെ ഡയറി (തയ്യാറാക്കിവരുന്നു.)

അദ്ധ്യക്ഷൻമാർക്ക് മേൽവിവരണം,

മാനേജർ,

സർവ്വതീവിവരണം അദ്ധ്യക്ഷൻമാർക്ക്,

തൃശ്ശിവപേരൂർ

